

**Euroopa Liidu
struktuuritoetus**

Eesti tuleviku heaks

RAKENDUSKAVA	Eesmärk 1 (Objective 1)
	Abikõlblik piirkond: Eesti
	Periood: 2007 – 2013
	CCI number: 2007EE161PO002
	Rakenduskava nimi: Elukeskkonna arendamise rakenduskava
SEIRE	Aruande aasta: 2009
AASTAARUANNE	Seirekomisjoni poolt kinnitatud: 04.06.2010

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	6
1.1 Prioriteetne suund 1 „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine“.....	7
1.2 Prioriteetne suund 2 „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“.....	10
1.3 Prioriteetne suund 3 „Energiamajanduse arendamine“.....	13
1.4 Prioriteetne suund 4 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“.....	14
1.5 Prioriteetne suund 5 „Hariduse infrastruktuuri arendamine“.....	17
1.6 Prioriteetne suund 6 „Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“.....	18
1.7 Prioriteetsed suunad 7 ja 8 „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“.....	20
2. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE.....	22
2.1 Kumulatiivne finantsteave 2007-2009.....	22
2.2 Kvalitatiivne analüüs.....	24
2.3 EARK seos Läänemere strateegiaga.....	32
3. OLULISEMAD PROBLEEMID NING NENDE LAHENDAMISEKS ETTEVÕETUD TEGEVUSED.....	34
3.1 Riskide hindamine.....	34
4. JÄRELEVALVE.....	39
4.1 Rikkumiste tõttu tagasiõutud toetus.....	39
4.2 Läbiviidud kontrollid.....	39
4.3 Avastatud rikkumised.....	51
5. JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID.....	54
5.1 Läbiviidud juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditid.....	54
5.2 Läbiviidud projektauditid ning kokkuvõtte auditite tulemustest.....	55
5.3 JKS muudatused aruandlusperioodil.....	56
6. SEIRE JA HINDAMINE.....	59
6.1 Korraldusasutuse tegevused seiresüsteemi tugevdamisel.....	59
6.2 Seirekomisjoni ning prioriteetsete suundade juhtkomisjoni koosolekud.....	60
6.3 Hindamised.....	60
6.4 EARK muudatused.....	62
7. PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE.....	65
7.1 Rakendamine prioriteetses suunas „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine“.....	65
7.1.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	65
7.1.2 Kvalitatiivne analüüs.....	72
7.1.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused.....	86
7.2 Rakendamine prioriteetses suunas „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“.....	88
7.2.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	88
7.2.2 Kvalitatiivne analüüs.....	94
7.2.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused.....	106
7.3 Rakendamine prioriteetses suunas „Energiamajanduse arendamine“.....	108
7.3.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	108
7.3.2 Kvalitatiivne analüüs.....	112

7.3.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused ...	119
7.4 Rakendamine prioriteetses suunas „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“	120
7.4.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	120
7.4.2 Kvalitatiivne analüüs.....	124
7.4.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused ...	135
7.5 Rakendamine prioriteetses suunas „Hariduse infrastruktuuri arendamine“	137
7.5.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	137
7.5.2 Kvalitatiivne analüüs.....	141
7.5.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused ...	149
7.6 Rakendamine prioriteetses suunas „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“	150
7.6.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	150
7.6.2 Kvalitatiivne analüüs.....	154
7.6.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused ...	161
7.7 Rakendamine prioriteetses suundades 7 ja 8 „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“	163
7.7.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga.....	163
7.7.2 Kvalitatiivne analüüs.....	165
7.7.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused ...	167
8. SUURPROJEKTIDE RAKENDAMINE.....	168
8.1 Suurprojektide indikatiivne loetelu	168
8.2 Muudatused projektide indikatiivses loetelus	168
8.3 Suurprojektide rakendamine aruaruandlusperioodi lõpu seisuga.....	170
8.4 Mahukate projektide elluviimine.....	173
9. TEAVITAMINE JA KOMMUNIKATSIOON	175
9.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga	175
9.2 Parimad näited	181
9.3 Hinnang	181
10. SEIREKOMISJONI ETTEPANEKUD RAKENDAMISEKS.....	187
LISAD.....	189
LISA 1: STRUKTUURITOETUSE MÕJU HORISONTAALSETELE TEEMADELE	189
LISA 2: TAOTLEMISE JA RAKENDAMISE SEIS MAAKONDADE LÕIKES	190
LISA 3. VAIDED	194
LISA 4: TAOTLUSTE ARV	195
LISA 5: TEAVE ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMISE KOHTA SEKKUMISVALDKONDADESSE.....	197
LISA 6: NÕUKOGU (EÜ) MÄÄRUSE 1083/2006 art 67 JÄRGNE RAHASTAMISTABEL.....	200
LISA 7. TUUMIKINDIKAATORITE SAAVUTUSTASEMED KUMULATIIVSELT	202
LISA 8. ÜLE 2000 I.E REOSTUSKOORMUSEGA REOVEEKOGU-MISALAD	203
LISA 9. SOM JÄRELEVALVE TOIMINGUTE VOOSKEEM MEETME „RIIKLIKE HOOLEKANDEASUTUSTE REORGANISEERIMINE" NÄITEL	205

LÜHENDID

BEEN - Baltic Energy Efficiency Networf for the Building Stock
CEB - Euroopa Nõukogu Arengupank
EARK - Elukeskkonna arendamise rakenduskaava
EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EK– Euroopa Komisjon
EL – Euroopa Liit
ERF – Euroopa Regionaalarengu Fond (*European Regional Development Fund*)
ERM – Eesti Rahva muuseum
ESK – Krediidi- ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutuse KredEx Energiasäästu kompetentsikeskus
EUR – Euro
HEV - Hariduslikud erivajadused
HTM - Haridus- ja Teadusministeerium
IE – inimekvivalent
IEE – Intelligent Energy Europe
IMPLEMENT - IEE poolt rahastatav projekt hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamise kampaaniate tegemiseks
Innove - Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove
JM –juhtministeerium
JKS – Juhtimis- ja kontrollisüsteem
KA – korraldusasutus
KATA – meede „Kohalike avalike teenuste arendamine“
KIK - SA Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKI – Keskkonnainspeksioon
KKM – Keskkonnaministeerium
KOIT - üleriigiline kohaliku omavalitsuse investeeringutoetuste kava
KOV – Kohalik omavalitsus
KredEx - Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx
LMS – Läänemere strateegia
LPA – meede “Linnaliste piirkondade arendamine”
MKM – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
OKAS – objekti kontrollimise andmekogu infosüsteem
OLAF – Euroopa Komisjoni Euroopa Pettustevastane amet
PKT – meede „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine”
RA – rakendusasutus
RAK - Eesti riiklik arengukaava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks 2004-2006
RM – Rahandusministeerium
RSKS - riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia
RÜ - rakendusüksus
SA PER - Sihtasutuse Põhja-Eesti Regionaalhaigla
SA TÜK - Sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum
SF – Struktuurifondid
SVH – Súdameveresoonkond
SFCS – Struktuurifondide registri kesksüsteem
SFOS – Struktuurifondide registri operatiivsüsteem
SIM – Siseministeerium
SOM – Sotsiaalministeerium

STS – Perioodi 2007 – 2013 struktuuritoetuse seadus
TRO – taotluse rahuldamise otsus
TA – tehniline abi
VFO – Keskkonnaministeeriumi välisfinantseerimise osakond
VMT – väljamakse taotlus
VV – Vabariigi Valitsus
ÜF – Ühtekuuluvusfond (*Cohesion Fund*)

1. SISSEJUHATUS

Käesolev seirearuanne kajastab Euroopa Komisjoni (EK) poolt 09. oktoobril 2007. a kinnitatud Elukeskkonna arendamise rakenduskava (EARK) elluviimist 2009. a. EARK juhtministeeriumiks on Keskkonnaministeerium (KKM). Aruanne hõlmab nii finantsilist kui sisulist informatsiooni prioriteetsete suundade rakendamise kohta.

Seirearuanne tugineb prioriteetsete suundade rakendusasutuste (RA) poolt (KKM, Siseministeerium (SIM), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Haridus- ja Teadusministeerium (HTM), Sotsiaalministeerium (SOM), Rahandusministeerium (RM)) koostatud prioriteetsete suundade seirearuannetele, kasutatud on päringuid struktuurifondide registri operatiivsüsteemist (SFOS) ja kesksüsteemist (SFCS). Seirearuandes kajastatud informatsioon on esitatud seisuga 31.12.2009.

Seirekomisjoni koosolekul 04.06.2010. a osales 15 seirekomisjoni liiget või asendusliiget, lisaks kaks vaatlejat EK-st ning 27 vaatlejat ministeeriumidest ja partneritelt.

Vastuvõetud otsused:

- Rakendusasutustel ja rakendusüksustel esitada kord kvartalis juhtministeeriumi vahendusel seirekomisjonile elektrooniliselt ülevaade rahastatud veeprojektide ja ERF suurprojektide elluviimise seisust ning veemajandusega seotud direktiivide täitmise seisust.
- Priidu Ristkok saadab Juhan Telgmaale metoodika kirjelduse, mille alusel mõõdetakse saavutustasemeid linnaliste piirkondade arendamise alasuuna indikaatoris „Investeeringuprojektidest kasu saanud inimeste arv“ ning Juhan Telgmaa teeb, kui peab vajalikuks, ettepaneku kuidas seda metoodikat täiendada/parandada.
- 2009.a EARK seirearuanne tehtud muudatustega heaks kiita.

EARK jaguneb kaheksaks prioriteetseks suunaks:

1. Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine
2. Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine
3. Energiamajanduse arendamine
4. Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng
5. Hariduse infrastruktuuri arendamine
6. Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine
7. Horisontaalne tehniline abi
8. Tehniline abi

Iga prioriteetne suund sisaldab eraldi prioriteetse suuna valdkonnaga seotud eesmärgi, indikaatoreid ja toetatavaid tegevusi, prioriteetsete suundade üleseid eesmärgi ega indikaatoreid ei ole sätestatud.

Alljärgnevalt on esitatud lühiülevaade EARK rakendamisest aruandlusperioodil prioriteetsete suundade lõikes.

1.1 Prioriteetne suund 1 „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine“

Prioriteetse suuna rakendusüksus (RÜ) on SA Keskkonnainvesteeringute keskus (KIK) ja RA KKM.

Prioriteetne suund „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine“ jaguneb kaheks alasuunaks: “Veemajanduse arendamine” ja “Jäätmekäitluse arendamine”.

Alasuuna “Veemajanduse arendamine” meetmed on:

- Veemajanduse infrastruktuuri arendamine
- Vooluveekogude seisundi parandamine
- Jätkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel

Alasuuna “Jäätmekäitluse arendamine” meetmed on:

- Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine
- Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaarastussüsteemi uuendamine
- Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine
- Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamine
- Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine

Aruandlusperioodi lõpu seisuga on alasuunas avamata üks meede:

- Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste (tavajäätmeprügilate) rajamine

Prioriteetse suuna maht aastateks 2007-2013 on vastavalt EARKle järgmine:

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)*
Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine	626 334 156	405 792 539	4 631 589

*abikõlblikud kulud ilma ettemakseteta v.a. riigiabi projektidele pangagarantii tagatisel antud ettemaksed

Alasuund „Veemajanduse arendamine”

Veemajanduse infrastruktuuri arendamise meetme raames lõpetati 2009.a I kvartali jooksul I taotlusvooru esitatud taotluste hindamine ja tehti 16 taotluse rahuldamise otsust (TRO). Kokku rahastati I taotlusvoorus 36 projekti summas 305 834 598 EUR, sh kolm suurprojekti. II taotlusvoor avati 4.08.2009 ja kestab kuni vooru eelarve mahu (44 738 154 EUR) täitumiseni. Aruandlusperioodi lõpu seisuga on RÜsse esitatud 22 taotlust ja tehtud 8 TROd (summas 30 479 465 EUR). Võrreldes I taotlusvooriga on esitatud taotluste kvaliteet märgatavalt paranenud.

Toetuse saajad (TS) on alustanud I taotlusvoorus rahastatud projektide elluviimist, erinevate projektide elluviimine on ajaliselt erinevates staadiumites, kuid üldjuhul on projekti elluviimiseks leitud projektijuht/projektijuhtimisüksus ja viidud läbi

esimesed hanked (projekteerimiseks ja/või ehitamiseks, seadmete soetamiseks, omanikujärelevalve teenuse osutamiseks). Tõusetunud TSde omafinantseerimisvõimekuse probleem on leidnud lahenduse Euroopa Investeeringuspangast (EIB) võetud laenu näol, mida vahendatakse edasi vee-ettevõtetele ja kohalikele omavalitsustele (KOV) projektide omafinantseeringu kindlustamiseks.

Meetme „Veekogude seisundi tervendamine“ rakendamiseks kinnitati investeeringute kava 03.09.2009. Sõlmitud on kasutusvalduslepingud toetuse abil korrastatavate objektide omanike ja KKM Info- ja Tehnokeskuse (ITK) vahel. ITK esitas RÜle projekti taotluse 13.10.09 ja TRO (summas 4 986 387 EUR) tehti 22.12.09. Projekti elluviimist alustati juba 01.04.2009, mil TS (ITK) juures alustas tööd projektijuhtimisüksus.

Meetme „Jätkreostuse likvideerimine“ investeeringute kava kinnitati Vabariigi Valitsuses 09.07.09. TS (ITK) esitas RÜle taotluse 12.08.09. RÜ tegi taotluse rahuldamise otsus (TRO) 19.10.09 summas 13 549 269 EUR. Läbi on viidud esimene viiest projekteerimis-ehitushankest ja omanikujärelevalve teenuse hankest, lepinguteni jõutakse 2010. a I kvartalis.

Üldjoontes võib alasuuna meetmete progressi hinnata heaks, kuna projektid on jõudnud reaalsesse rakendamise faasi, samuti on positiivne veemajanduse infrastruktuuri meetmes taotlemise paindlikumaks muutmine, mis võimaldab taotlusi esitada taotlejale sobival ajahetkel, samuti hajutab hindajate töökoormust. Eesmärkide saavutamisel on suurimaks murekohaks veeinfrastruktuuri arendamise meetme puhul vahendite piisavus direktiivide täitmiseks. Teiste meetmete eesmärkide täitmine on reaalne, kuna ressursid on olemas ja projektide odavnemise näol lisandub täiendavaid vahendeid. Eesmärkide saavutamise eduteguriks on tegevuste planeerimine ning prioriteetsete projektide kiire käivitamine, samuti potentsiaalsete taotlejate aktiivsuse ja huvi suurendamine.

Alasuund „Jäätmekäitluse arendamine“

Meede „Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine“ on juba ka lõppenud projekte. 4.03.09 kuulutati välja II taotlusvoor, kuhu laekus 6 taotlust, mis kõik said rahastamise osas positiivse otsuse. II vooru projektidest kaks on lõpetatud. III taotlusvoor kuulutati välja 16.10.09. ning vastavalt muudetud meetme määrusele kuulutati taotlusvoor välja jooksva vooruna, eelarveks on 18 575 826 EUR. Aruandlusperioodi lõpu seisuga on laekunud kolm taotlust. Meetme elluviimist võib lugeda edukaks – hangetega ollakse üldjoontes ajagraafikus, maksed on toimunud aktiivselt ja kolm projekti on lõpetatud. Suurimaks väljakutseks meetme eesmärkide saavutamisel on taotlemisaktiivsuse tõstmine – suletavate prügilate omanikud (taotlejate sihtgrupiks olevad omavalitsused) on viivitanud taotluste esitamisega. Põhjuseks on omafinantseeringu katmise raskused, kuid RÜ tegeleb jätkuvalt teavitustegevustega taotlemiseks eelduste loomisel.

Teise avatud taotlemise abil rakendatava meetme „Ladestusalaga jäätmejäätluskeskuste ladestusala laiendamine“ (määrus allkirjastati 13.04.2009) raames on samuti läbi viidud I taotlusvoor (tähtajaga 19.10.2009), kuhu laekus üks taotlus, mille hindamine kestab. Seoses asjaoluga, et AS Eesti Energia rajab Harju maakonda jäätmete masspõletustehase, mille võimsus katab hinnanguliselt kogu

Eestis ladestatavate olmejäätmete mahu, kaalub TS projektiga kirjeldatud tegevuste jätkusuutlikkust muutunud olukorras ja otsustab projektiga jätkamise 2010. a.

Meetme „Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine“ määrus allkirjastati 03.08.2009 ja I taotlusvoor kuulutati välja 02.09.09 (tähtaeg 03.11.09). Vooru esitati 13 taotlust kogusummas 14 195 406 EUR. Taotluste vähene arv oli üllatav arvestades eelnevat huvi meetme vastu ja jäätmekäitluse (ettevõtluse) valdkonna hetkeseisu. Aruandeaasta lõpu seisuga toimub taotluste menetlemine – esitatud taotluste kvaliteet on varieeruv, probleemiks on osutunud taotluses planeeritavate tegevuste mittetäielik vastavus meetme määrukses loetletud toetatavatele tegevustele.

Meetme „Põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete prügilate sulgemine ja korrastamine“ investeringute kava raames esitati projektide taotlused RÜsse 12.05.2009. TROd Kiviõli ja Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete prügilate sulgemiseks tehti 15.06.2009. Kohtla-Järve projekti osas tehti eelotsus summas 47 932 157 EUR¹ ja taotlus edastati 31.07.09 EKle heakskiitmiseks. Suurprojekti menetlemine EKs vältas võrdlemisi pikalt, laekusid täpsustavad küsimused pool-koksi mägedel kasutatava tehnoloogia osas. Detsembris kohtusid projekti osapooled *DG Environment* i esindajatega ja kohtumise tulemusena jõuti ühisele arusaamale kasutatava tehnoloogia osas. Suurprojekti maht on hanke tulemusel oluliselt (57% võrreldes planeerituga) vähenenud ning on tõenäoline, et 2010. a algatab KKM suurprojekti tagasikutsumise EKst.

Mõlema projekti juhtimiseks on sõlmitud leping projektijuhtimisüksusega, täiendavalt on tööle võetud projektijuht. Mõlema projekti raames on tööde hanked läbi viidud ja edukate pakkujatega lepingud sõlmitud. Meetme eesmärgid on saavutatavad, tehnilisest lahendist tulenevad eritingimused kätkevad endas lisakulude riske, kuid arvestades märkimisväärset odavnemist võrreldes planeerituga, jäävad need suure tõenäosusega meetme eelarve piiresse.

Meetme „Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaarastussüsteemi uuendamine“ määrus jõudis peale pikaajalisi läbirääkimisi potentsiaalse taotleja (AS Eesti Energia) ja EK vahel, kasutatavate tehniliste lahenduste asjus, lõpuks allkirjastamiseni 25.09.09. Alustatud on riigiabi loa taotluse ettevalmistamisega ning riigiabi loa tingimuste hetkeline ebaselgus ning ennustatamatus ei võimalda ka objektiivselt hinnata meetme eesmärkide saavutamise tõenäosust.

Ainsaks avamata meetmeks prioriteetses suunas on „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste rajamine.“ Meetme määruse eelnõu on koostatud ja läbinud vajalikud kooskõlastused juhtkomisjonis, menetluse e-õiguses, kuid ei ole aruandeaastal jõustatud. Peamisteks teguriteks meetme jõustamisega viivitamisel on olnud riiklike prioriteetide seadmine ning muutused jäätmemajanduses (põletamine), samuti on toimunud arutelud võimalike TSde ringi laiendamise osas, mis tähendaks eraettevõtete kaasamist TSde ringi ja see omakorda tõstataks riigiabi küsimuse.

Prioriteetse suuna rakendamisel saab põhiküsimuseks tõenäoliselt toimunud odavnemiste tulemusel vabanenud vahendite ümbersuunamise küsimuse optimaalne

¹ Aasta lõpu seisuga on TRO kinnitatud mahuga 23 851 550 EUR

lahendamine, et vahendid suunataks maksimaalselt püstitatud eesmärkide saavutamisse, direktiividest tulenevate kohustuste täitmisse ning ümberjagamise protsess toimuks läbimõtestatult, kõikidele võrdsetel alustel ja samas ei seataks vahendite kasutamist ajalise surve alla.

Päevakorral on jätkuvalt ka TSde omafinantseeringu võimekus. Ühtekuuluvusfondist (ÜF) rahastatud veemajanduse projektidele omafinantseeringu kindlustamiseks andis RM septembris KIKile edasilaenamiseks osa EIBst võetud laenurahast. Vee-ettevõtetele osutus laenu taotlemisel kõige keerulisemaks nõutud tagatiste leidmine ning kitsaskohaks on ka tehnovõrkude tagatistega seotud regulatsiooni puudulikkus õigusruumis. Lisaks tekitas osadele TSle probleeme projekti kuludega seotud käibemaksu tasumine, mis ei kuulu omafinantseeringu hulka ja seetõttu ei laiene selle ka EIB laen. Lahendusena pakub KIK vee-ettevõtetele lühiajalist laenu.

Jätkuvaks prioriteediks on projektide elluviimise tempo tõstmine ja optimaalsete tööprotsesside juurutamine. Projektide elluviimise tõhustamiseks (sh objektiivsemate prognooside koostamiseks) seoti alates teisest poolaastast TRO-des rahastuskavad aastate põhiselt ning täpsustati hangete läbiviimise põhimõtteid ennetamiseks vaideid hangete elluviimisel.

RA ja RÜ hinnang prioriteetse suuna rakendamisele tervikuna on hea, põhjusel, et pea kõik meetmed on käivitunud, alustatud on projektide reaalse elluviimise ning väljamaksetega. Edukalt on lõpule jõutud pika ettevalmistusprotsessiga ning välja töötatud põhimõtted ja tingimused meetmetele ning sellega loodud eeldused edasiseks edukaks rakendamiseks. Positiivseks võib pidada ka olukorda ehitusturul, mis võimaldab tänu madalatele ehitushindadele eesmärke saavutada maksimaalselt. Silmas tuleb siiski pidada asjaolu, et ei toimuks nõ alapakkumisi, mis võivad tekitada perioodi lõpu poole vajaduse täiendavate vahendite järele, kuna töid ei ole võimalik enam pakutud summade eest teostada.

1.2 Prioriteetne suund 2 „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“

Prioriteetse suuna RÜ on KIK, RA alasuunas keskkonnahädaolukordadeks valmisoleku parandamine SIM ja ülejäänud alasuundades KKM.

Prioriteetne suund „Säästliku keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ jaguneb viieks alasuunaks ja nende alla planeeritud meetmeteks:

Alasuuna 2.1 “Loodusliku mitmekesisuse säilitamine” meetmed on:

- Looduse mitmekesisuse säilitamine (investeeringute kava)
- Looduse mitmekesisuse säilitamine (avatud taotlemine)
- Kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks

Alasuuna 2.2 “Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine” meede on:

- Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine

Alasuuna 2.3 „Keskkonnajärelevalve arendamine” meede on:

- Keskkonnajärelevalve arendamine

Alasuuna 2.4 “Keskkonnaseire arendamine” meede on:

- Keskkonnaseire arendamine

Alasuuna 2.5 “Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamine” meede on:

- Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamine

Prioriteetse suuna maht aastateks 2007-2013 on vastavalt EARKle järgmine:

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)*
Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	92 032 774	16 182 679	6 087 733

*abikõlblikud kulud ilma ettemakseteta v.a. riigiabi projektidele pangagarantii tagatisel antud ettemaksed

Alasuund “Loodusliku mitmekesisuse säilitamine”

Aruandlusperioodil kehtestati tingimused kõigi kolme loodusliku mitmekesisuse säilitamise meetme osas ning on alustatud nende rakendamisega. Erinevate rakenduskeemide (investeeringute kava, avatud taotlemine, programm) abil tagatakse võimalused toetuste taotlemiseks laiapõhjalisele huvigrupile, samuti on võimalik suunata investeeringuid riigile prioriteetsemate eesmärkide saavutamiseks. Kõigi meetmete rakendamine on aruandlusperioodi lõpu seisuga algusjärgus.

Investeeringute kava alusel toetust saavad Keskkonnaamet (KA) ja Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) on esitanud projektiettepanekud ja KKM-s moodustatud hindamiskomisjonis toimub ettepanekute hindamine. Toetuskeem vabahendustele on samuti käivitunud ning kuulutati välja I taotlusvoor ja potentsiaalsete taotlejate huvi meetme vastu on väga suur ning tõenäoliselt ületab esitatavate taotluste arv oluliselt esialgset vooru eelarvet (1 278 233 EUR) ja seda vaatamata teatavatele riskidele, mis tulenevad sihtgrupi suutlikkusest tagada omafinantseering. Abi andmise aluseks olev programm (4 665 550 EUR) kinnitati 29.09.09, detailsem tegevuskava ja eelarve 2009. a kohta kehtestati novembris. Programmi elluviija (KA) alustas projekti-meeskonna värbamise ja hangete ettevalmistamisega. Programmi elluviimine aitab läbimõtestatult viia ellu looduskaitse infrastruktuuri rajamise ülejäänud meetmeid ning loob alused meetmete omavahelise kooskõlaks

Alasuund “Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine”

Meetme määrus allkirjastati 25.11.09. ja esimene taotlusvoor (mahuga 22 369 077 EUR) kuulutati välja 14.12.2009. Sarnaselt looduse mitmekesisuse säilitamise avatud taotlemisega on potentsiaalsete taotlejate huvi olnud väga suur ning prognoosida võib suurt taotlemisaktiivsust, samas on riskiks TS valmisolek projektide edukaks elluviimiseks ning jätkusuutlikuseks tulemuste säilitamisel. Pikemas perspektiivis võib saada väljakutseks loodava infrastruktuuri efektiivne ja eesmärgipärane kasutamine, mis eeldab ka valdkonna sisulist arendamist – õppeprogrammid, ekspositsioonid, „roheline mõttelaadi“ ja keskkonnasäästlikkuse edendamine. Riskide

maandamiseks on kavandatud ka keskkonnaharidust edendav sisuline programm Inimressursi arendamise rakenduskava raames ning kahe meetme vastastikune täienduvus tagab tervikliku valdkondliku arengu.

Alasuund „Keskkonnajärevalve arendamine”

Investeeringute kava kinnitati Vabariigi Valitsuse korraldusega 26.03.2009 ja toetuse saaja, Keskkonnainspeksioon (KKI) on esitanud RÜle kaks taotlust, mille kohta tehti taotluse rahuldamise otsused 11.08.09 ja 04.09.09 (kokku summas 1 291 015 EUR). Kolmas taotlus (summas 2 300 819 EUR) esitati 28.12.09. Projektide elluviimisega on KKI alustanud.

Alasuund “Keskkonnaseire arendamine”

Meetme määrus allkirjastati 26.06.2009 ja investeeringute kava Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi (EMHI) toetatava projekti osas kinnitas Vabariigi Valitsus oma korraldusega 12.11.09. EMHI esitas 17.12.09. RÜle projektitaotluse (summas 1 661 703 EUR) ning hetkel toimub taotluse menetlemine RÜs.

Alasuund “Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamine”

2009. a muudeti meetme määrust kolm korda - 30.01., 24.08. ja 26.12.2009, et täpsustada abi andmise tingimusi. Meede viiakse ellu investeeringute kava alusel, alates 01.01.2010 hakkab kehtima täiendatud investeeringute kava.

Meetme eelarvest 26% on ette nähtud Päästeameti keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku tagamiseks läbi viie elluviidava projekti, mille kohta tehti TROd jaanuaris 2009. Ülejäänud osa meetme eelarvest suunatakse Politsei- ja Piirivalveameti suurprojektile „Multifunktsionaalne reostustõrje laev“, millega täiustatakse Eesti võimekust tulenevalt siseriiklikest vajadustest reostustõrjes ja Helcomi konventsiooni soovitudest. Suurprojekti taotlus esitati RÜle juunis ja vastavalt RÜ märkustele korrigeeritud taotlus esitati EKle septembris. Suurprojekti taotluse rahuldamine otsustatakse tõenäoliselt 2010. a esimesestel kuudel. TS on alustanud hankeprotsessiga. Meetme rakendamine on sujunud Päästeameti osas väga edukalt, suurprojekti osas on protsessid kulgenud mõnevõrra aeglasemalt planeeritust – soetatava reostustõrjelaeva hange ebaõnnestus, mis lükkas ajakava edasi aasta võrra, kuid üldjoontes võib meetme rakendamist hinnata rahuldavaks.

RA ja RÜ hinnang

Prioriteetse suuna rakendamisel tervikuna saab tõenäoliselt suurimaks väljakutseks olema hangete ja seejärel tööde elluviimisega ajagraafikus püsimine, mis on osaliselt sõltuvuses TSde võimekusest, samuti hankemenetluse kulgemise edukusest. Riskide maandamiseks teostab RÜ alates teatud hanke rahalisest mahust hangete eelkontrolli, samuti on TSle pandud kohustus esitada hanke- ja väljamaksete plaanid ning toimub regulaarne projektipõhine seireinfo kogumine. RA ja RÜ hinnang prioriteetse suuna rakendamisele tervikuna on hea, põhjusel, et kõik meetmed on käivitunud, alustatud on väljamaksetega ning mahukate hangetega. Edukalt on lõpule jõutud pika ettevalmistusprotsessiga ning välja töötatud põhimõtted ja tingimused meetmetele ning sellega loodud eeldused edasiseks edukaks rakendamiseks.

1.3 Prioriteetne suund 3 „Energiamajanduse arendamine“

Prioriteetse suuna „Energiamajanduse arendamine“ alasuuna “Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse” RÜ on KIK, RA KKM. Alasuuna “Energiasäästu arendamine elamumajanduses” RÜ on Kredex, RA MKM.

Prioriteetne suund „Säästliku Energiamajanduse arendamine“ jaguneb kaheks alasuunaks: “Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse” ja “Energiasäästu arendamine elamumajanduses”.

Alasuuna “Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“ meede on:

- Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks

Alasuuna “Energiasäästu arendamine elamumajanduses” meetmed on:

- Korterelamute renoveerimislaen
- Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest
- Energiasäästu arendamiseks energiaauditi teostamise toetamine

Prioriteetse suuna maht aastateks 2007-2013 on vastavalt EARKle järgmine:

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)*
Pr suund 3: Energiamajanduse arendamine	87 175 488	27 609 546	17 663 242

*abikõlblikud kulud ilma ettemakseteta v.a. riigiabi projektidele pangagarantii tagatisel antud ettemaksed

Alasuund “Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks”

Meetme määrus „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks“ allkirjastati 24.03.2009. I taotlusvoor kestis 08.05 - 14.08.2009. Taotlusvooru maht oli ca 10 MEURi. Taotlusvooru laekus 50 taotlust kogusummas ca 25 MEURi. Tehtud on 21 taotluse rahuldamise otsust summas ca 10 MEUR. Meetme rakendamisega on alustatud ja esimesed hanked tööde teostamiseks on läbi viidud või ettevalmistamisel.

Alasuunas seni veel katmata temade meetmeteks jaotamise otsustab KKM koostöös MKMga. Vastavalt 04.12.09 toimunud seirekomisjoni koosolekul vastu võetud otsusele suunatakse jaotamata vahendid summas ca 17 MEUR tõenäoliselt majanduskeskkonna arendamise rakenduskavva ettevõtlusmeetmete toetuseks, lõplik otsus selgub EARK muudatusettepanekute heakskiitmisel EKs.

RA ja RÜ hinnang

Progress alasuuna „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks“ raames on olnud hea. Suurimaks raskuseks kujunes taotluste hindamisel koormustipu ajal ajagraafikus püsimine ja majandusliku jätkusuutlikkuse/omafinantseeringu võimekuse hindamine, mis andis väärtusliku kogemuse järgmise vooru korraldamiseks. Positiivseks võib hinnata taotlejate suurt aktiivsust taotlemise perioodil ning samuti TSde aktiivsust projektidega alustamisel. Alasuuna eesmärgid

on käesoleval hetkel antava hinnangu alusel saavutatavad. Koostöö RÜ ja RA vahel on olnud konstruktiivne ja tulemuslik, samuti loodetakse võimalikult kiiresti saada EK heakskiit seirekomisjonis toetuse saanud muudatusettepanekutele.

Alasuund “Energiasäästu arendamine elamumajanduses”

Alasuuna raames on vahendite eraldamine toimunud suhteliselt plaanipäraselt ja suuremate tõrgeteta. Peamised probleemid, mis on esinenud:

- Mõnevõrra hilines korterelamu renoveerimislaenu turule toomine tulenevalt ligi pool aastat väldanud riigigarantii taotlemisest Euroopa Arengupangaga (CEB) sõlmitud laenulepingule. Esimesed väljamakse pankadele tehti sellest tulenevalt juunis 2009.
- Mais 2009 muudeti „Korterelamu renoveerimislaen“ programmi tingimusi, millega suurendati energiasäästu nõuet ja lisati terviklahenduse nõue. Antud muudatustest tulenevalt olid aga korterelamud sunnitud ette valmistama lisadokumente ja uusi otsuseid. Samas võimaldab see muudatus suurendada ERF vahendite kasutamise tulemuslikkust rakenduskava eesmärkide saavutamiseks.

RÜ ja RA hinnang prioriteetse suuna raames elluviidavate meetmete rakendamisele aurandeperioodil on hea. Vaatamata majanduses valitsenud olukorrale andsid pangad välja kokku 65 korterelamu renoveerimislaenu kogusummas ca 4,7 MEUR. Energiaauditite toetuste eraldamine on sujunud suuremate tõrgeteta. Ka teavitusprogrammi raames on korraldatud mitmesuguseid kampaaniaid teadlikkuse suurendamiseks.

1.4 Prioriteetne suund 4 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“

Prioriteetne suund „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ RÜ on EAS , RA SIM.

Prioriteetne suund 4 koosneb kolmest alasuunast:

1. “Kohalike avalike teenuste arendamine”
 - Meede „Kohalike avalike teenuste arendamine”
2. “Linnaliste piirkondade arendamine”
 - Meede „Linnaliste piirkondade arendamine”
3. “Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine”.
 - Meede „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“
 - Meede „Kompetentsikeskuste arendamine“
 - Meede „Interneti püsiühendused“
 - Meede „Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine“

Avamata on meede „Interneti püsiühendused“.

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)*
Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	388 582 823	148 172 851	61 805 486

*abikõlblikud kulud ilma ettemakseteta

Alasuund: Kohalike avalike teenuste arendamine.

Taotluste laekumise kiirusega võib üldjuhul rahule jääda, kuigi taotlejad on üsna tihti palunud taotluse esitamise tähtaegades pikendusi. Hoolimata mõningatest viivitustest rakendamisel, on 2009. a planeeritud rahastamisotsuste maht ületatud. Ehkki on esinenud mõningaid probleeme taotluste ettevalmistamise kvaliteedis, on hinnang projektide rakendamisele ja toetuste kasutamisele hea. Rahastamisotsuste ning väljamaksete maht vastab kavandatule.

„Kohalike avalike teenuste arendamise” meetmes toimus 2009. a taotluste esitamine Vabariigi Valitsuses kinnitatud üleriigiline kohaliku omavalitsuse investeeringutoetuste kava (KOIT) alusel. 2009. a veebruaris kuulutati välja perioodi 2009-2012 KOIT kava eeltaotlusvoor tähtajaga 20. 03. 2009. 29.12.2009 kinnitati Valitsuse korraldusega 11 maakonna KOIT kava nimekirjad. Ülejäänud maakondade projektid kinnitatakse 2010. a I poolel. Uusi eeltaotlusvoore avada ei kavandata. 2009. a lõpuks planeeritud rahastamisotsuste ja väljamaksete maht on täidetud. 2010. a jätkub perioodi 2007-2010 KOIT kava rakendamine, lisanduvad perioodi 2009-2012 KOIT kava projektid.

Alasuund: Linnaliste piirkondade arendamine

Taotluste kvaliteediga võib rahule jääda, kuid probleeme on esinenud suutlikkusega projekte ellu viia. Projektide esialgselt kavandatud algustähtajad on edasi lükkunud tänu pikemale ettevalmistusajale, mis tuleneb osaliselt investeeringute kavaga kinnitatud lisatingimuste täitmise vajadusest enne põhitaotluse esitamist. Sellest tingituna vähendas RÜ esialgselt planeeritud võetud kohustuste mahtu 2009. a. Kuna tegelikult võeti kohustusi rohkem, kui vähendatud plaanid ette nägid, võib rakendamise ja finantsprogressiga üldjoontes rahule jääda.

Meetme „Linnaliste piirkondade arendamine“ raames on toetuse taotlemise aluseks investeeringute kava, ettepanekuid projektide kavasse nimetamiseks saavad esitada sihtpiirkonna KOV üksused. Ettepanekute esitamine toimub jooksvalt. Taotluste vastuvõtmine algas investeeringute kava kinnitamisega Vabariigi Valitsuse poolt 18. 12. 2008 ja esimene taotlus laekus 2009. a alguses. Kava on 2009. aastal kahel korral täiendatud ning kavasse kuulub 2009. a lõpu seisuga 21 projekti. EAS-ile esitati 2009. aastal 12 põhitaotlust, millest 11 osas tehti rahuldamise otsus 2009. a.

Alasuund: Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine (PKT)

Alasuuna rakendamine on toimunud vastavalt planeeritule. Finantsprogress on ületanud ootusi. Seega võib rakendamist ja toetuse kasutamist hinnata väga heaks. Arvestades seda, et lõppenud on vaid väike hulk projekte, võib seniseid tulemusi heaks hinnata.

„Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise” meetme vahendite kasutamine kujunes oodatust oluliselt suuremaks, seetõttu peatati ajutiselt taotluste vastuvõtt 22. 01. 2009, kuna otsustatud (33,16 mln EUR) ja menetluses olevate taotluste maht (26,14 mln EUR) ületas EAS-ile halduslepinguga aastateks 2007-2010 meetme rakendamiseks eraldatud eelarvet (EASile eraldati perioodiks 2007-2010 rakendamiseks 59,37 mln EUR). 10.08.2009 jõustus meetme määruse muudatus, mis võimaldas senisest enam ja kiiremini suunata vahendeid tootmis- ja logistikaettevõtete jaoks olulistesse

projektidesse. 02.09.2009 on taasavatud taotluste vastuvõtt kohaliku ettevõtluskeskkonna infrastruktuuri arendavate projektide rahastamiseks².

Meetme „Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine“ investeringute kava kinnitati Vabariigi Valitsuses 05. 03. 2009 ning 28. 05. alustati taotluse vastuvõtmist. Meetme rakendamine on kulgenud plaanipäraselt. Kavas on 7 projekti, neist üks suurprojekt Eesti Rahva Muuseum (ERM). Kolme projekti osas tehti 2009. a EAS-i poolt taotluse rahuldamise otsus.

Meetme „Kompetentsikeskuste arendamine“ määrus jõustus 16.07.2009. Meetmes on seatud eesmärgiks koondada väljastpoolt Harju- ja Tartumaad teadus- ja arendusasutustes kindlate valdkondadega seotud kompetents ja ressursid ning kasutada seda teadmismahuka ettevõtluse arendamiseks kompetentsikeskuste ellukutsumise näol. 2009. a viidi läbi ideekavandite voor, kuhu laekus 18 ideekavandit kompetentsikeskuse rajamiseks. Ideekavandi esitamine ja heakskiitmine on meetmest toetuse taotlemise eelduseks. Hindamise tulemusena kiideti 28.01.2010. a. heaks 9 ideekavandit, mille esitajad saavad võimaluse järgnevatel etappidel taotleda toetust tugitegevuste läbiviimiseks ning ühtlasi ka õiguse esitada taotlus põhitegevuste toetamiseks. Ideekavandite hindamisel anti hindamisse kaasatud ekspertide poolt muuhulgas ka soovitusi ja tingimusi ideekavandite esitajaile kavandite edasiarendamiseks.

Meetme „Interneti püsiühendused“ väljatöötamisega on alustatud. 2009 IV kvartalis alustati avaliku sektori huvide kaardistamisega kohalikul tasandil kiire internetiühenduse vajaduse väljaselgitamiseks. Meede planeeritakse avada 2010. a.

Prioriteetse suuna rakendamisel on ilmnenud mõjutusi halvenenud majanduslikust keskkonnast (sh taotlejate finantsvõimekusele), mis on tekitanud projektide elluviimisel viivitusi ja tegevuste ajatamist. Ühe probleemina prioriteetse suuna rakendamisel võib välja tuua projektide maksumuse muutumise võrreldes planeerituga. Projektide kallinemise korral suureneb taotlejate omafinantseerimise kohustus. Projektide odavnemise korral soovivad toetuse saajad viia ellu lisategevusi, mis alati ei taga aga piisavat teenuse kvaliteedi tõusu võrreldes (proportsioonis) investeringu maksumusega.

RA hinnang:

2009. a oli prioriteetse suuna rakendamise seisukohalt edukas aasta nii rahastamisotsuste kui väljamaksete mahu osas. Oluliste etappidena võib nimetada meetme „Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine“ investeringute kava kinnitamist, samuti meetme „Kompetentsikeskuste arendamine“ määruse kinnitamist ja rakendamise algust. 2009. a ilmestasid prioriteetse suuna eesmärkide täitmist esimesed valmivad objektid, eeskätt meetme „Kohalike avalike teenuste arendamine“ raames.

RÜ hinnang:

Prioriteetsetes suunas oli 2009. a lõpu seisuga esitatud kokku 233 vastavaks tunnistatud taotlust, millest rahastamisotsus tehti 162 taotlusele toetuste kogumahuga

² 14.01.2010 peatati ettevõtluskeskkonna infrastruktuuri arendavate projektide taotluste vastuvõtmist PKT meetmesse, kuna rahastatud projektide ja esitatud taotluste rahaline kogumaht ületas ettevõtluskeskkonda arendatavatele projektidele ette nähtud eelarvet (12,78 mln EUR).

148,17 mln EUR. Kinnitatud projektide eelarved moodustavad 41% perioodi 2007-2013 kogueelarvest. Arvestades, et prioriteetse suunda on rakendatud alles 2 täisaastat, võib eelpooltoodud näitajatega rahule jääda ning sellest tulenevalt on üldhinnang rakendamisele on hea.

1.5 Prioriteetne suund 5 „Hariduse infrastruktuuri arendamine“

Prioriteetse suuna RA on HTM, RÜ on Sihtasutus Innove.

Prioriteetne suund 5 hõlmab järgnevaid 3 alasuunda (meetet):

1. Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine
2. Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste õppekeskkonna kvaliteedi parandamine HEV õpilaste koolide infrastruktuuri arendamise kaudu
3. Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine.

Prioriteetset suunda rakendatakse investeringute kavade alusel. Kõik meetmed on avatud, meetme tingimused ning investeringute kavad on kinnitatud.

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)*
Prioriteetne suund: „Hariduse infrastruktuuri arendamine“	212 765 713	139 824 189	19 766 857

*abikõlblikud kulud ilma ettemakseteta v.a. riigiabi projektidele pangagarantii tagatisel antud ettemaksed

Meetmes „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“ on aruandeperioodil laekunud 30 taotlust, mis on ka kõik 31.12.2009 seisuga vastavaks tunnistatud. Lõpetatud projekte oli 2009. a 6. Meetme investeringute kava muudeti Vabariigi Valitsuse 17.12.2009 korraldusega nr 565. Lisandusid projekti eeldatavad alustamise/lõpetamise tähtpäevad. Investeringute kavade muutmisel on arvestatud ka 2009. a toimunud käibemaksu määra tõusuga endiselt 18%-lt 20%-le. Meetmes on üksikute projektide puhul potentsiaalseks probleemiks kohalike omavalitsuste suutmatust tagada projektide minimaalset kaasfinantseerimist 5% ulatuses.

Meetmes „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“ on aruandeperioodil laekunud 16 taotlust, millest 31.12.2009 seisuga on vastavaks tunnistatud 15 projekti. Meetmes 2.5.2 on rakendamise algusest aruandeperioodi lõpuks lõppenud 11 projekti 5-1 kutseõppeasutusel. Meetmes on täheldatud probleeme hangete alapakkumistega ja projektide ajagraafikust kinnipidamisega. Hangete läbiviimisega seotud küsimuste ja ehitamisega seotud probleemide lahendamine toimub tihedas koostöös HTM riigivara osakonnaga. Ajagraafikust kinnipidamise probleemi leevendab projektide eeldatavate alustamise/lõpetamise tähtpäevade kinnitamine investeringute kavas.

Meetmes „Hariduslike erivajadustega õpilaste õpikeskkonna kaasajastamine“ on aruandeperioodil laekunud 14 taotlust, millest 31.12.2009 seisuga on vastavaks tunnistatud 12 projekti. Antud meetmes lõpetatud projekte 31.12.2009 seisuga ei ole.

Meetme investeeringute kava muudeti Vabariigi Valitsuse 10.12.2009 korraldusega nr 541. Lisandusid projekti eeldatavad alustamise/lõpetamise tähtpäevad. Meetme rakendamisega alustati hiljem, sellest tuleneb meetme käivitamise võrdlemisi rahulik tempo. Käimasolevates projektides on täheldanud hangete odavnemist, seadmed pole odavnenud. Odavnemisega vabanevad vahendite edasine kasutamine on otsustamisel.

RÜ hindab projektide rakendamist heaks. Töös on 110 projekti 176-st ehk 62,5% ja lõppenud on 9,7% kogu perioodi projektidest.

RA hindab prioriteetse suuna rakendamist aruandeperioodil heaks. Meetmete rakendamine toimus tõhusalt ja plaanipäraselt. Ka toetuse väljamaksmise dünaamika oli väga hea. Tänu ettemaksete teostamise võimalusele on projektide elluviimine kiirendatud. Rakendamist on tõhustunud ka toetuste täiendava riigieelarvelise rahastamine (sh abikõlbmatu käibemaksu) andmise põhimõtete muutmine. Aruandlusperioodil avastati 2 rikkumist. Vaideid aruandlusperioodil polnud.

1.6 Prioriteetne suund 6 „Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“

Prioriteetse suuna RA ja RÜ on SOM.

Prioriteetne suund 6 koosneb kahest alasuunast:

1. Tervishoiu infrastruktuuri arendamine
 - Meede: kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine
 - Meede: õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine
2. Hoolekande infrastruktuuri arendamine
 - Meede: riiklike hoolekandeasutuse reorganiseerimine

Meetmeid rakendatakse investeeringute kava alusel.

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)
Prioriteetne suund	169 110 222	102 471 208	31 405 014

Alasuund „Tervishoiu infrastruktuuri arendamine“

Meede: Kesk- piirkondlike haiglate optimeerimine

Toetuse taotluse investeeringute kavasse saamiseks said esitada kõik kesk- ja piirkondlikud haiglad. Eesmärk – koondada kõrgtehnoloogiat vajav aktiivravi, vähendada kesk- ja piirkondlikes haiglates personali ja tehnoloogia dubleerimist ning parandada haigla sisest logistikat saavutatakse vastavalt toetuse suurusele haiglates, mis saavad investeeringute kava alusel toetust (SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla (SA PER), SA Tartu Ülikooli Kliinikum (SA TÜK) ja SA Ida-Viru Keskhaigla). Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ raames esitasid 2008 aastal toetuse taotluse investeeringute kavasse saamiseks 6 haiglat projektide kogumaksumusega 318,7 mln EUR ja toetuse taotlusega 159,7 mln EUR, meetme eelarve suurus on 110,2 mln EUR.

SA TÜK projekti projekteerimise riigihange vaidlustati Riigihangete Ameti juures asuvas vaidluskomisjonis (vaidlustatud 29.09.09 nr 7-1/213 ja 214 ning 30.11.09 nr 7-1/262). Riigihangete Ameti otsus on seisuga 22.12.2009 vaidlustatud Tallinna Halduskohtus, kohtuistungil tähtpäev on 3.03.2010. Sellest tulenevalt ei ole olnud võimalik sõlmida projekteerimise hankelepingut. Tegevuskava kohaselt oli planeeritud projekteerimise alguskuupäevaks 19.08.2009. Projekteerimise edasilükkumine võib pikendada projekti elluviimise lõpptähtpäeva, milleks oli planeeritud 01.07.2013, kuid ei takista projekti rakendamist abikõlblikkuse perioodil (01.01.2007 - 31.08.2015).

AS Lääne-Tallinna Keskhaigla esitas 08.07.2009. a Tallinna Halduskohtule kaebuse meetme eelarvevahendite jaotamise otsuste kohta, mille kohta tegi 18.01.2010 Tallinna Halduskohus HkMS §21 lg 1 p 6 alusel otsuse jätta kaebus rahuldamata. Esitatud kaebus ei ole toonud kaasa muutusi meetme rakendamise ajakavas.

RA hinnang tervishoiu infrastruktuuri arendamine alasuuna rakendamisele on hea, kõik põhitegevused on kulgenud plaanipäraselt. Meetmete investeeringute kavad on 2009. a kogu eelarve vahendite mahus kinnitatud. Edasi on lükkunud SA TÜK projekti projekteerimise algus.

Meede: Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine

Meetmest toetatakse hooldusravi statsionaarse tegevusloaga teenuseosutajate investeeringuid infrastruktuuri renoveerimisse või ehitusse. Meetme tingimused kehtestati sotsiaalministri 10. juuli 2009. a määrusega nr 70 „Meetme „Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine” toetuse andmise ja toetuse kasutamise seire tingimused ja kord”. 4. 08. 2009. a teavitas SOM üleriigiliste päevalehtede, maakonnalehtede ja RA veebilehe kaudu taotluste esitamise algatamisest investeeringute kava koostamiseks. 9. septembriks laekus 36 taotlust SOMi. Investeeringute kava kinnitas Vabariigi Valitsus 3.12. 2009.a korraldusega nr 519. Investeeringute kava nimekirjas on 20 projekti. Nimetatud 20 projekti taotletav struktuuritoetuse summa on 26 mln EUR. Meetme eelarve kasutamata vahendite summa on 1,6 mln EUR. SOMi ettepanekul arvati investeeringute kava lisaprojektide nimekirja 9 projekti, millele antakse toetust juhul, kui langeb ära vajadus toetada varem väljavalitud projekte või kui meetme eelarves on kasutamata vahendeid.

Kasutamata eelarve vahendid on planeeritud kasutada lisaprojektide finantseerimiseks, arvestades sealjuures, et kõik investeeringute kavas nimetatud põhiprojektid ei pruugi toetust taotleda (nt omafinantseerimise probleemid) või ei ole toetust kinnitatud suurusel vaja.

Alasuund „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“

Alasuuna eesmärgiks on tagada lastele ja psüühilise erivajadusega inimestele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused. Vabariigi Valitsus kinnitas investeeringute kava 5. 03. 2009.a. Kava sisaldab 5 riikliku laste asenduskodude projekti (Pärnu; Narva-Jõesuu; Haapsalu; Tartu; Elva) ja 6 riikliku erihooldekodude reorganiseerimise projekti (Kernu; Udriku; Aavere; Ravila; Koluvere; Mõisamaa), millest viimane viiakse ellu juhul kui, rahalisi vahendeid üle jääb.

Laste asenduskodude projektide toetuse taotlused on kõik esitatud ning 2009.a. lõpus alustati Pärnus ka ehitustegevusega. Erihoolekande projektide viimane taotlus

esitatakse 8.04.2010.a. Põhiliseks tegevuseks 2009.a. oli sobivate maade otsimine uute pere- ja tegelusmajade rajamiseks ning muud hilisemaks ehitustegevuseks vajalikud ettevalmistustööd (detailplaneeringud, projekteerimishanked jms).

2009. a on esitatud 3 taotlust riiklike laste asenduskodude reorganiseerimiseks ning 3 taotlust riiklike erihooldekodude reorganiseerimiseks. Üldiselt võib öelda, et on esinenud mõningaid taotluse kvaliteedi probleeme, mis olid seotud peamiselt kas arvutusvigadega projekti eelarves või -tegevuste kirjelduse ja -planeerimise arusaadavuse ning täpsusega.

Meetme „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“ rakendamist 2009.a. tervikuna võib hinnata heaks, kuna üldjoontes on eesmärgid endiselt saavutatavad. Laste asenduskodude ehitamisega on juba alustatud ning erihooldekodude ehitustegevusega alustatakse 2011.a. Meetme rakendamiseks vajalikud õigusaktid on väljatöötatud ja jõustunud, kuid teisalt mõjutab hinnangut taotluste madal kvaliteet ning samuti ehitustegevuse alustamise edasilükkumine, mis on tingitud teatud tegevuste või otsuste vaidlustamisest (projekteerimishange-, detailplaneering).

RÜ hinnang

Prioriteetse suuna peale hinnangut tervikuna anda on küllaltki keeruline kuna suuna raames rakendatavad meetmed on erinevas etapis. Üldistades võib progressi hinnata hea ja rahuldava vahepeal olevaks. Meetme Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine rakendamiseks vajalikud õigusaktid ja eeltööd on küll tehtud, kuid taotluste menetlemine on olnud oodatust aeganõudvam ja viivitusi rakendamisel on toonud kaasa ka hangete vaidlustamised, mistõttu väljamakseid on tehtud vaid omafinantseeringu arvelt. Meetme Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine progressi hinnatakse 2009. a eelkõige finantsprogressi seisukohalt heaks tänu SA PER projektile, mille väljamaksed olid ca 47% kogu projekti eelarvest. Kuna SA TÜK projekt on takerdunud vaidlustesse, siis projektile 2009. a väljamakseid ei toimunud ning ilmselt toovad vaidlused nihkeid kogu meetme väljamakse prognoosidesse.

RA hinnang

RA hindab prioriteetse suuna progressi heaks. Hinnangu kujundamisel on aluseks olnud eelkõige rakendamise eelduseks olevate õigusaktide väljatöötamine ning samuti põhitegevuste kulgemine käesoleval aruandluse perioodil. Kuigi teatud tegevustele planeeritud aeg on veninud pikemaks (peamised põhjused: vaidlused, taotluste kvaliteet) kui esialgselt kavandatud, ei mõjuta see veel prioriteetse suunas püstitatud eesmärkide tähtaegset saavutamist. Nii meetmes tervishoiu infrastruktuuri arendamine- kui ka riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine on alustatud põhitegevuste elluviimisega, milleks on valdavalt ehitamine. Märkida tuleb, et osade prioriteetse suuna all rakendatavate projektide puhul on ehitustegevus planeeritud järgmisesse aastasse. Kuid see on tingitud ka sellest, et rakendatavad meetmed on erinevatest valdkondadest ja on erinevates rakendusfaasides ning nende üheaegne teostamine ei ole võimalik.

1.7 Prioriteetsed suunad 7 ja 8 „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“

Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi prioriteetsete suundade RA ja RÜ on korraldusasutus(KA) RM.

RM rakendab perioodil 2007–2013 EARK raames kahte meetet: elukeskkonna arendamise rakenduskava tehnilise abi meede (edaspidi *tehnilise abi*) ja horisontaalse tehnilise abi meede.

	Ühenduse osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud ühenduse osalus (EUR)	Toetuse saajatele väljamakstud ühenduse osalus (EUR)
Horisontaalne tehniline abi	28 553 498	7 592 588	4 930 614
Tehniline abi	2 759 832	668 388	62 727

RM rakendab perioodil 2007-2013 nelja meetet: horisontaalse tehniline abi, Inimressursi arendamise rakenduskava tehniline abi, EARK tehniline abi ja Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava tehniline abi.

Horisontaalse tehnilise abi meetme kogueelarve perioodiks 2007–2013 on 64 894 314 EUR, millele lisandub 15% omafinantseeringut. Horisontaalse tehnilise abi meede hõlmab kõiki rakenduskavasid ja eelarve on jagatud nende rakenduskavade vahel moodustades eraldiseisva prioriteetse suuna igas rakenduskavas. Toetuse saajate poolt tehtavad horisontaalsed kulud jagatakse samuti kolme rakenduskava vahel ning kantakse iga rakenduskava kuludesse vastavalt proportsioonile horisontaalse tehnilise abi eelarvest. Horisontaalse tehnilise abi meetet rahastatakse 12% ulatuses Inimressursi arendamise rakenduskava vahenditest ja 88% ulatuses ERFst ehk 44% EARK ja 44% Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava vahenditest.

Aruandes kajastatakse edaspidi vaid horisontaalse tehnilise abi meetme seda osa, mis kaetakse EARK vahenditest.

Prioriteetsete suundade meetmed avanesid kõik 2007. a ning taotlemine toimub avatud taotlemise põhimõttel. Alates 2008. a jätkub avatud taotlemise skeem selle erisusega, et taotlemine toimub vastavalt riigieelarve seaduses sätestatud riigieelarve koostamise korrale, mis tähendab, et taotlused loetakse rahuldatuks kinnitatud riigieelarve mahus. 2009. a lõpu seisuga on rahuldatud 37 horisontaalse tehnilise abi projekti, mille eelarved kokku on 7 592 588 EUR ning millest on väljamakseid tehtud 4 930 614 EUR ulatuses.

Tehnilises abis on rahuldatud 9 projekti kogueelarvega 668 388 EUR ning millest on väljamakseid tehtud 62 727 EUR ulatuses.

KA hinnang taotletud vahendite kasutamisele on hea. Vahendite kasutusosakaal on optimaalne, arvestades, et vahendeid peab administreerimiskuludeks jätkuma 2015. a lõpuni. Samuti tuleb arvestada asjaolu, et 2008. a olid kasutusel ka perioodi 2004–2006 tehnilise abi vahendid, siis osasid perioodi 2007–2013 ettevalmistavaid tegevusi rahastati veel perioodi 2004–2006 vahenditest.

2. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE

2.1 Kumulatiivne finantsteave 2007-2009

Aruandlusperioodi lõpuga seisuga on EARK peale kokku võetud kohustusi 1 080 249 908 EUR ulatuses, mis on 57% EARK eelarvest. Väljamakseid on tehtud 188 335 420 EUR ehk 10% perioodi kogueelarvest. Enim on võetud kohustusi prioriteetsetes suundades „Veemajanduse ja jäätmekäitluse arendamine“ (71% prioriteetse suuna kogueelarvest) ning „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“ (70%). Väljamakseid on enim tehtud prioriteetsetes suundades „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“ (23%) ning „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ ja „Horisontaalne tehniline abi“ (mõlemad 17%).

Tabel 1. EARK finantsteave

	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal			Kinnitatud projektide eelarved (EUR) ³				Tehtud abikõlblikud kulud (EUR) ⁴				Vahemaksed Euroopa komisjonilt	
	Prioriteetne suund	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	Kinnitatud programmid e/projektide eelarved protsendina perioodi kogueelarvest (%)	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	Tehtud abikõlblikud kulud protsendina perioodi kogueelarvest (%)	EL osalus

³ Kinnitatud, sh juba lõpetatud programmide/projektide eelarved ilma mitteabikõlblike kuludeta ning katkestatud projektide eelarveteta.

⁴ Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, kajastatakse vaid omafinantseeringu osa vastavates veergudes. Ettemaksete korral riigiabiskeemides kajastatakse abikõlblikku EL osalust veerus 3.1 ning omafinantseeringut vastavalt kuludokumentide esitamisele veergudes 3.2 ja 3.3 Ettemaksed riigiasutustele kajastatakse vastavates veergudes (3.1; 3.2 ja 3.3) vastavalt kuludokumentide esitamisele

Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine	626 334 156	93 617 551	16 912 006	405 792 539	120 556 338	0	71	4 631 589	1 131 223	0	1	3 105 555
Säästva keskkonnakutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	92 032 774	9 749 659	0	16 182 679	1 804 564	0	18	6 087 733	1 232 316	0	7	6 171 797
Energiamajanduse arendamine	87 175 488	0	57 520 484	27 609 546	3 361 817	10 679 943	29	17 663 241	0	659 913	13	10 971 347
Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	388 582 823	68 573 439	0	148 172 851	33 004 949	7 420 744	41	61 805 486	15 325 774	2 275 928	17	54 015 293
Hariduse infrastruktuuri arendamine	212 765 713	1 188 193	0	139 824 189	1 808 891	15 978	66	19 766 857	615 557	14 159	10	16 281 974
Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	169 110 222	51 457 649	0	102 471 208	42 206 677	9 736 151	70	31 405 014	19 857 181	0	23	34 069 819
Horisontaalne tehniline abi	28 553 498	5 038 853	0	7 592 588	1 339 868	0	27	4 930 614	870 108	0	17	4 705 847
Tehniline abi	2 759 832	0	0	668 388	0	0	24	62 727	0	0	2	62 727
Kokku	1 607 314 506	229 625 344	74 432 490	848 313 988	204 083 104	27 852 816	57	146 353 261	39 032 159	2 950 000	10	129 384 359
KOKKU	1 911 372 340			1 080 249 908				188 335 420				129 384 359⁵

Allikas: SFCS (20.04.2010), makseasutus

⁵ Lisaks on EARK raames EKlt laekunud ettemakseid summas 154 053 318 EUR

2.2 Kvalitatiivne analüüs

EARK koosneb kaheksast prioriteetsest suunast, mis omakorda jagunevad meetmeteks. Aruandlusperioodi lõpu seisuga on EARK 34-st meetmest avanemata kaks meetet:

- Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste rajamine (meetme avamine on viibinud seoses jäätmekäitlusturul toimuvate muutustega st kas on vaja rajada täiendav jäätmekäitluskeskus või mitte);
- Interneti püsiühendused (EARK põhimõtete kokkuleppimisel oli käimas mitmeid internetiühenduse kättesaadavust ja kvaliteeti parandavaid programme/projekte, mistõttu otsustati asjaomaste ministriumide vahel üldiselt pärast kõnealuste programmide rakendamist tuvastada valdkonnas veel katmata vajadused ning alles seejärel disainida ja ellu kutsuda sobiv ajakohane meede).

Ülejäänud 32 meetet on avatud ning rakendamisel (va meede „Põlevkivienergeetika jäätmeohidlate sulgemine ja tuhaärastussüsteemi uuendamine“, mis vajab rakendamiseks riigiabi luba).

Meetmete rakendamine on kulgenud üldjoontes plaanipäraselt, võimalikest viivitustest ning tekkinud probleemidest annavad ülevaate prioriteetsete suundade alapeatükid.

Olulised muutused EARK elluviimise kontekstis

Ülevaade majandusarengutest

Eesti majandus pöördus langusele 2008. a, eelkõige mõjutas seda kahanenud eratarbimine ning investeringute kiire vähenemine viimases kvartalis. Täiendava hoobi Eesti majandusarengule andis globaalse majanduskriisi kulmineerumine 2008. a sügisel, mis põhjustas ekspordimahtude kiire kukkumise, halvendas laenuraha kättesaadavust ning süvendas veelgi ettevõtete ja majapidamiste ebakindlust. Majandusolukord halvenes oluliselt 2009. a, mil sise- ja välisturu nõudluse languse tõttu ulatus majanduslangus 14%ni. Sisenõudlus vähenes 24%, seda mõjutas kõige enam eratarbimiskulutuste ning ettevõtete ja majapidamiste investeringute kiire langus. Kaupade ja teenuste eksport vähenes 11%, mõjutatuna järsult kahanenud välisnõudlusest. Kaupade ja teenuste import oli sisenõudluse madalseisu tõttu veelgi sügavamal languses, ulatudes 27%ni.

Märgid majandusolukorra stabiliseerumist hakkasid ilmema 2009. a IV kvartalis, kui kosuva ekspordi tõttu kasvas majandus eelneva kvartaliga võrreldes esmakordselt pärast seitse kvartalit kestnud langust. Majanduse üldseisund oli 2010. a alguses endiselt ebasoodne, kuid kõigi majandussektorite kindlustunde indikaatorid näitavad stabiilset tõusu. Olukorra paranemist kinnitavad ka ekspordile suunatud majandusharude indikaatorid. RMI prognoosi kohaselt kasvab majandus 2010. aasta kokkuvõttes 1%. Kasvu veab ekspordisektor, kuid selle positiivset mõju vähendab sisenõudlus, mis jätkab langust. Majanduskasv peaks kiirenema 2011. aastal 4%ni, tuginedes nii ekspordi kui sisenõudluse kasvule.

Toorainete odavnemine maailmaturul ning sisemaised tegurid nagu nõrk nõudlus ja sissetulekute vähenemine põhjustasid tarbijahindade languse 0,1% võrra 2009. a. Hinnalanguse põhi jäi 2009. a IV kvartalis, mil see ulatus -2%ni. 2010. a alguses on tarbijahindade langus aastases

võrdluses oluliselt pidurdunud ning alates märtsist on inflatsiooniline keskkond taastunud energiahindade tõusu, riigipoolsete maksumeetmete ning toiduainete hinnalanguse peatumise tõttu. Prognoosi kohaselt tõusevad tarbijahinnad 2010. a kokkuvõttes 1,1%.

2008. a lõpus alanud ehitusressursside hinnalangus süvenes 2009. a oluliselt, ulatudes 8,5%ni ning oli mõjutatud eelkõige tööjõukulude hinna langusest (16%). Järsult vähenenud ehitustegevuse tõttu tihenes konkurents ehitusturul, mistõttu ehitusteenuste reaalhindade langus ulatus 30-40%ni. Ehitusturu langus ja sellest tulenev ehitustellimuste kasumlikkuse vähenemine jätkub ka 2010. a, mistõttu ehitusteenuste hinnakasvu ei oodata. Samas ehitusressursside (ehitusmaterjalide, energiaressursside) hinnad hakkavad aasta teisel poolel kasvama, mis toob kaasa ehitusteenuste hindade stabiliseerumise. Ehitushindade tõusu võib oodata alates 2011. aastast koos ehitusmahtude suurenemisega.

2009. a esimeses kvartalis toimus hõive arengutes järsk muutus, mil hõivatute arv vähenes 6,8%. Aasta kokkuvõttes kahanes hõivatute arv 9,2%. Hõive languse tingisid nõudluse vähenemise tõttu kahanenud töömahud ja kulude kärpimise vajadus. 2009. aastal jätkus 2008. aasta teisest poolest alguse saanud tööpuuduse kiire kasv ning aasta kokkuvõttes ulatus tööpuuduse määr 13,8%ni. 2010. aastal on majanduse aeglase kosumise taustal oodata hõivatute arvu jätkuvat vähenemist 2009. aastaga võrreldes ning tööpuuduse suurenemist mõningal määral tulenevalt madalast tööjõu nõudlusest.

Muudatused struktuurivahendite rakendamisel

Struktuurivahendite kasutamisel on toimunud 2009. a jooksul mitmeid muudatusi. EL tasandil on muudetud kulude hüvitamise põhimõtteid. Pikas perspektiivis on tegu väga olulise muudatusega, sest iga kulu ei pea dokumentide abil tõendama. See tähendab, et väheneb aruandluse, kontrolli ja kuludokumentide säilitamise kohustusega kaasnev koormus. Nii toetuse saaja kui riik saavad vabastada ressursse tegelemaks projekti sisulise elluviimisega ning pöörata põhitähelepanu raha efektiivsele kasutamisele. Uued põhimõtted on sisse viidud Eesti seadusandlusesse suvel 2009 ning mõningates meetmetes on neid osaliselt ka juba kasutusele võetud. Siiski tuleb märkida, et teatud lihtsustatud kulude hüvitamise viiside rakendamine, tuginedes EK juhiste, on osutunud hoopis keerulisemaks kui seni kasutusel olev süsteem.

Toetuse saajate jaoks projektide rakendamise lihtsustamiseks on 2009. a jooksul siseriiklikult ette võetud mitmeid meetmeid. Nii on paljudes toetusvaldkondades lihtsustatud taotlemise korda ja lühendatud erinevaid menetlustähtaegu (nt taotluste hindamisel, väljamaksetaotluste menetlemisel jms). Seda toetab KA poolne elektroonilise taotlemise ja väljamaksetaotluste menetluse süsteemi arendamine, mis põhineb administratsiooni jaoks kasutusel oleval struktuurifondide operatsioonisüsteemil (SFOS). Antud arendus ühtlustab põhiosas taotlustele ja väljamaksetaotlustele esitatavad nõuded, mis praegusel hetkel on RÜ osas üsna erinevad. Elektrooniline taotluste esitamise moodul käivitus 2009. a III kvartalis ning alustatud on väljamaksetaotluste mooduli analüüsi ja arendamisega, mis peaks valmima orienteeruvalt 2010. a III kvartalis.

Tulenevalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 menetluses olevatest muudatustest on muutumas peatselt ka vara säilitamisega seotud reegleid, mis toetuse saajate jaoks tähendab suuremat selgust oma kohustuste osas ning vähendab osaliselt ka varade säilitamise perioodi.

Riigikogu kiitis 10. juunil 2009 heaks struktuuritoetuse seaduse (STS) muudatused, mille peamiseks eesmärgiks on võimaldada toetuse saajatele paindlikemaid väljamakseviise sh ulatuslikumaid ettemakseid, et kulusid ei peaks omavahenditest täies mahus ära tegema enne toetuse laekumist. Eeskätt tulenes vajadus sellisteks muudatusteks asjaolust, et seondvalt finantskriisiga muutus pangalaenude saamine projektide lühiajaliseks rahastamiseks oluliselt varasemast raskemaks.

Aruandlusperioodil muudeti ka meetme tingimuste määruseid ja investeeringute kavasad, tulenevalt vajadusest võtta struktuurivahendid kiiremini kasutusele, parandada rakendamise käigus ilmnunud kitsaskohti ning viia sisse muudatused tulenevalt kõrgemalseisvate õigusaktide muutmisest.

KKMi haldusalas võib suuremaks muutuseks pidada KKM-i allasutuste reformi, mille käigus liideti ühtseks Keskkonnaametiks (KKA) 15 maakondlikku keskkonnateenistust, Riiklik Looduskaitsekeskus (RLK) ja Kiirguskeskus. RLK oli potentsiaalseks toetuse saajaks alasuundades „Looduse mitmekesisuse säilitamine“, „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine“, „Keskkonnaseire arendamine“ ning „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“, edaspidi täidab RLK funktsioone KKA.

EARK rakendamise seis

Enamikus alasuundades hindavad RAd EARK-s püstitatud eesmärkide saavutamist tõenäoliseks. Erinevused võrreldes EARK-s sätestatuga võivad tekkida järgmiste alasuundade eesmärkide saavutamises:

- Alasuunas „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ eesmärkides „Veekogude seisund on paranenud“ ja „Endistel sõjaväe ja tööstusaladel olevad peamised jääkreostuskolded on lokaliseeritud“ ei saavutata 2010.a kontrolltasemeid, kuna vooluveekogude taasavamiseks peetud läbirääkimised maaomanikega on võtnud planeeritust kauem aega ning jääkreostuse likvideerimise projektidega alustatakse reaalset suvel 2010.a.
- Alasuunas „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ eesmärgi „Tagatud on ohustatud liikide- ja elupaigatüüpide soodne looduskaitseline seisund“ väljundindikaatori kontroll- ja sihttaseme saavutamine ei ole võimalik, kuid selle saavutamine ei olekski tänases majandussituatsioonis mõistlik. Arutelude käigus on jõutud tõdemuseni, et tehnika soetamisega kaasneks risk varade sihtotstarbelise kasutamise osas, samuti on majanduslikult ebaotstarbekas soetada tehnikat tööde teostamiseks, kui sama teenust on turult võimalik soodamatel tingimustel tellida.
- Alasuunas „Keskkonnajärelevalve arendamine“ eesmärgi „Keskkonnainspektiooni kasvanud järelevalve võimekus“ kontroll- ja sihttasemeid ei saavutata, kuid EARK muutmise protsessis on esitatud ettepanek indikaatori muutmiseks. KKI arengu edasise kavandamise käigus jõuti järeldusele, et ühe koolituskeskuse asemel tuleks arendada regionaalseid juhtimiskeskusi, mis võimaldaksid paremini tagada keskkonnajärelevalve operatiivsust.
- Alasuunas „Keskkonnaseire arendamine“ eesmärgi „Keskkonnainfo regulaarne tootmine ja edastamine üldsusele“ kontrolltase on juba ületatud. Vahe- ja lõppeesmäärke seades ei osanud RA ette näha kodanike aktiivset huvi ja selle järsku tõusu.
- Alasuunas „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine“ eesmärgi „Kõigis maakondades on loodava üleriigilise võrgustiku raames rajatud või moderniseeritud

keskkonnahariduse tugikeskused“ kontrolltasel ei saavutata, kuna meetme tingimuste määramise kehtestamine lükkus planeeritud ajast hilisemaks.

- Alasuunas „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“ eesmärgi „Merereostuse avastamise ja likvideerimise võimekust on suurendatud“ reostustõrje laeva väljundindikaatori puhul on EKd teavitatud otsusest esialgu soetada vaid üks laev.
- Alasuunas „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“ eesmärgi „Alternatiivsete transpordikütuste kasutamine suureneb aasta-aastalt“ puhul võib tekkida probleeme kontrolltaseme saavutamise, kuid kuna andmed 2009.a saavutustaseme osas selguvad hilinemisega, ei saa ka antud väite tõesust lõplikult kinnitada.
- Alasuunas „Linnalise piirkondade arendamine“ eesmärgi „Atraktiivsem ja paremat elukvaliteeti võimaldav avalik linnaruum“ rajatud avalike rohe- ja puhkealade indikaatori puhul on kontrolltaseme saavutamine ebatõenäoline, kuna suuremad investeeringu kavasse nimetatud projektid valmivad alles 2011-2012. Spordi- ja sotsiaalinvesteeringute puhul mõõdetava investeeringuprojektidest kasu saanud inimeste arvu puhul seatud kontrolltasel ei ole ilmselt täis mahus saavutatav, sest mitmete kavasse nimetatud projektide lõpptähtajad jäävad alles 2011 või järgnevasse aastasse.
- Alasuunas „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ eesmärgi „Piirkonnad on atraktiivsemad investorite, kvalifitseeritud tööjõu ja külastajate jaoks“ ettevõtlusinfrastruktuuri objektide arvu ning külastusobjektide arvu kontrolltasel ületatakse, kuna projekte on heakskiidetud rohkem.
- Alasuunas „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“ eesmärgi „Lastele- ja psüühilise erivajadusega inimestele on tagatud paremad elamis-, õppimis-, ja töötingimused“ pere- ja tegelusmajadega seotud indikaatorite puhul toimuvad veel viimased reorganiseerimiseks vajalikud ettevalmistused ning ehitustegevusega alustatakse 2011.a (tegevuste ajaline raamistik ei ühti EARK-s toodud kontrolltasemetega ning selle saavutamine ei ole enam reaalne).
- Alasuunas „Tervishoiu infrastruktuuri arendamine“ eesmärgi „Aktiivravi infrastruktuur loob eeldused haiglate funktsionaalselt terviklikuks toimimiseks“ kontrolltasel aktiivravi pinna indikaatori suhtes on juba 2009.a saavutatud. Haiglate indikaatori puhul ei ole lõplik sihttasel saavutatav, kuna meetme eelarve ei ole piisav, et toetada vajalikus mahus haiglavõrgu arengukava haiglaid, mille funktsionaalsed üksused paiknevad eraldi asetatud hoonekompleksides.
- Prioriteetse suunas „Tehniline abi“ eesmärgi „Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest“ puhul ületab saavutustasel juba seatud sihttasel. Põhjuseks võib olla, et 2009. a olid majandusteemad ja ka struktuuritoetuste temaatika pidevalt kajastatud ning seetõttu otsiti ka Interneti teel rohkem informatsiooni.

EARK finantsprogress

Aruandlusperioodi lõpu seisuga on EARK 2009. a planeeritud eelarvet enim täitnud prioriteetsed suunad 5 ja 6. Teistes prioriteetsetes suundades on tehtud planeeritust vähem väljamakseid (vt joonis 1).

Võrreldes teiste rakenduskavadega on EARK finantsprogress olnud samas graafikus. Võrdluses teiste liikmesriikidega on aruandlusperioodi lõpu seisuga Eesti EKlt laekunud maksete poolest 3. kohal.

Prioriteetne suund 1:

Täideti 18% planeeritust.

Väljamaksed jäid kavandatust madalamaks, kuna suur osa veemajanduse projektidest ei jõudnud planeeritud väljamakseteni. Samuti jäi eelarve olulises mahus täitmata teistes meetmetes. Peamisteks põhjusteks on olnud lisaks üleprognoosimisele hangete odavnemine, taotluste esitamise vähenenud aktiivsus (mis osalt tuleneb vähenenud omafinantseerimise võimekusest) ning vaiete lahendamisele kulunud aeg.

Prioriteetne suund 2:

Täideti 30% planeeritust.

Väljamaksed jäid keskkonnaga seotud alasuundades prognoositust madalamaks seoses üleprognoosimisega 2008.a. Hädaolukordade meetmes alataideti eelarvet eelkõige seoses reostustõrjelaeva riigihanke venimisega korduvate vaidlustuste tõttu nii Riigihangete ametis kui ka erinevates kohtuinstantsides.

Prioriteetne suund 3:

Täideti 85% planeeritust.

Taastuvenergeetika alasuunas ei jõutud 2009.a planeeritud väljamakseteni seoses määruse kehtestamise edasilükkamisega riigiabi loa taotlemise tõttu EKlt. Seevastu elamumajanduse alasuunas tehti väljamakseid planeeritud ulatuses.

Prioriteetne suund 4:

Täideti 95% planeeritust.

Enamikes meetmetes 2009. a eelarve täideti. Väljamaksete maht jäi prognoositust alla Linnaliste piirkondade arendamise meetmes, kuna taotlejad viivitasid projekti põhitaotluse esitamisega. Samuti oli probleemiks mitmete KOVide omafinantseeringu tagamise võimekus, mis on pidurdanud kavasse lülitatud projektide plaanipärast rakendamist. Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide välja arendamise meetme rakendamine on viibinud, kuna investeringute kava ettevalmistus võttis plaanitud kauem aega, mistõttu kava kinnitati alles 2009. a I kvartali lõpus ja väljamakseid on teostatud vaid kahe projekti osas.

Prioriteetne suund 5:

Täideti 107% planeeritust.

Planeeritud väljamaksed ületati kutseõppeasutuste aktiivse rakendustegevuste tõttu. Tänu ettemaksete teostamise võimalusele on projektide elluviimine kiirendatud. Rakendamist on tõhustunud ka toetuste täiendava riigieelarvelise rahastamise (sh abikõlbmatu käibemaksu) andmise põhimõtete muutmine.

Prioriteetne suund 6:

Täideti 159% planeeritust.

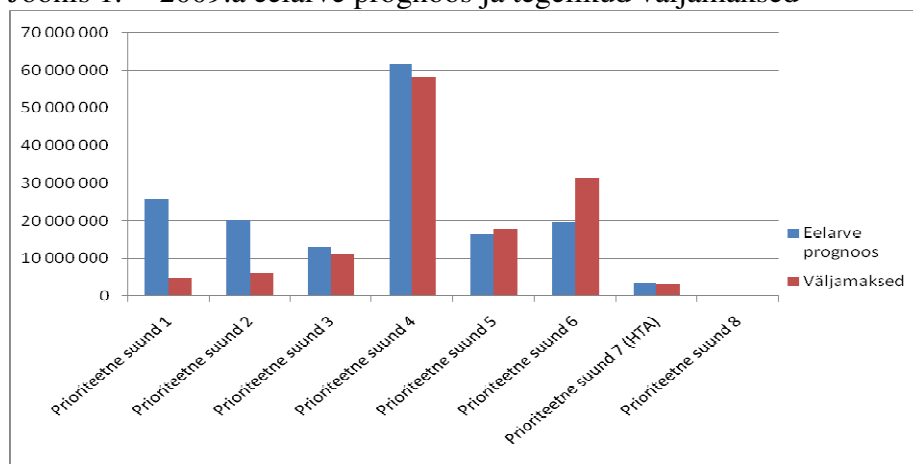
Peamiseks eelarve ületäitmise põhjuseks on Põhja-Eesti Regionaalhaigla suurprojektile tehtud suuremahulised väljamaksed (eelmisel aastal teostati nii 2008. kui 2009. a kavandatud maksed). Hoolekande infrastruktuuri suuna alataitmine oli peamiselt tingitud investeringute kava kinnitamise viibimisest ja ehitamisele eelnevate tegevustega seotud probleemide tõttu (takistused/viivitused maa leidmisel, detailplaneeringute kinnitamisel, ehitusprojekti koostamisel), mille tõttu on edasi lükkunud ka projektide rakendamise algusaeg.

Prioriteetsed suunad 7 ja 8:

Täidetud vastavalt 84% ja 22% planeeritust.

Tehnilise abi vahendite väheldasem kasutamine on tingitud sellest, et kavandatud tegevused on kas lõplikult läbi mõtlemata, mistõttu neid ei tehtudki või lükkusid edasi. Kuna tehnilise abi vahendid on mõeldud meetmete, prioriteetsete suundade ja rakenduskava uuringuteks, hindamiseks ja seireks, komisjonide koosolekute läbiviimiseks, veebilehe ja teleklippide valmistamiseks, siis ei ole need kulud seotud püsikuludega ja selliseid kulusid tehakse lähtuvalt vajadusest, tegevuskavadest ning eelkõige aruandlus- ja teavitamiskohustuse miinimumnõuete täitmiseks EK ees.

Joonis 1. 2009.a eelarve prognoos ja tegelikud väljamaksed

EARK panus Lissaboni strateegia eesmärkidesse

EL on seadnud endale Lissaboni strateegia raames eesmärgiks saada maailma juhtivaks teadmispõhiseks majanduseks. Osana majanduskasvu ja tööhõivet käsitlevast uuendatud Lissaboni partnerlusest võttis EK 2007.a detsembris vastu ettepaneku Lissaboni programmi kohta aastateks 2008 - 2010, milles esitatakse ühenduse tasandil kümme põhieesmärki ja nendega seotud meetmed.

Prioriteetses suunas 1 panustavad projektid majanduskasvu ja tööhõive suurendamise läbi elanike terviseriskide vähendamise, uute töökohtade säilitamise ja loomise ning läbi uue kaasaegse infrastruktuuri loomise, mis on vajalik nii ettevõtetele kui elanikele.

Prioriteetne suund 2 keskendub oluliste loodusvarade säästva haldamise tagamisele ja nende kaitsmisele mitmesuguste riskide eest, kuna need on vajalikud keskkonnakaitse ja majanduskasvu sünergia tugevdamiseks. Keskkonnakahjustusi püütakse ära hoida läbi keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamise - ulatuslik merereostus tooks kaasa rasked tagajärjed ennekõike keskkonnale, tekitades seeläbi ka majanduslikku kahju. Haldussüsteemi suutlikkuse suurendamise, keskkonnainfrastruktuuri arendamise ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtuga vähendatakse survet keskkonnale ning aidatakse kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele, selleks on võtmetähtsusega ka ettevõtjate ja elanikkonna keskkonnateadlikkuse kasv.

Prioriteetses suunas 3 aitavad meetmed "Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse" ja "Energiasäästu arendamine elamumajanduses" kaasa EK 2007. a detsembris vastu võetud 10 eesmärgist üheksanda täitmisele „Ühendus edendab säästvate tootmisele ja tarbimisele suunatud tööstuspoliitikat, keskendudes taastuenergiatele ning vähese süsinikusisaldusega ja energiatõhusatele toodetele, teenustele ja tehnoloogiatele“.

Prioriteetse suuna 4 meetmed panustavad Lissaboni strateegia eesmärkidesse, peamiselt läbi meetme „Kompetentsikeskuste arendamine“, mis aitab kaasa EN määruse nr 1083/2006 lisa IV prioriteetse suuna „Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine (TTA), innovatsioon ja ettevõtlus“ ellu viimisele.

Prioriteetne suund 5 toetab Lissaboni strateegia peamise eesmärgi saavutamist – liikumist konkurentsivõimelise ja teadmistepõhise majanduse suunas, sh ennekõike elukestva õppe ja tööhõive sihtide saavutamise osas.

Lissaboni eesmärkide saavutamiseks peab Euroopa arendama ja hoidma inimkapitali, mis omakorda nõuab, et üksikisikud ja valitsused investeeriksid tervisesse. Tervisesektorisse tuleb teha olulisi investeeringuid, kui soovitakse saavutada pidevat tootlikkuse tõusu ja majanduskasvu. Prioriteetses suunas 6 toetavad meetmed neid eesmärke.

EARK panus riiklikusse struktuurivahendite kasutamise strateegiasse

EARK panustab riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia (RSKS) järgmistesse prioriteetidesse:

- „Haritud ja tegus rahvas“ (prioriteetsed suunad 5, 6),
- „Teadus ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ (prioriteetsed suunad 2, 3, 4)
- „Säästev keskkonnakasutus“ (prioriteetsed suunad 1, 2, 3)
- „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ (prioriteetsed suunad 1, 2, 3, 4)
- „Suurem haldusvõimekus“ (prioriteetsed suunad 1, 2, 3)

EARK mõju horisontaalsetele teemadele

EARK seirekomisjonis kinnitati 27.09.2007 prioriteetsete suundade üldised valikukriteeriumid, mille koostamisel arvestati ka eeldatava mõju vajadusega horisontaalsetele teemadele. Prioriteetse suuna üldiste valikukriteeriumide kehtestamise eesmärgiks oli tagada projektide üldine hea kvaliteet ja leida projektid, mis kõige enam aitavad kaasa riikliku strateegia prioriteetide, prioriteetsete suundade, horisontaalsete teemade ja meetmete eesmärkide täitmisele.

EARK-s kirjeldatud horisontaalsete teemade mõju arvestatakse meetmete tingimuste väljatöötamisel läbi toetatavate tegevuste ja potentsiaalsete taotlejate määratlemise ja projektide taotluste vastavus- ja hindamiskriteeriumide kehtestamisel. Kõikide meetmete koostamisel on arvestatud, et meede ei tohi omada negatiivset mõju horisontaalsetele teemadele, küll aga on mõningatel meetmetel ja prioriteetsetel suundadel neutraalne mõju. Projektide mõju horisontaalsetele teemadele seiratakse SFCS kaudu, RÜ sisestab SFOSi projekti lõpparuannete alusel kõigi lõpetatud projektide kohta andmed projekti mõju kohta horisontaalsetele teemadele.

Keskkonnahoid:

Peaaegu 97% aruandlusperioodi lõpuks lõpetatud projektidest omab mõju keskkonnahoiule. Peamiselt omavad positiivset mõju keskkonnahoiule prioriteetsete suundade 1,2,3,4 keskkonnaprojektid, kuid vähemal või rohkemal määral panustavad keskkonnahoidu ka prioriteetsete suundade 5 ja 6 projektid.

Võrdsed võimalused:

2% lõpetatud projektidest EARK-s panustas võrdsete võimaluste tagamisele. Positiivset mõju võrdsete võimaluste tagamisele omavad prioriteetne suund 4 läbi sotsiaalse turvalisuse parandamisega seotud avaliku infrastruktuuri arendamise projektide ning läbi avalike teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ja inimeste sotsiaal-, majandus- ja kultuurielus osalemise võimalusi parandavate projektide, prioriteetne suund 5 läbi erivajadustega inimeste juurdepääsu parandamisega seotud projektide erinevates õppeasutustes ning prioriteetne suund 6 tervishoiu- ja hoolkandeteenuste ühetaolist kättesaadavust tagavate projektidega.

Infoühiskond

3% lõpetatud projektidest EARK-s panustas infoühiskonna arengusse. Positiivset mõju antud teemale omavad prioriteetsed suunad 4 läbi ligipääsu digitaalsele teabele, prioriteetne suund 5, mis aitab kaasa õppeasutuste infotehnoloogilise varustatuse parandamisele ning prioriteetne suund 6 tervishoiuteenuste infovahetusega.

Regionaalne areng

6% lõpetatud projektidest EARK-s panustas regionaalsesse arengusse. Kõige rohkem TROsid on tehtud Harju maakonna projektidele, ka kinnitatud projekte absoluutsummana on enim Harjumaal, kuid arvestusega inimese kohta Järvamaal. Enim väljamakseid on tehtud Harju maakonnas, kuid inimese kohta Viljandimaal. Regionaalselt tasakaalustava mõjuga on keskkonnaprojektid prioriteetsetes suundades 1, 2, 3. Enim panustab EARK prioriteetsetest suundadest regionaalarengusse prioriteetne suund 4, mille projektid on otseselt suunatud regionaalse arengu tasakaalustamisele. Ka prioriteetse suuna 5 rakendamisel arvestatakse õppeasutuste ja noortekeskuste paiknemist, nende kättesaadavust ning mõju kohalikule tööturule. Prioriteetses suunas 6 arvestatakse vajadust tagada tervishoiu- ja hoolkandeteenuste kättesaadavus üle Eesti.

Kodanikuühiskond

2% lõpetatud projektidest omab mõju kodanikuühiskonna arengule. Positiivset mõju antud teemale omavad prioriteetsed suunad 2, 3, 4, 5 seeläbi, et mittetulundusühingud ja sihtasutused on potentsiaalsete toetusesaajate seas.

Energiasääst

Prioriteetsetest suundadest panustavad energiasäästu arendamisse positiivselt suunad 3 (taastuvenergeetika meede läbi kaugküttetrasside parendamise, korterelamute renoveerimislaenu programmi tulemusena saavutatakse elamutes vähemalt 20%-line energiasääst lõpptarbija juures) ning 6 (ravi- ja hoolkandetasutuste kaasajastamise tulemusel paraneb hoonete energiasäästlikkus).

2.3 EARK seos Läänemere strateegiaga

2008-2009. aastal koostati Läänemere-äärsete riikide ning arvukate huvirühmade aktiivsel kaasalöömisel Euroopa Liidu Läänemere strateegia (LMS), mille Euroopa Ülemkogu kiitis koos esialgse tegevuskavaga heaks 2009.a oktoobris. LMS (Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele, mis käsitleb ELi Läänemere piirkonna strateegiat, KOM(2009) 248/3) on leitav eestikeelsena aadressil http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_baltic_et.pdf (inglisekeelsena: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region, Brussels, 10.6.2009 COM(2009) 248 final, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_baltic_en.pdf). LMS tegevuskava on leitav inglisekeelsena aadressil http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/action2009.pdf .

Strateegia nelja samba eesmärgid on muuta Läänemere piirkond jõukaks, ohutuks ja turvaliseks, keskkonnasäästlikuks ning atraktiivseks ja hea juurdepääsuga piirkonnaks. Nende eesmärkide saavutamiseks kavandatud tegevused on jaotatud viieteistkümnesse poliitikavaldkonda. Eesti on poliitikavaldkonna “Läänemere regiooni siseturu arengu takistuste kõrvaldamine, sh tolli- ja maksualase koostöö edendamine” koordinaator.

Perioodil 2007-2013 on Euroopa Liidu struktuurivahendid üheks oluliseks rahastamisallikaks projektidele, mis võimaldavad strateegia eesmärkide poole liikuda. Seetõttu on otstarbekas täiendada rakenduskava teksti LMSi käsitleva alapeatükiga⁶. Alustatud on kriteeriumide väljatöötamist, mille alusel hinnatakse struktuurivahenditest rahastatavate meetmete (sh projektide) võimalikku panustamist LMS eesmärkide saavutamisse. Esmalt sõelutakse struktuurivahenditest (kaas)rahastatavad meetmed jaotamiseks need kolme tüüpi: a) LMS eesmärkidesse oluliselt panustavad meetmed; b) LMS eesmärkidesse mõnevõrra panustavad või panustada võivad meetmed ning c) LMS eesmärkidega otseselt mitte seotud meetmed. Teises järjekorras saab sõeluda läbi rühma b) meetmetest rahastatavad projektid, et selgitada neist omakorda välja LMS eesmärkidesse oluliselt panustavad projektid. Meetmete ja projektide sõelumist ning panustamist LMS valdkondadesse vastavalt EK 2010. a märtsis esitatud juhendmaterjalile plaanitakse läbi viia alates 2010 a maikuust ning meetodika sõelumise läbi viimiseks on viimistlemisel. Võimalusel kaalutakse samalaadse lähenemise kasutamist teistest allikatest rahastatavate projektide osas.

EARK meetmed panustavad LMSi eesmärkidesse läbi järgmiste meetmete (esialgne info, kuna meetmete ametlikku sõelumist ei ole veel toimunud ning seetõttu on esitatav info struktuurivahendite perioodi 2007-2013 vahendite panustest LMS eesmärkidesse esialgne ja indikatiivne):

⁶ Märtsis-aprillis 2010 toimus EARK seirekomisjoni kirjalik hääletus, mille tulemusel lisati EARK-sse LMSi puudutav alapeatükk.

- „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ meetme tegevused avaldavad positiivset mõju LMS poliitikavaldkonna 1 eesmärkide saavutamisele, kuna nende tulemusel vähendatakse läbi pinnaveekogude Läänemerre jõudvate reoainete hulka⁷;
- „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“ meetmega kasvab reostuse lokaliseerimise ning korje võimekus, mis aitab vähendada reostuse kandumise tõenäosust rannikualadele, panustades LMS poliitikavaldkonna 14 eesmärkide saavutamisse;
- „Taastuvenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“ meetmega toetatakse taastuvatel energiaallikatel põhinevate elektri ja soojuste koostootmis-jaamade rajamist, taastuvenergiale üleminekut kaugküttekatalamajadel ja energiasäästu kaugküttevõrkudes, mis aitavad kaasa kliimamuutuste leevendamisele, panustades LMS poliitikavaldkonna 5 eesmärkide saavutamisse;
- „Elanike teavitamine energiasäästlikkusest“, „Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi ning ehitusprojekti koostamise toetamine“, „Korterelamute renoveerimislaen“ meetmete tulemusel muutub eluasemefond energiatõhusamaks, panustades samuti LMS poliitikavaldkonna 5 eesmärkide saavutamisse.

Tabel 2. EARK meetmete panus LMSi seisuga 31.12.09

Meede	Seonduv LMSi poliitikavaldkond	Kinnitatud projektide eelarved, EL osalus (EUR)	Tehtud abikõlblikud kulud, EL osalus (EUR)
Veemajanduse infrastruktuuri arendamine ⁸	1	246 745 782	3 337 931
Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine	14	10 225 863	5 834 635
Taastuvenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse	5	9 553 592	0
Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest	5	573 881	190 411
Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi etegmise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	5	481 575	472 332
Korterelamute renoveerimislaen	5	17 000 499	17 000 499

⁷ Kuna nimetatud meetme projektid on suunatud nii reoveekäitluse kui joogiveevarustuse arendamisele, siis on finantsinfo esitamisel arvestatud Komisjoni määruse (EÜ) nr 1828/2006 II lisas nimetatud prioriteetse valdkonna koodi 46 (reoveepuhastus) kohaselt võetud kohustused ja tehtud väljamaksed.

⁸ Reovee käitlemist puudutavad tegevused

3. OLULISEMAD PROBLEEMID NING NENDE LAHENDAMISEKS ETTEVÕETUD TEGEVUSED

Tulenevalt majandussurutisest on tekkinud meetmete elluviimisel mitmeid probleeme, millega saab tutvuda prioriteetsete suundade elluviimise peatükkide all. Üldisteks ja ühisteks probleemideks on:

1. Toetuse saajate omafinantseeringu tagamise võimekus. Prioriteetses suunas 1 on lahendusena väljatöötatud laenuskeem koostöös Euroopa Investeerimispannaga (EIB). KOVde puhul jälgivad RAd koostöös RMga KOVde finantssuutlikkust ning võimalikke probleemide tekkimist omafinantseeringu tasumisel, KA on ettevalmistamas seaduse muudatuse eelnõu, mis reguleerib tasakaalustamata eelarvetega KOVde struktuurivahendite kasutamise võimalusi.
2. Riigihangetega kaasnevad vaidlustused ja hinnasurve mõjutab tööde kvaliteeti ja tähtaegset elluviimist. Lahenduseks on hankedokumentide võimalikult korrektne koostamine vältimaks tekkinud vaidlustusi ning hilisemat tööde elluviimise halba kvaliteeti. Hangete teemal korraldatakse ka koolitusi KA ja RÜde poolt.

Riigiabiga seonduvad küsimused lahendatakse enne meetme käivitumist, st meetmete puhul, mis eelduslikult sisaldavad riigiabi alla kuuluvaid tegevusi, taotletakse meetmele tervikuna riigiabi luba enne meetme jõustumist või tehakse muudatusi meetme tingimustesse, kui riigiabiloas seatud tingimustest tulenevalt on see vajalik.

Direktiivide täitmise info on prioriteetsete suundade elluviimise peatükkide all.

3.1 Riskide hindamine

Riskide tuvastamise ja hindamise protsessi on kaasatud kõik struktuurivahendite rakendamisega seotud asutused. Võrreldes 2008. a riskide hindamise ja läbiviimise protsessiga, viidi 2009. a sisse valdkonnapõhine riskide hindamise jaotus, mis aitab paremini eristada ja välja tuua kõrgeima riski tasemega valdkondi ning vastavalt eristuvatele ühistele riskidele planeerida ka sobilikke maandamistegevusi.

Riskide hindamise põhiprotsess viidi asutustes läbi 2009. a sügisperioodil ning hindamisse kaasati kõik valdkonnaga seotud osapooled. Protsessi tulemusena selgusid kolme erineva jääkriski tasemega riskid, millele vastavalt planeeriti ka vajalikud maandamistegevused. Kõrgete riskide osas olid planeeritavad tegevused osaliselt täpsemad, selgemalt lahti kirjutatud ning lisatud konkreetsete vastutajad. Keskmiste ja madala riskitasemetega riskide puhul planeeritavate maandamistegevuste osa asutuste lõikes varieerus. Enamuses juhtudel oli tegevuste elluviimise tähtjaks planeeritud jooksev tegevusaasta.

Riske hinnati kõikide rakenduskavade lõikes. Hindamisel eristati riske temavaldkondade põhiselt ning neis sisaldus üldjuhul mitu erinevat prioriteeti. Riskide lihtsamaks käsitlemiseks ning statistilise baasi loomiseks on moodustatud ühtne andmebaas, mis võimaldab teha päringuid ning ülevaateid erinevate, soovitud kriteeriumite baasil. Välja töötamisel on süsteem maandavate tegevuste mõju hindamiseks ning nende paremaks planeerimiseks soovitud eesmärkide saavutamisel.

Ülevaade tuvastatud riskidest valdkondade kaupa

Kokku tuvastati rakenduskavade üleselt 2009. aastal kokku 173 riski. Neist 26 kõrget, 96 keskmist ning 51 madalat (vt juuresolev tabel)

Tabel 3. Riskid

	Valdkond	Kõrge	Keskmine	Madal	KOKKU
1	RA/RÜ ülesannete jaotumine / asutusesisene ülesannete jaotus ...	1	10	9	20
2	Planeerimine, poliitikate kujundamine	10	32	13	55
3	Projektide/taotluste hindamine ja valik	3	16	4	23
4	TS juhendamine / nõustamine	4	7	3	14
5	Järelevalve		12	1	13
6	Kontrolljälje säilitamine	1	3	6	10
7	Süsteemiauditid ja järeltoimingud		1	2	3
8	Seire ja hindamine	2	7	2	11
9	Kommunikatsioon ja teavitamine		2	5	7
10	Personal ja koolitus	3	4	1	8
11	Muu	2	2	5	9

Allikas: Korraldusasutus

Positiivsed tähelepanekud

Olemasolevate ja planeeritud maandamistegevuste piisavus, hinnang -

- Pidev ja efektiivne kommunikatsioon kõigi osapoolte vahel;
- Soodne väliskeskkond ja toetus juhtkonna tasandilt.

Otsuste rakendamine:

- Otsuseid viiakse ellu struktuurivahendite rakendamisega seotud osapoolte juhtkonna poolt pidevalt kontrollitud eelarvete ja regulaarsete tegevusülevaadete tingimustes;
- Riskide hindamise tulemused on aluseks asutuse süsteemide toimimise hindamisel;
- Strateegiline juhtimine hõlmab pidevat infovahetust ning vastutavate isikute vahelist meeskonnatööd ja isikliku motivatsiooni küsimusi.

Tulemuste ülevaatamine:

- Hinnatakse, kuidas ja kui hästi kogu administratsiooni ja juhtkonna liikmed püstitatud eesmärkide saavutamise poole liiguvad;
- Pidev tagasiside loob aluse kohandatud otsuste tegemiseks ka äkiliste ja ootamatute muutuste toimumisel.

Probleemsed kohad

Olemasolevate ja planeeritud maandamistegevuste piisavus, hinnang:

- Konkreetsed tegevused ja mõõdetavad eesmärgid planeeritud vaid osaliselt;
- Puudub realistlik tegevus- ja ajaplaan ning vastutus ebaselge või määratlemata
- Erinevused riskide hindamisel
 - Riski omanik pole selgelt tuvastatav;
 - Valdkondlikud jaotused ebahühtlased.

Tulemuste ülevaatamine:

- Tulemus ei ole objektiivne
 - Hindajate erinev suhtumine hindamisprotsessis;
- Puudub ülevaade kuidas seiratakse varasemalt planeeritud/läbi viidud maandamistegevusi.

Kõrged riskid

Järgnevalt on toodud hindamise käigus tuvastatud kõrged riskid, mis võivad struktuurivahendite rakendamise ohtu seada. Samuti sisaldab ülevaade ka olemasolevate maandavate meetmete ning planeeritavate tegevuste osa, millega on võimalik riske kas ennetada või tekkinud probleeme operatiivselt lahendada.

Tabel 4. Riskid ja maandamismeetmed

Riski kirjeldus	Planeeritud/olemasolevad maandamistegevused
RÜ/RA ebakompetentsus ja/või ressursside puudus	– Ülesannete selge kirjeldus; – Personali koolitamine ja süsteemisene rotatsioon.
Hangete madal kvaliteet – vained, tähtaegade edasilükkumine, mitteabikõlblikud kulud jms	– Toetusesaajate ja RÜ/RA koolitamine; – Uued detailsed riigihangete kontrolliprotseduurid; – Seire, hankeplaanid; – Juriidilise personali suurendamine; – Võimalusel kiirete muudatuste tegemine investeringu plaanides
Rakenduskava eesmärkide ja indikaatorite sihttasemete mittesaavutamine.	– Analüüsid, vastavalt vajadusele uuendatud arengukavad; – Ekspertide, analüüside, uuringute kaasamine arengukavade koostamisel
TS vähene finants-, administratiiv- ja haldusvõimekus ning teadlikkus	– Riskide hindamine; – Pidev juhendamine ja koolitamine
Ebamõistlik ressursside kasutus, rakendusprotsesside venimine	– Asutuse ülesannete ümber planeerimine ja jaotus; – Protseduuride uuendamine/muutmine

Allikas: Korraldusasutus

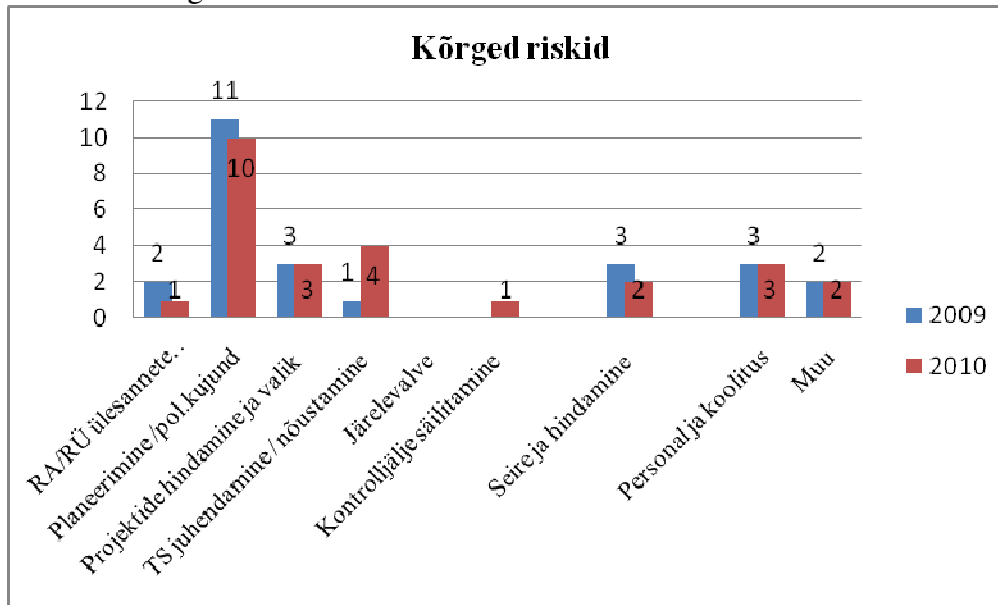
Loetletud riskid on toodud välja koondavate üldnimetuste alla ja sisaldab erinevate asutuste poolt hinnatud riske nende iseloomust tulenevalt. Maandamistegevused kõrgete riskide juures on

planeeritud süsteemse, pideva tegevusena kogu aasta vältel. Kõrgete riskide osakaal moodustab 15% eelmisel aastal hinnatud riskide koguarvust.

Enim tuvastati kõrgeid riske planeerimise ja poliitikate kujundamise valdkonnas (kokku 10 riski), kus paljud riskid on seotud nii meetme määruste ja investeeringute kavade koostamise ja nende täitmise tingimustega kui ka otsustus- ja rakendusprotsessi venimisega, mille tulemusena ei saavutata rakenduskavade eesmärkide täitmist.

Muutus eelmise hindamisperioodiga võrreldes (vt joonis 2)

Joonis 2. Kõrged riskid

Allikas: Korraldusasutus

Keskised riskid

Keskiste riskide osakaal moodustab 56% eelmisel aastal hinnatud riskide koguarvust. Enim tuvastati keskmisi riske planeerimise ja poliitikate kujundamise valdkonnas (kokku 32 riski), mis jaotuvad ühtlaselt üldiste teemade alla (vead rakendamisel, topeltfinantseerimine, tegevuste mittevastavus, tagasimaksud jms).

Maandavate tegevuste planeerimine oli asutuste lõikes ebahühtlane, sisaldades nii kvartaalse täpsusega kavandatud tegevusi kui ka sekkumist vastavalt vajadusele. Mõnedel juhtudel olid piisavad ka juba olemasolevad maandamistegevused, millele täiendavaid tegevusi juurde kavandada ei olnud vaja.

Tabel 5. Keskised riskid

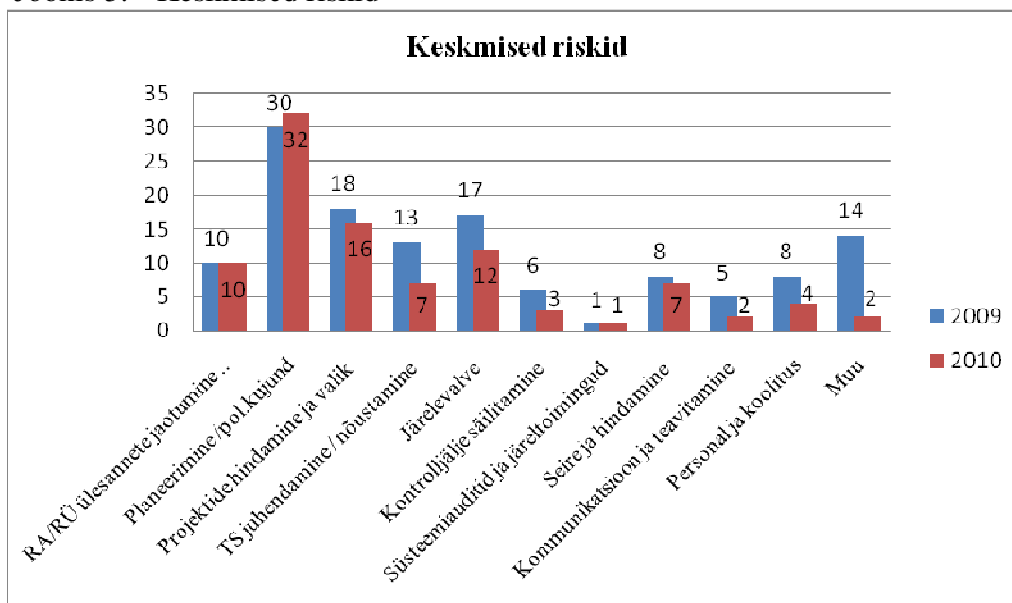
Riski kirjeldus	Planeeritud/olemasolevad maandamistegevused
Riigiabireeglite ebaselgus	<ul style="list-style-type: none"> – Juhendamine ja koolitus; – Rahandusministeeriumi poolne nõustamistegevus; – Uus riigiabi infosüsteem

Topeltfinantseerimine	<ul style="list-style-type: none"> – Suurendada paikvaatluse käigus kontrollitavaid arveid; – Parandada SFOS riskikontrolli võimalusi
-----------------------	---

Loetletud riskid on toodud välja kõrgema mõju ja esinemise tõenäosusega riskide baasil ning need on esitatud koondavate üldnimetustena, sisaldades erinevate asutuste poolt hinnatud riske nende iseloomust tulenevalt.

Muutus eelmise hindamisperiodiga võrreldes (vt joonis 3)

Joonis 3. Keskmised riskid

4. JÄRELEVALVE

4.1 Rikkumiste tõttu tagasinõutud toetus

Tabel 6. Rikkumiste tõttu tagasinõutud toetus⁹

Tagasinõutud summad	Fond	Tagasinõuded (EL osalus, EUR)
Prioriteetne suund 3 "Energiamajanduse arendamine"	ERF	1 771
Meede: Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest	ERF	1 324
Meede: Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	ERF	447
Prioriteetne suund 4 "Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng"	ERF	180 424
Meede: Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	ERF	180 424
Prioriteetne suund 5 "Hariduse infrastruktuuri arendamine"	ERF	34 974¹⁰
Meede: Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine	ERF	34 974
Prioriteetne suund 7 "Horisontaalne tehniline abi"	ERF	42
Meede: Horisontaalne tehniline abi	ERF	42
Kokku	ERF	217 210

Allikas: SFCS (20.04.2010)

Tagasinõudeid tehti seoses riigihangete ning mitteabikõlblike kuludega seotud rikkumistega. Vara sihipärase kasutamise osas rikkumisi 2009.a ei tuvastatud.

4.2 Läbiviidud kontrollid

Järelevalve süsteemi tõhustamine

Perioodi 2007-2013 järelevalve korraldamise üldpõhimõtted on toodud STS-s ning KA poolt 2008. a koostatud järelevalve juhendis (Järelevalve üldjuhend: väljamakse taotluste kontrolli ning paikvaatluste miinimumnõuded). Järelevalve korralduse üldised põhimõtted on kirjeldatud EARK 2008. a seirearuandes.

Peamiselt RÜ poolt teostatavad juhtimisliini kontrollid jagunevad kaheks:

- väljamaksetaotluste ning kulude aluseks olevate dokumentide kontroll (*desk based verification*);
- järelevalve paikvaatlus (*on-the-spot verification*).

⁹ Tabelis esitatud info kõikide 2009.a EARK-s tagasinõutud EL osaluse summade kohta.

¹⁰ 2009.a avastati prioriteetses suunas 5 veel lisaks rikkumine summas 35 448 EUR, kuid tagasimakse laekus 2010.a I kvartalis.

Valdavalt teostavad RÜ-d paikvaatlusi toetuse saaja juures. Juhul kui toetuse saajaks on RÜd ise, teostavad paikvaatlusi projektide juures RAd.

Veendumaks selles, et struktuuritoetuse andmise ja kasutamisega seotud ülesandeid teostatakse korrektselt, piisavas mahus ning hea kvaliteediga, teostab KA kontrolli RAd ja RÜde järelevalvetegevuse üle. Struktuurivahendite rakendussüsteemis toimub ka süsteemne ja regulaarne riskide hindamine, mis katab kõiki rakendussüsteemiga hõlmatud asutusi ning mille tulemused on osaliselt sisendiks ka KA kontrollidele.

KA poolne kontroll jaguneb peamiselt kaheks suureks valdkonnaks:

- kontroll projektivaliku protsessi üle;
- kontroll RAd ja RÜde järelevalvetegevuste (sh hangete eelkontroll, väljamakse taotluse kontroll, paikvaatlus, juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit, projektaudit, auditite järeltoimingud) üle.

Tulenevalt sellest, et erinevad auditid ning samuti asutuste riskide hindamine on esile toonud probleeme ja võimalikke riskikohti riigihangete läbiviimisel, keskendus KA 2009. a esmajärjekorras riigihangete järelevalvesüsteemi tõhustamisele. KA kaardistas RÜde olemasolevad riigihangete läbiviimise protseduurid, koostas protseduuride analüüsimiseks iga asutusega individuaalselt ning koostas protseduuride kaardistamise ja analüüsi tulemusel uue riigihangete kontrolli ja eelkontrolli juhendi¹¹.

Lisaks paljudele teistele koolitustele, mis 2009. a koolitusplaanis administratsioonisiselt kokku lepiti ja läbi viidi, viis KA 2009. aasta jooksul läbi kolm praktilise suunitlusega riigihangete alast koolitust struktuurivahendite administratsioonile.

KA jätkab riigihangete kontrolli tõhustamist 2010. a riigihangete järelevalve protseduuride analüüsimisega ning kohapealsete kontrollide läbiviimisega selleks, et veenduda, kas protseduure ka tegelikkuses rakendatakse. Jätkatakse ka koolituste korraldamisega nii administratsioonile kui toetuse saajatele.

2009. a alustas KA väljamaksetaotluste ja paikvaatluste protseduuride analüüsimisega. KA kaardistas RÜ funktsioone täitvate asutuste olemasolevad protseduurid ning koostas kaardistuse alusel ja seda täiendades protseduuride üldise kontroll-lehe. Kontroll-lehte kasutab KA 2010. a I pooles toimuvateks RÜde protseduuride parendamiseks (toimuvad kahepoolsed kohtumised RÜde ja KA vahel, mille käigus täiendatakse asutuste kontrolliprotseduure). 2010. a II pooles asub KA kontrollima seda, kas RÜd ka tegelikkuses protseduure rakendavad.

2009. a valmis SFOSi projektauditite ja paikvaatluste moodul, mis annab võimaluse koondada kõikide projektauditite ja paikvaatluste kohta käivat informatsiooni ühte kohta. Moodul on KAl sisendiks kvartaalse teatise esitamisel makseasutusele, kuna KA kontrollib pisteliselt auditi ja kontrollide käigus tehtud tähelepanekute järeltegevuste täitmist. Infosüsteemi arendamist jätkatakse ka 2010. aastal, mil on plaanis laiendada SFOSi võimalusi ning koondada infosüsteemi ka juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditite kohta käiv informatsioon.

¹¹ Juhendi lõplik versioon valmis ning saadeti RÜdele kasutamiseks 2010. a veebruari alguses. Tulenevalt järelevalve töörühmas kokkulepitust võtavad RÜd juhendi üle hiljemalt kolme kuu jooksul e 2010. a aprilli lõpuks.

Kui 2009. a lõpuni pidid RAd ja RÜd esitama kord kvartalis KAle teatise süsteemide toimivuse kohta, siis 2009. a töötati välja nimetatud kinnitamise andmise lihtsustatud süsteem. Alates 2010. aastast saab KA sisendi makseasutusele teatise esitamiseks SFOSi projektauditi ja paikvaatluse moodulist, juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditi järeletoimingute tabelist ning KA kontrollide tulemustest. RAdel ja RÜdel on kohustus jooksvalt täita SFOSi projektauditite ja paikvaatluste moodulit ning tähtaegadega 20.01, 20.04, 20.07 ja 10.10 esitada KA poolt saadetud vormil ülevaade juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditi tähelepanekutes toodud soovitude rakendamisest koos tõendusmaterjaliga oluliste tähelepanekute osas.

Alates 2008. a lõpust on KA eestvedamisel toimunud järelevalve töörühma koosolekud. Töörühm, kuhu kuuluvad kõikide RAde ja RÜde esindajad, kogunes 2009. a kaks korda (aprillis ja detsembris). Järelevalve töörühma koosolekutel annab KA ülevaade järelevalve valdkonnas toimunud viimastest arengutest, sh on tutvustatud erinevate audiitorite poolt läbi viidud auditite leidusid, erinevaid juhendeid ning arendusplaanid. Töörühm on heaks vormiks erinevate aktuaalsete küsimuste läbiarutamiseks ning samuti sisendiks KAle edasiste arendustegevuste planeerimisel.

2009. a alustati KA eestvedamisel juhendi „Perioodi 2007-2013 struktuurivahendite abil soetatud vara säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise järelekontrolli läbiviimise juhis rakendusüksustele” koostamist (nn varade 5 aasta säilitamise juhend). Juhend on RÜdele abivahendiks varade säilitamise ja sihipärase kasutamise kontrollimisel.

Lisaks valmis juhend SFOSi paikvaatluste mooduli täitmiseks ning hankemenetluse õiguspärasuse kontrolli juhend järelevalve teostamisel.

2010. a jõustuva STS muutmise seadusega tugevdab KA kontrollifunktsiooni veelgi, sätestades üheselt, et RAde poolt välja töötatavad programmid esitatakse RM kooskõlastamiseks. Programmide kooskõlastamine on vajalik, et vältida ohtu, et toetuse andmist reguleerivates horisontaalsetes õigusaktides kehtestatu ei kajastu meetme tingimustes, toetatavaid tegevusi kavandatakse topelt või tegevused ei vasta EARK või meetme eesmärkidele.

RAdel ja RÜde järelevalvesüsteem

Vastavalt STSle teostab toetuse saaja üle järelevalvet RÜ ning RÜ üle järelevalvet RA. Järgnevalt antakse ülevaade RAde ning RÜde järelevalvest.

- KKM järelevalvealast tegevust reguleerib Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse andmise ja kasutamise järelevalve kord, mis kinnitati KKM 31.12.2008. Kord on koostatud STS § 29-31 sätestatud järelevalve teostamiseks ja see reguleerib RA järelevalve teostamist RÜ tegevuse üle.

Iga EARK meetme jaoks koostatakse järelevalveplaan, mis kajastab planeeritavaid kontrole poolaasta kaupa. Kontrole teostatakse kontroll-lehe alusel, mis kohandatakse vastavalt meetme spetsiifikale. Kontroll-lehtede koostamise aluseks on projekti etapipõhine riskide hindamine (toetuse andmine, hangete läbiviimine ja lepingu sõlmimine, maksete teostamine), mille tulemusena tuvastatakse võimalikud ohud projekti vahendite mittesihipäraseks kasutamiseks. Pärast iga kontrollitoimingu läbiviimist täidab järelevalveametnik kontroll-lehe ja vormistab järelevalveakti koos võimalike järeletoimingutega või kohalduvatel juhtudel ettekirjutuse RÜle.

Perioodi 2007-2013 projektide lõikes teostas KKM aruandlusperioodil KIK üle järelevalvet 17 korral, millest 8 juhul tuvastati ka järelkontrolli vajadus. Järelevalvet teostatati toetuse andmise üle, andmete sisestamise üle SFOSi, projektiga alustamise üle ning finantsjuhtimise üle.

KIK teostas TS üle järelevalvet paikvaatluste vormis kokku 13 korral. Tegemist oli hindamise faasis tehtavate eelkontrollidega, mille sisuks oli peamiselt ülevaate saamine projekti objektist veendumaks objekti olemasolus ning olukorra vastavauses taotluses kirjeldatule. Kuna projektid on alles algusfaasis, siis pole läbi viidud suures mahus kohapealseid kontrole ning keskendutud on hindamisele ja dokumentatsiooni kontrollimisele (nt hankedokumendid).

Järelevalvete käigus esitati muuhulgas järgnevaid tähelepanekuid:

1. toetuse rahuldamise otsuste ebatäpse vormistamise ja selles sisalduvate ebatäpsete andmete kohta;
2. SFOSi puuduliku täitmise kohta;
3. projektide abikõlblikkuse perioodi kohta.

Koostöös KIKga on vajalikud täiendused ja parandused läbi arutatud ning järeltegevuste raames nende täitmist kontrollitud. Aruandlusperioodil ei tuvastatud järelevalve käigus ühtegi rikkumist, mille kohta oleks tulnud vormistada KIKle ettekirjutus.

KIK poolt teostatav järelevalve jaguneb TSde esitatavate dokumentide kontrolliks ja toetuse objektil toimuvateks kontrollideks. Kontrole rakendatakse projekti elutsükli põhisel ning kontrolli teostamise kirjalikuks jäljeks on kontroll-leht, mille kontrolli läbiviinud töötaja täidab.

Eelkontroll (taotluse vastavushindamise faasis) ja järelkontroll (projekti lõppemise järel) toimuvad valimi põhisel. Üldjuhul on seejuures tagatud 10% projektide esindatus (ÜF projektide puhul on erinev lähenemine taotluse vastavushindamise faasis rakenduvaks kohapealseks kontrolliks - valim koostatakse riskihindamise põhisel, kuivõrd paljud projektid on eelmise abiperioodi jätkuprojektid või omatakse muul moel infot nende kohapealsest olukorrast ja täiendavaks kontrolliks puudub vajadus). Riskide hindamise ja KIKle laekuva täiendava informatsiooni põhjal on võimalikud täiendavad kontrollid. Projekti elluviimise jooksul on tagatud vähemalt ühe kontrolli toimumine kohapeal, et veenduda objekti olemasolus, kulude abikõlblikkuses jms. KIK järelevalve kvaliteeti kontrollib lisaks KIK järelevalve üksuse töötajatele pisteliselt ka KKM. Lisaks on võimalikud süsteemi- ja projektiauditid, mille raames hindavad ka audiitorid kontrollide kvaliteeti.

- SIMis meetmes „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“ teostatav järelevalve jaguneb dokumentide kontrolliks ja objektil (KIK ruumides või TS juures) toimuvateks kohapealseteks kontrollideks. Kontrole rakendatakse projekti elutsükli põhisel ning kontrolli teostamise kirjalikuks jäljeks on kontroll-leht, mille kontrolli läbiviinud teenistuja täidab.

Aruandlusperioodil teostas SIM ühe etteteatamisega järelevalve KIK üle. Järelevalvet teostati toetuse andmise üle, andmete sisestamise üle SFOSi ja protseduuriereglite järgimise üle.

Kontrolli käigus teostati järgmisi toiminguid:

- Projektitaoluste hindamise dokumentide olemasolu kontroll (Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet).
 - Dokumentide säilitustähtaegade õigsuse kontroll (vastavalt STS § 5).
 - Protseduurireeglite järgimine meetme projektitaoluste vastavushindamise koosolekute protokollide koostamisel.
 - 2009.a II kvartali maksete dokumentide võrdlemine SFOS andmetega.
 - RÜ veebilehel avaldatud info kontroll (vastavalt STS § 11 lg 3).
- Puudusi ei tuvastatud.

Aruandlusperioodil teostas KIK ühe eelkontrolli ühe toetuse saaja (Päästeameti) projekti üle. Järelevalvet teostati toetuse saaja tegevuse üle, dokumentide, eelarve otstarbekuse ja vajalike eeltööde üle.

Kontrolli käigus teostati järgmisi toiminguid:

- Toetuse õigustatud taotlemise kontroll (taotleja ei taotle toetust olemasoleva objekti või juba tehtud tööde eest tasumiseks).
- Esitatud taotluse allkirjastatud eksemplari olemasolu kontroll.
- Esitatud andmete tegelikkusele vastavuse kontroll.
- Tegevuste eesmärkidele vastavuse kontroll.
- Eelarve otstarbekuse kontroll.
- Vajalike eeltööde teostamise kontroll.

Puudusi ei tuvastatud. Taotleja vastas nõuetele ja tema poolt esitatud andmed olid õiged.

- Kredexi sisekontrolli funktsioon on sisse ostetud väliselt teenusepakkujalt, kelle auditiplaanis üks osa on ka eluasemetoetuste ning energiasäästu kompetentsikeskuse auditeerimine ning kontroll vastavuse üle EL regulatsioonidele.

KredExi poolt elluviidavate meetmete osas viidi aruandeperioodil läbi paikvaatlused nii meetme „Energiasäästu arendamiseks energiaauditi teostamise toetamine“ kui ka programmi „Korterelamute renoveerimislaen“ osas (kokku 35 paikvaatlust). Auditi periood oli mõlema meetme puhul detsember 2009 – jaanuar 2010. Ülevaated valmisid mõlema auditi puhul jaanuaris 2010.

Paikvaatluse eesmärgiks energiaauditite puhul oli tuvastada, kas:

- toetust saanud projekt reaalselt eksisteerib;
- deklareeritud kulutused on tegelikkuses aset leidnud;
- kulutused on abikõlblikud, õigusaktidega kooskõlas ning dokumentaalselt tõestatud;
- TS dokumentide säilitamiskohustuse täitmist;
- TS kasutab struktuurtoetuse sümbolikat.

MKM viis 2009. a läbi ühe paikvaatluse programmi „Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest“ raames. Paikvaatluse eesmärk oli veenduda, et programmi tegevused vastavad programmi käskkirjas sätestatule, et tehtud kulutused on abikõlblikud, et on järgitud

asjakohaseid hangete korraldamise reegleid ning on järgitud struktuurifondide teavitamise nõudeid.

Korterelamu renoveerimislaenu puhul lisandus rõhuasetus lõppkasusaajale väljastatud laenu vastavusele programmi ja tootetingimustega sätestatud tingimustele (mh energiasäästu saavutamise määr ning laenuga lubatud renoveerimistöde nimekiri). Valimite suuruse määramisel lähtuti mõlema meetme puhul põhimõttest, et auditeeritakse vähemalt 5% taotlustest.

Energiaauditite paikvaatluse käigus tuvastati, et toetust saanud ja valimisse võetud projektid eksisteerivad realselt ja et deklareeritud kulutused on tegelikkuses aset leidnud. Kahel juhul ei suutnud TS esitada originaalkuludokumente. TS kohustuste täitmisel (dokumentide säilimise tagamine, eraldamine, logo kleepimine) ilmses sageli kõrvalekaldeid, kuna toetuse taotlemise tingimuste vastav osa on TSle jäänud arusaamatuks (eriti vene keelsele elanikkonnale) või ei ole peetud vajalikuks sellega põhjalikumalt tutvuda. Puuduste kõrvaldamiseks anti korteriühistutele tähtaeg, mille möödudes kontrollitakse ettekirjutuse täitmist ning mittetäitmise korral algatatakse toetuse tagasinõudemenetlus.

- EASi poolt teostatakse järelvalvet vastavalt EASi korrale K25 „Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse paikvaatluste teostamise kord“. SIMi paikvaatluste läbiviimise kord on reguleeritud regionaalministri 07.03.2008 käskkirjaga nr 31 „Siseministeeriumi protseduurireeglid „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna 4 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ rakendamiseks“.

Olukorras, kus EASi poolt ERF-i vahenditest finantseeritud projektide üldkogum on piisavalt suur projektide 100%-liseks testimiseks, ei ole otstarbekas kontrollida kõiki projekte. EASis kasutatakse valimi moodustamiseks kihilise juhuvalimi meetodit, kus:

- kõigepealt jaotatakse projektide üldkogum kihtideks EASi poolt rakendatavate meetmete kaupa. Et erinevate programmide riskikategooria on erinev, vaadeldakse neid kihte edasi eraldiseisvatena;
- kihisiseseks valiku tegemiseks järjestatakse projektid maakondade kaupa ning seejärel kasutatakse süstemaatilist juhuvalimi meetodit: projektid määratakse valimisse kindlat intervalli kasutades, kusjuures algus pannakse paika juhusliku arvu abil.

Tuginedes järelevalve üksuse poolt teostatud riskianalüüsi tulemustele määrab järelevalve üksuse meetme eest vastutav järelevalve spetsialist meetmele riskiastme valides nelja kihi vahel.

Prioriteetse suuna 2.4 meetmete riskiastmed on järgmised:

Meetme nimetus	Riskitase
2.4.1 Kohalike avalike teenuste arendamine	B
2.4.2 Linnaliste piirkondade arendamine	C
2.4.3 Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	C
2.4.4 Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine	C
2.4.5 Kompetentsikeskuste arendamine, tugitegevuse projektid	B
2.4.5 Kompetentsikeskuste arendamine, põhitegevuse projektid	C

Ülalkirjeldatud kihilise juhuvalimi meetodi valikul on arvestatud kahte vastandlikku aspekti: teostatud paikvaatluste arv peab olema piisavalt suur, et tagada kindlustunne toetuse kasutamise sihipärasuse osas kõikide üldkogumisse kuuluvates projektides ning piisavalt väike, et hoida kokku paikvaatluste teostamisega seotud kulusid.

Järelevalve teostamise protsess:

- Valimi moodustamine. Paikvaatluste valimisse kuuluvate projektide määramise eest vastutab järelevalve üksuse direktor.
- Järelevalve spetsialist teostab järelevalve toimingud toetuse saaja juures.
- Pärast järelevalve üksuse direktori poolset paikvaatluse protokoll ja aruande kinnitamist järelevalve spetsialist edastab 2 tööpäeva jooksul paikvaatluse protokoll toetuse saajale posti või e-posti teel, lisab paikvaatluse protokoll ja aruande EASi andmebaasi ning lisab paikvaatluse protokoll ja aruande Struktuuritoetuste registris SFOS (<https://sfos.fin.ee>) kohapealse kontrolli moodulis vahetult pärast paikvaatluse läbiviimist ning täidab vastavad lahtrid. Kui kohapeal tuvastatakse olulisi puudusi või rikkumisi, siis koostab kontrolli aruande ja teavitab sellest vastava divisjoni konsultanti.
- Järelevalve spetsialist otsustab ettekirjutuse vajaduse ning vajadusel koostab ettekirjutuse.
- Järelevalve spetsialist kontrollib ettekirjutuse täitmist.
- Kui ettekirjutust ei täideta, edastab järelevalve spetsialist järelevalve toimingu käigus koostatud materjalid vastavale divisjonile ning divisjoni direktor teeb juhatusele ettepaneku taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise kohta.
- Juhatus teavitab vajadusel teisi järelevalvet teostavaid asutusi.
- Järelevalve spetsialist või järelevalve üksuse direktor osaleb vajadusel RA poolt läbiviidavates järelevalve toimingutes.
- Järelevalve toimingute kajastamine RÜ seirearuandes toimub arendusüksuse poolt, järelevalve toimingute käigus tuvastatud rikkumiste kajastamine koheses (SC1) ja kvartaalses (SC2) rikkumiste aruandes järelevalve üksuse poolt.

Järelevalvet EAS üle teostavad regionaalministri käskkirjaga kinnitatud järelevalveametnikud, kellel on õigus kontrollida toetuse andmisega seotud andmeid, dokumente ja muid materjale, saata EAS-lt seletusi ning teostada EASi ruumides paikvaatlust. Järelevalveametnikel on õigus kontrollida EAS tegevust toetuse saaja üle järelevalve teostamisel ning teha ettekirjutusi toetuse andmisega seotud rikkumise lõpetamiseks, edasiste rikkumiste ärahoidmiseks ning rikkumiste tagajärgede kõrvaldamiseks. Rikkumisest ja ettekirjutuse tegemisest teavitatakse viivitamatult siseministrit ning EAS-ile ettekirjutuse mittetäitmise korral teavitatakse viivitamatult Rahandusministeeriumi ja EAS-i.

RÜ viis 2009. aastal läbi 16 paikvaatlust toetuse saajate juures. Rahalise mõjuga rikkumisi paikvaatluste käigus ei avastatud. Järelevalveametnike poolt tehtud märkused olid valdavalt seotud projekti kulude parema eristamisega raamatupidamisprogrammis (eraldi tunnuse kasutamine) ning projektiga seotud dokumentatsiooni säilimise tagamisega (dokumentide säilitamise tähtsaja lisamine raamatupidamise siseeeskirjadesse ja/või kaustadele).

RA toetuse saaja ega RÜ juures paikvaatlusi läbi ei viinud, järelevalvet teostati läbi jooksva RÜ ja toetuse saajate tegevuse monitooringu, tuginedes muuhulgas RÜ poolt esitatud aruandlusele ning läbi pideva RA ja RÜ vahelise suhtlemise, mis võimaldas olla pidevalt kursis RÜ

tegevusega. Jooksvalt on korraldatud kohtumisi, mille eesmärgiks on arutada läbi RÜ projektide menetluse käigus tekkinud tõrkeid. RA tegevuse hulka kuulus ka RÜ palvel hinnangute ning tõlgenduste andmine erinevates projektide elluviimist puudutavates küsimustes. Meetme „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ raames teostas RA järelevalvet ka läbi meetme komisjoni tegevuse. Meetme „Kohalike avalike teenuste arendamine“ raames on läbi viidud vaidemenetlus RÜ toimingute peale esitatud kaebuse osas, vaie rahuldati ning RÜle tehti ettekirjutus. RA jälgib jooksvalt kõiki muid RÜ üle läbi viidavate järelevalvetoimingute (sh KA paikvaatlus, auditiüksuste poolt läbi viidavate kontrolltoimingud) tulemusena tehtud soovitude või ettekirjutuste täitmist.

- HTM järelevalve teostamisel Innove üle kontrollitakse perioodi 2007-2013 struktuurivahendite juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduses nimetatud Innove peamiste ülesannete täitmist SF rakendamisel, projektauditite järeltoimingute teostamist ning halduslepingus pandud ülesannete täitmist.

Järelevalve Innove üle toimub järgnevalt:

- kohapealne kontroll Innove juures,
- Innovega toetuse saaja juures paikvaatluses osalemine,
- auditite tähelepanekute järeltoimingute teostamise seire.

Järelevalvet teostatakse kord kvartalis valides eelpool loetletud viisidest ühe. Järelevalve teostamisel lähtutakse ka struktuuritoetuse riskide hindamisest ning auditi tähelepanekutest, et ennetada ja avastada süsteemseid vigu.

2009. a teostas HTM perioodi 2007-2013 rakendamise osas SA Innove üle ühe paikvaatluse, kus hinnati taotluste konsensusliku hindamise nõuetele vastavuse läbiviimise protsessi vastavust hindamise töökorrale. Lisaks teostati kvartaalselt desk-based kontrole. Järelevalvete käigus sisulisi puudusi ei avastatud.

Innove teostab järelevalvet toetuse saaja üle. TSüle toimub kontroll vähemalt korra projekti eluea jooksul, kontrollitakse hankedokumente, kulutuste abikõlblikkust, teavitamisnõuete täitmist ning kulutuste vastavust projektile. Innove valimit kontrollide läbiviimiseks ei teosta. Paikvaatlust teostab Innove vähemalt ühe korra projekti eluea jooksul ja vajadusel projekti vältel vastavalt koordinaatori tähelepanekutele.

Kokku on prioriteetses suunas aruandlusperioodil paikvaadeldud 75 projekti 96-st ehk 78% suuna aktsepteeritud ja lõpetatud projektidest. Paikvaatlusega kaetud projektide eelarved moodustavad 64% heakskiidetud projektide eelarvete kogusummast. Peamised leiud/kõige rohkem probleeme on seotud hangete läbiviimisega. Avastatud on 2 rikkumist (üks neist oli avastatud 2009. a. lõpus, aga sai auditeeriva asutuse aktsepteerimist ning oli OLAFi raporteeritud 2010. a. alguses ehk väljaspool aruandlusperioodi).

Parendustegevused: sagedamini esinevate rikkumiste (prioriteetse suuna 5 puhul on sellisteks riigihangete läbiviimisega seotud rikkumised) vältimiseks/ennetamiseks kooskõlastavad HTMi hallatavatest riigiasutustest toetuse saajad oma hanked HTMiga. Lisaks on Innove põhjalikult täiendanud riigihangete kontrollimiseks koostatud riigihangete kontroll-lehte. Korraldatakse koolitusi KA ja Innove poolt.

- SOMi järelvalvet viiakse ellu vastavalt meetmete protseduurireeglitele. Lisas 9 on näitena toodud vooskeem meetme "Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine" erihooldekodude projektide järelevalve toimingute läbiviimise kohta. Kõikide meetmete kohta on kehtestatud analoogne protseduurireegel. Paikvaatlust teostatakse vähemalt üks kord projekti kestvuse ajal, hiljemalt enne viimase väljamakse tegemist. Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine prioriteetse suuna RÜ üle ei ole järelevalvet teostatud ega meetmete projektide osas paikvaatlusi läbi viidud.
- Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi meetmete raames viiakse läbi korralisi paikvaatlusi kõikide toetuse saajate juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul ja nii, et kõik väljamaksetaotlused satuksid valimisse, kui projektis on väljamakseid tehtud. Paikvaatluse käigus kontrollitakse kulude abikõlblikkust, riigihangete ja muude hangete reeglite järgimist, teavitamise nõuete täitmist ning soetatud asjade olemasolu. Kontrollitakse kuludokumentide vastavust originaalile, väljamakse taotlusega esitamata kuludokumentide olemasolu ja nende tasumist tõendavaid dokumente. Samuti töölepingu või ametisse nimetamise käskkirja ja osalise tööajaga töötaja tööajatabelite olemasolu ning nende täitmist. Samuti kas raamatupidamises on tehnilise abi kulud eristatavad muudest kuludokumentidest ning kas on säilitatud piisav kontrolljälg. 2009.a läbiviidud paikvaatluste käigus toetuse saajate juures (teiste meetmete RAd ja RÜd) on leitud kulude topelt hüvitamisele esitamist ning toetuse kasutamist mitteabikõlblikeks kuludeks. Samuti on paikvaatluse käigus tehtud soovitusi teavitusnõuete täitmise kohta ning ametijuhendite täpsustamise osas. 2009 oli 4 topelt hüvitamise juhtu ja 1 mitteabikõlblik kulu.

Nr.	Prioriteetse suuna/meetme nimetus	Aktsepteeritud ja lõpetatud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide osakaal kõikidest projektidest	Heakskiidetud projektide eelarved kokku (EL osalus)	Paikvaatlusega kaetud projektide eelarved kokku (EL osalus)	%	Projektides tehtud abikõlblikud kulud viimase paikvaatluseni (EL osalus)	%
2.1 Prioriteetne suund "Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine"									
2.1.1	Veemajanduse infrastruktuuri arendamine	44	0	0%	335 327 034	0	0%	0	0%
2.1.2	Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine	9	3	33%	21 688 512	336 220	2%	239 867	1%
2.1.3	Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine	2	0	0%	30 241 337	0	0%	0	0%
2.1.4	Vooluveekogude seisundi parandamine	1	0	0%	4 986 387	0	0%	0	0%
2.1.5	Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel	1	0	0%	13 549 269	0	0%	0,00	0%
2.2 Prioriteetne suund "Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine"									
2.2.1	Keskkonnajärevalve arendamine	2	2	100%	1 291 265	1 291 265	100%	0,00	0%
2.2.2	Keskkonna hädaolukordadeks	5	1	20%	10 225 863	3 763 622	37%	0,00	0%

	valmisoleku parandamine								
2.2.5	Kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks	1	0	0%	4 665 550	0	0%	0,00	0%
2.3 Prioriteetne suund "Energiamajanduse arendamine"									
2.3.1	Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest	1	0	0%	573 881	0	0%	0	0%
2.3.2	Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	1056	34	3%	481 575	17 965	4%	17 965	4%
2.3.3	Korterelamute renoveerimislaen	1	1	100%	17 000 499	17 000 499	100%	17 000 499	100%
2.3.4	Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks	21	7	33%	9 553 592	4 209 809	44%	0	0%
2.4 Prioriteetne suund "Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng"									
2.4.1	Kohalike avalike teenuste arendamine	96	10	10%	62 741 936	4 760 909	8%	3 332 244	5%
2.4.2	Linnaliste piirkondade arendamine	11	0	0%	16 777 567	0	0%	0	0%
2.4.3	Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	52	6	12%	56 478 178	3 102 592	5%	2 892 559	5%

2.4.4	Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine	3	0	0%	12 175 169	0	0%	0	0%
2.5 Prioriteetne suund "Hariduse infrastruktuuri arendamine"									
2.5.1	Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine	36	28	78%	13 388 433	9 771 460	73%	1 285 548	10%
2.5.2	Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine	48	38	79%	118 838 418	73 810 419	62%	4 240 163	4%
2.5.3	Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekeskkonna kaasajastamine	12	9	75%	7 597 338	5 578 335	73%	0	0%
2.6 Prioriteetne suund "Tervishoiu ja hoolkande infrastruktuuri arendamine"									
2.6.1	Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine	2	0	0%	98 735 828	0	0%	0	0%
2.6.2	Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine	2	0	0%	3 735 380	0	0%	0	0%
2.7 Prioriteetne suund 7 "Tehniline abi"									
2.7.1	Tehniline abi	9	4	44%	668 388	459 333	69%	62 641	9%
Kokku		1415	143	10%	840 721 399	124 102 428	15%	29 071 485	3%

Allikas: SFCS (20.04.2010)

4.3 Avastatud rikkumised

Alljärgnevas tabelis on toodud ainult Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) raporteeritud rikkumised.

Tabel 7. Avastatud rikkumised

Aasta	Meede	Rikkumise tüüp	Rikkumise lühikirjeldus	Avastatud rikkumise finantsmõju (EUR)	Korrektiivtegevused	Tagasinõutud toetussumma	Korrektiivtegevuste täitmise määr
2009	2.4.3 Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	Hangetega seotud rikkumised	Ehitustööde läbiviimiseks hanget ei korraldatud, vaid pikendati juba lõppenud töövõtulepingut.	178 758	Avastatud RM ja EASi auditi käigus (auditi 01.10.2009.a. lõpparuanne nr ERF-34/2009). Probleemiks oli Riigihangete seaduse § 25 nõuete mittejärgmine. EASi juhatuse 26.11.2009.a. otsusega nõuti toetuse osaliselt tagasi (178 758 EUR). Vastav toetuse osa on 14.12.2009.a. toetuse saaja poolt tagasi makstud.	178 758	100%
2009	2.5.2 Kutseõppeasutuste õppekeskkonna	Riigihanke rikkumine ¹²	Teostades riigihanget on toetuse saaja valinud riigihanke läbiviimisel	34 622	RÜ tegi järelepäringu riigihanke korraldamise kohta,	34 622	100%

¹² Rikkumine oli avastatud 2009. a. lõpus, aga sai auditeeriva asutuse aktsepteerimist ning oli OLAFi raporteeritud 2010 a. alguses ehk väljaspool aruandlusperioodi

	kaasajastamine		<p>avatud hanke menetlusliigi. Rakendusüksus tuvastas, et on rikutud hankemenetluse raames riigihangete seaduse § 35 lõikes 2 sätestatud nõuet. Kuna antud hanke maksumus on 5 417 217 krooni ja ka hanke eeldatav summa ületas rahvusvahelist piirmäära, oleks pidanud läbi viima rahvusvahelise hanke.</p>		<p>millele saabus vastuskiri, milles TS kinnitas, et ei ole arvestanud riigihanke eeldatavat maksumust korrektselt. Hankega seotud originaaldokumente ning hankega soetatud mööblit ja inventari kontrolliti 26.10.09 kohapealse kontrolli käigus (Paikvaatluse kontrollakt 91/2009). RÜ koostas tagasinõude otsuse nr 4-3/45-1-2.5.0200.08-0026 24.11.09 ja tagasinõutud toetus summas 34 622 EUR ehk 541721,70 krooni (10% hanke mahust) on laekunud 08.12.09 RM pangakontole.</p>		
		Riigihanke rikkumine	<p>Hange on tükeldatud ja summa ületas rahvusvahelist piirmäära, oleks pidanud läbi viima rahvusvahelise hanke.</p>	35 448	<p>RÜ keeldus osaliselt väljamaksetaotluses nr 2 (01.12.08-24.04.09) hangetega seotud tehtud kulude alusel toetuse välja</p>	35 448	0%

					<p>maksmisest summas 24 018 EUR. Toetuse väljamaksmise osalisel keeldumisel võttis RÜ arvesse asjaolu, et juhul, kui eelnimetatud rikkumine oleks avastatud peale toetuse väljamaksmist, oleks toetuse saaja suhtes rakendatud toetuse osalist tagasinõuet vastavalt Valitsuse määrusele nr 278 §11 lg 1` punktile 2. Koostatud tagasinõude otsus nr 4-3/530-2.5.0200.08-0023 11.01.2010</p>	
--	--	--	--	--	--	--

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanded

5. JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID

5.1 Läbiviidud juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditid

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 8. mai 2007. a määruse nr 125¹³ (edaspidi auditi määrus) § 2 lõikele 3 auditeeritakse kõikide toetuse andmist korraldavate asutuste JKS-e perioodi 2007-2013 jooksul vähemalt kaks korda.

2009. a viis auditeeriv asutus (AA) koostöös RAde ja RÜde siseaudiitoritega erinevates RAdes ja RÜdes läbi 12 JKS auditit. Audititest kuus olid osaliselt või täielikult seotud EARK elluviimisega. Auditeeritud asutused valiti välja riskide hindamise tulemusena, sh arvestades asutuse eelnevat kogemust struktuuritoetuse rakendamisel ning valmisolekut (tehtud maksete hulka) struktuuritoetuse rakendamiseks.

Jrk nr	Auditeeritud asutus	Auditi läbiviija	Auditi lõpparuande nr ja kuupäev	Auditi tulemus ¹⁴
1	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (RÜ)	Auditeeriv asutus	II-99/2008 27.05.2009	Kategooria 2
2	Krediidi ja Ekspordi Garantseerimise Sihtasutus KredEx (RÜ)	Auditeeriv asutus	I-81/2008 29.04.2009	Kategooria 2
3	Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove (RÜ)	Auditeeriv asutus	II-110/2009 09.07.2009	Kategooria 2
4	Haridus- ja Teadusministeerium (RA)	HTM-i siseauditi osakond	JKS 1/2009 03.08.2009	Kategooria 2
5	Keskkonnaministeerium (RA)	Auditeeriv asutus	I-88/2009 27.11.2009	Kategooria 2
6	Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium (RA)	Auditeeriv asutus	II-114/2009 10.03.2010	Kategooria 2

Kõiki EARKi raames auditeeritud JKSe hinnati kategooriaga 2, mis tähendab, et asutuse JKS-d toimivad, kuid mõningad parandused on vajalikud.

Peamised JKS auditite raames väljatoodud probleemid:

- ✓ kulude abikõlblikkust ei kontrollita piisavalt põhjalikult;
- ✓ paikvaatluste korraldus ja nende tulemuste fikseerimine ei ole piisavalt reguleeritud;
- ✓ toetuse saaja läbiviidud riigihangete kontrollimine ja kontrolli tulemuste fikseerimine ei ole piisavalt reguleeritud;

¹³ "Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse ja omafinantseeringu auditi tegemise ning struktuuritoetuse kasutamise lõpetamise ja osalise lõpetamise deklaratsiooni esitamise kord".

¹⁴ I kategooria – JKS on tõhus;

II kategooria – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud;

III kategooria – JKS toimib osaliselt, mistõttu on olulised parandused vajalikud;

IV kategooria – JKS ei toimi.

- ✓ puudub ühene lähenemine riskide hindamisele ning auditi tulemuste ülevaatamine ja ennetavate ning parandavate meetmete kasutuselevõtmine ei ole piisavalt reguleeritud.

Detailne informatsioon kõikide oluliste tähelepanekute, tehtud soovitude ning soovitude rakendamise kohta on toodud AA 2009. a auditeerimise aastaaruandes (2009. a auditeerimise aastaaruanne; leitav RMI kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>). Järeloiminguid JKS-des tuvastatud riskide maandamise osas teostab KA koostöös RA- ja RÜdega, informatsiooni koondab KA.

Analüüsid peamisi JKS auditite tähelepanekuid, on AA üldkokkuvõttes arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud. Peamise tähelepanekuna tuvastati, et RÜ-des on ilmnunud riskid, mis viitavad süsteemsele probleemile riigihangete kontrolli ulatuse määratlemisel. AA hinnangul on tegemist süsteemse veaga, mis vajab KA poolset sekkumist ning täiendavate kontrollisuuniste andmist RÜ-dele.

5.2 Läbiviidud projektiauditid ning kokkuvõtte auditite tulemustest

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 62 punkti 1 alusel annab AA kalendriaastal EK-le deklareeritud kuludele hinnangu projektiauditite raames asjakohase toiminguvälimil alusel¹⁵. Projektiauditi eesmärgid on sätestatud Euroopa Komisjoni (EÜ) määruse nr 1828/2006 artikli 16 alusel auditi määruse §-s 3.

2009. a struktuuritoetuse auditeerimise tööplaani kohaselt viis AA koostöös RA ja RÜ siseaudiitoritega kõikide rakenduskavade raames läbi 45 projektiauditit (kokku oli toetust saanud projekte 275). Auditeeritavate projektide valimi moodustamisel jagati üldkogum neljaks homogeeneks kihiks, millest esimesest kihist (kõige suurem potentsiaalne kahju) auditeeriti 100% ning järgmistest vastavalt 50%, 25% ja 5%. Täpsemalt on auditi valimi koostamisest võimalik lugeda 2009. a auditeerimise aastaaruandest.

Kokku sattus EARKst AA valimisse 11 projekti summas 1 016 566 EUR.

Peamised projektiauditite raames väljatoodud probleemid:

Kokku tehti projektiauditite tulemusena 8 olulist tähelepanekut, mis jagunevad järgmiste auditi alameesmärkide lõikes:

- Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine – 4 olulist tähelepanekut (tuvastatud mitteabikõlblikud kulud kokku 602 EUR, potentsiaalsed mitteabikõlblikud kulud tulevastel perioodidel kokku 2279 EUR):
 - ✓ Välja on makstud mitteabikõlblike kulusid (hankelepingus fikseeritud töötasust suurema summa tasumine hankijale; tööajatabelid ei kajasta realselt tegevusteks kulunud aega; töötasu ja tegevused, millega seotud kulud ei ole projektist abikõlblikud);
- Hangete läbiviimine – 2 olulist tähelepanekut (tuvastatud mitteabikõlblikud kulud kokku 566 342 EUR, potentsiaalsed mitteabikõlblikud kulud tulevastel perioodidel kokku 491 394 EUR):

¹⁵ Toiminguvälim koostatakse Euroopa Komisjoni (EÜ) määruse nr 1828/2006 artiklis 17 ja lisa IV sätestatud nõudeid järgides.

- ✓ Ehituse hanke võitnud pakkuja ei vastanud hanketeates sätestatud tingimusele;
- ✓ Vale hankemenetlusliigi valik;
- RÜ-dele suunatud tähelepanekud – 2 olulist tähelepanekut (potentsiaalsed mitteabikõlblikud kulud tulevastel perioodidel 1023 EUR):
 - ✓ Puudub korrektne kontrolljälg toetuse saaja hankemenetluste läbiviimise korrektsuse hindamisest RÜ poolt;
 - ✓ RÜ poolt kinnitatud projekti eelarve ei ole kooskõlas abikõlblikkuse reeglitega (potentsiaalsed mitteabikõlblikud kulud tulevastel perioodidel 1023 EUR).

Võttes arvesse, et 99,84% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest olid seotud ühe projektiga (täpsemalt ühe hankelepunguga) ning RÜ tegi toetuse saajale toetuse tagasinõudmise otsuse 25% ulatuses hankega tehtud tööde maksumusest, siis nimetatud auditi tulemusi üldise vea määra arvutamisel ei arvestatud. Korrigeeritud projektiauditite tulemused on toodud alljärgnevas tabelis.

Rakenduskava	Auditeeritud kulud (EUR)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (EUR)	Auditeerimise määr (%)	Vea määr (%)
EARK (ERF, ÜF)	450 224	602	34,57	0,13

Projektiauditite järeltoimingute teostamise eest vastutab RÜ. AA koondab KA-lt ja RÜ-lt saadud informatsiooni järeltoimingute tulemuste kohta ja annab tagasisidet EK-le.

Vastavalt EK õigusaktides sätestatule esitas AA, tuginedes eeltoodud JKS auditite ja projektiauditite tulemustele, 2009. a 31. detsembril EK-le auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*), mille kohaselt Eesti struktuurivahendite JKS-d toimivad, kuid vajavad mõningaid parendusi.

5.3 JKS muudatused aruandlusperioodil

- Toetuse rakendamiseks on erinevatel rakendustasanditel (KKM ja KIK) välja töötatud JKS-d, mille abil on maandatud võimalikud riskikohad seoses hangete, kulufetiivsuse ja abikõlblikkusega ning nende kontrolliga. Kontrolliprotseduuride väljatöötamisel on arvestatud seadustes sätestatud kohustusi ja piiranguid ning EK poolseid soovitusi, samuti toimusid aruandlusperioodil arengud süsteemi lihtsustamise suunal, et leida optimaalne administratiivkulude ja saavutatavate tulemuste suhe. Eesmärgiks on seatud ka TSde vastutuse ja haldusuutlikkuse suurendamine. JKS-d on auditeeritud ning akrediteeritud, lisaks on Eesti rakendussüsteemi JKS-d heaks kiitnud EK ning nende kaasajastamine toimub igal aastal 31. augustiks.

Arvestades abiperioodi 2007-2013 meetmete arvukust ja rahalist mahtu, toimus mitmeid uuendusi KIK töökorralduses: juunis laienes KIK juhatus struktuuritoetuste rakendamise eest vastutava liikme liitumise näol KIK ridadesse, septembris liideti töö efektiivsuse tõstmiseks ERF/ESF ja ÜF üksused Struktuuritoetuste üksuseks. Üksusesse värvati 4 uut projektikoordinaatorit. Valmistati ette JKS kirjeldus ning

ühine toetuse vahendamise protseduur, millest viimase kinnitamine lükkub 2010. aastasse.

Selleks, et kiire kasvu taustal oleks garanteeritud kontrollsüsteemide piisavus, tegi KIK nõukogu detsembris põhimõttelise otsuse järelevalve üksuse loomiseks, kelle põhiülesanneteks saab olema kulude abikõlblikkuse tagamine (nn teise tasandi kontroll) ja paikvaatlused projektide toimumise asukohas. Lisandväärtusena saab järelevalve üksuse töö kaudu tagasisidet struktuuritoetuste üksuse tööle, korraldada erinevaid koolitusi ja suurendada kontrollide omavahelist sünergiat koostöös RA, KA makse- ja auditeeriva asutusega.

- SIM JKS-i uuendati 2009. a sügisel. Uuendati meetme rakendamist reguleerivate õigusaktide loetelu, samuti täiendati meetmete raames projektide hindamise, valiku ja heakskiitmise protseduure. SIM-i JKS-s ega meetmete rakendamise skeemis märkimisväärseid muutusi toimunud ei ole.

Olulisema muudatusena JKS-s võiks välja tuua hangete kontrolli süsteemide eelseisva täiendamise EAS-i poolt lähtudes RMI poolt koostatud riigihangete juhiseist.

EAS-i siseauditi üksuse poolt läbi viidud "Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus" projektide menetlemise auditi aruande nr 35/2008 tähelepanekud, milliste osas jõudsid RMI finantskontrolli osakonna audiitorid auditi toimingute tulemusena samadele järeldustele:

- Tähelepanek 1.2 – EAS-i sisene kord K3 ei reguleeri nooremkonsultandi toiminguid (Oluline). EAS-i aruanne nr 35/2008;
 - Tähelepanek 1.3 - Eelnõustamise mõiste ei ole piisavalt defineeritud ja võivad tekkida olukorrad, kus konsultant hindab eelnevalt enda poolt eelnõustatud taotlusi (Oluline). EAS-i aruanne nr 35/2008;
 - Tähelepanek 1.4 - Järelevalve spetsialistid ei ole kohustatud sõltumatust kinnitavat kirja allkirjastama (Oluline). EAS-i aruanne nr 35/2008,;
 - Tähelepanek 1.5 - Konsultantide sõltumatust kinnitavaid kirju ei ole konsultandi vahetumisel / asendamisel täidetud (Oluline). EAS-i aruanne nr 35/2008;
 - Tähelepanek 2.1 - Konsultandid ei ole hindamisaruandeid allkirjastanud ning hindamisaruande vormil puudub allkirja koht (Oluline). EAS-i aruanne nr 35/2008.
- Innove JKS-s on aruandlusperioodil muudetud väljamakse taotluste vorme (lisati riiklik struktuuritoetus), väljamaksete prognoosi vormi ülesehitust, meetme 2.5.1 taotlusvormi – lisati tulu teenimisega seotud punktid. Lisati ka ettemakse taotluse menetluse protseduurid ning muudeti väljamaksete kontroll-lehte.

HTM JKS-s on toimunud muudatused asutuse struktuuris (muudetud on HTM põhimäärus) SF-iga tegelevate ametnike arv on nüüdsest korraldustalituses 3, rakendustalituses 5 (varem vastavalt 4 ja 7). Struktuurivahenditega seotud osakondade põhimäärused on muutmisel.

Kinnitatud on ka uued protseduurireeglid:

- „Riigihangete korraldus Haridus- ja Teadusministeeriumis“ eeskirjaga on reguleeritud riigihangete korraldus ministeeriumis ja hallatavates asutustes;
- Haridus- ja Teadusministeeriumi teenistus- ning koolituslähetusjuhend, reguleerib lähetus- ja koolituskulude katmist ministeeriumi teenistujatele;
- Programmi struktuuritoetuse kasutamise aruande vorm.
- Muudatused kuluaruannete koostamises ja esitamises, täiendatud järgmises osas: kuluaruanded koos lisadega esitatakse läbi struktuuritoetuste registri.

- 2009. a täiendati SOM JKS-e kinnitatud protseduurireeglite osas mh kinnitati aruandlusperioodil asenduskodude projektide toimingute menetlemise protseduurireegel, Haiglate infrastruktuuri optimeerimise protseduurireegel ning Erihooldekodude projektide toimingute menetlemise protseduurireegel.

- RM-s toimus struktuurimuudatus 2008. a lõpul, mille peamiseks muudatuseks oli see, et kaotati enamused osakondades talituse tasand ning paljud KA funktsioonid viidi üle teiste osakondadesse. Samas ei toonud see kaasa muutusi horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi osas RA ja RÜ ülesannete täitmisel, sest nende ülesannete täitjad jäid samasse osakonda nii nagu seda oli enne struktuurimuudatust.

Talituse tasandi kaotamise tõttu liikus talituse juhataja volitus kontrollida peaspetsialisti poolt eeltäidetud kontroll-lehe alusel SFOS-is väljamakse taotluse vastavust abikõlblikkuse reeglitele VFO juhatajale. Vastav muudatus tehti JKS kirjelduses, mida on täiendatud viimati oktoobris 2009. Täpsustuste eesmärgiks oli lisaks anda selgem ja üksikasjalikum ülevaade tööprotsessist ja menetluskorrast, mis tulenesid lisaks ka ettemaksete ja osaliselt tasutud kuludokumentide alusel väljamaksete korra kehtestamisest 2009. a teisest kvartalist. Lisaks täiustati paikvaatluste tegemise korra ülevaadet, lisati ettekirjutuse koostamise ja kontrollimisega seonduvat.

6. SEIRE JA HINDAMINE

6.1 Korraldusasutuse tegevused seiresüsteemi tugevdamisel

KA teostab rakenduskavade üle seiret jooksvalt, igakuiselt ning aasta lõikes. KA on seiresüsteemi süsteemsema arendamisega tegelenud alates 2009. a algusest. Alates 2008. a lõpust toimub struktuurivahendite seire koos kõigi muude eelarveliste vahendite seirega, mis võimaldab paigutada struktuurivahendid laiemasse konteksti ja võimaldab kõigi riigieelarveliste vahendite koosmõjusid arvestada. Samuti toimub seire varasemalt enam seotuna planeerimisprotsessiga: kvartaalsete aruannete alusel langetatakse otsused plaanide muutmiseks.

Seire rolli on KA tõhustanud läbi aruandluse parendamise, mis on 2008. aastaga võrreldes oluliselt detailsem ja süstemaatilisem. Alates 2009. aasta juunist on KA korraldanud igakuiselt seirekohtumisi struktuurivahendite RAde ja RÜde osalemisel, saamaks teavet rakendamisel esinevatest probleemidest ja meetmete rakendamise hetkeseisust. Lisaks meetmete seirele jälgib KA detailsemalt ka suurprojektide edenemisest projekti etappide lõikes. Samuti andis 2009. a KA regulaarselt ülevaadet struktuurivahendite kasutamise kohta igakuises välisvahendite ülevaates, mis esitati Vabariigi Valitsusele.

Seirega seonduvalt vaadati 2009. aasta suvel üle riigi eelarvestrateegias aastateks 2010–2013 pikk välisvahendite väljamakseprognoos ka N+2/3 reegli¹⁶ kontekstis ning töötati välja vastav juhendmaterjal parandamiseks välisvahendite prognoosi täpsusastet. Septembrikuises välisvahendite ülevaates kinnitati ka rakenduskavade ja prioriteetsete suundade lõikes N+2/3 sihttasemed ehk summad, mis tuleb minimaalselt deklareerida EL osalusena.

2009. aasta lõpus vaadati KA poolne seireprotsess üle ning alates 2010. aastast on kavandatud järgmised seire arendused:

- Igakuise välisvahendite ülevaate asemel esitatakse ülevaade kord kvartalis (aprill, juuli, oktoober, jaanuar)
- Välisvahendid on osa riigieelarve seirest, millest tulenevalt on koostatud üks aruanne - välisvahendite ülevaade lisandub eelarve ja majandusülevaate juurde
- Kahepoolset seirekohtumist toimuvad iga teine kuu, vajadusel kord kuus
- Üldkohtumised kõigi valitsemisaladega toimuvad üle kuu
- Seirekohtumistel käsitletakse lisaks välisvahenditele ka eelarve teemasid
- N+2/3 sihttasemete seire kord poolaastas

¹⁶ Jooksvale aasta väljamakseteks kavandatud ja rakenduskava finantstabeliga kinnitatud vahendid tuleb välja maksta hiljemalt kolme järgneva aasta jooksul. Seega 2007. a väljamaksmata jäänud vahendid tuleb välja maksta hiljemalt 31.12.2010. Alates 2010. a rakendub n+2 reegel, mis tähendab, et kavandatud vahendid tuleb välja maksta hiljemalt kahe järgneva aasta jooksul.

6.2 Seirekomisjoni ning prioriteetsete suundade juhtkomisjoni koosolekud

Aruandlusperioodile toimus kaks EARK seirekomisjoni koosolekut:

- 11.06.2009, kus anti ülevaade meetmete hetkeseisust ning kinnitati EARK 2008.a seirearuanne;
- 04.12.2009, kus anti ülevaade meetmete hetkeseisust ning arutati ja kiideti heaks esitatud EARK muudatusettepanekud.

Järgnevalt antakse ülevaade prioriteetsete suundade juhtkomisjonide/seirekomisjone koosolekutest:

- Prioriteetsetes suundades 1 ja 2 toimus aruandlusperioodil kolm juhtkomisjoni koosolekut (meetmete progressi jälgimiseks, seirearuande kinnitamiseks 06.04.09, looduskaitse meetme määruste ning programmi arutamiseks ja kinnitamiseks 22.05.09 ja prioriteetsete suundade muudatusettepanekute arutamiseks 03.11.09) ning 11 kirjaliku otsuse vastuvõtmise protseduuri meetme tingimuste määruste või muudatuste heakskiitmiseks.
- Prioriteetses suunas 3 toimus aruandlusperioodil kaks juhtkomisjoni koosolekut (meetmete progressi jälgimiseks ja seirearuande kinnitamiseks 07.04.09, prioriteetsete suundade muudatusettepanekute arutamiseks ja kinnitamiseks 03.11.09) ning üks kirjaliku otsuse vastuvõtmise protseduur meetme tingimuste määruse „Taastuenergiakäitluse laialdasem kasutamine energia tootmiseks“ muudatuse kinnitamiseks.
- Prioriteetses suunas 4 toimus aruandlusperioodil kaheksa kirjalikku prioriteetse suuna seirekomisjoni koosolekut (meetme tingimuste määruste muutmise kinnitamiseks, Vabariigi Valitsuse korralduste kooskõlastamiseks ning 2008.a seirearuande kinnitamiseks).
- Prioriteetses suunas 5 viidi aruandeaastal läbi viis juhtkomisjoni koosolekut, millest kolm toimusid kirjaliku kooskõlastuse protseduuriga (juhtkomisjonile tutvustati investeringute kavade muudatusi, rakenduskavade muudatusettepanekuid ning prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ osas, avanevaid meetmeid, mh meetme „Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine“ avatud taotlusvooru tingimuste ja korra määruse eelnõu, kutsehariduses haridustee jätkamise programmi, PIAAC-Eesti ja keskkonnahariduse meetme tegevuste ettevalmistamist).
- Prioriteetsetes suundades 6, 7 ja 8 ei ole moodustatud prioriteetse suuna seirekomisjone.

6.3 Hindamised

2008. a sai hindamiste juhtkomisjoniga koostöös koostatud hindamiste tööplan kogu 2007-2013 perioodi kohta. 2009. a sisaldas see üht perioodi 2007-2013 hindamist ning üht perioodi 2004-2006 mõjuhindamist. Perioodi 2007-2013 hindamine kutsuti ellu

vaatamaks üle rakenduskavades sisalduvate tegevuste sisu ja eesmärgid lähtudes nende jätkuvast asjakohasusest muutunud majandusolukorras.

Struktuurivahendite rakenduskavade hindamine

Struktuurivahendite rakenduskavade hindamise tulemusena leiti, et rakenduskavas planeeritud tegevused on põhisas asjakohased ka tänases olukorras. Hindamine ei keskendunud seetõttu kogu rakenduskavades planeeritu ümberhindamisele, vaid prooviti tõsta esile mõned konkreetsete tegevusprioriteetid ja meetmed, mis aitaksid majanduslangusega kaasnevate spetsiifilisemate probleemidega toime tulla. Samuti prooviti leida lahendusi, mis aitaksid kavandatud meetmeid senisest tõhusamalt ja kiiremini rakendada. Kõike seda silmas pidades töötas hindamises osalenud ekspertide rühm välja tegevusprioriteetid, millest lähtuvalt anti hinnang rakenduskavades sätestatud meetmetele ja tehti vastavad ettepanekud. Kõiki valdkondi hõlmavate tegevusprioriteetidena ehk horisontaalsete tegevusprioriteetidena toodi välja: ekspordi kasvatamine, tootlikkuse ja konkurentsivõimelise majandusstruktuuri tekkimise toetamine, välisinvesteeringute kaasamine ja majanduskriisiga kaasnevate probleemide leevendamine. Majanduskriisiga kaasnevate probleemide leevendamisel näeb hindamine olulisimana ette tööpuuduse leevendamist sisenõudluse toetamisega, tööpuuduse leevendamist tööturuteenustega, elanikkonna tervisliku olukorra halvenemise leevendamist ning vaesusrisiki vähendamist riskirühmades ning – piirkondades.

Lähtuvalt eelnevate aspektide analüüsist toodi välja valdkonnad ja meetmed, mille osas soovitatakse kaaluda lisavahendite suunamist või uute initsiatiivide algatamist:

- suunata lisavahendeid eksporditurunduse toetamise programmi;
- suunata lisavahendeid T&A programmi;
- suunata lisavahendeid alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse eelarvesse;
- kaaluda ka riskikapitali tüüpi initsiatiivi käivitamist lisaks olemasolevatele meetmetele;
- suurendada korterelamute energiakadude vähendamiseks antavate renoveerimislaenude mahtu;
- suurendada töökohtade loomisele ja säilitamisele suunatud meetmete mahtu;
- lisada lühikeses perspektiivis vahendeid õppijate sotsiaalse turvalisuse ning toimetuleku tagamiseks;
- lisada vahendid toetamiseks pikapäevarühmade tegevusi;
- võimaldada tasemeõpet tööjõu kvaliteedi tõstmiseks.

Lisaks tehti hindajate poolt mahukalt rakendamist puudutavaid ettepanekuid, mis keskendusid üldjoontes meetmetevaheliste seoste parendamisele, rakendamise kiirendamisele ning tõhustamisele, koordineerimise parandamisele ning meetmete mõjususe suurendamisele.

Hindamisi ei ole 2009.a prioriteetsetes suundades läbi viidud.

6.4 EARK muudatused

Võrreldes muutunud majandusolukorda aastatega 2006-2007, mil EL struktuurivahendite kasutamise strateegia ja valdkondlike rakenduskavade koostamisel kavandati struktuurivahenditest planeeritavate tegevuste sisu ja nende eelarveid, tekkis vajadus kriitiliselt üle hinnata seniste rakenduskavade sisu ning vahendite jaotus.

Rakenduskavade muutmise protsessi algatas RM 2009. aasta algul, lähtudes nii EK majanduse elavdamise teatisest "*European Economic Recovery Plan*" (26. novembrist 2008) kui ka Eesti konvergentsiprogrammis (detsembris, 2008) antud suunisest kaaluda võimalusi välisvahendite kasutamise optimeerimiseks. Eesmärgiks oli ühiskonnas ning majanduses aktuaalseimate probleemide taustal kaaluda vajadust struktuurivahenditest rahastatavate tegevuste/meetmete ümber planeerimiseks ja vajadusel teha sellest tulenevalt ettepanekud struktuurivahendite ümbersuunamiseks.

Aruandlusperioodil algatati EARK muutmine, kus RA-de ettepanekud EARK muutmiseks esitati seirekomisjonile heakskiitmiseks. Alljärgnevad muudatused said heakskiidu 04.12.09 toimunud seirekomisjoni istungil. EARK muudatusettepanekud esitatakse EK-le heakskiitmiseks hiljemalt 2010. a II kvartalis.

Prioriteetne suund 2 „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“

Alasuund „Loodusliku mitmekesisuse säilitamine“

Muudeti alasuuna eesmärgi, indikaatoreid, toetuse saajaid ning toetatavaid tegevusi. Eesmärgi täpsustati ja lisati kaitstavate maastike soodsa seisundi tagamine ning võimalus vigastatud loomade rehabilitatsiooniks vajaliku infrastruktuuri loomiseks, need täpsustused aitavad kaasa looduse mitmekesisuse säilitamisele. Lisati kaks uut väljundindikaatorit, mis annavad võimaluse paremini jälgida eesmärkide saavutamise progressi. Toetuse saajate nimekirja muudeti, kuna R muutus osaks keskkonnaametist ning osa funktsioone läks üle Riigimetsa Majandamise Keskusele, toetuste saajatena KOVde ja omavalitsusliitude sissetoomine annab tulevikus täiendava võimaluse looduskaitse tegevustesse kaasata ka KOV-e. Toetavate tegevustesse lisati juurde eesmärgi muudatusest tulenevad uued tegevused - kaitstavate maastike soodsa seisundi taastamine ja abitusse seisundisse sattunud looduslikult esinevate loomade ja lindude abistamiseks infrastruktuuri arendamine, mis laiendavad sekkumisvõimalusi looduse mitmekesisuse säilitamiseks. Eelnimetatud muudatustest tulenevalt täiendati ka olukorra analüüsi peatükki.

Alasuund „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine“

Muudeti toetatavaid tegevusi ning toetuse saajaid. Toetavates tegevustest kustutati looduse eksponeerimise võimaluste laiendamine, kuna antud meetme kontekstis on see asjakohane tegevus vaid juhul, kui see on otseselt seotud keskkonnahariduse pakkumisega, muudel juhtudel rahastatakse seda looduskaitse infrastruktuuri arendamise meetmest. Toetuse saajate loetelu täiendati kuna Riiklik Looduskaitsekeskus muutus osaks Keskkonnaametist ning osa funktsioone läks üle Riigimetsa Majandamise Keskusele. Taotlejate hulka on lisatud ka KOV-d ning

loodus- ja keskkonnaõpet pakkuvad õppeasutused ja organisatsioonid, mis on uues sõnastuses detailsemalt loetletud, et saata potentsiaalsetele taotlejatele selgem sõnum.

Alasuund "Keskkonnaseire arendamine"

Muudeti toetuse saajate nimekirja, kuna Riiklik Looduskaitsekeskus muutus osaks Keskkonnaametist, toetuse saajate ringi laiendati, et paremini saavutada EARK-s sätestatud strateegilisi eesmärke.

Alasuund „Keskkonnajärelevalve arendamine”

Muudeti toetavaid tegevusi ja indikaatoreid. Toetatavatesse tegevustesse lisandusid infotehnoloogilised arendustööd, tugisüsteemi väljatöötamine ning selle kasutuselevõtuga seotud väljaõpe. Samuti keskkonnajärelevalve operatiivjuhtimiseks ja sellealasteks koolitusteks vajaliku infrastruktuuri renoveerimine, rekonstrueerimine ja uue ehitamine, kuna järelevalvevõimekuse tõstmiseks vajalikke tegevusi on võrreldes EARKi koostamisega lisandunud ning täpsustunud on Keskkonnainspeksiooni (KKI) arengusuunad ning vajadused. Muudeti ka väljundindikaatori sõnastust, kuna see baseerus EARK koostamise ajal kehtinud riiklikele arengudokumentidele, kuid KKI arengu edasise kavandamise käigus jõuti järelduseni, et keskkonnajärelevalve võimekuse suurendamiseks on otstarbekam ühe keskse operatiivjuhtimis- ja koolituskeskuse asemel arendada regionaalseid juhtimiskeskusi, mis võimaldaksid paremini tagada keskkonnajärelevalve operatiivsust.

Alasuund "Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamine"

Muudeti toetuse saajate nimekirja, kuna ühendasutuse loomisega tekkis uus asutus Politsei- ja Piirivalveamet.

Prioriteetne suund 3 „Energiamajanduse arendamine“

Alasuund „Taastuvenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“

Muudeti toetuse saajate nimekirja, toetatavaid tegevusi ja ERF toetusmahtu. TSde hulka arvati muudatuse tulemusel põllumajandustootja, kes tegeleb muuhulgas ka kaugkütteteenuse osutamisega (mitte põllumajanduslikul eesmärgil). Toetatavates tegevustes muudeti sõnastust selliselt, et toetust ei saa taotleda suuremate kui 4 MW installeeritud võimsusega elektri ja soojuse koostootmisjaamadele. Muudatus tuleneb asjaolust, et pärast EARK väljatöötamist on uuritud põhjalikumalt Eesti erinevate jaamade koostootmispotentsiaali ning on selgunud, et mitmes keskmise suurusega omavalitsustes oleks vaja kuni 4 MW installeeritud elektritootmise võimsusega koostootmisjaamasid. EARK finantstabelis vähendati ERF ja erasektori osalust, kuna Eestil on osutunud võimalikuks katta suurem osa selle prioriteetse suuna avalikest kulutustest muudest finantsallikatest, vähendamata sealjuures finantseerimise kogumahtu.

Alasuund "Energiasäästu arendamine elamumajanduses"

Muudatustega täpsustati/muudeti indikaatoris seatud aastaarvu - edaspidi jälgitakse ERF osalusega renoveeritud korterelamute osakaalu kõigist enne 1993. a ehitatud korterelamutest varasema enne 1990. aastat ehitatud korterelamute asemel. Aastaarvu

muudatus on tehtud vastavalt „Eesti eluasemevaldkonna arengukavale 2008-2013“. Vastavalt meetme eesmärgi täiendamisele lisati abikõlbliku tegevusena taastuvenergia kasutamise seadmete paigaldamine ning täpsustati abikõlblikke töid, mis tagavad kõige suurema energiasäästu lõpptarbija juures. Energiaauditite alusel elluviidavate tervikprojektide teostamiseks on avatud taotlemise alusel võimalik toetada nii auditi, ekspertiisi kui ka vajalike ehitusprojektide koostamist ja nende elluviimist (s. h. näiteks omanikujärelevalvega kaasnevaid kulutusi) tõhusama ja kvaliteetsema tulemuse saavutamiseks elamufondi rekonstrueerimisel.

Prioriteetne suund 4 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“

Tuumikindikaator „linnade jätkusuutlikkust ja atraktiivsust tõstvate projektide arv“ ümbersõnastati järgnevalt: „linna- ja maapiirkondade jätkusuutlikkust ja atraktiivsust tõstvate projektide arv“, kuna hetkel EARKs olev indikaator ei iseloomusta kogu prioriteetset suunda tervikuna ega kata maapiirkondades elluviidavaid projekte, kuigi prioriteetse suuna eesmärgiks on kõigi Eesti piirkondade areng. Samuti tehti ettepanek prioriteetse suuna raames riigiabi andmist puudutava lõigu sõnastuse täpsustamiseks, kuna hetkel EARKs olev sõnastus välistab võimaluse, kus vajadusel mõne üksiku tegevuse raames ettevõtluskeskkonna meetmete lõikes võib tekkida vajadus anda riigiabi ja sellega seoses anda madalama toetusmääraga toetust.

Prioriteetne suund 5 „Hariduse infrastruktuuri arendamine“

Täpsustati toetatavaid tegevusi ning toetuse saajaid kuna toetuse saajate ring on EARK-s väga täpselt piiritletud kutseõppeasutustega, mille hulka rakenduskõrgkoolid ei kuulu. Et tagada võrdne kohtlemine, tekkis vajadus kaasata toetuse saajate ringi ka rakenduskõrgkoolid nende kutseõppe taseme erialadega, millistel kutseõppe asutustes puudub. Dupleerimise vältimiseks ei laiendata kasusaajate ringi kõikidele rakenduskõrgkoolides õpetatavatele õppekavadele.

Prioritetne suund 6 „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“

Alasuund „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“

Täpsustatakse toetatavaid tegevusi, kuna hetkel käsitleb EARK hoolekande meetme raames vaid uute pere- ja tegelusmajade ehitamisega seonduvat, kuid lisaks uute hoonete ehitamisele peaks meede hõlmama ka loodavatesse majadesse elementaarse sisustuse soetamist. Esitati ka ettepanek erihoolekande indikaatorite osa muutmiseks, muutmise vajadus on tingitud erihoolekande valdkonnas toimunud arengutest, mida ei olnud võimalik 2006. a, kui koostati EARK, ette näha.

Rakenduskava rahastamine

Prioriteetses suunas 3 „Energiamajanduse arendamine“ vähendatakse ühenduse osalust 58 415 247 EUR võrra ja erasektori osalust 13 421 447 EUR võrra, rahastamistabeli muutmisel muudetakse ühtlasi ka ühenduse osalust fondide ja aastate lõikes ning sekkumisvaldkondade tabelit. Muudatuste vajadus tuleneb asjaolust, et Eestil on osutunud võimalikuks katta suurem osa energiamajanduse arendamise prioriteetse suuna avalikest kulutustest muudest finantsallikatest, vähendamata sealjuures finantseerimise kogumahtu.

7. PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE

EARK jaguneb prioriteetseteks suundadeks. Kuna mitmed prioriteetsed suunad sisaldavad mitmekesiseid valdkondi, siis jagunevad need omakorda alasuundadeks. Rakenduskavas on eesmärgid ja indikaatorid sätestatud alasuundade lõikes, alasuundade ülesei (juhul kui prioriteetne suund jaguneb alasuundadeks) eesmärke ja indikaatoreid, nagu ka prioriteetsete suundade ülesei eesmärke ja indikaatoreid ei ole sätestatud. Seetõttu on ka seirearuandes esitatud prioriteetsete suundade elluviimine struktureeritud alasuundade lõikes.

7.1 Rakendamine prioriteetses suunas “Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine”

7.1.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 8. Saavutused prioriteetses suunas 1

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Prioreetne suund: Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine											
Alasuund: Veemajanduse infrastruktuuri arendamine											
Eesmärk : Ühisveevärgiga varustatud inimeste osakaal on suurenenud ja ühisveevärgi joogivesi vastab nõuetele											
ÜVK täiendavalt ühinenud rahvastik (üle 2000 tarbijaga ühisveevärgid)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							Projektaruanded
	Eesmärk				25000					55000	
	Esialgne tase	0									
Nõuetekohase joogiveega kindlustatud	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							

rahvastik (üle 2000 tarbijaga ühisveevärgid)	Saavutustase	0	0	0							Projektiaruanded
	Eesmärk				25000					100000	
	Esialgne tase	0 (2006)									
Eesmärk: Keskkonnakaitstus asulareovee suublasse juhtimisest tulenevate kahjulike mõjude eest											
ÜVK täiendavalt ühinenud rahvastik (üle 2000 ie-se reostuskoormusega reoveekogumisalad)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							
	Eesmärk				25000					55000	Projektiaruanded
	Esialgne tase	0									
Nõuetekohaselt töötavate reoveepuhastite arv (üle 2000 ie-se reostuskoormusega reoveekogumisalad)	Saavutustase eesmärgist %	63%	75%	¹⁷							
	Saavutustase	31	45								ITK
	Eesmärk				49						
	Esialgne tase	29 (2005)									
Eesmärk : Veekogude seisund on paranenud											

¹⁷

Andmed 2009.a kohta avalikustatakse 2010.a II poolel, seega 2009.a saavutustasemeid hetkel anda ei saa

Lõhilaste kudemisrändeks taasavatud jõgede arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							
	Eesmärk				11					17	Projektiaruanded
	Esialgne tase	6									
Eesmärk : Peamised jääkreostuskolded on lokaliseeritud											
Lokaliseeritud reostuskollete arv	Saavutustase eesmärgist %	35%	39%	41%							
	Saavutustase	26	29	31							
	Eesmärk				37					53	Riiklik jääkreostuskollete andmebaas, projektiaruanded
	Esialgne tase	22									
Alasuund suund: Jäätmeäitluse arendamine											
Eesmärk : Kõik nõuetele mittevastavad põlevkivitööstuse jäätmeoidlad on suletud ja korrastatud											

Suletud ja korrastatud nõuetele mittevastavate tööstusjäätme hoidlate arv	Saavutustase eesmärgist %	36%	36%	18							
	Saavutustase	4 prügilat suletud, kuid mitte veel korrastatud	4 prügilat suletud ja korrastatud ja 7 suletud, kuid korrastamata								
	Eesmärk				11 hoidlat suletud, kuid osad korrastamata			11 ¹⁹			Projektiaruanded
	Esialgne tase	11 sulgemist vajavat hoidlat (2006)									
Eesmärk : Kõik nõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad on suletud ja korrastatud											
Suletud ja korrastatud nõuetele mittevastavate tavajäätme prügilate arv	Saavutustase eesmärgist %	31%	31%	38%							

¹⁸ Andmed 2009.a kohta avalikustatakse 2010.a II poolel, seega 2009.a saavutustasemeid hetkel anda ei saa

¹⁹ Tegevused lõpetatud enne 16.07. 2013. a.

	Saavutustase	17 prügilat suletud aga korrastamata ja 12 korrastatud	17 prügilat suletud aga korrastamata ja 12 korrastatud	24 prügilat suletud aga korrastamata ja 15 korrastatud							
	Eesmärk				39 prügilat suletud			39 ²⁰			Projektiaruanded
	Esialgne tase	39 sulgemist vajavat prügilat (2006)									
Eesmärk : Väljatöötatud optimaalne tavajäätmeprügilate võrgustik											
Regionaalsete tavajäätmeprügilate arv Eestis	Saavutustase eesmärgist %	83%	83%	21							
	Saavutustase	5	5								Ametlik prügilate nimistu

²⁰ Tegevused lõpetatud enne 2015.a

²¹ Andmed 2009.a kohta avalikustatakse 2010.a II poolel, seega 2009.a saavutustasemeid hetkel anda ei saa

	Eesmärk				6					6-7	
	Esialgne tase	5 (2006)									
Eesmärk : Tagatud on nõuetele vastav jäätmete käitlemine, suurenenud on jäätmete taaskasutus ning vähenenud jäätmete											
Jäätmete käitlemine vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele (% jäätmetest) ²²	Saavutustase eesmärgist %	85%	85%	100%							
	Saavutustase	85%	85%	100% ²³							
	Eesmärk		30%	100%							ITK
	Esialgne tase	15% (2004)									
Tahkete jäätmete taaskasutamise määr (va põlevkivi- ja põllumajandusjäätmed)	Saavutustase eesmärgist %	67%	67%	²⁴							
	Saavutustase	40%	40%								
	Eesmärk				40%					60%	ITK
	Esialgne tase	30% (2004)									

²² Tegevused lõpetatud enne 2015. a.

²³ Alates 16.07.2009.a toimub ladestamine ainult nõuetele vastavatesse prügilatesse

²⁴ Andmed 2009.a kohta avalikustatakse 2010.a II poolel, seega 2009.a saavutustasemeid hetkel anda ei saa

Biolagunevate jätmete osakaal ladestatavates jätmetes	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	25							
	Saavutustase	55%	55%								
	Eesmärk				45%					30%	ITK
	Esialgne tase	50-60% (2004)									

²⁵

Andmed 2009.a kohta avalikustatakse 2010.a II poolel, seega 2009.a saavutustasemeid hetkel anda ei saa

7.1.2 Kvalitatiivne analüüs

Prioriteetne suund „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine” jaguneb kaheks alasuunaks: “Veemajanduse arendamine” ja “Jäätmekäitluse arendamine”. Prioriteetne suuna alla kuulub kokku üheksa meetet. Üheksast meetmest seitse on rakendamisel (investeeringute kavad kinnitatud, avatud voorud väljakuulutatud, rahastatud projekte viiakse ellu).

Meede (Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaarastussüsteemi uuendamine) on avatud, kuid rakendamiseks on vajalik riigiabi luba. Meede (Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste rajamine) on avanemata, seisuga 31.12.09 (meetme määrus allkirjastamisel).

Meetme nimetus	Taotlemise skeem	Määruse kinnitamise aeg	Meetme indikatiivne SF maht (EUR)
Veemajanduse infrastruktuuri arendamine	avatud taotlemine	13.03.08	409 034 551
Vooluveekogude seisundi parandamine	investeeringute kava	02.02.09	19 173 495
Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel	investeeringute kava	13.02.09	19 173 495
Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine	investeeringute kava	01.08.08	54 324 901
Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaarastussüsteemi uuendamine	investeeringute kava	25.09.09	31 955 824
Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine	avatud taotlemine	13.03.08	40 264 339
Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamine	avatud taotlemine	13.04.09	3 195 582
Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine	avatud taotlemine	03.08.09	39 625 222

7.1.2.1 Ülevaade alasuundade eesmärkidest ja rakendamisest

Analüüs ettevalmistamise ja rakendamise tulemuslikkuse ning eesmärkide saavutamise kohta on kajastatud alasuundade lõikes.

Alasuund „Veemajanduse arendamine“

Veemajanduse arendamine Eestis lähtub Veepoliitika Raamdirektiivi saavutamise eesmärkidest ja sellest tulenevalt vesikondade ja alamvesikondade planeerimise põhisest lähenemisest. Veemajanduse arenguprioriteedid on sätestatud erinevates riiklikes arengudokumentides: Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030; vesikondade ja alamvesikondade veemajanduskavad; Eesti maaelu arengukava 2007-2013 jt.

Veemajanduskavad määratlevad alamvesikonna pinnaveekogude ja põhjavee seisundi säilitamiseks ja parandamiseks vajalikud tegevused. Alamvesikonna detailse meetmeplaani näol on tegemist pidevalt muutuva ja täieneva dokumendiga, kus on kirjas kõik alamvesikonna pinnaveekogude ja põhjavee hea seisundi saavutamiseks kavandatavad tegevused alates joogiveeallikate korrastamisest, kanalisatsioonitorustike ja reoveepuhastite rekonstrueerimisest ja ehitusest kuni veekogude tervendamise ja pinnase jääkreostuse likvideerimiseni.

Alasuuna eesmärgid veemajanduse infrastruktuuri arendamiseks on saavutada suurem ühisveevärgiveega varustatud inimeste osakaal ja ühisveevärgi joogivee nõuetele vastavus, samuti saavutada keskkonna kaitstus asulareovee suublasse juhtimisest tulenevate kahjulike mõjude eest. Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ tegevuste prioritseerimise osas aruandlusperioodil muutusi ei ole. Prioriteetsuse järjestuses on tegevused järgmised:

- Joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamine ja rekonstrueerimine üle 2000 inimekvivalendiga (i.e) reostuskoormusega reoveekogumisaladel
- Olemasolevate joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine alla 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisaladel.

Üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisalade direktiivide nõuete vastavuse saavutamisele suunatud projektide järgselt on KKM prioriteet alla 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisalade projektid, mille puhul toetatakse ainult olemasolevate kanalisatsioonisüsteemide ja veevarustussüsteemide rekonstrueerimist mitte võrkude laiendamist.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 üheks eesmärgiks on aastaks 2030 likvideerida kõik teadaolevad jääkreostuskolded. Jääkreostusest hakati Eestis rääkima vene vägede lahkumise perioodil, 90-ndate aastate esimesel poolel, kui avastati, et toonastele sõjaväega seotud aladele jäi maha erinevaid saasteaineid. Hiljem laienes see mõiste ka tööstus-, põllumajandus- ja transpordi ettevõtete poolt tekitatud püsiva pinnase ja põhjavee reostuse kohta. Vastavalt Veepoliitika raamdirektiivile peavad kõigi EL liikmesriikide pinna-, põhja- ja rannikuveed saavutama aastaks 2015 hea seisundi. Esialgse hinnangu põhjal on ca 30% veekogudest Eestis halvas seisundis ja ca 25% tugevasti muudetud- ja tehisveekogumitest ei ole heas seisundis. Veekogude tervendamiseks välja töötatud meetme eesmärgiks on parandada vooluveekogude seisundit või tehisveekogude potentsiaali. Paljudel juhtudel on veekogumi hea seisundi saavutamiseks vajalik tagada kalade rändetingimused kogu veekogumil, mistõttu on veekogude tervendamise meetme põhifookus seatud rändetakistuste likvideerimisele vooluveekogudel. Jääkreostuse likvideerimise meetme kaudu rahastatakse jääkreostusobjektide likvideerimistöid, kuna olemasolevad reostunud pinnasega alad reostavad nii pinna- kui ka põhjavett, ohustades head seisundit. Kõik veemajanduse arendamise meetmed aitavad otseselt või kaudselt kaasa veekogude hea seisundi saavutamisele.

Olulisi muudatusi valdkondlikes prioriteetides või arengudokumentides ei ole aruandlusaastal toimunud. Olulisemaks muudatuseks võib pidada meetme „Veemajanduse seisundi tervendamise“ määruse tingimuste muutmist, mis puudutab vabade vahendite jagamist läbi avatud taotlusvooru, mis muudab taotlemise paindlikumaks ning hindamisel ei lange ühele ajahetkele nii suurt koormust. Ülejäänud määruste muudatuste puhul on olnud tegu vormiliste muudatustega.

Meetmete rakendamine

Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ I taotlusvooru projektide hindamine kestis kuni veebruarini 2009. a ja kokku tehti 36 TROd summas 305 834 598 EUR. Kõik I taotlusvooru projektid hõlmasid tegevusi üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisaladel, mis on asulareovee puhastamise direktiivi ja joogivee direktiivi eesmärkide tähtaegade saavutamise seisukohast prioriteetsemad. TROd katavad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise projektid 50 reoveekogumisala 60st üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisalast. Nendest 32 üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisala on rahastatud EL rahastamisperioodil 2007-2013 (vt lisa 8).

Meetme eesmärkide kiiremaks saavutamiseks ja rahaliste vahendite kiiremaks kasutuselevõtuks muudeti 2009. a suvel meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ määrust, mis kehtestati uue keskkonnaministri määrusena. Muudatuse peamine sisu oli võimaldada teises taotlusvoorus nn jooksev taotlemine. II taotlusvoor avati 4. augustil 2009.a. Aruandlusperioodi lõpuks oli II taotlusvooru raames TRO tehtud 8 taotluse osas (summas 29 496 270 EUR.) Kokku on esitatud II taotlusvooru (2009.a) 22 taotlust, millest 14 ei vastanud nõuetele ja võeti taotlejate endi soovil tagasi või tunnistati KIKi poolt nõuetele mittevastavaks. Võrreldes I taotlusvooriga on esitatud taotluste kvaliteet siiski üldiselt paranenud.

Oluline on märkida, et II taotlusvoorus on 2010. a märtsi alguse seisuga menetluses veel 6 üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisala hõlmavat taotlust. Juhul kui antud projekte rahastatakse, siis on projektidega kaetud 56 üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisala 60st ning projektidega katmata 4 reoveekogumisala – Järvakandi, Võsu, Narva-Jõesuu ja Keila-Joa. 2010. a seisuga on KKM saatnud nimetatud reoveekogumisalasid hõlmavatele kohalikele omavalitsustele märgukirjad reoveekogumisalade direktiivide nõuetele vastavusse viimise kohustuse kohta ning informeerinud võimalusest taotleda 2010. aasta sügisel avatavast taotlusvoorst. Nimetatud nelja reoveekogumisala investeringuvajaduseks on hinnanguliselt ligikaudu 13 MEUR.

Seisuga 31.12.2009 on projektide elluviimist alustatud ja on tehtud väljamakseid projektidele summas 4 631 589 EUR, mis moodustab 0,8% kogu meetme eelarvest EL toetuse osas. Võrreldes algse finantsprognoosiga on pidevalt toimunud prognooside korrigeerimine vähenemise suunas. Peamisteks põhjusteks algselt kavandatust hilisem TRO tegemine, projektide käivitamisele kulunud aeg, omafinantseeringu katmine, hangete vaidlustamisest tingitud viivitused ning hangete märgatavad (ligi kahekordsed) odavnemised.

Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ rakendamise osas võib lugeda olukorda heaks, kuigi projektide rakendamine on toimunud kavandatust veidi aeglasemalt. Veemajandusprojektide elluviimisel on tavapärase, et esimene projekti

rakendamise aasta kulub ettevalmistatavateks tegevusteks (projektijuhi leidmine, projekteerimine, hankedokumendid) ja alles seejärel saab alustada reaalsete ehitustöödega. Majanduslangusest tingitud omafinantseeringu tagamise probleemid leidsid lahenduse EIB laenu kasutamise näol. Riigihangete taseme ühtlustamiseks ja võimalike vaidlustuste vähendamiseks on RÜ töötamas välja koos Ehitusettevõtjate Liiduga riigihanke raamtingimusi. 2009. a teisest poolaastast on RÜ juurutanud nn valgusfoori põhimõttel projektide järelevalve süsteemi (vaatluse alla võetud nn punased projektid on eritähelepanu all) ja fikseerinud uute otsuste puhul aastate põhiselt rahastamiskavad. Nende meetmete abil ja TS tõhusama nõustamistegevuse kaudu püütakse finantsprogressi parandada.

Meetme „Veekogude seisundi tervendamine“ investeringute kava (kinnitati Vabariigi Valituse korraldusega 03.09.2009) raames alustati projekti elluviimist 01.04.2009, mil TS (ITK) juures alustas tööd projektijuhtimisüksus. 03.08.09 kinnitati meetme määruse muudatus, täpsustades projektijuhtimise kulude abikõlblikkuse tingimusi, tagades projektijuhtimise kulude üheselt mõistetavuse ning kehtestades võimaluse struktuurivahendeid kasutada projekti ettevalmistustöödeks. Projektitaotlus esitati RÜsse 13.10.09, TRO (summas ca 5 MEUR) tehti 21.12.09. 2009. a väljamakseid projekti raames ei prognoositud ja ei tehtud, samuti ei esinenud olulisi probleeme. Probleeme võib tekitada planeeritav struktuurimuutus KKM²⁶ ning sellega kaasnedavad haldussuutlikkuse langus, kuid nimetatud riski maandamiseks on tegevused planeeritud, hoides lahus projektijuhtimisüksuse üldisest asutuse struktuurist.

Ka meede „Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel“ viiakse ellu investeringute kava (kava kinnitati 09.07.09) alusel ning projekti alguseks on 01.04.2009, mil TS (ITK) juures alustas tööd projektijuhtimisüksus. 03.08.09 kinnitati sarnased muudatused veekogude tervendamise meetmega ka antud meetme määruuses. Projektitaotlus esitati RÜsse 12.08.09 ja TRO (summas 13,5 MEUR) tehti 16.10.09. Projekti elluviimisega on alustatud, läbi on viidud esimene viiest projekteerimis-ehitushankest ja omanikujärelevalve-inseneri hankest. 2009. a algselt väljamakseid ei prognoositud, kuid aasta lõpuks jõuti siiski juba esimeste väljamakseteni summas 19 227 EUR. Projekti rakendamisel olulisi probleeme esile kerkinud ei ole. Riskina on ka antud meetmes üleval eelpool mainitud võimalik TS restruktureerimisega kaasnedavad probleemid.

RA ja RÜ hinnang meetmete „Veekogude seisundi tervendamine“ ja „Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel“ rakendamise perioodi kohta on hea. Projektijuhtimisüksustel oli mõningaid probleeme riigihangete dokumentatsiooni koostamisega, kuna meetme raames planeeritavad tegevused on Eestis ainulaadsed ning väga spetsiifilise iseloomuga. Samuti on meetme elluviimise alustamine mõnevõrra viibinud seoses projektide keerukuse (palju maaomanikke) ja haldusmenetluste ajamahukuse tõttu (investeringute kava kinnitamine, TRO tegemine). KKM veeosakond on aktiivselt panustanud projektide käivitamisse, võimaldades igakülgset abi projektijuhtimisüksustele ITK juures.

Mõtlemisainet pakub vabade vahendite kasutamine meetmetes. Meetme „Veekogude seisundi tervendamine“ raames oli aruandluperioodi lõpu seisuga kasutamata

²⁶ Alates 01.04.10 alustas KKM haldusalas tööd uus asutus Keskkonnateabe Keskus, mis moodustati ITK ja Metsakaitse- ja Metsauenduskeskuse ühendamise tulemusena.

vahendeid ca 13 MEUR. Kasutamata vahendeid planeeritakse eesmärkide täitmiseks suunata läbi investeeringute kava ning avatud taotlusvooru. Investeeringute kavasse planeeritakse koostada projekt, mille raames tagatakse kalade rändetingimused reformimata riigimaal ja riigimaal asuvatel tõkestusrajatistel. Investeeringute kavasse esitatava projekti hinnanguline maksumus on ca 3 MEUR. 10 MEUR planeeritakse suunata kasutusse läbi avatud taotlusvooru. KKM on ette valmistamas meetme määruse muudatust, mis võimaldab toetuse jagamist läbi avatud taotlusvooru.

Meetme „Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel“ raames oli aruandeaasta lõpu seisuga kasutamata vahendeid 5,6 MEUR. KKM veesakond koostöös projektijuhtimisüksusega on pidanud täiendavaid läbirääkimisi 4 jääkreostusobjekti omanikuga, et teha investeeringute kava muudatus ja lisada nimetatud objektid kavasse. Tegemist on eraisikute maal asuva jääkreostusobjektidega, mis algselt jäid investeeringute kavast välja.

Alasuund „Jäätmemajanduse arendamine“

Eestis jäätmekäitluse korraldamise ja arendamise prioriteetid on sätestatud peamiselt järgmistes arengudokumentides: Eesti säästva arengu riiklik strateegia Säästev Eesti 21 Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030 – keskkonnavaldkonna pikaajalised arengusuunad; Eesti keskkonnategevuskava 2007-2013; Riigi jäätmekava 2008-2013, mis reguleerib jäätmehoolduse arendamist riigi tasandil.

Jäätmepoliitika esmane eesmärk on jäätmetekke ja -käitluse kahjulikku mõju inimese tervisele ja keskkonnale miinimumini viimine. Antud eesmärgi täitmine on otseselt seotud jäätmehierarhia rakendamisega, mis tähendab, et jäätmeteket tuleb vältida ja, kui see osutub võimatuks, tuleb nii palju kui võimalik jäätmeid taaskasutada, sh korduskasutada, ringlusse võtta ja võimalikult vähe jäätmeid prügilasse viia. Eeltoodud põhimõtetest lähtuvalt on püstitatud Riigi jäätmekava 2008 - 2013 põhieesmärk, milleks on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne. Jäätmekäitluse nõuetekohasuse tagamiseks tuleb lõpetada jäätmete illegaalne ladestamine ja maastike reostamine jäätmetega, parandada jäätmete kogumist, sorteerimist ning taaskasutusse suunamist; korrastada vanad keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad ning vajadusel rajada uued keskkonnanõuetele vastavad prügilad.

2001. a oli Eestis kasutusel 125 tavajäätmeprügilat, 2009. a alguseks oli nende arv kahanenud 16ni. Kasutuses olnud 16 prügilast 6 vastasid prügilamääruse nõuetele (Jõelähtme, Uikala, Väätša, Torma, Paikuse ja Tallinna ehitusjäätmeteladestus), ülejäänud kümme suleti jäätmete ladestamiseks 2009. a suvel. Vastavalt jäätmeseaduse tuli kõik nõuetele mittevastavad prügilad sulgeda hiljemalt 16. juuliks 2009. a. Ladestamiseks suletud prügilad peavad olema korrastatud hiljemalt 16. juuliks 2013. a. Suletud, kuid korrastamata tavajäätme-prügilaid oli 2009. a alguses 17. Prügila, sh tavajäätmeprügila sulgemine ja korrastamine on prügila viimase käitaja või selle puudumisel KOV üksuse ülesanne.

Lisaks tavajäätmeprügilatele puudutab jäätmeseadusest tulenev prügilate sulgemise või nõuetele vastavusse viimise nõue ka ohtlike jäätmete prügilaid. 2009. a lõpuks oli Eestis 7 keskkonnanõuetele vastavat ohtlike jäätmete prügilat ning 7 korrastamist

vajavat prügilat. Kuna ohtlike jäätmete prügilad kuuluvad valdavalt ettevõtetele, siis on nende prügilamäärusega vastavusse viimine ka ettevõtete ülesanne.

Eesti riigi ja EK vahelistel ühinemisläbirääkimistel on Eesti riik lubanud Ida-Virumaa põlevkivitööstuse ja –energeetika jäätmeoidlad korrastada hiljemalt 2013. a, sama nõue tuleneb ka õigusaktidest. Kohtla-Järve ja Kiviõli poolkoksi prügilate korrastamine on KKM ülesanne, sest kunagiste jäätmetekitajate (nüüdseks pankrotis) kohustus prügilad sulgeda ei ole läinud tänasel päeval tegutsevatele ettevõtetele üle. 2009. a lõpul korraldati riigihanked ja sõlmiti hankelepingud Kohtla-Järve ja Kiviõli poolkoksi prügilate korrastamiseks.

Jäätmete ladestamise edasisel arendamisel ja vastavate investeeringute tegemisel seatud prioriteediks ladestusala väljaarendamine ühes kompleksis jäätmekäitluskeskusega. Jäätmekäitluskeskuse puhul on tegemist jäätmekäitluskohtaga, kus vastavalt piirkonna eripäradele ja vajadusele toimub taas- ja korduskasutatavate jäätmete ning ohtlike jäätmete kogumine konteineritesse, eelnevalt sorditud või sortimata jäätmete töötlemine, kasutuskõlblike jäätmete kogumine ja jaotamine ning taaskasutuseks kõlbmatute jäätmete ladestamine. Seega põhimõtteliselt on tegemist prügilaga, kust võimalikult suur osa jäätmetest suunatakse taaskasutusse. Riigi jäätmekavas 2008 – 2013 nähakse ette Eestis veel kuni kahe ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamine. Kagu-Eestit teenindavate prügilate sulgemise tõttu 2009. a juulis on lisandus aruandlusperioodil vajadus suunata investeeringuid olemasolevatesse prügilatesse, et laiendada potentsiaalselt Kagu-Eestit teenindavate prügilate ladestusalasid.

Ladestatavate jäätmete koguse vähendamiseks ja taaskasutamise suurendamiseks on vaja märkimisväärselt täiendada jäätmejaamade võrgustikku. Üldiseks põhimõtteks on, et jäätmejaam paikneb jäätmetekitajast 10–20 km kaugusel hästi ligipääsetavas ning käidavas kohas. 2009. a oli Eestis ligikaudu 60 jäätmejaama, eesmärgiks on nende arvu suurendamine 100 – 120ni. Jäätmekäitluskeskuste ja jäätmejaamade rajamine on eelkõige KOV-de ülesanne.

Üha olulisemaks muutunud ka biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine, eesmärgiga vähendada prügilatesse ladestatavates olmejäätmetes biolagunevate jäätmete osatähtsust. Alates 16. juulist 2010. a ei tohi see olla üle 45 massiprotsendi ja alates 16. juulist 2013. a üle 30 massiprotsendi.

Jäätmetekke vältimiseks on prioriteediks seatud jäätmete koguse vähendamine ning jäätmete ohtlikkuse vähendamine, kasutades juba toodete valmistamise juures vähemohhtlikke aineid ja materjale. Kasutusel on mõiste “probleemtoode”, st toode, mille jäätmed võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Sellised tooted märgistatakse, toodetest tekkinud jäätmed kogutakse lahus muudest jäätmetest ning tagastatakse tootjale või toote levitajale. Seepärast rakendatakse ka “tootja vastutuse” põhimõtet, mis käsitleb probleemtoodeteks nimetatud toodete jäätmete käitlemist ja pakendijäätmete käitlemist, st tootja peab vastutama enda valmistatud toodete eest ka siis, kui nad on muutunud jäätmeteks ja vajadusel jäätmed kokku korjama ning korraldama nende käitlemise.

Aruandlusperioodi lõpu seisuga võib alasuunas eesmärkide poole liikumist hinnata heaks.

1) Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine – eesmärk: kõik keskkonnanõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad on suletud ja korrastatud.

2009. a suvel toimus jäätmevaldkonnas oluline muutus, sest 16. juulil 2009. a tuli ladestamiseks sulgeda või nõuetele vastavusse viia kõik keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad. Pärast nimetatud kuupäeva ladestatakse Eestis kõik jäätmed nõuetekohaselt rajatud prügilatesse. Riigi jäätmekava 2008-2013 lisa 4 järgi oli Eestis 2008. a 27 korrastamist vajavat tavajäätmeprügilat. 2009. a lõpuks jõudis ÜF toel lõpule kolme prügila korrastamistööd, positiivsed rahastusotsused said 6 prügila sulgemisprojektid.

2) Nõuetele mittevastavate põlevkivitööstuse ja -energeetika jäätmeheidlate sulgemine ja korrastamine – eesmärk: kõik keskkonnanõuetele mittevastavad põlevkivitööstuse ja -energeetika jäätmeheidlad on suletud ja korrastatud

2009. a suvel suleti ladestamiseks kõik keskkonnanõuetele mittevastavad põlevkivitööstuse ja -energeetika jäätmeheidlad. Ladestamiseks suletud prügilad peavad olema korrastatud hiljemalt 16. juuli 2013. a. 2009. a korraldati riigihange ja sõlmiti hankelepingud Kohtla-Järve ja Kiviõli poolkoksi prügila korrastamiseks.

3) Uute prügilate rajamine – eesmärk: Eestis on väljaarendatud optimaalne tavajäätmeprügilate võrgustik.

2009. a lõpuks oli Eestis 6 keskkonnanõuetele vastavat tavajäätmeprügilat. Olemasolevatele Kagu-Eesti piirkonda teenindavatele prügilatele loodi võimalus ladestusala laiendamiseks toetust taotleda.

4) Jäätmetekke vähendamine, jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine – eesmärk: tagada nõuetele vastav jäätmete käitlemine, suurenenud on jäätmete taaskasutus ning vähenenud jäätmete

Pärast nõuetele mittevastavate prügilate sulgemist toimub Eestis jäätmete käitlemine vastavalt EL tunnustatud keskkonna- ja tervisekaitseõuetele. Antud valdkonda puudutavate indikaatorite täitmine on kõige komplitseeritum, kuna see eeldab paljude erinevate tasandite koostööd. Jäätmete taaskasutamise määra tõstmiseks tuleb kohalikul tasandil luua hästi toimiv jäätmejaamade võrgustik ja rakendada korraldatud jäätmevedu. Lisaks tuleb jätkuvalt tegeleda inimeste mõtteviisi muutmisega, et järjest enam toimuks jäätmete liigiti kogumine. Samal ajal tuleb luua uusi ja atraktiivseid võimalusi liigiti kogutud jäätmete taaskasutamise arendamiseks, siin on suur roll just ettevõtete tegevusel. Samuti tuleb tegeleda ka biolagunevate jäätmete osakaalu vähendamisega ladestatavates jäätmetes. Selleks tuleb KOV-del luua võimalused biolagunevate jäätmete liigiti kogumiseks. Vähemoluline pole aga ka töödeldud biolagunevate jäätmete turustamisprobleemide lahendamine.

Meetmete rakendamine

Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine

EARK eesmärgiks on sulgeda nõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad. Antud eesmärgi väljundindikaatoriks on suletud ja korrastatud tavajäätmeprügilate arv ning sihttasemeks on 39 korrastatud prügilat 2013. a. Eelpool mainitud eesmärgi saavutamiseks toetatakse meetme „Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine“ raames riigi jäätmekavas 2008–2013 nimetatud keskkonnanõuetele mittevastavaid tavajäätmeprügilaid nimekirja alusel. Meetme raames on aruandlusperioodi lõpu seisuga käimas III taotlusvoor. Lisaks varasematele on tehtud TRO veel kuue projekti kohta summas 13 460 216 EUR ja menetluses on kolm projektitaotlust. Rahastatud projektidest kolm projekti on lõppenud – Neemi, Rakke ja Tuudinõmme prügilad on suletud ja korrastatud. Ülejäänud kuue prügila osas on alustatud projektide elluviimisega ja olenevalt projektist jõutud ka hanked välja kuulutada ja sulgemistööd on juba käimas. Ehitussektoris toimunud hinnamuudatuste tõttu on enamik projekte algselt eeldatust oluliselt odavnenu.

III taotlusvoor toimub nn jooksva taotlusvoorus. Lähtuvalt riigi jäätmekavale 2008–2013 on Eestis 27 prügilat, mis vajavad korrastamist. Hetkel on neist rahastatud/rahastamisel 12 prügila sulgemistööde ja korrastamise projekti. Seega olulises osas on prügilaid veel korrastamata. Taotlejate vähenenud huvi on põhiliselt tingitud ettenähtud 10% omafinantseeringu määrast ning ettevalmistavate töödega seotud kulude mitteabikõlblikkusest. Samuti võib olla üheks põhjuseks asjaolu, et paljud väiksemad prügilad on ladestamiseks suletud mõni aeg tagasi ning prügilale on jõudnud peale kasvada juba loomulik taimkate - prügila omanikud ei näe enam vajadust prügilat nõuetekohaselt katma asuda. Vaatamata eelnimetatud takistavatele teguritele võib meetme finantsprogressi ja tulemusi hinnata siiski väga heaks. Aastaks 2010 on prioriteet taotlemisaktiivsuse tõstmine (koolitused, taotlusvormide tutvustamine jne).

Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine

EARK ühe eesmärgina on sätestatud keskkonnanõuetele mittevastavate põlevkivitööstuse ja –energeetika jäätmeheidlate sulgemine ja korrastamine. Antud eesmärgi väljundindikaatoriks on suletud ja korrastatud keskkonnanõuetele mittevastavate tööstusjäätmete heidlate arv ning sihttasemeks on 11 korrastatud heidlat 2013. a. Kohtla-Järve ja Kiviõli nõuetele mittevastavad poolkoksi prügilad asuvad jätkuvalt riigiomandis oleval maal ning prügilate sulgemine ja korrastamine on riigi kohustus. Kunagiste jäätmetekitajate (nüüdseks pankrotis) kohustus prügilad sulgeda ei ole aladel tänasel päeval tegutsevatele ettevõtetele üle läinud. Enamuse ladestatud põlevkivikeemia tööstuse jäätmetest moodustab poolkoks, millele on väiksemas mahus lisandunud muud põlevkivitöötlemise jäätmed.

Kohtla-Järve ja Kiviõli projektide taotlused esitati RÜle 12.05.2009. KIK tegi 15.06.2009 Kiviõli põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemise TRO summas 6 389 786 EUR ja Kohtla-Järve TRO summas 47 932 157 EUR. Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemise suurprojekti taotlus on edastatud EKle 31.07.09.

Mõlema projekti elluviimiseks on sõlmitud leping projektijuhtimisüksusega, täiendavalt on tööle võetud projektijuht. Riigihanked on läbi viidud ja edukate pakujatega lepingud sõlmitud. Meetme progress on hea, riske võib tuua kaasa

tehnilise lahendiga seotud lisakulude vajadus. Kiviõli projekti odavnemise osas tegi RÜ TRO muutmise 2010. a alguses, Kohtla-Järve projekti osas tehti otsus juba selgunud hindade alusel. Viimase suhtes kaalutakse uuel aastal suurprojekti tagasikutsumist EK-st projekti odavnemise tõttu. Hetkel võib hinnata, et antud meetmes on tõenäoline vahendite ülejääk.

Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste rajamine

EARK üks eesmärke on optimaalse regionaalsete tavajäätme prügilate võrgustiku väljaarendamine Eestis. Eesmärgi väljundindikaatoriks on tavajäätmeprügilate arv Eestis ning sihttasemeks 7 prügilat 2015. a. Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste rajamine meetme määrus on koostatud ja on läbinud kooskõlastamise juhtkomisjonis, menetluse e-õiguses, kuid määrus ei ole aruandlusperioodi lõpu seisuga kinnitatud. Meetme progress sõltub seega õiguslike eelduste loomisest meetme käivitamiseks.

Vastavalt jäätmekavale nähakse ette Eestis veel kahe jäätmekäitluskeskusega ladestusala rajamine, Kagu-Eestisse ja Saaremaale. Perioodi 2007-2013 üldiseks põhimõtteks on mitte toetada tegevusi, mis on seotud jäätmete ladestamisega prügilatesse, kuna aga juba töötavate keskuste rajamisel on varasematel aastatel kasutatud ELi ja KIKi toetusi, siis projektide võrdse kohtlemise tagamiseks, ei rakendata olemasolevate prügilate ning Kagu-Eestisse ja Saaremaale kavandatavate jäätmekäitluskeskuste (koos ladestusaladega) ja/või alates 16. juulist 2009. a Kagu-Eestit teenindavate jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamise seotud projektide puhul nimetatud põhimõtet täies ulatuses.

Kagu-Eestit teenindavate jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamist toetatakse vastavalt keskkonnaministri 9. aprilli 2009. a määruse „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamine“ tingimustele. Taotluste esitamise tähtajaks taotlusvooru oli 19.10.2009 ning vooru eelarveks oli kavandatud 1 917 349 EUR. Tähtajaks laekus üks taotlus, mis oli aruandlusperioodi lõpus seisuga menetlemisel. Taotlust täpsustatakse seoses jäätmekäitlusturul toimuvate muutustega – AS Eesti Energia rajab Harju maakonda jäätmete masspõletustehase, mille võimsus katab hinnanguliselt kogu Eestis ladestatavate olmejäätmete mahu. TS kaalub tegevuse jätkusuutlikkust muutunud olukorras ja otsustab projektiga jätkamise uuel aastal.

Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine

Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine meetme määrus kehtestati 03.08.2009. EARK eesmärgiks on tagada nõuetele vastav jäätmete käitlemine, jäätmete taaskasutuse suurendamine ning jäätmetekke vähendamine. Tulemusindikaatoritena on sätestatud rahvusvahelistele nõuetele vastava jäätmete käitlemise määr (100% 2009.a), tahkete jäätmete taaskasutamise määr (60% 2015.a) ja biolagunevate jäätmete osakaal ladestavates jäätmetes (30% 2015.a). Eesmärkide saavutamisel nähakse ette lahendusena jäätmejaamade (jäätmekäitluskohtade) võrgustiku väljaarendamist ning taaskasutustegevuste arendamist.

Nimetatud tegevusi toetatatakse meetme „Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine“ raames. Meetme raames antakse toetust tegevuseks, mis on kooskõlas riigi jäätmekavas 2008–2013 määratletud tegevustega jäätmete taaskasutamise arendamiseks:

- jäätmekäitluskeskuse või jäätmejaama rajamiseks;
- liigiti kogutud biolagunevate jäätmete taaskasutamiseks;
- jäätmete ringlussevõtu arendamiseks, mis on seotud õigusaktidega kehtestatud jäätmete taas- ja korduskasutamise sihtarvude täitmisega, mille taaskasutusvõimalus on puudunud või on madal. Toetust ei anta jäätmete masspõletamise arendamiseks.

RÜ kuulutas 2009. a septembris välja I taotlusvooru (mahuga 12 782 330 EUR) ja kuigi potentsiaalsete taotlejate huvi meetme vastu oli päringute põhjal suur, laekus taotluste esitamise tähtpäevaks 03.11.2009 ainult 13 taotlust kogusummas 14 195 406 EUR. Aasta lõpu seisuga on taotlused hindamisel.

Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemiseks ja tuhaärastussüsteemi uuendamiseks on välja töötatud meetme „Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaärastussüsteemi uuendamine“ määrus, mis kehtestati 25. septembril 2009. a. TS valmistab koostöös KKMga ette riigiabilo taotlust EKle.

Valdkonna rakendamisele tervikuna võiks panna rahuldava hinde. Meetmetest toetuste taotlemine ja projektide käivitumine oleks võinud olla aktiivsem. Meetmete rakendamise esmaseks eelduseks on jõustunud meetme määruste olemasolu, kuid aeganõudvad kooskõlastusringid ei võimalda kiiret meetme määruste kehtestamist. Samuti tuleb enne rakendamise alustamist tuleb osade meetmete puhul lahendada aeganõudvad riigiabi küsimused.

Jäätmevaldkonna investeringute andmise reguleerimiseks on välja töötatud 6 meetme määrust. Neist neljas oli eelmise aasta lõpuks alanud ka toetuste taotlemine. Avanenud meetmetest enamus on suunatud ainult KOV üksustele või nende poolt asutatud juriidilistele isikutele, ühe meetme puhul on taotlejaks KKM, üks meede on avatud ka eraettevõtetele. Esimeste taotlusvoorude põhjal võib üldistavalt öelda, et nii eraettevõtete kui ka KOV-de huvi taotlemise vastu on olnud loodetust oluliselt väiksem. Ilmselt on taotlejate vähesus tingitud ka sellest, et viimastel aastatel keerulisemaks muutunud majandussituatsioonis on üha keerulisem vajalikku omafinantseeringut leida.

Taotlejate aktiivsuse tõstmiseks on näiteks tavajäätmeprügilate sulgemise meetme puhul saadetud kohalikele omavalitsustele kirju, tuletamaks meelde kohustust nõuetele mittevastavad prügilad korrastada ja teavitamaks võimalusest selleks toetust taotleda. Jäätmete taaskasutamise meetmest taotlemise suurendamiseks on plaanis laiendada toetatavate tegevuste ringi. Juba esitatud taotluste puhul takistab kiiret rakendamist loodetust pikem taotluste menetlemise aeg RÜs. Menetlusaja pikenedamine on tingitud eelkõige taotluste ebaühtlasest kvaliteedist – sageli pole taotlejatel projekti kõik osad lõpuni läbi mõeldud või siis piisavalt lahti kirjutatud ning taotlusi tuleb ümber teha. Antud olukorda saab parandada teavitustöoga.

Käesolevaks hetkeks on avanemata meetmete rakendamisel saanud peamiseks takistuseks riigiabi küsimuste lahendamine. Näitena võib siinkohal tuua meetme „Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemise ja tuhaärastussüsteemi uuendamise“, kus hetkel ollakse valmis riigiabi eelteatise EKle esitamiseks. Riigiabi küsimuste

lahendamine on üheks probleemiks ka meetme „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamine“ kehtestamisel.

7.1.2.2 Ülevaade direktiivide täitmisest

Struktuurivahendite kasutamisel lähtutakse esmalt direktiividest tulenevatest kohustustest ning direktiivides sätestatud tingimusi ning nõudeid on peetud silmas nii valdkondliku seadusandluse kui meetme tingimuste määruste väljatöötamisel. Toetatavate valdkondade, tegevuste ja abikõlblike kulude määratlemise ning hindamisprotsessi ja -kriteeriumitega suunatakse vahendid esmalt direktiividest ning siseriiklikest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmisele. Meetme tingimuste määruste väljatöötamisel arvestatakse lisaks EARKs sätestatud eesmärkidele ka valdkondlikes arengukavades reguleeritud üldiste keskkonnanõuete täitmist puudutavate eesmärkide elluviimisega. Keskkonnanõuete täitmist hinnatakse nii taotluse kontrolli faasis (nt keskkonnamõtjude eelhinnang taotluse lisana, pädeva asutuse kinnitus vajalike keskkonnanõuete täitmisest) kui kulude hüvitamisel. Toetatakse vaid positiivse keskkonnamõtjuga tegevusi.

Alasuund „Veemajanduse arendamine“

Veemajanduse arendamise meetme puhul on prioriteediks vajalike direktiivide nõuetele vastavuse saavutamine ehk prioriteetsuse järjestuses on tegevused joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamine ja rekonstrueerimine üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisaladel ja olemasolevate joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine alla 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisaladel.

EL perioodi 2007-2013 veeinfrastruktuuri arendamise meetme I taotlusvoorus olid mitmed taotlejad taotluste koostamise ajal valitsenud kõrgete ehitushindade ja projektide rahastamiseks puuduliku omafinantseeringu tõttu sunnitud taotlustest joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmiseks olulisi tegevusi välja jätma. Näitena võib tuua Pärnu, Põltsamaa, Rakvere ja Tõrva linna, kus on täiendavalt vajalik ehitada välja kanalisatsioonitorustikke, et tagada asulareovee puhastamise direktiivist tulenev nõue 100 %lise asulareovee kokkukogumise tagamiseks. Heaks näiteks on teistegi suuremate linnade järelsetitite laiendamiseks vajalikud investeeringud reoveepuhastitel, et tagada lumesula ja vihmaperioodil ühisvoolse kanalisatsiooni kaudu reoveepuhastile jõudva suure veekoguse tingimustes reoveepuhastite stabiilne ja nõuetelevastav töö ning heitvee puhastusefektiivsus, mis on samuti asulareovee puhastamise direktiivist tulenev nõue. Lisaks nimetatud joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivide nõuete tagamiseks vajalikele töödele, tuleb teha investeeringuid ka vee- ja kanalisatsioonitorustikesse, et vähendada joogivee kadusid ja ehitada välja lahkvoolne kanalisatsioonisüsteem, mis aitab vee-ettevõtlust kulu ja keskkonna suhtes efektiivsemaks muuta.

500-1999 i.e reostuskoormusega reoveekogumisaladid on Eestis kokku 144. Investeeringuvajaduse hindamiseks läbi viidud analüüsi käigus vaadeldi reoveepuhastite heitvee väljavoolu vastavust asulareovee puhastamise direktiivi nõuetele. Selgus, et 109 (76%) reoveekogumisala reoveepuhastite heitvee väljavool ei vasta nõuetele üldfosfori osas. Nendest 109st reoveepuhastist 35 ei täida nõuet lisaks üldfosforile ka orgaanilise reostuse ja heljumi osas, mis viitab tõsistele probleemidele reoveepuhastite töös. Investeeringu suurused sõltuvalt reoveekogumisala

reostuskoormusest, erineva reostuskoormusega reoveepuhastite arv ja summaarne investeeringu suurus on toodud alljärgnevas tabelis. Tabelis toodud investeeringuvajadus on hinnatud kogu reoveekogumisala lõikes, arvestusega, et lisaks reoveepuhastile tuleb korrastada ka kanalisatsioonitorustikud ja joogivee puurkaevud ja torustikud.

Reoveekogumisala koormus (i.e)	Investeering reoveekogumisala kohta (EUR/RKA)	Reoveekogumisalade arv (tk)	Summaarne investeering (EUR)
500-699	639 116	46	29 399 336
700-999	958 675	27	26 884 225
1000-1499	1 278 233	28	35 790 524
1500-1999	1 597 791	8	12 782 328
		KOKKU	104 856 413

Arvestades riigi prioriteetidega üle 2000 i.e reostuskoormusega reoveekogumisalade ja 500-1999 i.e reostuskoormusega reoveekogumisalade investeeringuvajadusi, tänase seisuga veemajanduse infrastruktuuri arendamise meetmest TROdega katmata summat (ca 25 MEUR) ning potentsiaalselt ÜF I taotlusvoorus direktiivide täitmiseks vajalike lisatööde lubamist ning kasutamata jäävat raha, saab öelda, et olemasolevate vahenditega saab katta nii üle 2000 kui ka 500-1999 i.e reostuskoormusega reoveekogumisalade investeeringuvajadused. Seda siiski eeldusel, et ehitushinnad oluliselt ei tõuse.

Teised alasuuna „Veemajanduse arendamine“ meetmed on suunatud veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EMÜ püstitatud eesmärgi täitmisele saavutada veekogude hea seisund aastaks 2015. Käesoleval hetkel võib hinnata, et nii veekogude seisundi tervendamisele kui jääkreostuse likvideerimisele suunatud meetmete 2010. a kontrolltasemeid ei saavutata, kuid 2015. aastaks saavutatakse sihttasemed. Jääkreostuse likvideerimisega alustatakse reaalselt alles 2010. a suvel. 2015. aastaks saavutatakse sihttase koostoimes SA KIK vahenditega.

Alasuund „Jäätmemajanduse arendamine“

Jäätmekäitluse arendamisel tuleb arvestada alljärgnevate EL direktiivide nõuetega:

- Prügiladirektiiv 1999/31/EÜ (ladestamise lõpetamine nõuetele mittevastavates prügilates tähtajaga 16.07.2009, jäätmete liigitikogumine, bioloogiliste jäätmete ringlussevõtt jm).
- Pakendidirektiiv 94/62/EÜ (pakendijäätmete taaskasutamise määrad, tähtajaga 31.12.2012).
- Elektri ja elektroonikaseadmete jäätmete direktiiv 2002/96/EÜ (jäätmete taaskasutamise määrad, tähtaeg 31.12.2008).
- Jäätmedirektiiv 2006/12/EÜ (muutub alates 12.12.2010. a kehtetuks seoses direktiivi 2008/98/EÜ ülevõtmise kohustusega).

Perioodil 2007-2013 on Eestis jäätmekäitluse arendamisel olulisemateks prioriteetideks: vanade keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate korrastamine, põlevkivi töötlemisjäätmete ladestamiskohtade ohutustamine, mis kujutavad jätkuvat ohtu põhjaveele, progressi kiirendamine jäätmete vältimise, vähendamise ja

taaskasutamise suunas. Kõigi nende ülesannete puhul suunatakse jõupingutused EL direktiividega määratletud nõuete saavutamisele.

7.1.2.3 Seosed Lissaboni strateegia eesmärkidega

Osana majanduskasvu ja tööhõivet käsitlevast uuendatud Lissaboni partnerlusest võttis EK 2007.a detsembris vastu ettepaneku Lissaboni programmi kohta aastateks 2008 - 2010, milles esitatakse ühenduse tasandil kümme põhieesmärki ja nendega seotud meetmed. Keskkonnavaldkonda käsitlevad neist otseselt *eesmärk 8* - Ühendus viib lõpule energeetika siseturu loomise ning võtab vastu kliimamuutuste paketi, et kehtestada raamistik, mille eesmärk on saavutada vähemalt 20% kasvuhooonegaaside heitkoguste vähenemine ning saavutada 2020. aastaks taastuenergia turuosaks 20% ning *eesmärk 9* - Ühendus edendab säästvate tootmisele ja tarbimisele suunatud tööstuspoliitikat, keskendudes taastuenergiatele ning vähese süsinikusisaldusega ja energiatõhusatele toodetele, teenustele ja tehnoloogiatele.

Majanduskasvu ning edasiste arenemisvõimaluste eelduseks on kvaliteetse elukeskkonna säilitamine ning nüüdisaegse keskkonnainfrastruktuuri olemasolu. EL edu sõltub ka sellest, kuidas tullakse toime ressursidega seonduvate keskkonnaprobleemidega, mis tähelepanuta jätmise korral hakkavad majanduskasvu pidurdama. Nõuetel vastava keskkonnainfrastruktuuri olemasolu on üks peamisi tegureid Euroopa ja selle piirkondade muutmiseks atraktiivseks investeerimis- ja elukeskkonnaks. Keskkonnakaitse ja majanduskasvu sünergia tugevdamisel on esmase tähtsusega ülesannete hulgas veevarustuse, jäätme- ja heitveekäitluse infrastruktuuride väljaehitamine, aga samuti ka maa-alade saastest puhastamine, et seda uueks majandustegevuseks ette valmistada. EARK prioriteetne suund 1 ongi suunatud veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamisele, samuti jääkreostuse likvideerimisele. Suuremahulised projektid veemajanduse ja jäätmemajanduse sektoris panustavad majanduskasvu ja tööhõive suurendamisse nii uue kaasaegse infrastruktuuri loomisega, mis on vajalik nii ettevõtetele kui elanikele, elanike terviseriskide vähendamise ja uute töökohtade säilitamise ja loomisega.

7.1.2.4 Seosed horisontaalsete teemadega

Prioriteetse suuna raames on horisontaalseid põhimõtteid rakendatud peamiselt meetmete tegevustes. Kõikide meetmete tingimuste koostamisel on arvestatud, et meede ei tohi omada negatiivset mõju horisontaalsetele teemadele. Küll aga on mõningatel meetmetel ja prioriteetsetel suundadel neutraalne mõju, sõltuvalt meetme iseloomust. Kuna erinevate meetmete iseloom on erinev, siis ei käsitleta igas meetmes kõiki horisontaalseid teemasid, vaid keskendutakse kindlatele asjakohast mõju omavatele teemadele. Horisontaalsed teemad kajastuvad meetme tingimustes, eesmärkides, toetatavates tegevustes ja tegevuste planeerimises ning neid on võetud arvesse ka vastavus- ja hindamiskriteeriumite kehtestamisel. Horisontaalsete teemade mõju hinnatakse peamiselt EARK-s sätestatud indikaatorite läbi, mis peegeldavad valdkondade arengut.

Regionaalne areng: Veemajanduse ja enamuse jäätmemajanduse meetmetes tehtavad investeeringud on regionaalselt tasakaalustava mõjuga, parandades elutingimusi ja tõstes piirkondade konkurentsivõimet pealinnaregioonist väljaspool, kuna ettevalmistatud või veel ettevalmistamisel olevad projektid realiseeritakse ülekaalukas

enamuses väljaspool pealinnapiirkonda. Projektid on enamikus suunatud kohaliku elukeskkonna parandamisele ja nende elluviimise tulemusena paraneb ka asulate konkurentsivõime elu- ja ettevõtluskeskkonnana. Regionaalareng ei ole keskkonnavaldkonnas seatud omaette eesmärgiks, kuid projektide lõikes fikseeritakse tehtavad investeeringud regiooniti ning on investeeringute jaotus maakonniti on jälgitav.

Keskkonnahoid: Keskkonnavaldkonnas tehtavad investeeringud on otseselt suunatud keskkonnahoiu edendamisele. Toetatakse vaid positiivse keskkonnamõjuga tegevusi. Kõik veemajanduse projektid on otseselt suunatud keskkonna – siseriiklike pinnaveekogude ja Läänemere keskkonna parandamisele. Projektide tegevused – joogiveesüsteemide arendamine ja rekonstrueerimine ning reoveekäitluse infrastruktuuri arendamine ja rekonstrueerimine, samuti nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ning jäätmekäitluse arendamisele suunatud projektid on otseselt suunatud negatiivsete keskkonnamõjude vähendamisele.

Kodanikuühiskonna areng: Valdkonna investeeringud ei ole suunatud kodanikuühiskonna arengule ega mittetulundussektori arendamisele. Küll aga on MTÜd kaasatud toetuse saajate ringi ning seeläbi panustatakse kaudselt ka kolmanda sektori arengusse, kuid seda eraldi hinnata. Samuti suurendavad struktuuritoetused toetuse saajate võimekust projektide kavandamisel, elluviimisel ja juhtimisel, mis läbi kasvab organisatsioonide võimekus nii oma valdkonnas tegutsemiseks kui tulemuslikuks partnerluseks riigiga.

Prioriteetse suuna meetmed panustavad otseselt või kaudselt ka riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia prioriteetide täitmisse. Otsesemalt aitavad meetmed kaasa säästvale keskkonnakasutusele, kuid mõju avaldub ka piirkondade tervikliku arengu ja haldusvõimekuse suurendamisel.

7.1.2.5 Muude rahastamisvahendite vastastikune täiendavus

LIFE+ programm toetab projekte, mille eesmärk on looduskaitse, keskkonnapoliitikate väljatöötamine ning keskkonnaalane teavitustöö. Programmist rahastatavad projektid peavad oma iseloomult hõlmama uuenduslikke katse- ja demonstratsioonitegevusi va looduskaitse projektid (LIFE+ Nature), mis võivad olla ka parimat tava (*best practice*) järgivad. Käesoleva prioriteetse suuna raames rahastatavate projektide iseloomu ja mastaape arvestades on vähetõenäoline samalaadsete projektide rahastamine LIFE+ raames.

Euroopa territoriaalse koostöö programmide raames toetatakse perioodil 2007-2013 muuhulgas ka keskkonnaalaseid tegevusi. Prioriteetid erinevad programmide lõikes. Kõikidel programmist rahastatavatel projektidel peab olema piiriülese koostöö mõju ja vastupidi, piiriülene koostöö peab andma projektile lisaväärtusi ning tõhustama seeläbi projekti tulemusi. Ei toetata projekte, mida saaks ellu viia iseseisvalt mõlemal pool piiri ning mis on samasuguste tulemustega kui riiklike tugiprogrammide finantseeritavad projektid.

Norra finantsmehhanismi ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanism rahastas keskkonnaprojekte järgnevatel põhivaldkondade raames:

- põhjavee ja õhusaaste seiresüsteemide väljatöötamine;

- jäätmete kogumise ja töötlemissüsteemide väljatöötamine ja rakendamine; 2009. a alguseks olid doonoritelt lõpliku heakskiidu saanud 9 keskkonnaprojekti. Rohkem taotlusvoore üksikprojektidele käesoleval rahastamisperioodil ei korraldata.

Prioriteetse suuna veemajanduse infratsutkuuri arendamise meetmete eesmärkide täitmiseks ei toetata tegevusi teistest EL rahastamisallikatest. Küll aga toetatakse tegevusi veekogude tervendamiseks ja jääkreostuse likvideerimiseks siseriiklikult SA KIK keskkonnaprogrammist veeprogrammi raames igal aastal ligikaudu 3 MEUR ulatuses. Siseriiklike projektitaotluste puhul on tavaliselt nõutav minimaalselt 20% omaosalus, äriühingutelt nõutakse 50 % omaosalust. Samuti toetatakse SA KIK keskkonnaprogrammist veeprogrammi raames tegevusi ühisveervägi ja –kanalisatsiooni arendamiseks siseriiklikult igal aastal ligikaudu 16 MEUR ulatuses. Ka siseriiklike projektitaotluste puhul on nõutav minimaalselt 20% omaosalus.

Projektide või projekti osaliste tegevuste toelrahastamise vältimiseks peab taotleja ÜFprojektide puhul teavitama RÜd juhul kui samadele tegevustele taotletakse toetust mõnest teisest rahastamisallikast. Samuti toimub projektitaotluste hindamise raames vastavasisuline kontroll, et vältida samade tegevuste toelrahastamist.

7.1.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

– Arvestades raskenenud majandusolusid muutus aruandlusperioodil kriitiliseks projektide omafinantseeringu küsimus, samuti tekitas osadele TSdele probleeme projekti kuludega seotud käibemaksu tasumine, mis ei kuulu omafinantseeringu hulka. Lahendusena töötati välja eraldi laenuskeem koostöös EIBga. Käibemaksu tasumise probleemi lahendamiseks võimaldab KIK ka lühiajalist laenu käibemaksu tasumiseks.

– Ebahütlane taotluste kvaliteet. Taotluste koostamisel on taotlejatel paljud aspektid jäänud läbi mõtlemata ja taotluses kajastamata, mistõttu projekti elluviimisel on see kaasa toonud probleeme ja lisanud täiendavat töö- ja ajakulu, samuti pikendanud oluliselt taotluste menetlemisele ja hindamisele kuluvat aega. Selle probleemi leevendamiseks korraldab RÜ iga taotlusvooru eel potentsiaalsetele taotlejatele infopäevi ning on taotlejatelt saadud tagasiside alusel lihtsustanud ka taotlusvormi.

– Projektide odavnemistest vabanevate vahendite ümbersuunamine ja uute meetmete avamine. Eesti keskkonnavaldkonnas on väga mitmeid valdkondi, mis vajaksid täiendavalt rahastamist ning kui projektide odavnemise (hangete tulemusel võrreldes taotlustes prognoosituga) tulemusena vabaneb vahendeid, peaksid need kasutust leidma keskkonnavaldkonnas. Vaid vahendite ärakasutamise kiirus ei saa olla määravaks teguriks strateegiliste valikute tegemisel. Säästva arengu printsiip räägib tulevaste põlvkondade õigusest tänasega samaväärsele elukeskkonnale – sellega tuleb arvestada strateegiliste valikute tegemisel, sest majanduse elavdamine tööde tegemise ja teenuste tellimisega struktuurivahendite arvelt on vaid lühiajalise efektiga meede. Strateegilistel valikutel põhinevate meetmete rakendamine edendab majandust pikemas perspektiivis.

Aruandlusperioodil ei ole esinenud probleeme vastavusega ühenduse õigusele.

Riigiabiga seonduvad küsimused lahendatakse enne meetme käivitumist, st meetmete puhul, mis eelduslikult sisaldavad riigiabi alla kuuluvaid tegevusi, taotletakse meetmele tervikuna riigiabi luba enne meetme jõustumist või tehakse muudatusi meetme tingimustesse, kui riigiabiloas seatud tingimustest tulenevalt on see vajalik. Aruandlusperioodil ei ole prioriteetses suunas taotletud riigiabiluba ühelegi meetmele.

7.2 Rakendamine prioriteetses suunas „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“

7.2.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 9. Saavutused prioriteetses suunas 2

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustase me andmete allikas
Alasuund suund: Looduse mitmekesisuse säilitamine											
Eesmärk : tagatud on ohustatud liikide ja elupaigatüüpide soodne looduskaitseline seisund											
Poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnika arv	Saavutustase eesmärgist	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							
	Eesmärk				10					25	Projektiaruanded
	Eesialgne tase	pole rakendatav									
Ohustatud liikide ja elupaigatüüpide seisund	Saavutustase eesmärgist	0	0	0							

	Saavutustase	0	0	0							
	Eesmärk				ühegi ohustatud liigi ja elupaigatüübi seisund pole halvenenud					ühegi ohustatud liigi ja elupaigatüübi seisund pole halvenenud	EKle esitatav aruanne
	Esialgne tase	Määratud 2007. aastal vastavalt komisjoni juhendmaterjalile „Assesment, monitoring and reporting under Article 17 of the Habitats Directive“									
Alasuund suund: Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine											
Eesmärk : Keskkonnahariduse tugikeskused kõigis maakondades											
Väljaarendatud tugikeskuste arv	Saavutustase eesmärgist	0	0	0							

	Saavutustase	0	0	0							
	Eesmärk				5					15	projektiaruanded
	Esialgne tase	täpsustamata									
Alasuund suund: Keskkonnaseire arendamine											
Eesmärk : Keskkonnainfo regulaarne tootmine ja edastamine üldusele											
Nõuetekohase seiresüsteemi tagamine eluslooduse mitmekesisuse, mulla, pinnavee, põhjavee ja rannikumere seire valdkondades (%)	Saavutustase eesmärgist	0	0	30%							
	Saavutustase	0	0	30%							
	Eesmärk				80%					100%	KKM
	Esialgne tase	Ei vasta veel täielikult EL direktiivide ja seaduste nõuetekohase seire korraldamiseks (2006)									
Nõuetekohase seirekavade olemasolu kohaliku omavalitsuse tasemel	Saavutustase eesmärgist	30%	30%	30%							

	Saavutustase	30%	30%	30%							
	Eesmärk				40%					100%	KKM
	Esialgne tase	Hinnaguliselt 30% (2006)									
Keskkonnainfosüsteemi (keskkonnaregistri baasil) kasutajate rahulolu	Saavutustase eesmärgist	pole rakendatav	89%	97%							
	Saavutustase	pole rakendatav	60%	65%							
	Eesmärk				40%					67%	KKM
	Esialgne tase	täpsustamata									
Alasuund suund: Keskkonnajärevalve arendamine											
Eesmärk : Keskkonnainspektiooni kasvanud järelevalve võimekus											
Keskkonnajärevalve juhtimis- ja koolituskeskuse ehitamine ja käivitamine	Saavutustase eesmärgist	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							
	Eesmärk				projekteerimine lõpetatud					keskus käivitatud	Projektaruanded

	Esialgne tase	puudub									
Alasuund: Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine											
Eesmärk: Merereostuse avastamise ja likvideerimise võimekust on suurendatud.											
Hangitud reostustõrjelaevade arv	Saavutustase eesmärgist	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							Politsei- ja Piirivalveamet
	eesmärk									2	
	esialgne tase	0 (2006)									
Rannikureostuse likvideerimise võimekus km 48 h jooksul	Saavutustase eesmärgist	55%	60%	60%							
	Saavutustase	1,1	1,2	1,2							Päästeamet
	eesmärk				1,5					2	
	esialgne tase	1 (2006)									
Eesmärk: Hädaolukordadest tingitud reostuskoormus keskkonnale on vähenenud											
Kuni 600 hektariliste metsa-, maastiku-, ja	Saavutustase eesmärgist	67%	67%	67%							

pinnase suurtulekahjude arv, mida suudetakse samaaegselt lokaliseerida ja likvideerida.	Saavutustase	2	2	2							Päästeamet
	eesmärk				2,5					3	
	esialgne tase	2 (2005)									
Raskesti ligipääsetavates piirkondades (väikesaared, mets, raba) päästetööde alustamiseks vajaminev aeg	Saavutustase eesmärgist	33,3%	33,3%	33,3%							
	Saavutustase	300 min	300 min	300 min							Päästeamet
	eesmärk				250 min					180 min	
	Esialgne tase	360 min									

7.2.2 Kvalitatiivne analüüs

Prioriteetset suunda rakendatakse 7 meetme kaudu. Kõik meetmed on aruandlusperioodi lõpu seisuga rakendamisel (määrused kehtestatud, investeeringute kavad kinnitatud, taotlusvoorud välja kuulutatud, rahastatud projekte viiakse ellu):

Meetme nimetus	Taotlemise skeem	Määruse kehtestamise aeg	Meetme indikatiivne SF maht (EUR)
Looduse mitmekesisuse säilitamine	investeeringute kava	02.11.09	12 590 595
Looduse mitmekesisuse säilitamine	avatud taotlemine	09.08.09	4 473 815
Kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks	programm	29.09.09	4 665 550
Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine	avatud taotlemine	07.12.09	22 369 077
Keskkonnajärelevalve arendamine	investeeringute kava	25.09.09	6 391 165
Keskkonnaseire arendamine	investeeringute kava	10.07.08	3 195 582
Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamine	investeeringute kava	20.05.08	38 346 989

7.2.2.1 Ülevaade alasuundade eesmärkidest ja rakendamisest

Analüüs ettevalmistamise ja rakendamise tulemuslikkuse ning eesmärkide saavutamise kohta on kajastatud alasuundade lõikes.

Alasuund "Loodusliku mitmekesisuse säilitamine"

Eesti looduskaitse valdkonna kohustused on sätestatud Euroopa Nõukogu direktiivis nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (loodusdirektiiv) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (linnudirektiiv).

2007. a esitatud aruande „Loodusdirektiivi liikide ja elupaigatüüpide seisund“ kohaselt on Eestis soodsas seisundis 60 loodusdirektiivi elupaigatüübist 25 elupaigatüüpi ja 99 loodusdirektiivi liigist 23 liiki. Ülejäänud elupaigatüüpide ja liikide seisund on kas ebapiisav, halb või on neid liike ja elupaigatüüpe seisundi määramiseks ebapiisavalt uuritud. Üldnimetatud direktiividest tulenevatest kohustustest ja läbi viidud uuringu tulemustest lähtuvalt on looduskaitsevaldkonnas seatud põhieesmärk säilitada või vajadusel taastada ohustatud liikide ja elupaigatüüpide soodne looduskaitsealine seisund ning struktuurivahendid suunatakse direktiivide nõuete täitmiseks.

Looduskaitsevaldkonnas on viimastel aastatel, sh ka aruandlusperioodil, keskendunud peamiselt üle-Euroopalise looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 loomisele ja Natura 2000 alade kaitse korraldamisele, mis on peamiseks vahendiks liikide ja elupaikade soodsa looduskaitsealine seisundi saavutamisel ja kaitsel. Lähtuvalt õigusraamistikust

ja arengudokumentidest tuleb eesmärkide saavutamiseks välja töötada tegevuskavad. Eesmärgiks on seatud loodusaladele kaitsekorralduskavade koostamine ja nende ellu rakendamine, samuti keskendutakse Eesti ja teiste Euroopa regioonide vaheliste looduskaitse korralduslike arenguerinevuste vähendamisele ja siseriiklikult oluliste, kuid seni Euroopa Ühenduse fookusest kõrvale jäänud maastikuelementide (pargid, üksikobjektid, Natura 2000 võrgustikust välja jäänud kaitstavad alad) kaitsele.

Struktuuritoetuste kasutamise peamiseks eesmärgiks on suurendada Eesti võimekust kaitse alla võetud territooriumite, samuti väljaspool neid alasid asuva, Eestile omase, elustiku kaitse korraldamisel. Selleks on kavas struktuuritoetuste toel asuda koostama ja ellu rakendama kaitstavate alade kaitsekorralduskavasid ja liikide tegevuskavasid, luua kaitse korraldamiseks ja külastatavuseks vajalikku infrastruktuuri, samuti vähendada võõr- ja probleemliikide poolt Eesti elustikule põhjustatud mõjutusi.

Nimetatud eesmärkide saavutamiseks on alasuunas ette valmistatud kolm meetet:

- 1 *Looduse mitmekesisuse säilitamine*, mille raames toetatakse looduskaitse jaoks olulisi riiklikke investeeringuid, sh elupaikade taastamiseks ja säilitamiseks vajaliku infrastruktuuri rajamist, elupaikade taastamist, võõrliikide ohjamist, parkide restaureerimist ja rekonstrueerimist, külastust suunava infrastruktuuri rajamist ja rekonstrueerimist.
- 2 *Looduse mitmekesisuse säilitamine*, mille raames on võimalik toetust taotlelda looduskaitsega tegelevatel valitsusvälistel organisatsioonidel, sihtasutustel, kohalikel omavalitsustel ja omavalitsusliitudel. Toetatakse kaitsekorralduskavade ja tegevuskavade alusel elupaikade taastamist, elupaikade säilitamiseks vajamineva karja soetamist, parkide rekonstrueerimist ja restaureerimist ning külastust suunava infrastruktuuri rajamist ning renoveerimist.
- 3 *Kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks*. Meetme raames valmivad kaitsekorraldus- ja tegevuskavad on aluseks teiste looduse mitmekesisuse säilitamise meetmete raames tehtavatele investeeringutele.

Meetmete abil täidetakse direktiividest tulenevaid kohustusi, arengudokumentidest ning EARKst tulenevaid eesmärke. Selleks viiakse ellu tegevusi ohustatud liikide ja elupaigatüüpide soodsa looduskaitse seisundi tagamiseks. Tegevused jagunevad kaheks: liikide ja alade kaitsekorralduseks vajalike tegevuste planeerimine ja seejärel nende tegevuste elluviimine. Meetmete rakendamine aitab oluliselt kaasa ohustatud elupaigatüüpide ja liikide soodsa seisundi tagamisele.

Looduskaitsevaldkonna väljundindikaator on kehtivas EARKs „Hangitud poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnika masinate arv (traktorid, rooniidukid, niidukid, hakkurid 2010 –10 ja 2015 – 25)“. 2009. a sügisel esitati ettepanek muuta väljundindikaatoreid (2010 – 2 ja 2015 – 5) põhjusel, et täiendava analüüsi tulemusel on selgunud, et poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnikat on otstarbekas soetada ainult juhul, kui töö teostamiseks vajaminevaid teenuseid turul piisavalt ei pakuta. Samuti esitati ettepanek lisada täiendavad indikaatorid: taastatud elupaikade ja maastiku maht ning võõrliikide arvukuse piiramise maht.

EARK muudatuse tulemusena hetkel kehtivaid indikaatoreid ei vähendatud, mistõttu ei ole RA hinnangul sihttasemeni jõudmine võimalik, kuid selle saavutamine ei olekski tänases majandussituatsioonis mõistlik. Arutelude käigus on jõutud tõdemuseni, et tehnika soetamisega kaasneks risk varade sihtotstarbelise kasutamise osas, samuti on majanduslikult ebaotstarbekas soetada tehnikat tööde teostamiseks, kui sama teenust on turult võimalik soodamatel tingimustel tellida. Hetkel on meetme raames seatud määruksesse kitsendav tingimus tehnika soetamiseks. Mõjuindikaatori sihttase on saavutatav, samuti on praeguste hinnangute kohaselt saavutatav EARKsse lisatavate väljundindikaatorite sihttasemete saavutamine.

Aruandlusperioodi lõpuks on alustatud kahe meetme: kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks (programmi 2009. a tegevuskava ja eelarve kehtestati keskkonnaministri 6.11.2009 käskkirjaga) ning looduse mitmekesisuse säilitamine (avatud taotlemine – esimene taotlusvoor kuulutati välja 26.10.2009) rakendamist, investeringute kava eelnõu on koostamisel. KA ja RMK on esitanud projektettepanekud kavasse lülitamiseks ning alustatud on ettepanekute hindamisprotsessiga. Meetmete ettevalmistamine on võtnud eeldatust rohkem aega, kuna ilmnes vajadus muuta ja täiendada meetmete aluseks olevat õigusraamistikku, täpsustada valdkondlikke prioriteete. Meetme tingimuste väljatöötamisel keskenduti toetatavate tegevustena ettenähtud tehnika ja kariloomade soetamisega seotud riskide maandamisele ning teatud tegevuste (kaitsekorralduskavade koostamine) abikõlblikkuse osas kindluse saamisele.

Täiendavalt toimusid aruandlusperioodil olulised muudatused ka KKM struktuuris ja puudutasid eelkõige KA moodustamist ja looduskaitse funktsioonide ümberjagamist KA ja RMK vahel. Üldiselt hindab RA valdkonna rakendamist tervikuna heaks – peamiselt keskenduti vajalikele ettevalmistustele, et tagada hilisem sujuv rakendusprotsess. Avatud taotlemise puhul on mõnevõrra probleemseks kujunenud majandusliku jätkusuutlikkuse tõendamise seonduv, elusloomade soetamise, säilitamine ja võimalike tulude temaatika. Positiivse poole pealt on märkimisväärne kodanike huvi ja aktiivsus.

Alasuund “Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine”

Säästvat arengut toetava hariduse arendamine, elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine ja loodushoidlike väärtuste kujundamine on Eesti riigi prioriteet. Säästva arengu alasele tegevusele loovad üldise raamistiku säästva arengu seadus ja Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“. Lisaks sisalduvad keskkonnahariduse alased tegevused ja ülesanded riiklikul tasandil Keskkonnastrateegias aastani 2030, keskkonnategevuskavas 2007-2013 ning aruandlusperioodil uuendama asutatud KKM arengukavas ja Riikliku looduskaitse arengukavas (aastani 2025). Keskkonnahariduse kujundamise üldised põhimõtted on sõnastatud Eesti Vabariigi keskkonnahariduse kontseptsioonis, millele tuginedes alustati riikliku keskkonnahariduse arengukava koostamist. 2009. a telliti eksperthinnang arengukava projektile ning esitatud ettepanekute ning märkuste osas täiendatakse arengukava eelnõud. Keskkonnahariduse arengut kajastatakse täiendavalt ka põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas, milles on läbiva teemana kaastatud „Keskkond ja säästev areng“ ning koolieelsete lasteasutuste riiklikus õppekavas läbiva teemana „Mina ja keskkond“.

Käesoleval hetkel tegutsevad keskkonnaharidust pakkuvad keskused kitsastes ja õppetöök ebasobivates ruumides, puudus on õppeotstarbelistest eksponaatidest ja kogudest, välitöövahenditest, infostendidest, väliklassidest, mis võimaldaks õuesõpet vihmasel ilmaga; labori- ja katse seadmetest ja muust, mis võimaldab muuta õppetegevuse mitmekesiseks ja äratada huvi loodusteaduste vastu. Nii formaalharidust toetava keskkonnahariduse kui ka keskkonnaalase huvihariduse kättesaadavus on maakonniti ebahühtlane. EARK kaudu suunatakse keskkonnahariduse arendamiseks eraldatud vahendid eelnimetatud vajakajäämistele tasandamiseks.

Alasuunas planeeritud meetme „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine“ raames kinnitati aruandlusperioodil meetme tingimused ning kuulutati välja I taotlusvoor. Meetme rakendamise edukusele loob aluse keskkonnaharidust pakkuvate keskuste suur vajadus ja ülesnäidatud huvi infrastruktuuri arendamise järele ja valmidus struktuurifondide vahendeid selleks kasutada. Meetme vahendite rakendamisel võib saada takistuseks keskkonnaharidust pakkuvate institutsioonide ebahühtlane jaotus maakonniti. Mõnes piirkonnas on raske leida asutust, kes on võimeline toetust edukalt kasutama ja jätkama loodud infrastruktuuri eesmärgipärasest kasutamist pärast projektiperioodi lõppu. See asjaolu võib pärssida keskkonnahariduse kättesaadavuse ühtlustamist üle kogu riigi. Selle riski maandamiseks on taotluste hindamissüsteem välja töötatud selliselt, et taotluste hindamisel hinnatakse lisapunktidega konkreetse projekti olulisust oma tegutsemispiirkonna vajaduse rahuldamise seisukohast. Meetme rakendamise oodatav tulemus on igas maakonnas vähemalt ühe keskkonnahariduskeskuse infrastruktuuri väljaarendamine. Üldiselt hindab RA valdkonna rakendamist tervikuna heaks – aruandlusperioodil keskenduti peamiselt vajalikele ettevalmistustele ja meetme tingimuste ning hindamissüsteemi väljatöötamisele, et tagada hilisem sujuv rakendusprotsess ning eesmärkide täitmisele enim panustavate projektide valik. RA hindab tõenäoliseks seatud indikaatori sihttaseme saavutamist, kuid kontrolltaseme saavutamine on ebatõenäoline, kuna meetme tingimuste määrase kehtestamine lükkus objektiivsetel põhjustel planeeritust hilisemaks.

Alasuund „Keskkonnajärelevalve arendamine“

Keskkonnajärelevalve hõlmab keskkonnakaitse valdkondade kontrolli ning keskkonnariikumiste menetlemist. Kohustus järelevalvealaseks tegevuseks tuleneb keskkonnajärelevalve seadusest ja teistest siseriiklikest aktidest, mh veeseadus, jäätmeseadus, välisõhukaitse seadus, metsaseadus, kiirguskaitse seadus jne.

Viimastel aastatel on lisandunud uusi keskkonnajärelevalvealaseid ülesandeid ning ühiskonna nõudlus keskkonnajärelevalvega seotud kvaliteetsete avalike teenuste järele on suurenenud. Niinimetatud eluta looduse valdkondades (välisõhu kaitse, jäätmemajandus, maavarade kasutamine, veekaitse, pakendiringlus) tuleb järelevalvet teha senisest suuremas mahus ning tõhusamalt. Uued ülesanded nõuavad lisaressursse ning vahendeid ja laiahaardelisemat tegevust – operatiivsemat reageerimist õigusriikumistele, sisukamat koostööd teiste riigiasutustega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ning järelevalve kontrollimeetodika uuendamist. Kvaliteetsema avaliku teenuse pakkumiseks on vältimatu tegevuse dokumenteerimine, info analüüsimine ning kvaliteedistandardite järgimine. Nimetatud ülesannete täitmiseks on muuhulgas möödapääsmatu uute infosüsteemide arendamine.

Struktuurivahendite rakendamine on suunatud riiklike prioriteetide ja eesmärkide täitmiseks. Meetemes kavandatud tegevused võimaldavad saavutada EARKs ja teistes arengudokumentides püstitatud eesmärgid – keskkonnajärelevalve tõhustamise ja operatiivsuse suurendamise ehk keskkonnajärelevalvealase võimekuse tõstmise. Meede viiakse ellu investeeringute kava alusel, millesse on üldistatult kaasatud kolme tüüpi tegevusi – operatiivjuhtimiskeskuse renoveerimine, seadmete hankimine ja andmekogu infosüsteemi väljaarendamine.

Keskkonnajärelevalve võimekuse suurendamiseks on investeeringute kava (kinnitati Vabariigi Valitsuse korraldusega 26.03.2009) koosseisu kuuluva projekti raames loodud keskkonnakaitseinspektoritele objekti kontrollimise andmekogu infosüsteem (OKAS). Lisaks on plaanis luua OKAS-e juurde elektrooniline menetluskeskkond ja hankida järelevalveks vajalikke vahendeid ning tehnikat. Keskkonnajärelevalve operatiivsuse tõstmiseks parandatakse inspektorite töötingimusi piirkondlikus operatiivjuhtimiskeskuses Kivilõppes.

Infotehnoloogilised arendustööd ning selle rakendumiseks vajalike vahendite soetamine vähendab paberil vormistatavate dokumentide hulka ja suurendab infosüsteemi abil rikkumiste fikseerimise ja menetlemise operatiivsust, mis aitab kaasa kontrolli tõhustamisele ning potentsiaalsete keskkonnaalaste rikkumiste ärahoidmisele. Inspektorite töötingimuste parandamisega luuakse võimalus operatiivseks reageerimiseks kalarikkumistele Võrtsjärvel ning teiste valdkondade rikkumistele antud piirkonnas. See tõstab järelevalvetöö kvaliteeti ning aitab kaasa ka potentsiaalsete keskkonnaalaste rikkumiste ärahoidmisele ning juba toimunud rikkumiste kiiremale avastamisele.

Keskkonnajärelevalve edukaks toimimiseks on vaja erinevaid spetsiifilisi vahendeid, mis võimaldavad inspektoritel erinevates valdkondades keskkonnajärelevalvet operatiivsemalt ja tõhusamalt teostada. Keskkonnajärelevalvevahendite ja -tehnikate soetamise projekti raames hangitakse vajalikud vahendid ja tehnika, mis võimaldab inspektoritel võtta proove, teostada vajalikke mõõtmisi ning reageerida operatiivselt rikkumistele.

Võrreldes EARKis toodud ning meetme „Keskkonnajärelevalve arendamine“ raames toetatavate tegevustega on aruandlusaastal lisandunud tegevustena infotehnoloogilised arendustööd ning infotehnoloogiliste lahenduste tugisüsteemi väljatöötamine ja soetamine (sh serverid, programmid ja litsentsid) ning seadmete ja infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtuga seotud väljaõpe. Infotehnoloogiliste lahenduste parendamine tõstab oluliselt inspektorite töö efektiivsust.

Võrreldes EARKiga on plaanis erinevalt käsitleda ka koolituskeskuste rajamisega seotud indikaatorit. Planeeritud ehitiste täpsustamisel selgus, et koolituskeskusi KKI-l üle Eesti vaja ei ole, majanduslikult otstarbekam ka pikemas perspektiivis on ruumide rentimine. Samas on vajalik operatiivjuhtimiskeskuse renoveerimine Kivilõppes. Antud ehitise asukoht võimaldab inspektoritel olla veekogudele lähedal ning kasutada järelevalveks vajalikku tehnikat.

TS, KKI on esitanud RÜle kaks taotlust (infotehnoloogilised arendustööd ja rakendamiseks vajalike vahendite hankimine ja operatiivjuhtimiskeskuse renoveerimine), mille kohta tehti TROd 11.08.09 ja 04.09.09 (kokku 1 291 015 EUR).

Kolmas taotlus (summas 2 300 819 EUR keskkonnajärelevalvevahendite- ja tehnika soetamiseks) esitati toetuse saamiseks 28.12.09 ja otsuseni jõuab see 2010. a I kvartalis. Projektide elluviimisega on KKI alustanud. KKI on suutlik ja kogunud TS ja kuigi projekti käivitamise faasis oli vaja ühiselt välja töötada praktika finantsjuhtimise, hangete, järelevalve ning nõustamine osas, siis nüüdseks on praktika juurdunud ja RÜ ning RA hindavad meetme füüsilist ja finantsprogressi heaks. Tõenäoliselt saavutatakse ka 2010. a kontrolltase ja 2015. a sihttase indikaatorite osas.

Alasuund "Keskkonnaseire arendamine"

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 määratleb ühiskonna arengusuunad ja kirjeldab tehtavaid strateegilisi valikuid. Keskkonnaseire olulisematest valdkondadest on vee valdkonnas eesmärk saavutada pinnavee, rannikuvee ja põhjavee ökoloogiliselt hea seisund ning hoida hea seisundiga veekogude seisund jätkuvalt hea. Selleks tuleb järjepidevalt tähelepanu pöörata lämmastiku- ja fosforiühendite sisalduse vähendamisele ja hoida ära reostust nafta- ja muude saasteainetega. Õhusaaste vähendamiseks ja kliimamuutuste ärahoidmiseks piiratakse saastavate tahkete osakeste sattumist välis- ja siseõhku. Looduskaitstes käsitletakse enam kogu Eestit haaravat elupaikade ja väärtuslike maastike võrgustikku terviku mitte üksikobjektidena. Põllumajanduses kasutatakse enam keskkonnasõbralikke viljelusviise ja soodustatakse nende kasutust ning säilitatakse põllumajandusmaastikke, samas reguleeritakse väetise- ja taimekaitsevahendite kasutust.

Eesmärkide saavutamiseks rakendatakse tegevusprogramme ja kavasid, et ennetada reostust ja hinnata veekeskkonna seisundit. Looduse mitmekesisuse liikide kaitseks ja säilimiseks on vaja tagada elupaikade ja koosluste olemasolu ja seiresüsteemide arendamine ja tõhustamine teadmispõhiste otsuste tegemiseks. Vaja on kõrvaldada keskkonnast osoonikihti kahandavad ained, arendada välja välisõhuseiresüsteem, vähendada oluliselt kemikaalide sattumist elukeskkonda. Info kättesaadavuse parandamine annab olulise osa rakendatud meetmete efektiivsuse hindamiseks. See omakorda eeldab automaatsete seire- ja infosüsteemide olemasolu mahuka keskkonnainfo käsitlemiseks.

Eelnimetatud meetmete ja tegevuste valik konkreetse strateegilise eesmärgi saavutamiseks on tehtud vastavalt EARK kavandatule. Eestis tehakse looduskeskkonna seiret riikliku keskkonnaseire programmi, ettevõtjate oma programmide ja mõningatel juhtudel piirkondliku või kohaliku omavalitsuse seirena – kolmel tasandil. Praegu on keskkonnaseire erinevate tasandite andmestiku haldamine nõrgalt koordineeritud ja mõningates valdkondades ka seirega ebahühtlaselt kaetud: riikliku keskkonnaseire andmete osas on süsteem võrdlemisi hästi välja arendatud keskkonnaregistri osana, ettevõtte tasandil on emissioonide andmehõive realiseerimisel ja KOV (ka piirkondlik) seiretasandi osas puuduvad mehhanismid andmestiku koondamiseks. Samuti on veel vajaka tehnilisest varustatusest nii hüdroloogilise, meteoroloogilise kui teiste seireliikide osas. Tulemuste võrreldavuse tagamiseks ja andmete ühtlustamiseks ning inimtööjõu kulu vähendamiseks on oluline seirejaamade automatiseerimine ja varustuse uuendamine ning unifitseerimine ja vajadusel ka uute jaamade rajamine.

Alasuuna raames kavandatud tegevused võimaldavad saavutada EARK eesmärgid: elukeskkonna seire vastavalt Euroopa ühistele üldistele põhimõtetele ja keskkonnainfo regulaarne tootmine ja edastamine üldsusele. Kokkuvõtvalt on meetme

tegevused järgmised: keskkonnainfo- ja riikliku keskkonnaseiresüsteemi arendamine, keskkonnainfo andmekogude arendamine ja andmevahetuskohustuste täitmine ja keskkonnainfo levitamine ja selle tagamine nii tsiviil- kui jõustruktuuridele.

Ressursside kokkuhoiu ja andmete ülevaatliku ja koondatud esitamise huvides on vaja luua integreeritud infosüsteem erineva tasandi keskkonnaseire andmehõiveks, sh andmete kogumiseks (edastamiseks andmebaasi veebiülel, kinnitatud ja eeltäidetud vormide alusel) ja avalikustamiseks (andmestiku kättesaadavaks tegemine erinevatele infosüsteemidele, vältides sealjuures andmete korduvat importi ja kopeerimist ühest andmebaasist teise) avaliku päringumooduli loomisega. Nende tööde tegemine loob eelduse ka valgalapõhiste veemajanduskavade haldamise, aruandluse ja avalikustamise teenuspõhise infosüsteemi loomisele. Aruandlusperioodi lõpul hindab RA, et jõutakse püstitatud eesmärgini ja aastaks 2015 on kogu seiresüsteem optimeeritud ning Eesti territoorium seireinfoga kaetud. 2010. aastaks seatud vahetase on saavutataud juba 2009. aastaks. Vahe- ja lõppeesmärke seades ei osanud RA ette näha kodanike aktiivset huvi ja selle järsku tõusu. Samas tuleb arvestada, et kodanike huvi infosüsteemide kasutamise vastu muutub edaspidi oma olemuselt ning vajadus täpsema ja tasakaalsutatud teabe vastu muutub esmatähtsaks. Ehk enam ei ole niivõrd oluline ükskõik milline info, vaid spetsiifiline ja täpne informatsioon.

Aruandlusperioodil kehtestati meetme “Keskkonnaseire arendamine” tingimused (keskkonnaministri 26.06.2009 määrusega nr 30) ning rakendamine toimub investeringute kava alusel. Investeringud on suunatud KKM haldusalas tegutsevale EMHile.

EMHI projekti eesmärk on keskkonnaseire võimekuse suurendamine hüdromeetrilise, meteoroloogilise ja mereseirevõrkude kaasajastamise läbi, mis aitab tagada ühiskonna turvalisust varajase hoiatusega ilmasituatsioonidest ja annab nõuetekohase info vee kvantitatiivsetest andmetest. Tegevused on kavandatud selliselt, et oleks tagatud eesmärkide saavutustasemed ja kooskõla rakenduskavas kavandatud toetatavate tegevustega. Projektid on kavandatud investeringute kavasse prioriteetsuse alusel allasutuste EMHI ja KKM ettepanekul. Et maksimaalselt ehitada välja meteoroloogia ja hüdrolögia seiresüsteem ning tagada kvaliteetne info, on määrukses kitsendatud taotlejate ringi. Laia taotlejate ringi puhul ei oleks saanud tagada riigi poolt kontrollitava ühtse infosüsteemi elluviimist. Kogu seiresüsteemi arendamine on seoses EL üldiste eesmärkidega keskkonnainfo avalikustamisel ja samas tagatakse tegevustega Eesti erinevate kohustuste efektiivsem täitmine ja keskkonnaalase info kõrge kvaliteet ning kindlustatakse avalikkuse ja ametkondade operatiivne ja järjepidev varustamine vajalike ilmahoiatuste, prognooside ja seireandmetega.

Projektide valik toimub TSde ettepanekul projektide eelistusnimekirjana. Iga TS projektide kohta koostatakse eraldi kava eelnõu vastavaks tunnistatud projektidest ning see esitatakse Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks. Aruandlusperioodil hindas KKM EMHI esitatud taotluse alusel projektide sobivust ja esitas investeringute kava Vabariigi Valitsusele. Vabariigi Valitsus kinnitas EMHI investeringute kava 12.11.2009. RA hindab aruandlusperioodil meetme rakendamist heaks, kuna saavutati püstitatud eesmärk jõustada meetme tingimused ning alustada projektide valiku/elluviimisega.

Aruandlusperioodil alustati keskkonnaministri määruse meetme “Keskkonnaseire arendamine” tingimused muutmist. Muutmine on tingitud organisatsioonilistest ümberkorraldustest KKM ja selle haldusalas töös infosüsteemide ja andmekogudega. Eeltoodust lähtuvalt on „ootele pandud“ ka investeringute kava eelnõu ITK toetatavate projektide osas, kuna TS isiku osas võib tekkida muutusi. Senine progress on olnud rahuldav, kuid tegevuste elluviimise kiiruse tõstmisele tuleb 2010. aastal rohkem panustada ja tähelepanu pöörata.

Alasuund “Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine”

Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooniga liitudes on Eesti võtnud kohustuse viia reostuskorje võimekus Helcom²⁷ miinimumnõudeni ehk reostusjuhtumi korral teostada korjet 4,5 km² suuruselt alalt 12 h jooksul. Hetkel täidab Eesti nimetatud nõuetest vaid ca 13%.

Siseriiklikul tasandil reguleerivad valdkonda päästeseadus ja hädaolukorraks valmisoleku seadus ning 2006. aastal välja töötatud Riiklik merereostustõrje plaan, mis on vajalik Eesti reostustõrje valmisoleku tagamiseks strateegilisel tasandil, et korraldada merereostuse tõrje valdkonna tasakaalustatud areng. Plaani eesmärgiks on kindlustada reostuse ennetamine, avastamine, likvideerimine ja keskkonna taastamine Läänemeres Eesti vastutusosal, kasutades selleks efektiivselt riiklikus, ettevõtlus- ja ühiskondlikus sektoris olevat võimekust. Pädevad valdkondlikud spetsialistid ja pikaajaline kogemus loovad eelduse valdkondlikuks arenguks, rahvusvaheliste kokkulepetest ning õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks, et tõsta riiklikku keskkonna-hädaolukordadeks valmisolekut.

Struktuurivahendite rakendamine valdkonnas on suunatud riiklike prioriteetide ja eesmärkide ning rahvusvahelise kokkulepetega võetud kohustuste täitmiseks ning olulisi muudatusi neis aruandeaasta jooksul toimunu ei ole. Meetmetes kavandatud tegevused võimaldavad saavutada EARKs püstitatud eesmärgid – tõsta reostustõrje võimekust ja valmisolekut keskkonna-hädaolukordadeks.

Statistika kohaselt nähtub, et pea kõik õnnetused Läänemeres leidsid aset kalda lähedal või sadamates. Levinuimad õnnetuse tüübid olid kokkupõrked ja madalikule sõidud, moodustades pea poole raporteeritud juhtumitest. Ka „Riiklik 2009. aasta hädaolukordade riskianalüüside kokkuvõte“ toob välja, et suurima tõenäosusega põhjustab ulatusliku merereostuse naftatankeri kokkupõrge teise tankeriga (laevateede ristumiskohad), madalikule sõit vms sündmus. Samas kinnitab viimaste aastate statistika, et laev-laevaga kokkupõrgete arv on vähenenud pea poole võrra, samal ajal kui kokkupõrgete arv muude objektidega on jäänud muutumatuks. Navigatsiooni ohutuse tõhustamisele on kaasa aidanud Helcom'i Automatic Identification System (AIS) käikulaskmine, samuti laevade liikluse ohutuse parandamisele kaasaaitavate seadmete kasutuselevõtt. Täiendavalt tuleb teha investeringuid ka muude objektidega kokkupõrgete vältimiseks.

Meetme “Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamine” tingimused on sätestatud 20.05.2008. a vastuvõetud siseministri määruses, mida aruandlusperioodi vältel muudeti kolmel korral, kuid muudatused olid vormilised, puudutades abikõlblikkuse tingimuste täpsustamist, väljamaksete tegemise põhimõtteid, hangete

²⁷ Helsingi Komisjon ehk Läänemere keskkonnakaitse komisjon

läbiviimise korda jms. Samuti muudeti 2009. aastal tulenevalt struktuuritoetuste seaduse muutmisest investeringute kava (kehtib alates 01.01.2010).

Meetme eelarvest 26% (ca 10 mln EUR) on ette nähtud Päästeameti keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku tagamiseks läbi viie elluviidava projekti, mille kohta tegi RÜ TROd jaanuaris 2009. Makseid tehti projektides aasta lõpuks ca 6 MEUR. TS, Päästeamet on projektide raames soetatava varustuse ja vahendite ning nende hulga planeerimisel võtnud aluseks olemasolevaid riske, asetleidnud õnnetusi, naaberriikide kogemusi ning keskkonnavalaste õnnetuste valmisolekut analüüsivaid ja planeerivaid riiklikke norm- ja arengudokumente. Arvestades TSi pikaajalist riikliku ning rahvusvahelise koostöö kogemust kriisireguleerimise valdkonnas, hindavad RÜ ja RA esitatud projekte asjatundlikeks ning parimal võimalikul viisil eesmärkide täitmisse panustavateks.

Ülejäänud osa (ca 28 MEUR) meetme eelarvest suunatakse Politsei- ja Piirivalveameti suurprojektile „Multifunktsionaalne reostustõrje laev“, millega tõstetakse Eesti võimekust reostustõrjes ja Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitsel. Tegemist on mahuka investeringuga, mis panustab oluliselt ka LMS elluviimisse.

Multifunktsionaalse laeva soetamisega kasvab Eesti reostuse lokaliseerimise ning korje võimekus, mis aitab vähendada reostuse kandumise tõenäosust rannikualadele. Reostuse kandumisel rannikule tekitab see keskkonnale mitmeid kordi suuremat kahju, kuna ranniku lähistel asuvad kaldaäärsed kalade koealad ja rannikul lindude pesitsusalad, ka on reostuse koristamine oluliselt keerukam kui merealadelt. Õigeaegselt likvideerimata jäänud merereostus võib kahjustada ka majandustegevust, mõjutades näiteks turismi- ja toiduainetetööstuse toimimist. Multifunktsionaalse laeva soetamine võimaldab piirivalvel tõhustada ennetus- ja seiretegevust ning vähendada reostuse tahtliku tekitamise tõenäosust.

Suurprojekti „Multifunktsionaalse reostustõrjelaeva soetamine“ taotlus esitati RÜsse juunis 2009. Lõplik nõuetele vastav taotlus esitati EKle septembris (23.02.2010 kiitis EK taotluse heaks). Hankeprotsess laeva hankimiseks on kulgenud planeeritust aeglasemalt ja kokku on hange välja kuulutatud kolmel korral. Esmalt ebaõnnestus kahe laeva hange pakkumuste liiga kõrgete maksumuste tõttu, teisel korral (ühe laeva hange) ei vastanud ükski esitatud pakkumustest hankedokumentides sätestatud nõuetele ning kolmanda hanke tulemused vaidlustati kohtus. Kahe esimese hanke ebaõnnestumine ja viimase hanke vaidlustamine nii Riigihangete ameti vaidlustuskomisjonis kui kohtutes, on projekti ajagraafikut edasi nihutanud enam kui aasta võrra. 2010. aasta alguses jõutakse eelduslikult siiski lepinguni. Vaatamata raskustele hangete läbiviimisel võib meetme progressis siiski üldjoontes hinnata rahuldavaks, kuna raskused ei olnud tingitud ettevalmistatud määruse nõrkusest, TS või RÜ haldussuutmatusest, vaid hankementluse käigus esineda võivatest vaidlustustest, mis jäävad riskideks, mida SF rakendussüsteemiga maandada ei ole võimalik.

RA rõhutab ka asjaolu, et hetkel on EARKis antud meetme osas eesmärgi täitmise sihtindikaatorina märgitud kahe reostustõrjelaeva soetamine ja EKd on teavitatud otsusest soetada esialgu vaid üks laev. Kuna sihtindikaatori täitmiseks on aega perioodi lõpuni, on võimalik sihtindikaatori muutmise enne programmiperioodi

lõppemist. Arvestades valdkondlikke vajadusi ja prioriteete võib tekkida vajadus sihtindikaatorite muutmiseks, kui perioodi kestel ilmneb, et valdkondlikud eesmärgid on võimalik saavutada ka vähendatud sihtiindikaatori juures. Teiste indikaatorite kontroll- ja sihttaseme saavutamist hindab RA tõenäoliselt.

RA ja RÜ hinnangu kohaselt on meetme rakendamine sujunud Päästeameti osas väga edukalt ning kaaluda võiks odavnemiste korral lisavahendite suunamist keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku meetmetesse. Suurprojekti osas on protsessid mõnevõrra aeglasemad, kuid üldjoontes võib ka selle meetme rakendamise kulgu hinnata rahuldavaks. Rahaline finantsprogress suureneb kindlasti 2010. aastal suurprojekti reaalse elluviimise alustamisega.

7.2.2.2 Ülevaade direktiivide täitmisest

Struktuurivahendite kasutamisel lähtutakse esmalt direktiividest tulenevatest kohustustest ning direktiivides sätestatud tingimusi ja nõudeid (meetmete puhul, kus on kohalduvad) on silmas peetud nii valdkondliku seadusandluse kui meetme tingimuste väljatöötamisel. Toetatavate valdkondade, tegevuste ja abikõlblike kulude määramise ning hindamisprotsessi ja -kriteeriumitega suunatakse vahendid esmalt direktiividest ning siseriiklikest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmisele.

Alasuund "Loodusliku mitmekesisuse säilitamine"

Eesti looduskaitse valdkonna kohustused on sätestatud Euroopa Nõukogu direktiivis nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (loodusdirektiiv) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (linnudirektiiv).

2007. aastal esitatud aruande „Loodusdirektiivi liikide ja elupaigatüüpide seisund“ kohaselt on Eestis soodsas seisundis 60 loodusdirektiivi elupaigatüübist 25 elupaigatüüpi ja 99 loodusdirektiivi liigist 23 liiki. Ülejäänud elupaigatüüpide ja liikide seisund on kas ebapiisav, halb või on neid liike ja elupaigatüüpe seisundi määramiseks ebapiisavalt uuritud. Ülalnimetatud direktiividest tulenevatest kohustustest ja läbi viidud uuringu tulemustest lähtuvalt on looduskaitsevaldkonnas seatud põhieesmärk säilitada või vajadusel taastada ohustatud liikide ja elupaigatüüpide soodne looduskaitsealine seisund ning struktuurivahendid suunatakse direktiivide nõuete täitmiseks.

Alasuund "Keskkonnaseire arendamine"

Keskkonnaseire korraldamiseks kohalduvad nõuded kajastuvad erinevates direktiivides, olulisemad neist on veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EÜ; EL Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ (I) loodusliku linnustiku kaitsest; EL Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ (II-V) looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide kaitsest; õhukvaliteedi raamdirektiiv 2008/EÜ. Struktuurivahendite abil aidatakse kaasa direktiividest tulenevate kohtutuste täitmisele.

Ebakõlasid ühenduse õigusega aruandlusperioodil esinenud ei ole.

7.2.2.3 Seosed Lissaboni strateegia eesmärkidega

EK võttis 2007.a detsembris vastu ettepaneku Lissaboni programmi kohta aastateks 2008 - 2010, milles esitatakse ühenduse tasandil kümme põhieesmärki ja nendega seotud meetmed. Keskkonnavaldkonda käsitlevad neist otseselt *eesmärk 8* - Ühendus viib lõpule energeetika siseturu loomise ning võtab vastu kliimamuutuste paketi, et kehtestada raamistik, mille eesmärk on saavutada vähemalt 20% kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemine ning saavutada 2020. aastaks taastuenergia turuosaks 20% ning *eesmärk 9* - Ühendus edendab säästvate tootmisele ja tarbimisele suunatud tööstuspoliitikat, keskendudes taastuenergiatele ning vähese süsinikusisaldusega ja energiatõhusatele toodetele, teenustele ja tehnoloogiatele.

Keskkonnakaitse ja majanduskasvu sünergia tugevdamiseks on olulised loodusvarade säästva haldamise tagamine ja nende kaitse mitmesuguste riskide eest. Nende ülesannete lahendamisele keskendub prioriteetne suund 2: säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuri ja tugisüsteemide arendamine. „Majanduskasvu ja töökohtade loomise komplekssetes suunistes (2008-2010)“ tuuakse välja bioloogilise mitmekesisuse säilimise olulisus majanduskasvu tagamiseks. Pidades silmas, kui oluline on bioloogiline mitmekesisus teatavate majandussektorite jaoks ning kooskõla EL eesmärgiga peatada aastaks 2010 looduse mitmekesisuse vähenemine, tuleks peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ning võtta seda arvesse kõigi valdkonda mõjutavate poliitikate puhul. Liigirikkuse säilitamine soodustab turismi (sh Eesti potentsiaalseks tugevuseks oleva spetsiifilisema loodusturismi) arengut ja loob seeläbi uusi töökohti teenindussektoris. Eesmärgi saavutamisele on suunatud alasuuna „Loodusliku mitmekesisuse säilitamine“ meetmed. „Keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamise“ meede panustab strateegia eesmärkide täitmisel – keskkonnakahjustusi püütakse ära hoida läbi keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku parandamise. Ulatuslik merereostus tooks kaasa rasked tagajärjed ennekõike keskkonnale tekitades seeläbi ka majanduslikku kahju.

Haldussüsteemi suutlikkuse suurendamise, keskkonnainfrastruktuuri arendamise ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtuga vähendatakse survet keskkonnale ning aidatakse kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele. Selleks on võtmetähtsusega ettevõtjate ja elanikkonna keskkonnateadlikkuse kasv, millele aitab kaasa meede „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine“.

7.2.2.4 Seosed horisontaalsete teemadega

Prioriteetse suuna raames on horisontaalseid põhimõtteid rakendatud peamiselt meetmete tegevustes. Kõikide meetmete tingimuste koostamisel on arvestatud, et meede ei tohi omada negatiivset mõju horisontaalsetele teemadele. Küll aga on mõningatel meetmetel ja prioriteetsetel suundadel neutraalne mõju, sõltuvalt meetme iseloomust. Kuna erinevate meetmete iseloom on erinev, siis ei käsitleta igas meetmes kõiki horisontaalseid teemasid, vaid keskendutakse kindlatele asjakohast mõju omavatele teemadele. Horisontaalsed teemad kajastuvad meetme tingimustes, eesmärkides, toetatavates tegevustes ja tegevuste planeerimises ning neid on võetud arvesse ka vastavus- ja hindamiskriteeriumite kehtestamisel.

Keskkonnahoid: Keskkonnavaldkonnas tehtavad investeeringud on otseselt suunatud keskkonnahoiu edendamisele. Toetatakse vaid positiivse keskkonnamõjuga tegevusi.

Infoühiskonna edendamise: Infoühiskonda edendav mõju on eelkõige keskkonnaseire arendamisele suunatud meetmel, mille abil kujundatakse välja ühtne automatiseeritud keskkonnainfosüsteem.

Kodanikuühiskonna areng: Valdkonna investeeringud ei ole suunatud kodanikuühiskonna arengule ega mittetulundussektori arendamisele. Küll aga MTÜd kaasatud toetuse saajate ringi ning seeläbi panustatakse kaudselt ka kolmanda sektori arengusse, kuid seda eraldi ei hinnata. Samuti suurendavad struktuuritoetused toetuse saajate võimekust projektide kavandamisel, elluviimisel ja juhtimisel, mis läbi kasvab organisatsioonide võimekus nii oma valdkonnas tegutsemiseks kui tulemuslikuks partnerluseks riigiga.

Prioriteetse suuna meetmed panustavad otseselt või kaudselt ka riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia prioriteetide täitmisse. Otsesemalt aitavad meetmed kaasa teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvule ning säästvale keskkonnakasutusele, kuid mõju avaldub ka priikondade tervikliku arengu ja haldusvõimekuse suurendamisel.

Prioriteetsel suunal on ka vastastikuse täiendavuse EARK prioriteetse suunaga „Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine“, arvestades et kummagi prioriteetse suuna raames rahastatakse sarnaseid eesmärke, aga erinevate tegevuste toetamise kaudu. Eelkõige seire ja teadlikkuse arendamisega soodustatakse näiteks jäätmeäitluse arengut.

7.2.2.5 Muude rahastamisvahendite vastastikune täiendavus

LIFE+ programm toetab projekte, mille eesmärk on looduskaitse, keskkonnapoliitikate väljatöötamine (sh prioriteetsed tegevusvaldkonnad on kliimamuutus, vesi, õhk, muld, linnakeskkond, müra, kemikaalid, keskkond ja tervis, loodusvarad ja jäätmed, metsad, innovatsioon, strateegiline lähenemisviis) ning keskkonnaalane teavitustöö. Programmist rahastatavad projektid peavad oma iseloomult hõlmama uuenduslikke katse- ja demonstratsioonitegevusi va looduskaitse projektid (LIFE+ Nature), mis võivad olla ka parimat tava (*best practice*) järgivad.

LIFE+ looduse ja bioloogilise mitmekesisuse bloki eesmärgiks on kaasa aidata EL loodust ja bioloogilist mitmekesisust reguleeriva poliitika ja õigusaktide rakendamisele. Rahastatavatel projektidel peab olema lisandväärtus Euroopa tasandil ja nad peavad täiendama meetmeid, mida on võimalik rahastada ühenduse teiste vahendite raames perioodil 2007-2013.

Euroopa territoriaalse koostöö programmide raames toetatakse perioodil 2007-2013 muuhulgas ka keskkonnaalaseid tegevusi. Prioriteetid erinevad programmide lõikes. Kõikidel programmidest rahastatavatel projektidel peab olema piiriülese koostöö mõju ja vastupidi, piiriülene koostöö peab andma projektile lisaväärtusi ning tõhustama seeläbi projekti tulemusi.

Norra finantsmehhanismi ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi abil rahastatakse keskkonnaprojekte järgnevate põhivaldkondade raames:

- põhjavee ja õhusaaste seiresüsteemide väljatöötamine;
- bioloogilise mitmekesisuse säilitamine NATURA aladel.

2009. aalguseks olid lõpliku heakskiidu saanud doonoritelt 9 keskkonnaprojekti. Rohkem taotlusvoore üksikprojektidele käesoleval rahastamisperioodil ei korraldata.

Siseriiklikult kujundab KKM keskkonnahariduse arengut ka KIK keskkonnateadlikkuse programmi abil. Lahkmejooned struktuurivahenditega on tagatud toetatavate tegevuste piiritlemisega – KIK rahastab keskkonnahariduslikke tegevusi, kuid mitte infrastruktuuri arendamist. Lisaks riigiasutustele tegelevad nii õppekava toetava keskkonnahariduse kui keskkonnaalase huvihariduse pakkumisega erineva juriidilise staatuse ja suutlikkusega asutused ja organisatsioonid – omavalitsuste asutused ja omavalitsuste osalusega sihtasutused, mittetulundusühingud, ülikoolide asutused, kuid antud asutused keskenduvad keskkonnahariduse ja hariduse omandamiseks vajalike võimaluste pakkumisega olemasolevates tingimustes, mitte uue infrastruktuuri rajamisega.

Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames suurendatakse suutlikkust keskkonnaseire vallas, et vähendada keskkonna saastamist, tõsta elatusstandardit ja edendada jätkusuutlikku majandusarengut. Kavas on uuendada ja täiustada KA, Maa-ameti ja OÜ Keskkonnauuringute Keskuse tehnilist varustatust. Lähtudes inimese tervise kaitsest on programmi prioriteetseteks valdkondadeks kiirgusseire, välisõhu- ja veeseire suutlikkuse tõstmine, eelkõige keskkonnalaborite (nende, mis ei saa struktuurifondidest toetust) määramissuutlikkuse tõstmine, et tagada kogutava keskkonnainfo usaldusväärsus ja kõrge kvaliteet.

Keskkonnahariduse valdkonnas rahastatakse lisaks Euroopa territoriaalse koostöö programmile nõrkeid tegevusi nagu õppeprogrammide väljatöötamine ja nende läbiviimisega seotud kulud KIKi keskkonnateadlikkuse programmist.

Keskkonnajärelevalve valdkonnas tervikuna ei ole struktuurivahenditele täiendavalt investeringuteks ette nähtud muid vahendeid. KKI teistest valdkondadest on kasutatud kalanduse valdkonnaga seotud toetusi, samuti toetusi suurõnnetuste korral tegutsemise võimekuse tõstmiseks, lisaks KIKi keskkonnaprogrammi vahendeid. Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid kasutatakse keskkonnajärelevalve alaste analüüside koostamiseks ja koolituste läbiviimiseks. Kuna teistest vahenditest investeringuid ei toetata, on välistatud ka topeltrahastamise võimalus.

7.2.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

– Arvestades raskenenud majandusolusid muutus aruandlusperioodil kriitiliseks omafinantseeringu küsimus, samuti tekitas osadele TSle probleeme projekti kuludega seotud käibemaksu, mis ei kuulu omafinantseeringu hulka, tasumine. Omafinantseeringu küsimus kerkis teravamalt üles prioriteetne suund nr 1 juures ja lahendusena töötati välja eraldi laenuskeem EIB koostöös. Käibemaksu tasumise probleemi lahendamiseks võimaldab KIK ka lühiajalist laenu käibemaksu tasumiseks.

– Ebahütlane taotluste kvaliteet. Taotluste koostamisel on taotlejatel paljud aspektid jäänud läbi mõtlemata ja taotluses kajastamata, mistõttu projekti elluviimisel on see kaasa toonud probleeme ja lisanud täiendavat töö- ja ajakulu, samuti kasvatanud oluliselt taotluste menetlemisele ja hindamisele kuluvat ajalist ressursi. Selle probleemi leevendamiseks korraldab RÜ iga taotlusvooru eel potentsiaalsetele taotlejatele infopäevi ning on saanud tagasiside alusel lihtsustanud ka taotlusvormi.

– Projektide odavnemistest vabanevate vahendite ümbersuunamine ja uute meetmete avamine. Eesti keskkonnavaldkond vajab ka edaspidi täiendavalt rahastamist ning kui projektide odavnemise (hangete tulemusel võrreldes taotlustes prognoosituga) tulemusena vabaneb vahendeid, peaksid need kasutust leidma keskkonnavaldkonnas. Vaid vahendite ärakasutamise kiirus ei saa olla määravaks teguriks strateegiliste valikute tegemisel. Säästva arengu printsiip räägib tulevaste põlvkondade õigusest tänasega samaväärsele elukeskkonnale – sellega tuleb arvestada strateegiliste valikute tegemisel ja majanduse elavdamine tööde tegemise ja teenuste tellimisega struktuurivahendite arvelt on vaid lühiajalise efektiga. Strateegilistel valikutel põhinevate meetmete rakendamine edendab majandust pikemas perspektiivis.

Riigiabiga seonduvad küsimused lahendatakse enne meetme käivitumist, st meetmete puhul, mis eelduslikult sisaldavad riigiabi alla kuuluvaid tegevusi, taotletakse meetmele tervikuna riigiabi luba enne meetme jõustumist või tehakse muudatusi meetme tingimustesse, kui selleks tuleneb riigiabiloast vajadus. Aruandlusperioodil ei ole prioriteetses suunas taotletud riigiabiluba ühelegi meetmele. Raskusi on seni põhjustanud reeglite tõlgendamine, kuna regulatsiooni sõnastus on tihti üldine ja mitmeti tõlgendatav.

7.3 Rakendamine prioriteetse suunas „Energiamajanduse arendamine“

7.3.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 10. Saavutused prioriteetse suunas 3

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund: Taastuvenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse											
Eesmärk : taastuvate energiaallikate osakaalu kasv energiabilansis											
Elektrienergia tootmise maht taastuvatest energiaallikatest aastasGWh	Saavutustase eesmärgist	30%	41%	81%							
	Saavutustase	149	200	400							
	Eesmärk				440					491	Statistikaamet
	Esialgne tase	110 (2005)									
Soojusenergia tootmismahd elektri ja soojuse koostootmisjaamades ning katlamajades taastuvatest energiaallikatest aastas (GWh)	Saavutustase eesmärgist	69%	69%	86%							
	Saavutustase	2534	2534	3157							

	Eesmärk				3154					3680	Statistikaamet
	Esialgne tase	2246 (2005)									
Alasuund: Alternatiivsete energiaallikate kasutamine transpordis											
Eesmärk : Alternatiivsete transpordikütuste kasutamine suureneb aasta-aastalt.											
Biokütuste osakaal transpordis kasutatavates kütustes (energiasalduse alusel)	Saavutustase eesmärgist	0,75%									
	Saavutustase	0,06%		28							
	Eesmärk				5,75%					8%	Statistikaamet
	Esialgne tase	0% (2005)									
Alasuund suund: Välisõhukaitse ja kliimamuutuste leevendamine											
Eesmärk : Vähenenud on õhusaasteainete emissioon energiasüsteemist.											
Elektrienergia tootmismahd elektri ja soojuse koostootmisjaamades aastas GWh	Saavutustase eesmärgist	50%	71%	89%							

²⁸ Hetkel puudub osaliselt informatsioon biokütuste indikaatori täitmise osas põhjusel, et biokütuste osakaalu indikaatori osas toimub andmete kogumine intervalliga, mis ei võimalda aastate kaupa seirearuandes informatsiooni kajastada.

	Saavutustase	869	915	1158							
	Eesmärk	1733 (2020)								1294	KKM
	Esialgne tase	1038 (2005)									
Alasuund: Energiasäästu arendamine elumajanduses											
Eesmärk : Energiatõhusamaks muudetud eluasemefond											
ERDF osalusega renoveeritud korterelamute osakaal kõigist enne 1990 ²⁹ . aastat ehitatud korterelamutest	Saavutustase eesmärgist	0	0	6,25 %							
	Saavutustase	0	0	0,5							Ehitusregister, 14 000 korterelamust
	Eesmärk				5					8	
	Esialgne tase	0,3% (2006)									
Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	Saavutustase eesmärgist	0	2,2%	7,9%							
	Saavutustase	0	314	1101							14 000 korterelamust

²⁹2009. aastal esitas MKM EKle ettepaneku indikaatori tehniliseks muudatuseks. MKM soovib, et loetaks kõigi ERF osalusega renoveeritud korterelamute osakaalu kõigist enne 1993. aastat ehitatud korterelamutest, et indikaator oleks vastavuses olev Eesti eluasemevaldkonna arengukavaga 2008-2013.

	Eesmärk							30%			
	Eisialgne tase	0,3% (2006)									

7.3.2 Kvalitatiivne analüüs

Prioriteetset suunda rakendatakse 4 meetme kaudu. Kõik meetmed on aruandlusperioodi lõpu seisuga rakendamisel, lõpetatud meetmeid hetkel ei ole:

Meetme nimetus	Taotlemise skeem	Määruse kinnitamise aeg	Meetme indikatiivne SF maht (EUR)
Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks	avatud taotlemine	24.03.09	51 129 319
Energiasäästu arendamiseks energiaauditi teostamise toetamine	avatud taotlemine	12.06.08	1 597 791
Korterelamute renoveerimislaen	programm	05.12.08	17 000 499
Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest	programm	28.04.08	575 205

7.3.2.1 Ülevaade alasuundade eesmärkidest ja rakendamisest

Analüüs ettevalmistamise ja rakendamise tulemuslikkuse ning eesmärkide saavutamise kohta on kajastatud alasuundade lõikes.

Alasuund "Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse"

Võitluses kliimamuutustega on EL üheks prioriteediks viimastel aastatel kujunenud taastuenergeetika laialdasema kasutamise temaatika. EK eesmärgiks on seada ühtne raamistik taastuvate energiaallikate kasutamise suurendamiseks, sh sätestada riiklikud taastuenergia eesmärgid. Taastuenergia osakaal Eestis peab 2020. aastaks moodustama 25% kogu lõpptarbimisest. Samu eesmarke toetab ka KKM arengukava valdkond "Välisõhu kaitse ja kliimamuutustega kohanemine". Aruandlusperioodil ei ole valdkondlikes prioriteetides muudatusi toimunud ning jätkuvalt on tegevused suunatud direktiivides seatud taastuenergeetika osakaalu lõpptarbimisest puudutava eesmärgi ja vaheeesmärkide saavutamisele.

EARK raames toetatakse alasuunas taastuvaid energiaallikaid kasutavate soojus- ja/või elektrijaamade ja katlamajade rajamist, samuti on toetatavateks valdkondadeks alternatiivsete energiaallikate kasutamine transpordis ning välisõhukaitse ja kliimamuutuste leevendamine. Kavandatud tegevused võimaldavad saavutada EARKs püstitatud eesmarke:

- Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks;
- Alternatiivsete energiaallikate kasutamine transpordis;
- Välisõhukaitse ja kliimamuutuste leevendamine.

Alasuunas on hetkel käivitatud üks meede „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks“, seni veel katmata vahendite ümbersuunamise osas tegi EARK seirekomisjon 04.12.09 otsuse suunata jaotamata vahendid summas ca 17

MEUR tõenäoliselt majanduskeskkonna arendamise rakenduskavva ettevõtlusmeetmete toetuseks, lõplik otsus selgub rakenduskavade muudatusettepanekute heakskiitmisel EK-s.

Taastuenergeetika meetme osas kinnitati meetme tingimused 24.03.2009. Meetmes toetatakse kuni 50% ulatuses (vastavalt riigiabiloole tingimustele) taastuvatel energiaallikatel põhinevate elektri ja soojuste koostootmisjaamade rajamist, taastuenergiele üleminekut kaugküttekattlamajadel ja energiasäästu kaugküttevõrkudes.

Meetme raames kuulutati I taotlusvoor (summas ca 10 MEUR) välja 08.05.09, taotluste esitamise tähtaeg oli 14.08.2009. Taotlusvooru laekus 50 taotlust summas ca 25 MEUR. Tehtud on 21 TROd, mis katavad taotlusvooru rahalise mahu. Otsused saanud TSD valmistavad ette hankeid või on juba alustanud esimeste hangete elluviimisega. Väljamakseid aruandlusaastaks ei prognoositud ja ei tehtud.

RA ja RÜ hinnang meetme rakendamisele on hea – esimene taotlusvoor andis kogemusi ja õppetunde, mida II taotlusvoorus hindamise puhul töökorralduslikult teisiti teha. TSDde aktiivsus taotlemisel ja projektide elluviimisel on positiivne. Riske tunnetas RÜ enim seoses omafinantseerimisvõimega ja sellest lähtuvalt üleüldiselt ka projekti jätkusuutlikkusega. Tõenäolised võivad tekkida sarnane mõttekoht teiste prioriteetsete suundadega – hanked odavnevad võrreldes projektitaotluses esitatud summadega ning lahendamist vajab küsimus – kuhu ning milliste kriteeriumite alusel suunata ümber vabanevad vahendid. Nimetatud küsimuse lahendused täpsustuvad järgmisel aruandlusperioodil, kui suuremas mahus hankeid on läbi viidud. EARKs sätestatud indikaatorid ja eesmärgid on tõenäoliselt saavutatavad.

Hetkel on näha, et meede vajab kindlasti lisarahastust võrreldes I taotlusvooru projektidega – selge on sektoris hetkel valitsev ebaefektiivsus ja fossiilsetele energiaallikatele orienteeritus. Samuti kaasnevad riskid tooraineturul toimuvaga – mitmed TSD on väljendanud muret puiduhindade volatiilsuse üle. RA ja RÜ otsivad aktiivselt võimalusi valdkonnale täiendavate vahendite leidmiseks.

Vaheesmärkide saavutamine on kõikide indikaatorite lõikes reaalne, kuna enamus indikaatorite osas ollakse juba tänaseks saavutanud soovitud tase. Probleeme võivad tekkida vaid biokütuseid puudutava indikaatori vaheesmärgi saavutamise, kuid kuna andmed saavutustaseme osas selguvad hilinemisega, ei saa ka antud väite toesust lõplikult kinnitada.

Alasuund "Energiasäästu arendamine elamumajanduses"

Alasuuna meetmed on suunatud EARKs püstitatud strateegiliste eesmärkide täitmisele ja meetmete kogupakett on suunatud eluasemefondi jätkusuutlikkuse tõstmiseks, energiatarbimise vähendamiseks lõpptarbija juures. Eluasemefondi parendamiseks suunatud tegevuste toetamise peamine mõju on majanduslik (küttekulude hinna tõusu tõttu maksavad soojustatud elamute elanikud igapäevase toasooja eest vähem) ning keskkondlik, sest tarbitakse vähem energiaressursse ja seetõttu on mõju keskkonnohoiule märkimisväärne. Tarbimise vähenemise juures on võimalik vähem kulutada keskküttevõrgu peamist küttekiiki- gaasi-, mille tarbimise üldine vähenemine suurendab riiklikku energiajulgeolekut ja samas mõjutab positiivselt ka väliskaubandusbilanssi.

Meetmete eesmärgiks on avaldada ka positiivset sotsiaalsel mõju, sest inimeste teadlikkuse tõstmisega on võimalik kujundada tugevamat kodanikuühiskonda, rekonstrueeritud majad on visuaalselt nägusamad ja parandavad seega kogu elukeskkonna visuaalset kvaliteeti ning kaudselt tõuseb ka elanike rahuolu tase. Lisaks on globaalse majanduskeskkonna jahenemine ja sellega seonduv töökohtade kaotus või sissetulekute vähenemine toonud kaasa elanikele probleeme igapäevase toimetulekuga, mistõttu on küttekuludelt kokkuhoid märkimisväärse kasuteguriga elanike igapäevase toimetuleku tagamisel.

Alasuuna all on 3 eraldi tegevust:

- Korterelamute renoveerimislaen
- Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest
- Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine.

Kõik alasuuna meetmed on avatud, ükski pole avamata ega ka lõpetatud. KredExile on tehtud meetmete raames väljamakseid programmi „Korterelamu renoveerimislaen“ osas summas 17 000 499 EUR ning programmi „Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest“ raames summas 190 411 EUR. Energiaauditite ja ehitise ekspertiisi tegemise avatud taotlemise meetmes toimuvad väljamaksed jooksvalt vastavalt aruannete laekumisele pärast projektide elluviimist.

Olulisemateks muudatusteks KredExi poolt elluviidavates meetmetes aruandeperioodil olid:

- Korterelamu renoveerimislaenu programmi muudatus, millega suurendati energiasäästu nõuet ja lisati terviklahenduse nõue.
- Ehitusprojekti toetuse maksimaalse summa tõstmine 1,3lt 3,2 tuhande EURile. Peamiseks põhjuseks selleks oli programmis sisse viidud tervikprojekti nõue. Kuna tervikprojekti maksumus on kuni 6,4 tuhat EUR, siis kuni 50% toetuse puhul jäi piirsumma 1,3 tuhat EUR liiga väikeseks.

Meetmete ettevalmistamisel ja käivitamisel on olnud probleemid peamiselt seotud korterelamute renoveerimislaenuga. Majandus- ja kommunikatsiooniminister kinnitas programmi alles 2008. aasta detsembris (05.12.2008), sest 2008. a aprillist detsembrini alguseni toimusid läbirääkimised MKMi, KredEx, RM ja EK esindajate vahel programmi tingimuste vastavuse üle EL määrustele. EK lõplik aktsepteering programmi tingimustele saadeti 28.11.2008.

Kuna EL struktuurivahenditest on korterelamute renoveerimislaenule planeeritud eraldada vaid 17,0 MEUR, mis on laenukonteksti arvestades väike summa, planeeriti lisada struktuurivahenditele Euroopa Nõukogu arengupanga (CEB) laenuvahendeid ca 30 MEUR. CEB tegi positiivse otsuse 16.05.2008, kuid detsembriks 2008 olid Eesti pankade reitingud langenud ning CEB seadis laenu andmise tingimuseks riigigarantii olemasolu. KredEx esitas 16.12.2008 taotluse RMle riigigarantii saamiseks. Riigigarantii otsus tehti Riigikogus alles aruandlusperioodi keskel, 13.05.2009, mistõttu venis nii laenulepingute sõlmimine CEBga kui ka väljakuulutatud hanke võitnud pankadega. Laenulepingud pankadega allkirjastati 25.06.2009 ja samast tähtajast oli sooduslaen kättesaadav ka korterelamutele. Antud laenuskeemi puhul on tegemist Euroopas ainulaadse skeemiga, kus struktuurifondide

vahendeid kasutatakse paralleelselt omavahenditega ning see on huvi tekitanud ka teistes struktuurivahendeid kasutavates riikides. Skeemi peamine pluss riigile seisneb vahendite säilimises ning järjepidevas kasutamises, sest laenu makstakse tagasi ja nii saab teatud aja möödumisel laenu uuesti välja anda.

Arvestades üldist majanduses valitsenud olukorda aruandeperioodil 2008-2009 võib rakendamise käiku pidada heaks. Vaatamata korterelamute ettevaatlikkusele laenu võtmisel tulenevalt majanduslangusest, andsid pangad poole aastaga välja 65 laenu kogusummas ligikaudu 5 MEUR. 2008. aastale sarnase trendiga jätkus 2009. aastal ka energiaauditite toetuse kasutamine korterelamute poolt. Negatiivseks võib pidada mõnevõrra hilinenud korterelamu renoveerimislaenu turule toomist, kuid aruandlusperioodil jõuti siiski ka esimeste väljamakseteni.

Osaliselt pidurdas rakendamist ka mais 2009 muudetud „Korterelamu renoveerimislaen“ programmi tingimused, millega suurendati energiasäästu nõuet ja lisati terviklahenduse nõue. Antud muudatustest tulenevalt olid aga korterelamud sunnitud ette valmistama lisadokumente ja uusi otsuseid. Tulenevalt muutusest tekkis vajadus ka ehitusprojekti toetuse maksimaalse summa tõstmise järele.

2008. aastale sarnase trendiga jätkus 2009. aastal ka energiaauditite toetuse kasutamine korterelamute poolt, 2009 aastal väljastati meetme raames 743 toetust kokku summas 356 210 EUR.

EARKs sätestatud indikaatorite sihttasemete saavutamine on tõenäoline – 2013. aasta sihttase (30%) on täiesti reaalselt saavutatav (indikaatorite määratlemisel on aluseks võetud tase 14 000 korterelamut, millest 30% on 4200 auditi toetust korterelamutele). Korterelamu renoveerimislaenu puhul antud vahendite hulgaga aga ei ole praeguste sihttasemete saavutamine võimalik, kuna mais 2009 programmi tehtud muudatusega võeti maha varem kehtinud laenu maksimumpiir 63 900 EUR korterelamu kohta ning seati sisse terviklahenduse nõue. Võttes aluseks programmi mahu ca 49 MEUR ja keskmiseks laenusummaks 127 800 EUR, tähendaks see ligikaudu 380 maja renoveerimist. 2011.a puhul on aga kontrolltasemeks 5% ning 2015.a 8%, mis lähtearvu 14 000 korterelamut puhul tähendaks vastavalt 700 ja 1 120 korterelamu renoveerimist.

7.3.2.2 Ülevaade direktiivide täitmisest

Struktuurivahendite kasutamisel lähtutakse esmalt direktiividest tulenevatest kohustustest ning direktiivides sätestatud tingimusi ja nõudeid (meetmete puhul, kus on kohalduvad) on silmas peetud nii valdkondliku seadusandluse kui meetme tingimuste väljatöötamisel. Toetatavate valdkondade, tegevuste ja abikõlblike kulude määratlemise ning hindamisprotsessi ja -kriteeriumitega suunatakse vahendid esmalt direktiividest ning siseriiklikest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmisele.

EK avaldas taastuvenergiaalase direktiivi ettepaneku 23.01.2008 kliima-energia paketi koosseisus ja tänaseks päevaks on direktiiv jõustunud. EK eesmärgiks on seada ühtne raamistik kogu EL-s taastuvate energiaallikate kasutamise suurendamiseks. Üks olulisemaid elemente direktiivis on riiklikud taastuvenergia eesmärgid, mis määravad iga liikmesriigi poolt saavutatava taastuvenergia tarbimise protsendi aastaks 2020, eesmärgiga tõsta taastuvenergia osakaal aastaks 2020 kogu Euroopa Liidus 20%ni.

Sealhulgas on määratletud indikatiivsed vahe-eesmärgid, mis arvutatakse kahe aasta näitajate keskendamise teel. Taastuvenergia osakaal Eestis peab 2020. aastaks moodustama 25% kogu lõpptarbimisest. Energia lõpptarbimise tõhustamise direktiivi (2006/32/EC) täitmist toetab struktuuritoetustest ka kortermajade renoveerimiseks jagatav toetus.

Ebakõlasid ühenduse õigusega aruandlusperioodil esinenud ei ole.

7.3.2.3 Kooskõla Läänemere strateegia eesmärkidega

Prioriteetse suuna meetmed ei panusta otseselt Läänemere strateegia eesmärkide täitmisse.

7.3.2.4 Seosed Lissaboni strateegia eesmärkidega

EK võttis 2007.a detsembris vastu ettepaneku Lissaboni programmi kohta aastateks 2008 - 2010, milles esitatakse ühenduse tasandil kümme põhieesmärki ja nendega seotud meetmed. Keskkonnavaldkonda käsitlevad neist otseselt *eesmärk 8* - Ühendus viib lõpule energeetika siseturu loomise ning võtab vastu kliimamuutuste paketi, et kehtestada raamistik, mille eesmärk on saavutada vähemalt 20% kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemine ning saavutada 2020. aastaks taastuvenergia turuosaks 20% ning *eesmärk 9* - Ühendus edendab säästvate tootmisele ja tarbimisele suunatud tööstuspoliitikat, keskendudes taastuvenergiatele ning vähese süsinikusisaldusega ja energiatõhusatele toodetele, teenustele ja tehnoloogiatele.

Eesti energeetika põhineb hetkel suures osas fossiilsetel kütustel ning energia tootmise ja kasutamise keskkonnamõju on suur. Nagu paljud teised Euroopa riigid, on ka Eesti võtnud suuna keskkonnasõbraliku energeetika arendamisele ning energiatõhususe suurendamisele. Eesti jaoks on olulisteks võtmeküsimusteks põlevkivienergeetika keskkonnasõbralikkuse suurendamine, taastuvenergeetika osakaalu suurendamine ning energiatõhususe parandamine. Energiatõhususe suurendamisega saab panustada nii keskkonnasõbraliku energeetika (tõhusam energiakasutus – väiksem keskkonnamõju) kui ka varustuskindluse tõstmisse (väiksem energiatarbimine – väiksem importenergiavajadus).

Lissaboni protsessi eesmärkide täitmisse panustab otseselt meede "Taastuvenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse". Toetatakse taastuvaid energiaallikaid kasutavate soojus- ja/või elektriijaamade ja katlamajade rajamise investeeringuid (välja arvatud hüdroelektriijaamad, tuulepargid (rohkem kui üks tuulegeneraator) ning suured koostootmisjaamad ja kaugkütte-katlamajad). Samuti on Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisele suunatud meede "Energiasäästu arendamine elamumajanduses". Mõlemad meetmed aitavad kaasa EK 2007. aasta detsembris vastu võetud 10 eesmärgist üheksanda täitmisele (eesmärgi sisu kirjeldatud ülalpool).

7.3.2.5 Seosed horisontaalsete teemadega

Prioriteetse suuna raames on horisontaalseid põhimõtteid rakendatud peamiselt meetmete tegevustes. Kõikide meetmete tingimuste koostamisel on arvestatud, et meede ei tohi omada negatiivset mõju horisontaalsetele teemadele. Küll aga on mõningatel meetmetel ja prioriteetsetel suundadel neutraalne mõju, sõltuvalt meetme iseloomust. Kuna erinevate meetmete iseloom on erinev, siis ei käsitleta igas meetmes

kõiki horisontaalseid teemasid, vaid keskendutakse kindlatele asjakohast mõju omavatele teemadele. Horisontaalsed teemad kajastuvad meetme tingimustes, eesmärkides, toetatavates tegevustes ja tegevuste planeerimises ning neid on võetud arvesse ka vastavus- ja hindamiskriteeriumite kehtestamisel. Horisontaalsete teemade mõju hinnatakse peamiselt EARK-s sätestatud indikaatorite läbi, mis peegeldavad valdkondade arengut.

Regionaalne areng: Energiamajanduse kavandatud investeeringud on regionaalarengu suhtes neutraalsed, v.a energiasäästu saavutamine elamumajanduses, mis parandab enam linnaelanike elutingimusi, kuna linnades on kortermajade osatähtsus elamufondis suurem. Kuna toetustegevused on kasutatavad üle-eestiliselt, loob see võimaluse ka vähem edukatel piirkondadel panustada elamufondi korrastamisse, vähendada energiatarbimisest tingitud majanduslikke raskusi ning samuti elavdada tööjõuturgu läbi toetatavate tegevuste järgneva konkreetse ehitustegevuse. Energiasäästu saavutamine elamumajanduses on suunatud regionaalselt kõikidele piirkondadele, valikukriteeriumites ei ole eelistusi välja toodud.

Keskkonnahoid: Keskkonnavaldkonnas tehtavad investeeringud on otseselt suunatud keskkonnahoiu edendamisele. Toetatakse vaid positiivse keskkonnamõjuga tegevusi. Elanike teavitamine energiasäästlikkusest programmi alusel viiakse elanikkonnani teadmine korterelamute renoveerimise vajadusest. Energiaauditi, ehitise ekspertiisi ja ehitusprojekti mõju keskkonnahoiule on positiivne, sest eeltoodud dokumentide baasil renoveeritakse üldjuhul Eesti elamufondis ülekaalulises enamuses olevaid korterelamuid. Kortere lamute renoveerimine aga aitab muuta ehitised energiasäästlikumaks ning energiatarbimine tõhusamaks. Prioriteetse suuna meetmed, mis omavahel on põimunud, aitavad omakorda avaldada positiivset mõju keskkonnahoiule tervikuna, kuna elamute kütteks vajalikud energiaressursid vajavad seetõttu vähemat tarbimist – säilivad erinevad loodusvarad, samuti väheneb keskkonna saastatus. Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest aitab kaudselt kaasa kogu ühiskonna teadlikkuse tõstmisele ja harjumuste ümberkujundamisele ning sellel on keskkonnahoiu suhtes positiivne mõju.

Kodanikuühiskonna areng: Korteri- ja majajühistud on potentsiaalsete TSde seas. See aitab kaudselt kaasa kodanikuühiskonna arengule, kuna struktuuritoetus soodustab saajaorganisatsioonide võimekuse kasvu projektide kavandamisel, juhtimisel ja hindamisel. Sel viisil kasvab organisatsioonide võimekus nii oma valdkonnas tegutsemiseks kui tulemuslikuks partnerluseks. Kortere lamute elanikud osalevad demokraatlikus protsessis renoveerimise ettevõtmise otsustamisel, tehtavad tööd parandavad eluasemete omanike ühtekuuluvustunnet ja elukeskkonda tervikuna ning süvendavad vastutustunnet oma elamu ja selle ümbruse korrashoidmiseks. Renoveeritud maja avaldab positiivset mõju piirkonna eest hoolitsemiseks - õuealade korrastamiseks korraldatakse talguid jms kodanikuühiskonna tugevdamise ettevõtmisi.

Võrdsed võimalused: Kortere lamute energiatarbimise tõstmine parandab rohkem väiksema sissetulekuga elanikkonna majanduslikku olukorda, kuna küttekulude osakaal nende kulutustes on suurem. Energiatarbimise saavutamise meetmete mõju on suunatud elukeskkonna parandamisele, toetused on avatud kõigile sihtgruppi kuuluvatele taotlejatele ning toetuse saamiseks on võrdsed võimalused tagatud.

Hindamisel ei ole spetsiaalseid kriteeriume seatud, mille alusel hinnata võrsete võimaluste tagamist.

Energiatõhususe mõõtmisel prioriteetses suunas „Energiasäästu arendamine elamumajanduses“ on peamisteks indikaatoriteks KredExi poolt väljastatud laenud tükkides ja kogumahult läbiviidud tegevused ning keskmine saavutatav energiasääst. Kortere lamute renoveerimislaenu programmi tulemusena saavutatakse elamutes vähemalt 20%-line energiasääst lõpptarbijaga juures. Täpsemad hindamiskriteeriumid on kinnitatud toetuse saamiseks meetme juhendis ja avatud taotlemise puhul programmides.

Prioriteetse suuna meetmed panustavad otseselt või kaudselt ka riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia prioriteetide täitmise. Otsesemalt aitavad meetmed kaasa teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvule ning säästvale keskkonnakasutusele, kuid mõju avaldub ka piirkondade tervikliku arengu ja haldusvõimekuse suurendamisel.

7.3.2.6 Muude rahastamisvahendite vastastikune täiendavus

Muude rahastamisvahenditega vastastikuse täiendavuse hindamine toimub meetme tingimuste väljatöötamisel, samuti kontrollitakse täiendavust ja topetrahastamise riski taotluste hindamise faasis. Sõltuvalt meetmest kaardistatakse vastavushindamise käigus võimalikud kattuvad valdkonnad/rahastajad ja esitatakse asjakohased päringud. Taotlejal tuleb kirjeldada kas ja milliste teiste projektidega on projektiidee seotud ning kinnitama, et topetrahastamist ei toimu.

Kaugküttesüsteemide renoveerimine ja taastuvenergiaallikatest elektri ja soojuste tootmine Eesti tingimustes ei ole võimalik riigi abita, samas aga annab see kõige suuremat keskkonnaefekti, seega on põhiorhk pandud just nimetatud projektide rahastamisele. Sarnaseid projekte on rahastatud ka KIKi siseriikliku programmi kaudu, kuid turul olev nõudlus ületab kordades KIKi võimalused projekte toetada.

Eluaseme valdkonda toetatakse läbi KredExi ka riigieelarvelistest vahenditest. Toetusmeede on olemas lasterikastele peredele kaasagsete elamistingimuste loomiseks, toetades paljulapseliste perede eluaseme renoveerimist või uue eluaseme soetamist. Uue eluaseme ostuks või olemasoleva renoveerimiseks annab KredEx ka välja laenukäendusi noortele peredele, noortele spetsialistidele ja tagastatud eluruumis elavatele üürnikele. Kuna struktuurifondidest toetatakse korterelamute renoveerimist siis on kattuvus välistatud.

Energiatõhusust toetatakse Norra/EEA finantsmehhanismist, kuid ka siin on kattuvus välistatud, sest erinevalt prioriteetsest suunast „Energiamajanduse arendamine“ rahastatakse mehhanismiga energiasäästlikku hoone ehitusstandardi väljatöötamist, kahe avaliku hoone renoveerimist ja ühe avaliku hoone ehitust vastavalt välja töötatud energiasäästliku ehitamise standardile. Seega toetatakse riigi või KOV omandisse kuuluvaid hooneid, kuid struktuurifondidest toetatakse vaid korterelamute renoveerimist.

7.3.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

– Arvestades raskenenud majandusolusid muutus aruandlusperioodil kriitiliseks omafinantseeringu küsimus, samuti tekitas osadele TSle probleeme projekti kuludega seotud käibemaksu, mis ei kuulu omafinantseeringu hulka, tasumine.

– Ebahütlane taotluste kvaliteet. Taotluste koostamisel on taotlejatel paljud aspektid jäänud läbi mõtlemata ja taotluses kajastamata, mistõttu projekti elluviimisel on see kaasa toonud probleeme ja lisanud täiendavat töö- ja ajakulu, samuti kasvanud oluliselt taotluste menetlemisele ja hindamisele kuluvat ajalist ressursi. Selle probleemi leevendamiseks korraldab RÜ iga taotlusvooru eel potentsiaalsetele taotlejatele infopäevi ning on saadud tagasiside alusel lihtsustanud ka taotlusvorme.

– Projektide odavnemistest vabanevate vahendite ümbersuunamine ja uute meetmete avamine. Eesti keskkonnavaldkond vajab ka edaspidi täiendavalt rahastamist ning kui projektide odavnemise (hangete tulemusel võrreldes taotlustes prognoosituga) tulemusena vabaneb vahendeid, peaksid need kasutust leidma keskkonnavaldkonnas. Vaid vahendite ärakasutamise kiirus ei saa olla määravaks teguriks strateegiliste valikute tegemisel. Säästva arengu printsiip räägib tulevaste põlvkondade õigusest tänasega samaväärsele elukeskkonnale – sellega tuleb arvestada strateegiliste valikute tegemisel ja majanduse elavdamine tööde tegemise ja teenuste tellimisega struktuurivahendite arvelt on vaid lühiajalise efektiga. Strateegilistel valikutel põhinevate meetmete rakendamine edendab majandust pikemas perspektiivis.

Riigiabiga seonduvad küsimused lahendatakse enne meetme käivitumist, st meetmete puhul, mis eelduslikult sisaldavad riigiabi alla kuuluvaid tegevusi, taotletakse meetmele tervikuna riigiabi luba enne meetme jõustumist või tehakse muudatusi meetme tingimustesse, kui selleks tuleneb riigiabiloast vajadus. Raskusi on seni põhjustanud reeglite tõlgendamine, kuna regulatsiooni sõnastus on tihti üldine ja mitmeti tõlgendatav.

7.4 Rakendamine prioriteetses suunas „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“

7.4.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 11. Saavutused prioriteetses suunas 4

Näitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustase me andmete allikas
Kohalike avalike teenuste arendamine											
Eesmärk: avalike teenuste kättesaadavus ja kasutusefektiivsus maakondades on paranenud											
Kvalitatiivselt paranenud seisundiga infrastruktuuriobjektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	1%	13,8%							
	Saavutustase	0	3	31							Projektaruanded
	eesmärk				65					225	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Mitmekesistatud kasutusega infrastruktuuriobjektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	8%	28%							
	Saavutustase	0	4	14							Projektaruanded
	eesmärk				15					50	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Investeeringutest kasu saanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	1%	29,2%							
	Saavutustase	0	1 295	35 068							Projektaruanded

Näitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustase me andmete allikas
	eesmärk				35 000					120 000	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine											
<u>Eesmärk:</u> piirkonnad on atraktiivsemad investorite, kvalifitseeritud tööjõu ja külastajate jaoks											
Rajatud või kvalitatiivselt parandatud ettevõtlusinfrastruktuuri objektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	28%							
	Saavutustase	0	0	14							Projektaruanded
	eesmärk				15					50	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%							
	Saavutustase	0	0	0							Projektaruanded
	eesmärk				10					30	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	1%	4%							
	Saavutustase	0	1	4							Projektaruanded
	eesmärk				30					100	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									

Näitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustase me andmete allikas
Loodud ettevõtlus- või külustus- infrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	24%							
	Saavutustase	0	0	72							Projektaruand ed
	eesmärk				90					300	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Linnaliste piirkondade arendamine											
<u>Eesmärk:</u> Atraktiivsem ja paremat elukvaliteeti võimaldav avalik linnaruum											
Säästva linnatranspordi arendamisele suunatud projektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	10%							
	Saavutustase	0	0	1							Projektaruand ed
	eesmärk				3					10	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Rajatud kergteede pikkus	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	2,2%							
	Saavutustase	0	0	1,1							Projektaruand ed
	eesmärk				15 km					50 km	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Välja arendatud avalike rohe- ja puhkealade pindala	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%							
	Saavutustase	0	0	0							Projektaruand

Näitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustase me andmete allikas
											ed
	eesmärk				30 ha					100 ha	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%							
	Saavutustase	0	0	0							Projektaruand ed
	eesmärk				300 ha					1000 ha	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									
Investeeringuprojektide st kasu saanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%							
	Saavutustase	0	0	0							Projektaruand ed
	eesmärk				1500					5000	
	esialgne tase	Ei ole kohaldatav									

Allikas: EAS toetuste andmebaas seisuga 03.03.2010

7.4.2 Kvalitatiivne analüüs

EARK prioriteetne suund „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng” koosneb kuuest meetmest, millest 5 meetet on avatud ja 1 avamata.

Prioriteetse suuna seirekomisjonile esitati 2009. aastal heakskiitmiseks muudatused 4 meetme osas, mille rakendamist alustati 2007. ja 2008. aastal. Üheks läbivaks muudatuste vajalikkuse põhjuseks olid muudatused üleriiklikes õigusaktides, sealhulgas „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seaduses“. Näitena üleriigiliste õigusaktide muudatustest võib nimetada ettemaksete tegemise võimaluse loomist ning kavapõhiste meetmete puhul projektide rakendamise algus- ja lõpptähtaegade fikseerimise nõuet investeeringute kavades. Samuti tehti meetmete tingimustes muudatusi, mis tulenesid rakendamise käigus selgunud vajadustest. Linnaliste piirkondade arendamise meetme puhul loodi võimalus kava jooksvaks täiendamiseks ning piirati taotlejate võimalusi investeeringute kavas olevate projektide edasilükkamiseks. Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme puhul võimaldati eraldi ja erinevatel tingimustel toetuste andmine külastuskeskkonda ja tootmis- ja logistikaettevõtete tegevust toetavatele projektidele.

Ülevaade alasuundadest

Prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng” raames oli 2009. a. lõpu seisuga esitatud kokku 233 vastavaks tunnistatud taotlust, millest 2009. aastal tehti rahastamisotsus 162 taotlusele toetuste kogumahuga 148,17 mln EUR. Kinnitatud projektide eelarved moodustavad 41% perioodi 2007-2013 kogueelarvest. Arvestades, et prioriteetset suunda on rakendatud alles 2 täisaastat, võib eelpooltoodud näitajatega rahule jääda ning sellest tulenevalt on üldhinnang meetmete rakendamisele ja finantsprogressile hea.

Alasuund: Kohalike avalike teenuste arendamine.

Alasuuna peamiseks institutsionaalseteks kasusaajateks olevatel KOV üksustel möödus 2009. aasta keeruliselt. Vaadates KOVde eelarveid aastal 2009, on tulused laekunud keskel läbi 11% vähem kui aastal 2008. Hoolimata sellest, et toetuste osakaal erinevatest fondidest ja sihtasutustelt on kasvanud aastaga ligi 2,5 korda, on valdade ja linnade investeeringute maht tuntavalt langenud (Allikas: RM). Märkimisväärselt on vähenenud riigipoolne toetus investeeringuteks. Alates 1. 03. 2009 on oluliselt piiratud KOVde õigust võtta täiendavaid kohustusi. Raamatu-pidamiseeskirjade muudatusega kehtestatud nõue kajastada renditehinguid Riigi Kinnisvara AS-iga pikaajaliste kohustustena, viis mitmete KOVde laenukoormuse üle valla- ja linnaeelarves lubatud 60% piiri puhastatud eelarvest. Nimetatud tegurid iseloomustavad olukorda, kus KOVde võimekus teostada iseseisvalt suuremaid investeeringuid on oluliselt pärssitud. Seetõttu omandavad järjest rohkem kaalu erinevate toetusprogrammide vahendid (sh alasuuna raames toetatavate investeeringute roll), mis pakuvad siseriiklike väikesemahuliste programmide kõrval võimaluse avalike objektide kaasajastamiseks. Majanduslikult rasketes tingimustes on oluline leida tasakaal investeeringu maksimaalselt otstarbeka kasutuse ning võimalike kasutamata vahendite suunamises teiste alasuunast toetatavate objektide parendamiseks. Võib öelda, et KOVde finantsvõimekuse langust investeeringute tegemiseks on mõnevõrra kompenseerinud ka ehitushindade langus. Meede aitab kaasa KOVde investeerimistegevuse säilimisele ning võimaldab uuendada amortiseerunud avalike teenuste tehnilist baasi, luues kaudselt töökohti ka nende

ehitusel või rekonstrueerimisel. Alasuuna raames on 2009. aastal oluliselt suurenenud rahuldamisotsuste põhjal tehtud väljamaksete maht võrreldes 2008. aastaga 35 kordselt, mis näitab ka üldise tendentsina ilmekalt struktuurifondide abipaketi rakendumist.

Võib väita, et alasuund panustab Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015 eesmärkide elluviimisele: inimeste põhivajaduste parem tagatus igas Eesti paigas, Eesti eri piirkondade püsiv konkurentsivõime. SIMi poolt koostatud ülevaates „Regionaalsed erisused Eestis 2000-2009“ (SIM, 2009) tuuakse välja, et Eesti sisemised regionaalsed arengueringused väikese riigi kohta on endiselt küllaltki suured, seda ka Euroopa mastaabis. Vajalik on jätkuvalt suunata regionaalpoliitilisi meetmeid ja regionaalse arengu toetusprogrammide vahendeid piirkondade erilaadsetesse arendustegevusse, et saavutada suurem tasakaalustatus erinevate piirkondade arengutingimustes, -võimalustes ja elukvaliteedis. Tulemusliku regionaalpoliitika abil on võimalik teataval määral erinevate piirkondade vahelisi sotsiaal-majanduslikke arengueringusi ohjata, kuid mitte neid lõplikult ära kaotada. Inimarengu aruanne 2009 toob välja, et kuigi väiksema elanike arvuga ja perifeersemad üksused osalevad väiksemas arvus programmides ning on toetust saanud vähemale arvule projektidele, siis elaniku kohta saavad sellised üksused mitu korda enam toetusi kui suuremad maa- ja linnaregioonidesse kuuluvad üksused. Investeeringutoetuste poliitika soosib väiksemaid ja perifeersemaid omavalitsusüksusi (Sepp, V. „Riigi regionaalpoliitika põhijooni“. Eesti inimarengu aruanne 2009. Tallinn 2010, lk. 63).

Alasuuna eesmärgiks on eeskätt oluliselt kaasa aidata esmatähtsate avalike teenuste ruumilise kättesaadavuse tagamisele ja kohalike avalike teenuste infrastruktuuriobjektide kasutusotstarbe mitmekesistamisele hariduse, tervishoiu ja sotsiaalvaldkonna arengu toetamiseks. Kohalike sportimise- ja rekreatsioonivõimaluste arendamine aitab parandada inimeste tervises seisundit ning loob lastele paremaid arenguvõimalusi. Seeläbi panustab meede otseselt RSKSi sotsiaalse sidususe kasvu eesmärki. Valdcondlikult panustavad seni KOIT kavadega kinnitatud projektid enamjaolt haridusse (69% KOIT kava toetusmahust sh investeeringud lasteaedade arendamisse 24% ja koolide arendamisse 45%). Kultuurivaldkonna investeeringute osakaal on 19% ning investeeringud sotsiaalvaldkonda 11%. Hella Kaldaru poolt 2008. aastal läbi viidud küsitluse „Elanike rahulolu avalike teenuste kättesaadavuse ja tasemega kodukohas“ tulemusena selgus, et teenuse vajajate poolt kõrgeim keskmine hinnang anti heal tasemel raamatukogu, lasteaia ja kooli kättesaadavusele. Ka kõigi hinnangute kokkuvõttes võib tinglikult öelda, et kõige suurem rahulolu oli elanikel koolieelsete lasteasutuste teenuste kättesaadavusega, kõige väiksem tervishoiu- ja sotsiaalteenuste ning transpordirajatistega. Uuringu põhjal võiks tõdeda, et toetuste suunamine haridusobjektide korrastamiseks on hakanud tulemusi näitama ning kindlasti annab tõhusa panus ka alasuuna raames antavad toetused (koolihoonete korrastamise seisukohast ei tasu siiski unustada paratamatut tõsiasja, et kõik neist ei pruugi olla pikemas perspektiivis jätkusuutlikud ning kõrgem haridusaste võib õpilaste puudumisel kaduda. Ka KOIT kavas on kaks gümnaasiumi rekonstrueerimise projekti, mille objektide gümnaasiumiastme õpilaste arv erineb 10 kordselt.)

Arvestades seda, et alasuuna rakendamine on toimunud alles umbes 2 aastat, võib seniste tulemustega rahule jääda. Indikaatori „Kvalitatiivselt paranenud seisundiga infrastruktuuriobjektide arv“ osas on saavutatud tulemus 13% sihtväärtusest, „Mitmekesistatud kasutusega infrastruktuuriobjektide arv“ osas 28% ja

„Investeeringutest kasu saanud inimeste arv“ osas 29%. 2009. aastal valmis alasuuna raames 35 objekti, sealhulgas said uue ilme 11 lasteaeda ja 10 vaba aja keskust (staadionid, rahvamajad, spordihooned). Tulemuste täitmine püsib üldjoontes ajagraafikus. Arvestades seda, et seni rahastatud projektidest on lõppenud 1/3, on seniste tulemuste põhjal eesmärkide täitmine realistlik ning hinnang senistele tulemustele on hea.

„Kohalike avalike teenuste arendamise” meetmes toimub taotluste esitamine Vabariigi Valitsuses kinnitatud 2007-2010 KOIT kava alusel. 2007. aastal sai esitada eeltaotlusi maavalitsustele kava koostamise ettepanekute tegemiseks ja alates 2008. aastast alates algas peale kava kinnitamist põhitaotluste vastuvõtt. 2008 aasta märtsi algusesse planeeritud investeeringute kava kinnitamine (taotluste esitamise tähtaeg) lükkus edasi kolme kuu võrra. Investeeringute kava kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt 3 osas (29.05.08 9 maakonda, 19.06.08 2 maakonda, 7.08.08 4 maakonda), millega seoses lükkusid taotluste esitamise tähtajad edasi. Seoses eeldatust pikema taotluse ettevalmistamise ja finantsraskustega on ka mitmed taotlejad palunud taotluse esitamise tähtaja pikendamist.

Ühe olulise muudatusena anti Vabariigi Valitsuse 30. aprilli korraldusega perioodi 2007-2010 KOIT kava rakendamise valmisolekut kinnitanud reservprojektidele põhiprojektiga sarnased õigused (sh õigus esitada taotlus toetuse saamiseks EAS-ile). Nimetatud muudatus võimaldas projektide maksumuse odavnemisest tingitud jääke kiiremini kasutada endiste reservprojektide rakendamiseks ning seeläbi meetme finantsprogressi kiirendamist.

Meetme rakendamise raames on esinenud mõningaid probleeme projektide kvaliteedi osas, eeskätt puudutab see eksimusi riigihangete läbiviimisel. Mitmed taotlejad on soovinnud taotlusesse lisada eeltaotlusega võrreldes täiendavaid tegevusi. Täiendavate tegevuste kaasamine on tinginnud ka suurema ajakulu projekteerimises ning eelarvestamises, samuti nende menetluses. Täiendavate kulude aktsepteerimise põhimõtted on eelkõige nende esmavajalikkus projekti eesmärkide ning kompleksuse kontekstis. Toetatud ei ole antud asja tavapärasest maksumust ületava või objekti funktsioneerimise seisukohast üledimensioneeritud kulude kinnitamine. Järgitakse põhimõtet, et eeltaotluse hindamise aluseks olnud projekti eesmärke täitev objekt ei või muutuda, samuti ei aktsepteerita toetatavatesse tegevustesse muud funktsionaalsust kandvate objektide lisamist (näit. kui taotleja soovib lisaks koolimajale rekonstrueerida kõrvalasuva staadioni). Rahastamisotsuste ja väljamaksete maht 2009. aastal vastas plaanitule, seega võib finantsprogressi pidada väga heaks. Seoses 2009-2012 KOIT kava kinnitamisele Vabariigi Valitsuse poolt ning selle rakendamise alustamisele aastal 2010, on prognoositav rahastamisotsuste ning väljamaksete maht samas suurusjärgus ka käesoleval aastal.

Alasuund: Linnaliste piirkondade arendamine

Kuna lõppenud on ainult 1 projekt, täpsemalt projekti esimene etapp, ei ole võimalik meetme mõjule veel ühest hinnangut anda. Investeeringute kavasse nimetatud projektide alusel võib hinnata, et eesmärkide saavutamine rajatavate kergliiklusteede pikkuse, väljaarendatavate rohe- ja puhkealade pindala ning kasusaajate koguarvu osas on perioodi lõpuks saavutatav. 2010. aastaks seatud kontrolltase on saavutatav rajatavate kergliiklusteede pikkuse osas, kuid kuna suuremad kavasse nimetatud rohe- ja puhkealad valmivad alles aastatel 2011-2012, saavutatakse ka vastava indikaatori

2010. aasta kontrolltase plaanitud hiljem. Spordi- ja sotsiaalinvesteeringute puhul mõõdetava investeeringuprojektidest kasu saanud inimeste arvu puhul on sihttase 5000 kasusaajat saavutatav. 2010. aastaks seatud kontrolltase 3000 kasusaajat ilmselt ei ole täies mahus saavutatav, sest mitmete kavasse nimetatud projektide lõpptähtajad jäävad alles 2011 või järgnevasse aastatesse.

Säästva linnatranspordi arendamisele ja avalike puhke- ja rohealade planeeringute koostamisele suunatud projektide arv on seni olnud planeeritud väiksem. Seni on investeeringute kavasse nimetatud 5 säästva linnatranspordi projekti, millest 2 lõppevad 2010. aastal (kontrolltase – 3 projekti). Säästva linnatranspordi elemente kergliiklusteede näol on ka mõnes avaliku linnalise ruumi ja rekreatsioonialade arendamise projektis. Avalike alade planeeringu koostamine on seni vaid ühe projekti tegevuste koosseisus, mille keskne eesmärk on avaliku linnalise ruumi arendamine. Arvestades kavaga kinnitamata vahendite vähest mahtu, ei ole nende eesmärkide saavutamine ilmselt täies mahus saavutatav. Säästva linnatranspordi projektide koguarvule avaldab mõju asjaolu, et investeeringute kavasse on nimetatud teiste seas ka üks mahukas ühisprojekt, mis hõlmab 10 erinevat kohaliku omavalitsuse üksust. Samas võib omavalitsusüksuste koostööd piirkonna jaoks oluliste kitsaskohtade lahendamisel lugeda positiivseks ilminguks.

Alasuuna eesmärgiks on atraktiivsem ja paremat elukvaliteeti võimaldav avalik linnaruum. Sellest lähtudes on linnaliste piirkondade arendamise meetme eesmärkideks keskuste ja tagamaa parem sidustamine, avaliku linnalise ruumi arendamine ning muude linnaspetsiifiliste probleemide lahendamine. Olulisel kohal on valglinnastumise probleemide leevendamine ja ennetamine, mille puhul on oluline käsitleda linnalist keskust ja selle vahetut tagamaad ühtse tervikuna. Eesmärgipüstitusest tulenevalt keskendutakse eelkõige transpordiprobleemide lahendamisele (sh kergliiklus ja ühistransport), avaliku linnalise ruumi ja rekreatsioonialade väljaarendamisele, sotsiaalsete probleemide lahendamist toetava avaliku infrastruktuuri arendamisele ning avalikuks kasutuseks mõeldud rohe- ja puhkealade planeeringute koostamisele.

Statistikaameti andmetel on ajavahemikus 01.01.2007 – 01.01.2009 Eesti rahvastiku vähenemine toimunud eelkõige maapiirkondade arvelt. Ligikaudu 2/3 Eesti elanikkonnast elab linnades, viimastel aastatel on märgatavalt suurenenud ka elanike arv linnade lähiümbruses, mistõttu on oluline pöörata tähelepanu linnastumisest ja valglinnastumisest tingitud probleemidele, mis kõik mõjutavad linnapiirkondade elanike elukvaliteeti. Meetme rakenduspiirkonda kuuluvates omavalitsustes on elanike arv enamasti suurenenud. Protsentuaalselt on elanikkond enim suurenenud Harku, Viimsi ja Kiili vallas, absoluutarvudes aga Tallinnas ja Tartus. Suurim rahvastiku vähenemine toimus samal perioodil Kohtla-Järve ja Narva linnas ning Jõhvi vallas. Suuremate linnapiirkondade probleemid võivad olla seotud nii elanikkonnaga suurenemise kui ka vähenemisega.

Meetme rakendamise kontekstis oli 2009. aasta suunatud eelkõige uute ettepanekute ning põhitaotluste ettevalmistamisele, ehitustöödega alustada jõuti vaid üksikute projektide puhul. Sarnaseid tegevusi, mida toetatakse linnaliste piirkondade arendamise meetmest, on linnapiirkonnad teinud varasemalt ka omavahenditest. Toetuse kasutamise võimalus on kiirendanud projektide elluviimist. Tänu hindajate nõudlikkusele on meetme rakendamine aidanud suurendada ka elluviidavate

projektide läbimõeldust. Investeeringute kavas on mitmetele avaliku linnaruumi projektidele seatud lisatingimuseks avaliku ideekonkursi korraldamine ning investeeringuobjektide kavandamine lähtuvalt ideekonkursi tulemustest. Seega on meede aidanud kaasa kaasaegsete ja läbimõeldud lahenduste kandumisele avalikku linnaruumi. Meetmel on positiivne mõju ka omavalitsuste koostöö suurendamisele, sest soositakse koostööprojekte, mis vastavad tervikliku linnapiirkonna vajadustele. Heaks näiteks on siinkohal Tallinna ja Tallinna tagamaa omavalitsuste (kokku 10 partnerit) ühine kergliiklusteede projekt, mille käigus arendatakse välja piirkonda tervikuna ühendav kergliiklusvõrgustik.

Meetme „Linnaliste piirkondade arendamine“ raames toetuse taotlemise aluseks on investeeringute kava, ettepanekuid kava koostamiseks ja täiendamiseks saavad esitada meetme sihtpiirkonna KOV üksused. Taotluste vastuvõtmine algas investeeringute kava kinnitamisega Vabariigi Valitsuse poolt 18.12.08 ja esimene taotlus laekus 2009. aasta alguses. Kava on 2009. aastal kahel korral täiendatud ning kavasse kuulub 2009. aasta lõpu seisuga 21 projekti, mis katavad 83,95% meetme kogumahust.

2009. aastal esitati 12 taotlust, neist 11 projekti osas tehti rahuldamise otsus, toetuse kogumahuga 16 778 545 eurot. Esitatud taotluste kvaliteediga võib rahule jääda, samas aga esineb probleeme suutlikkusega projekte ellu viia, mistõttu võib projekti investeeringute kavasse lisamisest kuluda taotluse esitamiseni üle aasta. Rahastamisotsuseid tehti 2009. aastal 16,79 mln EUR eest. Seega üldjoontes võib finantsprogressi lugeda rahuldavaks.

Alasuund: Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine

Indikaatori „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud ettevõtlusinfrastruktuuri objektide arv“ osas on saavutatud tulemus 28% sihtväärtusest, „Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv“ osas 0%, „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv“ osas 4% ja „Loodud ettevõtlus- või külastusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arv“ osas 24%. Arvestades seda, et lõppenud on väike hulk projekte, võib seniseid tulemusi heaks hinnata. Sellele, et kas eesmärkide täitmine on realistlik, on veel vara ühest hinnangut anda. Küll on võimalik toetuse rahuldamise otsuste alusel hinnata, et eesmärkide saavutamine piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arvu ja loodud ettevõtlus- ja külastusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arvu osas on perioodi lõpuks saavutatav. Sihttase 2015. aasta lõpuks rajada või kvalitatiivselt parandada 50 ettevõtlusinfrastruktuuri objekti ei ole ilmselt reaalne projektide arvu poolest, kuid rahastatud otsustega kaetud objektide alusel võib öelda, et tegemist on suuremamahulisemate projektidega, mille mõju ettevõtluskeskkonnale on märkimisväärne. Kontrolltase 2010. aasta lõpuks saada 15 rajatud ja kvalitatiivselt parandatud ettevõtlusinfrastruktuuri objektide arvu on veidi alahinnatud, valmis peab saama 17-20 objekti. Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arvu on perioodi lõpuks raske veel prognoosida, kuna 2010. aasta esimesel poolel on plaan avada uus taotlusvoor külastusobjektidele. Sihttaseme saavutamine sõltub eelkõige sellest, kas rahastatud saab palju väiksemamahulisemaid projekte või vähem, aga suuremamahulisi projekte. Eeltoodud indikaatori saavutamine 2010. aasta lõpuks on realistlik. Olemasolevatest andmetest tulenevalt prognoosime, et kontrolltase, 2010. aasta lõpuks 90 ettevõtlus- või külastusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjat, on alaprognoositud. Ainuüksi Kohila, Võrusoo ja Püssi ettevõtluskeskkonna projektidest

saavad prognooside järgi kasu kokku 94 ettevõtet, sh Võrusoo – 65, Kohila – 15 ja Püssi 4.

Turismi valdkonnas on aastal 2009 olnud paralleelselt piirkondade konkurentsivõime tugevdamise ja üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamise meetmetega avatud MKMi Turismitoote arenduse ja Turismitoote arenduse väikeprojektide toetuse meetmed, mis panustasid valdkonna arengusse (ERFst) vastavalt 200 mln ja 108 mln krooniga. Kultuuriministeerium on toetanud mitmeid piirkondade konkurentsivõime tugevdamise ja üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamise meetme projekte omafinantseeringu katmisel.

„Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise” meetme rakendamine on olnud väga edukas. Taotluste vastuvõtmise alustamise kohta allkirjastas regionaalminister käskkirja 10. detsembril 2007. a. Taotlusi sai hakata esitama EASile alates 14. detsembrist, kui jõustus haldusleping Siseministeeriumi poolt EASile RÜ ülesannete andmise kohta. Meetme ettevalmistamisega raskusi ei esinenud. 22. jaanuaril 2009 peatati taotluste vastuvõtt, kuna rahastatud projektide ja EASile esitatud taotluste rahaline kogumaht ületas perioodiks 2007–2010 ette nähtud 59,37 mln EUR suurust eelarvet. Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme ettevõtlus-keskkonna taotluste vastuvõtuga alustati uuesti peale meetme tingimuste lihtsustamist 2. 09. 2009. a. Kokku tehti 2009. aastal 27 rahuldamise otsust, toetussummas 27,75 mln EUR, s.h. 23 külastuskeskkonna projekti ja 3 ettevõtluskeskkonna projekti. Perioodil 2007-2009 kokku on tehtud 52 rahuldamise otsust.

Külastuskeskkonna suunal toetati 2009. aastal 23 projekti elluviimist mahus ligikaudu 25,25 mln EUR. Esialgselt oli planeeritud taotluste vastuvõtmine taasavada hiljemalt aasta lõpus, kuid toetuskeemi määruse muudatuste ettevalmistamine võttis planeeritust kauem aega ning toetuskeem avatakse uuesti ühe taotlusvooruna eeldatavalt 2010. a. II kvartalis.

2009. aastal lõppes 6 projekti - valmisid Jõulumäe Tervisespordikeskus Pärnumaal, Iloni Imedemaa Haapsalus ja veetorni galerii Lasva vallas. Arendati välja puhkekohad jm tugiinfrastruktuur ajaloolisel postiteel (Vastse-Kuuste, Laheda, Kõlleste, Põlva, Kanepi ja Võru vald), Eesti Pärimusmuusika Keskus sai kaasaegse sisustuse ja tehnika, Palmse mõisas renoveeriti linnaserehi koolituskeskuseks, samuti rajati mõisa iluaed ning taastati piirdeaed.

Kui huvi külastuskeskkonda toetavate projektide esitamise vastu oli väga suur, siis huvi ettevõtluskeskkonna toetuse taotlemiseks oli väike - 2009. a. jaanuaris esitati vaid kaks taotlust - Viljandi linnalt ja Kohila vallalt ning mõlemad taotlused rahuldati. Pärast meetme määrusesse taotlemist lihtsustavate tingimuste sisse viimist (abikõlblikud taotlejad nüüd ka MTÜ/SA-d) avati taotlemine ettevõtluskeskkonna projektidele taas septembri alguses eelarvega 12,78 mln EUR, misjärel taotluste esitamine hoogustus. Teisel poolaastal esitati 8 taotlust, mille hulgast rahuldati 2009. aasta lõpuks üks taotlus summas 1,35 mln EUR, ülejäänud taotluste menetlemine jätkus 2010. a I kvartalis. Esitatud taotluste kogumaht aruande perioodil oli 17,98 mln EUR, millest toetus moodustab 14,39 mln EUR. Meetme määruse tingimuste lihtsustamine täitis oma eesmärgi ning toetuskeemi rakendamine on olnud plaanipärane. Taotluste vastuvõtmise on peatatud eelarveliste vahendite lõppemise tõttu 2010. aasta 14. jaanuaril.

2009. aastal lõppes kolm projekti: Paikuse valla projekt „Paikuse valla ettevõtlusala juurdepääsuteede renoveerimine“ ja kaks Viljandi linna projekti „Männimäe ettevõtluspiirkonna arendamine“ ning „Kantermaa tööstuspiirkonna arendamine. Raua tänava osaline rekonstrueerimine.“

Hinnang finantsprogressile on väga hea, kuna rahastatud taotluste maht on prognoosid ületanud. Väljamaksete teostamise ajagraafikus on vähesel määral esinenud viivitusi, mis tulenevad toetuse saaja poolt projekti lõpptähtaja edasi lükkamisest (põhjused on erinevad: finantseerimisraskused, hangete vaidlustamised).

Kuna 52-st rahuldatud taotlusest on lõppenud üksnes 8 projekti, siis on vara veel tulemustele hinnangut anda.

Meetme „Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine“ määrus jõustus 9. 06. 2008. Projektide rahastamine toimub investeringute kava kohaselt. Eeltaotlusi projektide nimetamiseks investeringute kavasse sai SIM-le esitada kuni 11. 08. 2008. a. Eeltaotluste alusel koostatud 7 projektist koosnev investeringute kava kinnitati Vabariigi Valituses 05.03.2009. Meetmete ettevalmistamisega seotud raskusi ei ole esinenud ning kõik on sujunud probleemideta.

Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud rahastamiskava alusel on 2009. aastal tehtud EASi poolt 3 rahuldamise otsust summas 12,18 mln EUR. Rahastati järgmisi projekte: Kuressaare kindluse kui turismiobjekti arendamine, teaduskeskus AHHA uue hoone ehitamine koos püsiekspositsiooni ehitusega ning Tehvandi staadioni rekonstrueerimine multifunktsionaalseks aastaringse kasutusega rahvusvaheliseks spordi- ja turismikompleksiks. 2009. aastal esitas taotluse 31,96 mln EUR suuruse toetuse taotlemiseks ka Eesti Rahva Muuseum, kuid see jõuab otsuseni 2010. aastal. Lisaks esitavad 2010. a. I kvartalis taotlused ka SA Tallinna Teletorn ja Eesti Meremuuseum ning 2010. a. II kvartalis Kohtla-Nõmme vald.

Meetme rakendamine on kulgenud plaanipäraselt. Finantsprogressi võib pidada heaks, kuigi väljamaksete teostamise ajagraafikus on esinenud mõningaid viivitusi, mis on tulenenud hangete teostamise viibimisest (Saaremaa Muuseumi projekt) ja abikõlblike kulude ekslikust prognoosist (SA Teaduskeskus AHHA projekt).

Meetme „Kompetentsikeskuste arendamine“ rakendamise määrus jõustus 16.07.2009. 2009. aastal viidi läbi ideekavandite voor. Meetme raames on seatud eesmärgiks koondada väljastpoolt Harju- ja Tartumaad teadus- ja arendusasutustes kindlate valdkondadega seotud kompetents ja ressurss ning kasutada seda teadmismahuka ettevõtluse arendamiseks kompetentsikeskuste ellukutsumise näol. Meetme ettevalmistamine kulges plaanipäraselt. Heakskiidetud ideekavandite esitajad saavad võimaluse järgnevates etappides taotleda toetust tugitegevuste läbi viimiseks ning ühtlasi ka õiguse esitada taotlus põhitegevuste toetamiseks. Tugitegevuste toetuse taotlemine toimub jooksvalt 2010. aasta esimese poolaasta jooksul. Põhitegevuste toetuse taotlemine toimub vooruliselt, põhitegevuste toetuse taotlemise voorud kuulutatakse välja alates 2010. aasta lõpust, tuginedes taotlejate poolt läbiviidud tugitegevuste hinnangulisele tulemuslikkusele.

2009. aastal kuulutati välja ideekavandite taotlusvoor, kuhu laekus 18 ideekavandit kompetentsikeskuse väljaarendamiseks. Otsused ideekavandite heakskiitmise või tagasilükkamise osas võeti vastu 28.01.2010, misjärel avati jooksev taotlemine kompetentsikeskuste ettevalmistavatele tegevustele toetuse taotlemiseks (08.03.2010). 2010. aasta teises poolaastas avatakse eeldatavalt taotlusvoor kompetentsikeskuse põhitegevuste (investeeringud ja keskuste rakendamine) elluviimiseks toetuse taotlemiseks.

Ideekavandite parema ettevalmistamise eesmärgil viidi 2009. aastal läbi 3 infopäeva meetme ja ideekavandite voo tutvustamiseks (Tallinnas, Paines ja Tartus), osalejaid oli kokku 68. Lisaks pakkus EAS kompetentsikeskuse arendamisest huvitatutele ideekavandi koostamise faasis personaalset eelnõustamist.

Kuna 2009. aastal avati meetme ideekavandite voor (otsused 2010. a) ja toetust saab taotleda alles 2010. aastal, siis kohustus 2009. lõpu seisuga ei ole võetud ega ei olnud ka planeeritud.

Samas, arvestades rakenduskava koostamise lähtekohta, mille kohaselt Eestis on puudulikult välja arendatud regionaalsete kompetentsikeskuste võrgustik, on juba meetme avamisega astunud oluline samm lähtestatud eesmärgi täitmise suunas, kui laekunud on mitmeid tugevaid regionaalsete kompetentsikeskuste arendamise initsiatiive. Nende initsiatiivide abil panustatakse perspektiivis kindlasti tööhõive suurendamise ja tööelu kvaliteedi tõusu ning samuti ettevõtlikkuse suurendamise. Luuakse eeldusi uute töökohtade tekkeks, ettevõtluse stimuleerimiseks kui tööelu kvaliteedi tõusuks piirkondades. Et kompetentsikeskused spetsialiseeruvad valdavalt valdkonniti, aidatakse keskuste ellukutsumisega kaasa eri valdkondade arendamisele, just teadusmahukate tegevuste toomise ja rakendamisega Eesti piirkondades.

Meetme „Interneti püsiühendused“ väljatöötamisega on alustatud. 2009 IV kvartalis alustati avaliku sektori huvide kaardistamisega kohalikul tasandil kiire internetiühenduse vajaduse väljaselgitamiseks. Tulenevalt sellest, et rakenduskava põhimõtete kokkuleppimisel oli käimas mitmeid internetiühenduse kättesaadavust ja kvaliteeti parandavaid programme/projekte, otsustati asjaomaste ministriumide vahel üldiselt pärast kõnealuste programmide rakendamist tuvastada valdkonnas veel katmata vajadused ning alles seejärel disainida ja ellu kutsuda sobiv ajakohane meede. Kuna IT valdkond tervikuna on väga kiiresti arenev ja kiiresti muutuvad ka vajadused internetiühenduste tehniliste näitajate osas, peeti mõistlikuks planeerida vastavaid tegevusi 3-5 aastast perspektiivi. Sellest tulenevalt planeeritakse meede avada 2010.

Prioriteetse suuna meetmed panustavad otseselt riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia (edaspidi RSKS) prioriteedi „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ ning Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015 eesmärkide elluviimisse. Prioriteetse suuna meetmed panustavad RSKS üldeesmärgi saavutamisse läbi sotsiaalse sidususe, keskkonna säästvuse ning majanduse konkurentsivõime kasvu toetamise.

7.4.2.1 Seos muude rahastamisvahenditega

Prioriteetse suuna 4 meetmete vahenditega täiendatakse oluliselt piirkondlike arenguvajaduste finantseerimiseks ettenähtud siseriiklike eelarvevahendeid (sh

siseriiklike regionaalprogrammide investeeringud), prioriteetse suuna vahenditel on kokkupuutepunkte ka teiste kasutatavate välisvahenditega.

Täiendavad siseriiklikud regionaalprogrammid:

- Kohaliku külastuskeskkonna arendamisele suunatud tegevuste osas on toetatud samalaadseid, kuid väiksemamahulisi investeeringuid siseriiklikust piirkondade konkurentsivõime tugevdamise väikeprojektide programmist (taotluste vastuvõtmise lõpetati alates 6. maist 2009).
- Piirkondliku arengu kavandamise programmist on võimalik taotleda toetust piirkonna konkurentsivõime tugevdamisele suunatud strateegiate ja arengukavade koostamiseks, et valmistada ette struktuurifondidest või riiklikest vahenditest rahastatavaid arenguprojekte (alates 13. august 2009 peatati külastuskeskkonda (turismi- ja puhkemajandust) toetavate taotluste vastuvõtt, jätkatud on tootmis- ja logistikaettevõtete jaoks olulist ettevõtluskeskkonda toetavate taotluste vastuvõttu).
- Regionaalsete investeeringutoetuste programmist eesmärgiks on kvaliteetsema kohaliku elukeskkonna loomiseks ja arendamiseks toetada regionaalseid investeeringuid laste, noorte, perede, vanurite ja puuetega inimeste (edaspidi sihtgrupp) jaoks hoolekande-, õppimis-, sportimis- ja vaba aja veetmise tingimuste parandamiseks, et tõsta toetuse sihtgrupile avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Programm omab sarnaseid eesmärke meetmega „Kohalike avalike teenuste arendamine“, kuid toetatakse väiksemamahulisemaid investeeringuid.
- Samuti on prioriteetse suunaga seotud kohaliku omaalgatuse programm kohalike mittetulundusühenduste võimekuse suurendamiseks viia ellu arenguprojekte.

Seosed teiste välisvahenditega:

- Alasuuna „Kohalike avalike teenuste arendamine“ raames on toetatavatel tegevustel seoseid HTMi meetmetega huvikoolide ja avatud noortekeskuste arendamiseks. Samuti on kokkupuutepunkte maaelu arengukava meetmetes toetatavate ajalooliselt väljakujunenud kooskäimiskohtade taastamisega, mis aga on väiksemamahulised ja suunatud ennekõike era- ja mittetulundussektorile. Investeeringutel piirkonna esmatasandi tervishoiuteenuste ja sotsiaalteenuste osutamiseks on seoseid Sotsiaalministeeriumi meetmetega, kus rõhk on suurte haiglate ning riiklike hoolekandeesutuste toetamisel.
- Alasuuna „Kohalike avalike teenuste arendamine“ toetatavad tegevused ühistranspordi kättesaadavus parandamiseks (reisiterminalid, ootekojad) ning alasuuna „Linnaliste piirkondade arendamine“ raames toetatavad tegevused säästva linnatranspordisüsteemi arendamiseks (sh kergliiklusteed, ühistranspordikorraldus) omavad toetavat mõju Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava strateegilise ja regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri investeeringutele.
- Alasuuna „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ raames toimib sünergia kalandusfondi rakenduskava kolmanda teljega sadamate arendamisel. Nimelt toetatakse Euroopa Kalandusfondist sadamate rekonstrueerimist

kalanduse jaoks, samas kui käesoleva prioriteetse suuna raames saab ERF toetust kasutada kohaliku turismi arengu jaoks oluliste väikeste külastussadamate arendamiseks. Lisaks toetab alasuuna raames ellukutsutavate kompetentsikeskuste arendamine „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Ettevõtete uuendus- ja kasvuvõime suurendamine“ eesmärkide elluviimist, omades sünergiat riiklike klasterarendustega.

Võimalike kattuvuste välistamiseks meetmete ja toetatavate tegevuste tasandil on prioriteetse suuna meetmete väljatöötamise käigus tehtud koostööd teiste ministeeriumidega ning tõmmatud selged taotleja- või tegevusepõhised lahkmejooned. Lisaks töökohtumistele kaasatakse teisi ministeeriume ka prioriteetse suuna seirekomisjoni kaudu, kelle ülesandeks on muuhulgas meetme tingimuste eelnõude ning investeringute kavade eelnõude kooskõlastamine.

Võimalike kattuvuste vältimiseks abikõlblike taotlejate ja tegevuste osas on määratletud rakenduskavades täpsed abikõlblikkusreeglid ja koordineerimismehhanismid. Peamiseks rahastamise kattuvuse vältimise meetodiks projekti tasandil on taotlejalt vastava lisainfot küsimine. Taotleja peab taotlusvormis ära näitama allikad, kust on projektile või seotud projektidele veel finantseerimist taotletud (nii need, mille osas on finantseerimisotsus tehtud kui ka need, mille osas otsust ei ole tehtud). Antud info põhjal on EASil võimalik hinnata potentsiaalset kattuvust ja selle vältimiseks abinõud kasutusele võtta.

7.4.2.2 Mõju horisontaalsetele teemadele

EARK-s on kirjeldatud eeldatav mõju horisontaalsetele teemadele. Horisontaalsete teemadega on arvestatud meetmete tingimuste väljatöötamisel läbi toetatavate tegevuste ja potentsiaalsete taotlejate määratlemise ning hiljem ka taotluste hindamisel. Projektide mõju horisontaalsetele teemadele seiratakse SFCSi kaudu. RÜ sisestab SFOSi projekti lõpparuannete alusel kõigi lõpetatud projektide kohta andmed projekti mõju kohta horisontaalsetele indikaatoritele.

Struktuurivahendite horisontaalsetest teemadest panustavad prioriteetse suuna meetmed otseselt tasakaalustatud regionaalarengusse (97,73% lõpetatud projektidest on omanud positiivset mõju). Prioriteetse suuna projektid on otseselt suunatud regionaalse arengu tasakaalustamisele, regionaalse ja kohaliku iseloomuga probleemide lahendamisele ning kohalike arengueelduste tõhusama ärakasutamise toetamisele.

Meetmetel on positiivne mõju ka teistele horisontaalsetele teemadele: keskkonnahoiule (72,73% lõpetatud projektidest), võrdsetele võimalustele (45,45%), infoühiskonnale (43,18%) ning kodanikuühiskonna arengule (40,91%). Prioriteetse suuna rakendamisega aidatakse kaasa keskkonnaseisundi parandamisele ja loodusvarade säästlikumale kasutamisele, Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise alasuunas toetatakse kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslike objektide väljaarendamisel külastusobjektideks ja nende keskkonnasäästlikumat kasutust sealsete sanitaar- ja jäätmehooldustingimuste parandamisega. Linnaliste piirkondade arendamise alasuund toetab loodusliku mitmekesisuse kaitsmist ning suurendab tervislikuma elukeskkonna osa linnaruumis läbi tegevuste, mis on suunatud rohe- ja

rekreatsioonialade väljaarendamisele ning avalikuks kasutuseks mõeldud alade planeeringute koostamisele linnaruumis ja linnade lähiümbruses.

Otseselt võrdsete võimaluste tagamisele on suunatud kohalike avalike teenuste infrastruktuuri arendamine, sealhulgas tegevused sotsiaalse turvalisuse parandamisega seotud avaliku infrastruktuuri arendamiseks (lastehoiuasutuste, hooldekodude, laste- ja naiste turvakodude jm sotsiaal-, tervishoiu- ja tööhõiveteenuste osutamiseks vajalike avalike infrastruktuuride investeeringud). Piirkondade konkurentsivõime tugevdamisele ja kohalike avalike teenuste arendamisele suunatud projektid aitavad enamuses kaasa võrdsete võimaluste suurendamisele, kuna neis lähtutakse naiste ja meeste vajadustest kohalikul tasandil, parandamaks avalike teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust ning inimeste sotsiaal-, majandus- ja kultuurielus osalemise võimalusi.

Infoühiskonna arendamisele aitab otseselt kaasa alasuund kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamine, mille raames on tegevused suunatud teiste hulgas investeeringute toetamisele andmesideühenduste parandamiseks turutõrkepiirkondades, kus looduslike iseärasuste või muude asjaolude tõttu puudub või on häiritud interneti- ja muu andmesideühendus. Prioriteetse suuna rakendamine aitab seeläbi parandada ligipääsu digitaalsele teabele piirkondades, kus ebapiisavate ühendusvõimaluste tõttu on infoühiskonna arengust seni vähem osa saadud.

Kodanikuühiskonna arengule aidatakse kaudu kaasa seeläbi, et MTÜd ja SAd on potentsiaalsete toetusesaajate seas. Projektide elluviimine suurendab MTÜde võimekust projektide kavandamisel, juhtimisel ning hindamisel. Sel viisil kasvab organisatsioonide võimekus nii oma valdkonnas tegutsemiseks kui tulemuslikuks partnerluseks.

Alasuuna „Kohalike avalike teenuste arendamine“ meetme eeltaotluste hindamismetoodika arvestab prioriteetse suuna üldisi valikukriteeriume. Oma olemuselt on meetme raames toetatavad projektid regionaalsesse arengusse ja võrdsetesse võimalustesse panustavad ning hindamismetoodika peab selgitama neist välja mõjusamad ja jätkusuutlikumad. Eeltaotluste jätkusuutlikkuse hindamisel võetakse muuhulgas ka arvesse, kas projektid on kooskõlas säästva arengu põhimõtetega.

Alasuuna „Linnaliste piirkondade arendamine“ meetme ettepanekute hindamisel võtab hindamiskomisjon projektide hindamisel muuhulgas arvesse ka seda, kas projektid arvestavad miljöö ja keskkonnaga ning on kooskõlas säästva arengu ja universaalse disaini põhimõtetega. Kui projekt seda eeldab, võetakse hindamisel arvesse ka millist mõju omab projekt keskkonnaseisundile ja võrdsete võimaluste edendamisele.

„Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise“ alasuuna meetmetes võetakse hindamisel arvesse projekti mõju keskkonnaseisundi paranemisele ja võrdsete võimaluste edendamisele.

7.4.2.3 Seosed Lissaboni strateegia eesmärkidega

Prioriteetse suuna 4 meetmed panustavad ka Lissaboni strateegia eesmärkidesse: konkurentsivõime, ettevõtluskeskkond, tööhõive, peamiselt läbi meetme

„Kompetentsikeskuste arendamine“, mis aitab kaasa EN määruse nr 1083/2006 lisa IV prioriteetse suuna „Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine (TTA), innovatsioon ja ettevõtlus“ ellu viimisele.

7.4.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

1) Riigihangetega seotud probleemid

- Riigihangetega kaasnev surve madalateks hindadeks mõjutab projekterimistööde kvaliteeti ja ka tähtaegselt ellu viimist. Projekti dokumentatsioon ei ole koostatud piisava põhjalikkusega, mistõttu ehitustööde teostamisel jäetakse ehitusettevõttele võimalus nõuda lisakulusid.
- Ehitusturu mahtude langusest tulenevalt on suurenenud konkurents ehitustööde riigihangetel, mis on viinud hinnad alla. Madalamate pakkumuste alusel võitnud töövõtjad avaldavad omakorda suurt survet tellijale ehitusprojektis kajastatud asenduste tegemiseks ehk odavamate materjalide (samas ka kehvema kvaliteediga) kasutusele võtuks, mis ei taga ehituse kvaliteeti. Enamus ehitushankeid teostatakse peatöövõtu korras, mistõttu alapakkumise teinud ettevõtte ei leia piisavalt usaldusväärseid ja kvaliteetseid alltöövõtjaid, millest tulenevalt on töövõtja viivitanud projekti valmimisega või loobunud tööde teostamisest.
- Taotlejate, eelkõige väikeste omavalitsuste (alla 1000 elaniku) ja MTÜ/SA-de vähesed kogemused riigihangete läbiviimisel. Eksimused hangetel on väga levinud, mõnedel juhtudel on see ka tinginud toetusest osaliselt ilma jäämise, mis omakorda on projekti elluviimisel tekitanud toetuse saajatele täiendavat finantskoormust.
- Rmi poolt läbi viidud auditis³⁰ on juhitud RA tähelepanu asjaolule, et EAS-i hangete kontrollitegevus ei ole olnud piisav riigihankekohuslasest toetuse saajate riigihanke piirmäära ületanud hangete osas. RÜ poolse riigihangete kontrolli ulatuse määratlemiseks on Rmi poolt koostatud riigihangete kontrolliprotseduuri näidis (03.02.2010) ja vähendatud kontroll-leht, mille alusel saab kindlaks määrata taotlejate ja toetuse saajate hankekohuslust vastavalt Riigihangete seadusele.

2) Taotlejate finantssuutlikkusega seotud probleemid

- KOVde eelarvemahtude vähenemine ja kõrged laenukoormused on tekitanud mõningaid probleeme projektide omafinantseeringu leidmisel. Hetkel on see väljendunud eelkõige selles, et projektide elluviimise perioode üritatakse pikemaks ajatada või esitatakse taotlus toetuse saamiseks algselt kavandatud ajast hiljem. Mõne projekti puhul võib esineda suurem risk nende ärajäämiseks tulenevalt KOV eelarve seadusega kehtestatud piirangutest – täiendavaid laene ei ole võimalik võtta ning tulude vähenemisest tingituna ei suudeta omafinantseeringut katta.

³⁰ Auditi nr I-77/2008 „Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse juhtimis- ja kontrollisüsteemide hindamine rakendusüksuse ülesannete täitmisel Eesti Riikliku Arengukava meetme 4.6 rakendamisel Euroopa Liidu struktuurivahendite rakendamisperioodil 2004-2006“ lõpparuanne

3) Meetmete rakendamisega seotud probleemid

- Investeeringukavadesse on võimalik projektide lisamine eskiis- või eelprojektide alusel. See tähendab paljude projektide puhul, et alles pärast kava kinnitamist alustatakse projekteerimishankega, toimub projekteerimine, projekti ekspertiis, ehitushanke korraldamine ning taotluse esitamine EASile. Projektide elluviimise ajakava on seetõttu pikaajaline. Ajakava pikendab sageli veelgi hangete vaidlustamine.
- Eskiisprojekti alusel koostatud hinnakalkulatsioonid ei pruugi paika pidada, mis võib kaasa tuua projektide kallinemise või odavnemise. Kallinemine tähendab suuremat omafinantseerimiskohustust, odavnemised on toonud kaasa taotlejate soovi lisategevusteks, mis alati ei taga aga piisavat teenuse kvaliteedi tõusu võrreldes (proportsioonis) investeeringu maksumusega.

RA jälgib meetme rakendamisel tekkivaid probleeme või tõrkeid ning on valmis vajadusel oma kompetentsuse raames nõustama Rüd või taotlejat, samuti tegema korrektiivse meetme rakendamise õigusraamistikus. RA jälgib ka koostöös RM-ga KOVe, kellel võib esineda probleeme omafinantseeringu katmisel.

EASi parendustegevusteks probleemide ennetamisel ja lahendamisel on kõigi taotlejate individuaalne eelnõustamine nii taotlejate asukohas kui ka telefonitsi ning e-kirja teel (sh uute ettepanekute esitamine, hangete läbiviimine, taotluse koostamine, aruannete koostamine) ning operatiivne tegutsemine probleemide lahendamisel. Nimetatud meetmed on parendanud taotluste ja aruannete kvaliteeti.

7.5 Rakendamine prioriteetse suunas „Hariduse infrastruktuuri arendamine“

7.5.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 12. Saavutused prioriteetses suunas 5

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund suund: Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine											
Üldine eesmärk: ERDFst toetust saanud kutseõppeasutuste arv											
ERDFst toetust saanud kutseõppeasutuste arv ³¹	Saavutustase eesmärgist %	0	3,2%	16%							
	Saavutustase	0	1	5							Projektaruanded
	Eesmärk				15					31	
	Esialgne tase	10 (2006)									
Eesmärk 1: Kutseõppeasutustes on kvaliteetset ja tänapäevast õpet võimaldavad õppevahendid- ja seadmed											
Kutseõppeasutuste õppepraktikabaaside kaasajastatud õppeseadmete ja -vahendite osakaal ³²	Saavutustase eesmärgist %	0	0	18%							
	Saavutustase	0	0	16%							
	Eesmärk				50%					90%	
	Esialgne tase	11% (2006)									
Eesmärk 2: Kutseõppe kättesaadavuse tagamiseks on õppijatele loodud kaasaegsed elamis- ja olmetingimused											

³¹ Munitsipaal- ja riigikutseõppeasutuste arv, mis saavad perioodil 2007-2013 investeeringute ning soetuste toetust ERFst.

³² Taset arvestatakse lähtudes koolide taotlustest võrreldes kõigi vajalike seadmete hulga. Täielik tase (100%) on 30 000 kaasaegse õppetehnikaga varustatud õppekohta.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Kaasajastatud elamiskohtade osakaal õpilaskodudes ³³	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							HTM
	Eesmärk				40%					85%	
	Esialgne tase	15% (2006)									
Eesmärk 3: Kutseõppeasutustes on õppeotstarbeline infrastruktuur kaasajastatud											
Kaasajastatud õppekohtade osakaal kutseõppeasutustes ³⁴	Saavutustase eesmärgist %	0	0	19%							
	Saavutustase	0	0	18%							HTM
	Eesmärk				25%					42%	
	Esialgne tase	12% (2006)									
Alasuund suund: Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekeskkonna kaasajastamine											
Eesmärk: HEV õpilaste koolide õpikeskkond vastab kehtivatele normatiividele ning on kohandatud tulenevalt kooli õpilaste erivajaduste spetsiifikast											
ERDFst toetust saanud HEV koolide arv ³⁵	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							Projektaruanded
	Eesmärk				4					9	

³³ Arvestuslikult on elamiskoha pinnanormiks võetud 12 m². Täielik tase (100%) on 5 700 õpilase elamiskohta.

³⁴ Arvestuslikult on ühe õppekoha pinnanormiks arvestatud 12 m². Täielik tase (100%) on 30 000 õppekohta.

³⁵ HEV koolide arv, mis saavad perioodil 2007-2013 ERF toetust õppimis- ja elutingimuste kaasajastamiseks ning normatiividega kooskõlla viimiseks.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas
	Esialgne tase	0 (2006)									
HEV koolide õpilaste arv, kelle õppimis- ja elutingimused (sh võimalused töösüste arendamiseks) on kaasajastatud ning vastavad kehtivatele normatiividele ³⁶	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							Projektiaruanded
	Eesmärk				300					1500	
	Esialgne tase	0 (2006)									
Alasuund suund: Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine											
Eesmärk: Noorsootöö infrastruktuur toetab noorsootöö teenuste regionaalset kättesaadavust ja noorte kaasatust noorsootöö tegevustesse											
ERDFst toetust saanud avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide arv ³⁷	Saavutustase eesmärgist %	0	0	13%							
	Saavutustase	0	0	6							
	Eesmärk				20					45	
	Esialgne tase	14 (2006)	0								
Tulemusindikaator											
Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja	Saavutustase eesmärgist %	0	0	13%							

³⁶ Renoveeritud koolihooned võimaldavad rakendada õpilastele vajalikke tugistruktuure, uuendada koolide sisustust ja tehnilist varustatust.

³⁷ Perioodil 2007-2013 ERDFst toetust saanud objektide arv. Perioodil 2004-2006 sai toetust kokku 14 valdkondlikku objekti.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas
nõustamiskeskuste ning huvikoolide füüsiline keskkond vastab noorte vajadustele ja toetab noorsootöö teenuste osutamist ³⁸	Saavutustase	0	0	4%							
	Eesmärk				5,5%					10%	
	Esialgne tase	3% (2006)									

³⁸ Eestis on 140 avatud noortekeskust, 20 teavitamis- ja nõustamiskeskust ning 300 huvikoole. Indikaatoriks on renoveeritud/ehitatud avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide osakaal nende koguarvus (460 tk). Investeeritakse peamistesse noorsootöö struktuuriüksustesse lähtudes regionaalsetest kaalutlustest, piirkondlikust noorte arvust ja noorsootöö võrgustiku arendamise vajadusest.

7.5.2 Kvalitatiivne analüüs

Prioriteetne suund 5 „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ hõlmab kolme meetet:

- 2.5.1 Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine;
- 2.5.2 Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine;
- 2.5.3 Hariduslike erivajadustega õpilaste õpikeskkonna kaasajastamine.

Kõik meetmed on avatud.

Haridus- ja teadusminister kinnitas 21. detsembril 2007. a määruse nr 82 „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide infrastruktuuri kaasajastamise meetme tingimused ja investeeringute kava koostamise kord“, 2. aprillil 2008. a määruse nr 23 „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamise meetme tingimused ja investeeringute kava koostamise kord“ ning 9. mail 2008. a määruse nr 27 „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekeskkonna kaasajastamise meetme tingimused ja investeeringute kava koostamise kord“. Kõigi kolme meetme määruseid muudeti 2009.aastal. Peamisteks muudatusteks olid abikõlblikkuse perioodi pikendamine 31. detsembrini 2015. a. Lisaks täpsustati kriteeriume, mille alusel hinnatakse projekti vastavust esialgsele projekti kavandile.

Hindade langus ehitussektoris on toonud kaasa rakendajate soovi renoveerida/ehitada suuremas mahus ja soetada seadmeid ja inventari, mis esialgse projekti kavandis plaanitud ei olnud. Setõttu tekkis vajadus täpsemini reguleerida projekti vastavuse kriteeriume, et ühelt poolt, oleks toetuse saajal võimalus paindlikult reageerida muudatustele kooli vajadustes, teiselt poolt aga, vältida vahendite mitteeesmärgipärasest kasutamist. Meetme tingimuste muudatustega sätestati, et projekti muudatused (ehitava pinna maht või soetatavate seadmete maksumus) võivad erineda kuni 15% projekti kavandis esitatust. Kui taotleja soovib ehitava pinna mahtu või soetatavate seadmete maksumust muuta rohkem kui 15%, peab muudatus olema enne taotluse esitamist RAga kirjalikult kooskõlastatud.

Kõik investeeringute kavad kinnitati Vabariigi Valitsuse korraldustega 2008. aastal. 2009.aastal muudeti investeeringute kavasid meetmetel 2.5.2 ja 2.5.3.

19.06.2008 kinnitatud Vabariigi Valitsuse korraldust nr 281 „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ meetme „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“ investeeringute kava 2007-2015 kinnitamine“ muudeti kolmandat korda Vabariigi Valitsuse 17.12.2009 korraldusega nr 565. Lisandusid projekti eeldatavad alustamise/lõpetamise tähtpäevad. Investeeringute kava muutmisel on arvestatud ka 2009. aastal toimunud käibemaksu määra tõusuga endiselt 18%-lt 20%-le. Muudetud kavas on 90 objekti (varasemas variandis oli 93). Põltsamaa Ametikooli neli projekti liideti üheks. Projektide „Praktikakorpuse renoveerimine ja sisustamine“, „Ehituslabori väljaehitamine ja sisustamine“, „Metalli ja puidu õppelaborite renoveerimine ja sisustamine“ ja „Autolabori renoveerimine ja sisustamine“ uueks nimeks on „Põltsamaa Ametikooli uus praktikakorpus“. Projekti kavandite hinnangulised maksumused liideti, ning projektidele eraldatavate vahendite kogumaht jäi samaks.

11.12.2008 kinnitatud Vabariigi Valitsuse korraldust nr 506 „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Hariduse infrastruktuuri arendamine“

meetme „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekeskkonna kaasajastamise" 2008-2015 perioodi investeeringute kava kinnitamine“ muudeti Vabariigi Valitsuse 10.12.2009 korraldusega nr 541. Lisandusid projekti eeldatavad alustamise/lõpetamise tähtpäevad.

31.12.2009 seisuga on tänu prioriteetse suuna projektidele loodud 72 töökohta. Aruandeperioodi lõpuks on lõppenud 17 projekti ning kasusaanud õpilasi on 1050.

Analüüs meetmete kaupa:

Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine (meede 2.5.1)

Toetavad tegevused

- Avatud noortekeskuste, noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste ja huvikoolide ruumide ja hoonete ja teenuse osutamiseks kasutatava ümbritseva keskkonna renoveerimine ja ehitamine;
- Infotehnoloogiliste infrastruktuuride väljaarendamine;
- Noorsootööd toetava tehnilise ja materiaalse baasi kindlustamiseks vajalike kaasaegsete seadmete, inventari ja töövahendite hankimine.

Meetme 2.5.1. eesmärkide seadmisel on lähtutud Noorsootöö strateegiast 2006-2013 ning vajadusest suurendada noorsootöö teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust. Eesti erinevates piirkondades on nimetatud teenuste kättesaadavus ebahühtne ja ei toeta piisaval määral noorte valmisolekut ühiskonnas hakkamasaamisel ja tööturule sisenemisel. Selle üks põhjusi on noorsootöö peamiste teenuseid osutavate infrastruktuuri osade – avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide – kehv seisukord.

Meetmes 2.5.1 on aruandeperioodil, 2009. aastal, lõppenud 6 projekti. See moodustab 13% avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide sihttasemest aastaks 2013 (45). Meetme eesmärgiks on renoveerida kokku 45 avatud noortekeskust, teavitamis- ja nõustamiskeskust ning huvikooli. Investeeringute kavaga on kinnitatud 47 objekte. Kuna meetmes on 31.12.2009. a seisuga rakendamise faasis 35 projekti, millest 2/3 on planeeritud lõppema 2010. aastal, on eesmärgi saavutamine väga tõenäoline. EARKis sätestatud alasuuna eesmärkide saavutamine on tõenäoline.

Samas tuleb silmas pidada, et Eestis tegutseb 2008. aasta seisuga üle 335 huvikooli, 197 noortekeskust ning 25 teavitamis- ja nõustamiskeskust. Meetme tulemusindikaatoriks on renoveerida/ehitada ERF toetuse abil 10% avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide koguarvust (ca 460 tk). Vaatamata tõenäosusele et valdkonnas suudetakse 2013. aastaks seatud sihtase (10%) täita, jääb siiski 90% objektidest renoveerimata. Ehk jääb siiski vajadus noortevaldkonna infrastruktuuri edasiseks arendamiseks, kuna vaid vähesed objektid vastavad kaasaegsetele nõuetele. Põhjuseks on hoonete amortisatsioon ja KOVde vähene võimekus neid renoveerida.

Struktuurvahendite kasutuselevõtmine on antud programmeerimisperioodil toetanud väljakujunenud noorsootöö võrgustikku ühendades noorsootöö strateegias aastateks

2006-2013 seatud eesmärgid. Avatud noortekeskuste ja noorte teavitamise- ja nõustamiskeskuste tegevust on riiklikult rahastatud noortele pakutavate teenuste tagamiseks. Seega on struktuuritoetuste kaudu renoveeritud asutuste sisulist tegevust riik toetanud kui noore arengu vajalike teenuseid.

Riiklikule rahastusele lisaks on käesoleval programmeerimis perioodil ka ESF vahendeid suunatud noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste arengusse läbi programmi „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“. ERF ja ESF vahendite kasutamine lõimitult ja eesmärgistatult noorte teavitamis- ja nõustamiskeskustes toetab oluliselt karjääriteenuste ulatuse ja kvaliteedi suurenemist läbi teenuse osutamise keskkonna ja teenuse sisulise arendamise ning parandab noorte konkurentsivõimet, tööhõivevalmidust ja toimetulekut.

Avatud noortekeskuste roll noorele arenguvõimaluste loomiseks toetab noortekeskustes omandatud oskuste ja vilumustega noorte toimetulekut ja konkurentsivõimet. Struktuurivahendite toel noortekeskuste renoveerimine võimaldab keskustel oma teenuste kvaliteeti ja ulatust tõsta ning jõuda efektiivsemalt seni kaasamata noorte sihtrühmadeni. Lisaks ERF vahenditele suunatakse noortekeskuste sisulisse arengusse ja ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ vahendeid. Seega on riiklik rahastamine ESF ja ERF vahendite kasutamine noortele suunatud meetmete rakendamisel omavahel sidustatud. Tuginedes ülaltoodud analüüsile hindab RÜ/RA meetme rakendamist 2009. aastal heaks.

Tabel 13. Aruandlusperioodi lõpuks lõpetatud projektid

Projekti nimetus	Toetuse saaja
Paide Avatud Noortekeskuse terviklik väljaarendamine	Paide Linnavalitsus
Noortekeskuse rajamine Panga külla	Ridala Vallavalitsus
Kunda Noortemaja renoveerimine	Kunda Linnavalitsus
Abja Valla Noortekeskuse väljaehitamine	Abja Vallavalitsus
Rõuge Avatud Noortekeskuse renoveerimine	Rõuge Vallavalitsus
Tsooru Avatud Noortekeskuse ruumide renoveerimine	Antsla Vallavalitsus

Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine (meede 2.5.2)

Toetavad tegevused

- Kutseõppeasutustes erialaseks ja praktiliseks väljaõppeks kaasaegsete tingimuste loomine so kaasaegsete õppevahendite ja –seadmete vajalikus koguses ja sortimendis soetamine;
- Kutsehariduse kättesaadavuse tagamiseks õpilaskodude renoveerimine ja vajadusel uute ehitamine;
- Kutseõppeasutuste praktilise ja teoreetilise väljaõppe ruumide ja sellega seonduvate tugistruktuurideks ettenähtud ruumide, hoonete ning tehnovõrkude renoveerimine ja vajadusel uute ehitamine.

Eesti üleminek teadmispõhisele majandusele on võimalik üksnes juhul, kui tööjõu turul on piisaval hulgal kvalifitseeritud tööjõudu. Seega sõltub edasine majandusareng tööjõu kvalifikatsioonist ja selle hulgast. Sellest tulenevalt on Eesti kutsehariduse põhiliseks väljakutseks lähiaastatel selle sisuline uuendamine, kutseõppe tõstmine

uuele kvalitatiivsele tasemele. Selleks arendatakse Eesti kutseharidust kahes põhilises prioriteetses suunas:

1. Kutseõpe peab kujunema kaasajanõuetele vastavaks mis oleks üheks peamiseks kvaliteedi tunnuseks.
2. Kutseõpe peab olema kättesaadav kõigile soovijatele ja erinevatele sihtgruppidele.

Aruandeaastal sai Vabariigi Valitsuses heakskiidu „Eesti kutseharidussüsteemi arengukava 2009—2013“ ning vastav rakendusplaan aastateks 2009-2011. Eelnenud perioodi arengukavas pöörati suurt rõhku kutseõppe kättesaadavuse tagamisele, samuti kutseõppeasutuste ajakohastamisele, kus oleks võimalik aja nõudmistele vastavat kutseõpet läbi viia. Uue perioodi arengukava visiooni kohaselt pööratakse nüüd suuremat tähelepanu kutseõppe sisulisele arengule. Sellel eelduseks on ajakohastatud õppetöökojad, mis võimaldaksid kõrgel tasemel kutseõpet läbi viia.

Tänaseks on kutseõppeasutuste võrk üldjoontes välja kujunenud. Riigi hallata on 30 kutseõppeasutust ja munitsipaalkoole on 3. Käesoleval aastal saame rääkida teatavast kutsehariduse maine tõusust. Sellel aastal soovis võrreldes varasemate aastatega üle 1000 noore rohkem jätkata õpinguid kutseõppeasutustes. Kindlasti on üheks mõjuteguriks olnud ka kutseõppeasutuste järjest paranev infrastruktuur ja ajakohased seadmed õppetöö läbi viimiseks. Samuti pakuvad kutseõppeasutused järjest rohkem paindlike ja ühiskonna nõudmistega arvestavaid koolitusi nii taseme hariduses, kui ka täiskasvanutele, kellel pakutakse nii ümber, kui täiendõpet. Tööjõuturu halvenenud olukord on märgatavalt tõstnud huvi täiskasvanutele mõeldud koolituste vastu.

Meetmes 2.5.2 on aruandeperioodil laekunud 16 taotlust, millest 31.12.2009 seisuga on vastavaks tunnistatud 15 projekti. Kokku meetmes 2.5.2 on aruandeperioodi lõpuks lõppenud 11 projekti (neist 2009. a. - 10 projekti ning 2008. a. – 1 projekt) 5-l kutseõppeasutusel. See on 16,13% sihtmärgist ehk 31st kutseõppeasutusest. Samas on kehtivaid haldusotsuseid 19 koolil ja kokku seega 24 kooli saavad ERFi toetust. Seadmeid on soetatud 1575 õppekoha tarvis. Eesmärgiks on 27 000 kaasajastatud seadmetega õppekohta. Kuna 2010.aastal lõpeb eeldatavalt veel 17 projekti, siis on kontrolltaseme saavutamine reaalne. EARKis sätestatud alasuuna eesmärkide saavutamine on tõenäoline.

Tabel 14. Aruandlusperioodi lõpuks lõpetatud projektid

Projekti nimetus	Toetuse saaja
Mehaanika õppekorpuse tehnovõrkude rekonstrueerimine	Tallinna Tööstushariduskeskus
Auto kerade remondi ja värvimise praktikatöökoja õppeseadmete komplekt koos ventilatsiooni süsteemiga	Tallinna Tööstushariduskeskus
Hoonete ja rajatiste eriosade automaatsüsteemide õppelabori sisseseade	Tallinna Tööstushariduskeskus
Kooli elektrivarustuse peakilpide väljavahetamine	Tallinna Tööstushariduskeskus
Mehaanika, mehhatroonika, metalli erialade praktika õppetöökodade tehnovõrkude rajamine	Tallinna Tööstushariduskeskus
Viru Vangla seadmed	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus

Luu Metsanduskoolile metsamasinaõppeks vajaliku tehnika soetamine	Luu Metsanduskool
Kokanduse õppe- ja suurköögi seadmete pargi tehnoloogiline täiendamine	Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool
Söökla ehitus	Räpina Aianduskool
Õppemajandi tehnika ja seadmete soetamine	Räpina Aianduskool
Maastikuehituse ja pargihooldustehnika ning seadmete soetamine	Räpina Aianduskool

Aruandluserioodi lõpuga õpilaskodude ehitamise/rekonstrueerimise projekte lõppenud ei ole. 2010. aastal valmivad veel 5 objekti, seetõttu on ka 2010.aasta kontrolltaseme (1800 kaasajastatud elamiskohta) saavutamine reaalne. Ruume on kaasajastatud 1704 õppekoha tarvis. 2010.aasta kontrolltaseme (5300 kaasajastatud õppekohta) saavutamine on samuti reaalne. Sihttasemete saavutamise võivad ohtu seada riigihangetele tehtud alapakkumised, mille tulemusel on mitmed ehitused hakanud venima ja ühel juhul on ka leping ennetähtaegselt lõpetatud. Tuginedes ülaltoodud analüüsile hindab RÜ/RA meetme rakendamist 2009. aastal heaks.

Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekeskkonna kaasajastamine (meede 2.5.3)

Toetavad tegevused

- Hariduslike erivajadustega õpilaste koolide renoveerimine - õppe- ja eluruumide kehtivate normatiividega kooskõlla viimine ning nende kohandamine tulenevalt õpilaste erivajaduste spetsiifikast.

Erivajadustega õpilastele mõeldud koolides toimuva õppetöö tulemuslikkus ja õppe kvaliteet sõltub suuresti turvalisest õppekeskkonnast ning tervislikest olme- ja õpitingimustest. Meetme raames tagatakse keha-, kõne-, meele- ja vaimupuuetega, psüühika- ja tervisehäiretega ning kasvatuseritingimusi vajavatele õpilastele võimalus omandada võimetekohast põhiharidust koolis, mille õpikeskkonda (õpperuumid, õppevahendid, olmetingimused) on kohandatud tulenevalt kooli õpilaste erivajaduste spetsiifikast. Viimastel aastatel on suurenenud nii hariduslike erivajadustega õpilaste kui ka kasvatusraskustega üldhariduskoolide õpilaste (edaspidi *HEV õpilaste*) arv. Põhjuseks on nii sotsiaal-majanduslikud probleemid, aga ennekõike riigi hariduspoliitiline põhimõte – kaasata kõik HEV lapsed haridussüsteemi.

Riigi üldharidussüsteemi peaesmärk on sõnastatud „Üldharidussüsteemi arengukavas aastateks 2007 – 2013“. Üldharidussüsteemi arendamise peaesmärk on luua üldharidussüsteemis kõigile õpilastele võrdväärsed võimalused ja tingimused võimete- ja huvidekohase ning kvaliteetse hariduse omandamiseks, mis võimaldab jätkata õpinguid ja tulla väärikalt toime elus. 2008. aasta seisuga on Eestis 45 erivajadustega õpilaste kooli, millest 4 on eraomandis, 14 munitsipaalkoolid ning 27 riigiomandis, milles õpib ligikaudu 4200 õpilast.

Meetmes 2.5.3 aruandeperioodil ühtegi projekti lõppenud ei ole. Kuna antud meetmes toetust saavad koolidel puudub EL projektide rakendamise kogemus, siis võtab projektide käivitamine kavandatust rohkem aega. Hetkel on rakendamise faasis 14 kooli 15 projekti, neist pooled on kavandatud lõppema 2010. aastal. Selle alusel võib öelda, et EARKis sätestatud alasuuna eesmärkide (ERFst toetust saanud HEV koolide

arv (9 kooli) ning HEV koolide õpilaste arv, kelle õppimis- ja elutingimused (sh võimalused tööoskuste arendamiseks) on kaasajastatud ning vastavad kehtivatele normatiividele (1500 õpilast)) saavutamise on tõenäoline. Tuginedes ülaltoodud analüüsile hindab RÜ/RA meetme rakendamist 2009. aastal heaks.

Hinnang finantsprogressile

Meetmete rakendamine toimus tõhusalt ja plaanipäraselt. Toetuse väljamaksmise dünaamika oli väga hea. Aruandeperioodil on teostatud väljamakseid (ERF osa) summas kokku 17 849 659 EURi. Perioodi algusest on välja makstud kokku 19 766 857 EURi (ERFi osa). 2009. a. väljamaksed (koos ettemaksetega) moodustasid 188% riigi 2009. a. eelarves planeeritust summast. Seisuga 31.12.09 on välja makstud abikõlblikest kuludest 10% EARK-s kinnitatud eelarvest.

Hindade langus ehitussektoris on toonud kaasa rakendajate soovi renoveerida/ehitada suuremas mahus ja soetada seadmeid ja inventari, mis esialgse projekti kavandis plaanitud ei olnud. Selleks, et, ühelt poolt, toetuse saajal oleks võimalus paindlikult reageerida muudatustele kooli vajadustes, aga, teiselt poolt, vältida vahendite mitteeesmärgipärasest kasutamist täpsustas RA projekti vastavuse kriteeriume. Meetme tingimuste muudatustega sätestati, et projekti muudatused (ehitava pinna maht või soetatavate seadmete maksumus) võivad erineda kuni 15% projekti kavandis esitatust. Kui taotleja soovib ehitatava pinna mahtu või soetatavate seadmete maksumust muuta rohkem kui 15%, peab muudatus olema enne taotluse esitamist rakendusametusega kirjalikult kooskõlastatud.

RA hindab prioriteetse suuna rakendamist aruandeperioodil heaks. Meetmete rakendamine toimus tõhusalt ja plaanipäraselt. Ka toetuse väljamaksmise dünaamika oli väga hea. 2009. a. väljamaksed (koos ettemaksetega) moodustasid 188% riigi 2009. a. eelarves planeeritust summast. Tänu ettemaksete teostamise võimalusele on projektide elluviimine kiirendatud. Rakendamist on tõhustunud ka toetuste täiendava riigieelarvelise rahastamine (sh abikõlbmatu käibemaksu) andmise põhimõtete muutmise.

Teise fondi tüüpi kulutusi on prioriteetses suunas väga vähe, kuna nende alla kuuluvad vaid koolituskulud. Aruandeperioodil on ESF-tüüpi kulusid tehtud summas 566 EUR, mis on 0,003% kõikidest tehtud abikõlblikest kuludest.

7.5.2.1 Mõju horisontaalsetele teemadele

Prioriteetses suunas arvestatakse EARK-s kirjeldatud eeldatavat mõju projektide valikul. Toetuse taotluse vormi kohustuslikuks osaks on kirjeldus, mis on projekti eeldatav mõju horisontaalsete eesmärkide saavutamisele. Horisontaalsete teemadega arvestamine on taotluse vastavuskriteeriumites. Nimelt kirjeldab toetuse taotleja, mis on projekti mõju keskkonnaseisundile (suunatud otseselt keskkonnaseisundi parandamisele, keskkonnasõbralik või neutraalne). Esimese kahe valiku puhul täitakse keskkonnasõbralikkuse mõõdik <http://www.geo.ut.ee/ehitusmoodik/>. Keskkonnasõbralikkuse mõõdiku tulemus allkirjastatakse ja lisatakse taotlusele.

Projekti mõju naiste ja meeste vahelise ebavõrdsuse vähendamisele seletatakse üldiselt (suunatud otseselt soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele; vähendab soolist ebavõrdsust; ei mõjuta naiste ja meeste vahelist ebavõrdsust) ning mõju naiste ja

meeste vahelise ebavõrdsuse vähendamisele tööhõives (toetab meeste ja naiste võrdset integreerimist tööturule; toetab meeste ja naiste võrdset osalemist hariduses; edendab naisettevõtlust; toetab töö- ja pereelu ühitamist; vahetu mõju meeste ja naiste vahelise ebavõrdsuse vähendamisele on raskesti määratav). Eraldi tuuakse välja mõju erivajadustega inimeste juurdepääsu parandamisele (otseselt parandav, neutraalne), mõju regionaalsele arengule (positiivne, neutraalne), projekti mõju infoühiskonna edendamisele (infoühiskonda edendava mõjuga, neutraalne). Arvuliselt tuuakse andmeid (töökohtade arv) hindamaks mõju tööhõivele (töökohtade loomise läbi ning töökohtade säilitamise läbi). Taotluse rahuldamise puhul annab toetuse saaja aru (aastaruanded, lõpparuanne) taotluses toodud horisontaalsete indikaatorite saavutamise kohta.

Aruande aasta jooksul on juba ka lõpetatud projekte ning nende mõju horisontaalsetele teemadele on võimalik tuvastada. Arvestades prioriteetse suuna eesmärkidega, on horisontaalsete teemade indikaatorite saavutusastemed üsna ootuspärased. Programmide seirearuannete põhjal panustavad need horisontaalsete indikaatorite täitmisse järgnevalt:

Võrdõiguslikkuse edendamine

Prioriteetse suuna rakendamisel on otsene mõju võrdsetele võimalustele. Erivajadustega inimeste juurdepääsu suurendamiseks kohandatakse renoveeritavad kutseõppeasutused liikumispuudega inimeste vajadustele vastavaks. HEV õpilaste üldhariduskooli õpperuumide renoveerimisel ja kaasajastamisel arvestatakse kehtivate nõuetega. Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamisel kohandatakse ehitised liikumispuudega inimeste vajadustele vastavaks. Kuna prioriteetse suuna projektid on suunatud eelkõige kaasaegsete füüsiliste tingimuste loomisele, siis projektid ei avalda otsest mõju soolisele võrdõiguslikkusele. Lõppenud projektidest omavad 5 positiivset mõju võrdsete võimaluste edendamisele (29% kõikidest prioriteetse suuna lõppenud projektidest).

Mõju infoühiskonnale

Meede aitab kaasa õppeasutuste infotehnoloogilise varustatuse parandamisele. Ruumide kaasajastamine ja seadmete ning õppetehnika soetamine aitab otseselt kaasa infoühiskonnale arengule (8 lõppenud projekti omavad antud teemale positiivset mõju)..

Mõju regionaalsele arengule

Prioriteetse suuna rakendamisel arvestatakse õppeasutuste ja noortekeskuste paiknemist, hariduse ja teenuste kättesaadavust ning nende mõju kohalikule tööturule. Kutseõppekeskused on olulised regionaalarengu seisukohalt, nende kaasajastamine avaldab positiivset mõju ümberkaudsele piirkonnale. Noortekeskuste arendamine väljaspool suuri keskusi avardab tunduvalt maanoorte eneseteostuse võimalusi. Hariduse infrastruktuuri kaasajastamine annab olulise impulsi Eesti erinevate regioonide arenguks, kuna õppe- ja noorsootöö asutused paiknevad üle Eesti ja üheks strateegiliseks sihiks hariduse infrastruktuuri arendamisel on ka tänapäevaste õppe- ja nõustamisvõimaluste tagamine kõigis Eesti maakondades. Sel juhul tugeneb oluliselt ka perspektiiv, et tulevikus võiksid kutseõppekeskustest välja kujuneda kas regionaalsed või valdkondlikud arenduskeskused. Neile lisaks tegutseksid regioonides noorte avatud- ja nõustamiskeskused, mille ülesandeks on tagada noorsootöö teenuste

mitmekesisus, kvaliteet ja kättesaadavus ning toetada noore isiksuse arenemist ja võimet olla endaga toimetulev ning teistega arvestav ühiskonnaliige.

Prioriteetse suuna mõju regionaalsele arengule on olnud positiivne. Enamik projekte rakendatakse regioonides ehk väljaspool Harjumaad. Maakondade lõikes kõige suurem toetuse summa per capita on Valgamaal, millele järgnevad Järvamaa ja Võrumaa. Kõige suurem toetuse saaja absoluutarvudes on siiski Harjumaa, teisel kohal on Ida-Virumaa ja kolmandal – Valgamaa.

Mõju kodanikuühiskonna arengule

Avatud noortekeskuste, teavitus- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamisel on kodanikuühiskonna arengule otsene mõju. Meetme rakendamine loob lastele, noortele ja täiskasvanutele võimaluse huvihariduse, teabe ja koolituste kättesaamiseks kaasaegsetes tingimustes, mis omakorda loob aluse inimeste kaasamiseks aktiivsesse ellu ja laiendab valikuvõimalusi ühiskonna arengusse panustamisel. Noorsootöö infrastruktuuri meetmes on MTÜd ja SAd toetuse saajate seas. See aitab kaudselt kaasa kodanikuühiskonna arengule, kuna struktuuriabi soodustab saajaorganisatsioonide võimekuse kasvu projektide kavandamisel, juhtimisel ning hindamisel. Sel viisil kasvab organisatsioonide võimekus nii oma valdkonnas tegutsemiseks kui tulemuslikuks partnerluseks. Positiivne mõju antud indikaatorile avaldasid 4 lõppenud projekti (24% prioriteetse suuna lõppenud projektidest).

Mõju keskkonnanõuetele

Infrastruktuuri kaasajastamisel tagatakse keskkonnanõuete järgmine projekti tasemel keskkonnamõju hindamisega, kui seda nõuab keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditseerimise seadus. RÜ on rakendajatel palunud koostada keskkonnasõbralikkuse mõõdik (http://www.geo.ut.ee/ehitusmoodik/Ehitusmoodik_yld.xls) taotlemise faasis. Kui tulemus on olnud üle 60%, siis loeb RÜ projekti keskkonnasõbralikuks. Kõigist 17st lõppenud projektist on 1 projekt keskkonnasõbralik.

7.5.2.2 Prioriteetse suuna meetmete panus „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-13“ prioriteetidesse

Prioriteetse suuna rahastatavad meetmed panustavad RSKS prioriteedi 1 „Haritud ja tegus rahvas“ tegevuste elluviimisesse.

Eestikeelse õppe kvaliteedi ja paindlikkuse tõstmine, võrdsete võimaluste loomine võimetele ja huvidele vastavaks elukestvaks õppeks ning noorsootöö kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine

Õppe kvaliteet sõltub paljuski õppetingimustest. Prioriteetse suuna raames jätkatakse õppeasutuste (kutseõppeasutuste, hariduslike erivajadustega laste koolide) õppekeskkonna kaasajastamist, investeerides vajalikul hulgal jätkusuutlike õppeasutuste kindlustamisse kvaliteetsete kaasaja nõuetele ja lähituleviku vajadustele vastavate õppebaaside, õppeinfrastruktuuri ja õppevahenditega. Rahastatakse noorsootöö infrastruktuuri (avatud noortekeskused, teavitamis- ja nõustamiskeskused ja huvikoolid) arendamist ja luuakse võimalused noorte kaasamiseks nende elu puudutavatesse otsustusprotsessidesse.

Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine ja tööelu kvaliteedi parandamine

Kvalifitseeritud tööjõu pikaajalise pakkumise suurendamiseks tegeletakse töötuse ja mitteaktiivsuse ennetamisega, kus võtmetegevusteks on kutse- ja karjäärinõustamise arendamine, mida toetavad noorsootöö infrastruktuuri ja kutsehariduse infrastruktuuri meetmed.

7.5.2.3 Vastavus Lissaboni strateegia eesmärkidele

Prioriteetne suund toetab Lissaboni strateegia peamise eesmärgi saavutamist – liikumist konkurentsivõimelise ja teadmispõhise majanduse suunas, sh ennekõike elukestva õppe ja tööhõive sihtide saavutamise osas.

7.5.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

- Seoses üldise finantsseisu halvenemisega on riigihangete pakkujate arv tõusnud. Samuti on tõusnud riigihangete vaidlustamise osakaal võrreldes varasema perioodiga (2004-2006). See on toonud kaasa hangete menetlemise protseduuri pikendamise projektides ning ka vajaduse pikendada projektide abikõlblikkuse perioodi. Probleemi lahendamiseks korraldatakse koolitusi KA ja RÜ poolt. Hangete läbiviimisega seotud küsimuste lahendamine toimub tihedas koostöös HTMi riigivara osakonnaga.
- Ehitussektoris on hinnad võrreldes varasemate aastatega oluliselt langenud. See on toonud kaasa rakendajate soovi renoveerida/ehitada suuremas mahus ja soetada seadmeid ja inventari, mis esialgu projektis plaanitud ei olnud. See aga pole kooskõlas meetme määrustega. Meetme määruseid muudeti RÜ soovitusel RA poolt nii, et projekti muudatused (ehitava pinna maht või soetatavate seadmete maksumus) võivad erineda kuni 15% projekti kavandis esitatust. Kui taotleja soovib ehitatava pinna mahtu või soetatavate seadmete maksumust muuta rohkem kui 15%, peab muudatus olema enne taotluse esitamist RAga kirjalikult kooskõlastatud.
- Meetme 2.5.3 oli probleeme projektide ajagraafikust kinnipidamisega. Ajagraafikus kinnipidamise probleemi leevendab projektide eeldatavad alustamise/lõpetamise tähtpäevade kinnitamine investeringute kavas.
- Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamise meetme puhul on potentsiaalseks probleemiks KOV suutlikkus tagada projektide minimaalset kaasfinantseerimist (5%). Probleem puudutab kõiki meetmeid. Probleemi lahendamiseks valmistab KA määruse muudatuse eelnõu, millega reguleeritakse tasakaalustamata eelarvetega KOV-de struktuurivahendite kasutamise võimalusi.

7.6 Rakendamine prioriteetses suunas „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“

7.6.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 15. Saavutused prioriteetses suunas 6

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas	
Alasuund: Tervishoiu infrastruktuuri arendamine												
Eesmärk: õendus- ja hooldusteenuste parem kvaliteet ja kättesaadavus												
Ehitatud/rekonstrueeritud õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks kasutatav pind (m ²)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0								
	Saavutustase eesmärk	0	0	0							Projektiaruanded	
		82 500 m ² (2015)					33000				82500	
	esialgne tase	ei ole kohaldatav										
Õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks ehitatud/rekonstrueeritud pinnal avatavate voodikohtade arv, sh juurde loodud voodikohtade arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0								
	Saavutustase eesmärk	0	0	0							Projektiaruanded	
		1 500, sh 750 (2015)					600, sh 300				1 500, sh 750	
	esialgne tase	Pole kohaldatav										

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas
Eesmärk: aktiivravi infrastruktuur loob eeldused haiglate funktsionaalselt terviklikuks toimimiseks											
Ehitatud/ rekonstrueeritud aktiivravi osutamiseks kasutatav pind (m ²)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	46%							
	Saavutustase	0	0	29 807 m ²							
	eesmärk	65 000 (2015)				20 000 m ²				65 000 m ²	Projektaruanne
	esialgne tase	ei ole kohaldatav									
Kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutavate haiglate osakaal (%) ³⁹	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							
	eesmärk	0% (2015)				16%				0%	Projektaruanded
	esialgne tase	ei ole kohaldatav									
Alasuund: riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine											
Eesmärk: Lastele- ja psüühilise erivajadusega inimestele on tagatud paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused											
Ehitatud pere- ja tegelusmajade arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							

³⁹ Kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutavate haiglate osakaal (%) ei ole 2009 aasta näitajate alusel muutunud, kuigi SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla projekti osas on X-korpus valmis, siis aktiivravi ületamine uude korpusesse Hiiul paiknevatest korpustest viiakse lõpuni 2010 aasta jooksul.

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas
	Saavutustase	0	0	0							Projektiaruanded
	eesmärk	95 pere- ja tegelusmaja – 29 lastele ja 66 psüühilise erivajadusega inimestele (2015)			95 pere- ja tegelusmaja – 29 lastele ja 66 psüühilise erivajadusega inimestele					95 pere- ja tegelusmaja – 29 lastele ja 66 psüühilise erivajadusega inimestele ⁴⁰ (2015)	
	esialgne tase	0									
Nõuetele vastavad hoolekandeesutused	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0							
	Saavutustase	0	0	0							
	eesmärk	5 asutust: 29 peremaja				3 asutust: 19					Projektiaruanded

⁴⁰

Tegevused lõpetakse enne 2015.a

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas
		Psüühilise erivajadusega inimeste hoolekandead 4 asutust: 55 peremaja ja 11 tegelusmaja (2015)				peremaja Psüühilise erivajadusega inimeste hoolekandead 2 asutust: 30 peremaja ja 6 tegelusmaja					
	esialgne tase	0									

7.6.2 Kvalitatiivne analüüs

Prioriteetne suund 6 jaguneb kaheks alasuunaks: tervishoiu infrastruktuuri arendamine ja riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine.

„Tervishoiu infrastruktuuri arendamine“

Vabariigi Valitsuse kinnitatud haiglavõrgu arengukavas püstitatud eesmärgid on väga aktuaalsed ja asjakohased: luua 2015. aastaks optimaalne ja elanikkonna vajadustele vastav haiglavõrk. Arvestamaks elanikkonna vananemist (2008. aastal 17,2% üle 65-aastaste ja vanemate elanike osakaal), üldist statsionaarsete ravijuhtude vähenemist (8. aasta jooksul vähenenud 7% võrra) paralleelselt ambulatoorsete ja päevaravi juhtude arvu kasvuga 26% võrra, statsionaarse eriarstiabi koondumist suurematesse keskustesse, mida toetab ka patsientide eelistuste muutumine, ebaratsionaalne voodikasutus üldhaiglates, vananeva ühiskonna muutuvaid vajadusi ning seonduvaid kasvavaid tervishoiu kulutusi, on oluline tervishoiusüsteemi ümber korraldamine ning restruktureerimine. SOMi oluliseks eesmärgiks on optimaalse suuruse ja struktuuriga haiglavõrgu korraldus. Haiglavõrgu suurus mõjutab oluliselt tarbitavate teenuste mahtu. Muutmist vajab eelkõige tänaste üld- ja kohalike haiglate tase, kus osutatavate teenuste skaala ja personalimahukus ei ole vastavuses jätkusuutliku vajaliku teenustemahuga ning reaalsete vajadustega. SOMil on välja töötatud esmased lahendusvariandid haiglavõrgu optimeerimiseks.

Tervishoiuasutuste rahastamisel tuleb lähtuda eeldusest, et riiklikult rahastatud tervishoiu alased teenused on kõigile võrdselt kättesaadavad. Elanike tervisekadu põhjustavad regionaalsed eripärad mõjutavad küll haiglate positsiooni teeninduspiirkondades, kuid nende näitajate väärtused ei ole sedavõrd erinevad, et oleksid haiglate tegevuse investeeringutes määrava tähtsusega. Elanikele parima tervisliku seisundi tagamisel tuleb haiglate võrgustiku investeerimisel ennekõike lähtuda rahvastiku paigutuse üldistest seaduspärasustest, mis arvestavad asustussüsteemi eripärasid ning piirkondade kättesaadavust.

2009. aasta 5. veebruaril kinnitati sotsiaalministri käskkirjaga „Esmatasandi tervishoiu arengukava aastateks 2009 – 2015“. Esmatasandi tervishoiu toimimisel on määrav roll tervishoiusüsteemi peamiste eesmärkide – rahva parema tervise ja ühiskonna ootustele vastavuse – saavutamisel läbi esmavajalike teenuste osutamise, sh läbi isiku tasemel tervise edendamise ning haiguste ja tüsistuste ennetamise. Esmatasandi tervishoid on esmavajalike ambulatoorsete tervishoiuteenuste kogum võrgustiku põhiteenustena ja võrgustikku kuuluvate teiste teenustena. Esmatasandi tervishoid toimib tihedas koostöös teiste tervishoiuteenuste- ja sotsiaalhoolekande ning hariduse süsteemidega. Põhiteenuste seas on sh kodune õendusabi teenus ning võrgustikku kuuluvaks teenuseks on sh statsionaarne hooldusravi teenus.

Kättesaadavuse osas on üheks olulisemaks probleemiks ka nt koduse õendusabi ebapiisav ja ebapiisav kättesaadavus. Koduõenduse teenuse, sh vähihaige koduse toetusravi osutamiseks on Haigekassaga sõlmitud lepinguid ca 90 000 visiidi rahastamiseks. Visiidide vajadust on hinnatud 500 000le visiidile. Koduõenduse teenuse kättesaadavus on tagatud 20% vajadusest. Eesti hooldusravivõrgu arengukava 2004 – 2015 kohaselt on kavandatud vajaduse katmiseni jõuda aastaks 2015.

Eesmärgiks on esmatasandi tervishoiu õiglane ja hea kättesaadavus, kvaliteet ning efektiivne toimimine.

Vähendamaks vajadust kuluka haiglaravi järele ning kasutamaks tervishoiuressursse efektiivsemalt, pakkudes elanikele nende tegelikele vajadustele vastavaid teenuseid on oluline õendus- ja hooldusteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse suurendamine.

EARK tervishoiumeetmed toetavad eelnimetatud eesmärkide täitmist.

Eesti hooldusravivõrgu arengukava 2004 – 2015 kohaselt paiknevad hooldushaiglad maakonnakeskustes või teistes tõmbekeskustes. Esmajärjekorras arendatakse õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks vajalik infrastruktuur välja maakonnakeskustes. Elanike arv tõmbepiirkonnas peab tagama piisava teenuste mahu majanduslikult tasuva hooldusravi üksuse toimimiseks.

Meetme „Meetme „Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine” toetuse andmise ja toetuse kasutamise seire tingimused ja kord” kehtestati sotsiaalministri 10. juuli 2009. a. määrusega nr 70. Meetme tingimuste määramises sätestati meetme eelarve osas igale maakonnale arvestuslik eelarve, mille üheks aluseks oli maakonnas elavate 65-aastaste või vanemate isikute osakaal üleriigiliselt 65-aastaste või vanemate isikute koguarvust. Hindamise tulemusena on Vabariigi Valitsuses kinnitatud investeeringute kava nimekirjas 20 projekti, projektidega on kaetud kõik maakonnad, sh on Harju, Ida-Viru, Põlva, maakonnast 2 ning Tartu maakonnast 3 projekti. Seega aitab meede kaasa tasakaalustatud regionaalarengule. Tervishoiuasutuste kaasajastamise tulemusel paraneb hoonete energiasäästlikkus, mis aitab kaasa keskkonnakoormuse vähendamisele. Mitmetes hooldushaiglates kavandatakse projekti raames töötajate arvu kasvu, mis aitab kaasa tööhõive paranemisele piirkonnas. EARK-s sätestatud indikaatorite kontroll- ja sihttasemed on saavutatavad. Meetme rakendamine 2009. aastal kulges plaanipäraselt - meetme rakendamiseks vajalikud õigusaktid on välja töötatud ja jõustunud. Meetme rakendamist võib hinnata heaks.

Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ osas on kinnitatud investeeringute kava kogu meetme eelarve ulatuses. Meetme eesmärk on koondada kõrgtehnoloogiat vajav aktiivravi, vähendada kesk- ja piirkondlikes haiglates personali ja tehnoloogia dubleerimist ning parandada haigla sisest logistikat saavutatakse vastavalt toetuse suurusele haiglates, mis saavad investeeringute kava alusel toetust (SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla, SA Tartu Ülikooli Kliinikum ja SA Ida-Viru Keskhaigla). Kolmest kahe projekti kohta on tehtud toetuse rahuldamise otsused.

SA Tartu Ülikooli Kliinikumi (SA TÜK) projekti projekteerimise riigihange vaidlustati Riigihangete Ameti juures asuvas vaidluskomisjonis (vaidlustead 29.09.09 nr 7-1/213 ja 214 ning 30.11.09 nr 7-1/262). Riigihangete Ameti otsus on seisuga 22.12.2009 vaidlustatud Tallinna Halduskohtus, kohtuistungi tähtpäev on 3.03.2010. Sellest tulenevalt ei ole olnud võimalik sõlmida projekteerimise hankelepingut. Tegevuskava kohaselt oli planeeritud projekteerimise alguskuupäevaks 19.08.2009. Projekteerimise edasilükkumine võib pikendada projekti elluviimise lõpptähtpäeva, milleks oli planeeritud 01.07.2013, kuid ei takista projekti rakendumist abikõlblikkuse perioodil (01.01.2007 - 31.08.2015).

AS Lääne-Tallinna Keskhaigla esitas 08.07.2009. a Tallinna Halduskohtule kaebuse meetme eelarvevahendite jaotamise otsuste kohta, mille kohta tegi 18.01.2010 Tallinna Halduskohus HkMS §21 lg 1 p 6 alusel otsuse jätta kaebus rahuldamata. Esitatud kaebus ei ole toonud kaasa muutusi meetme rakendamise ajakavas.

Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ rakendamine on kulgenud plaanipäraselt. Meetme eesmärk EARK kohaselt on aastaks 2015 ehitada/rekonstrueerida aktiivravi osutamiseks kasutatavat pinda 65 000m², mis on saavutatav. 2009 aastaks valmis SA PER projekti raames 29 807m² pindalaga X-korpus, mis on 45,86% planeeritud sihttasemest. EARK kontrolltase 20 000m² on saavutatud. X-korpuses paiknevad uued ruumid erakorralise meditsiini keskusele, 17 operatsioonisaaliga operatsiooniblokk, 40 kohaline intensiivravi keskus, radioloogiakeskus ja nuklearmeditsiini osakond. Aktiivravi koondamise näitaja osas ei ole muutusi, kuna aktiivravi ületamine vanast asukohast uude on teostatav mitmes etapis. Kontrolltase, kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutatavate haiglate osakaal 16%, on aastaks 2011 saavutatav, kuid sihttase osakaal 0% ei ole saavutatav, kuna meetme eelarve ei ole piisav, et toetada vajalikus mahus haiglavõrgu arengukava haiglaid, mille funktsionaalsed üksused paiknevad eraldiasetsevates hoone-kompleksides.

Haiglate infrastruktuuri parandamine on seotud „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ esimese „Haritud ja tegus rahvas“ ning viienda prioriteediga „Piirkondlik terviklik ja tasakaalustatud areng“.

Meetme eesmärk on raviteenuste kättesaadavuse parandamine. Nii arengumaade kui ka arenenud maade kogemused ja empiirilised analüüsid näitavad, et majanduskasv mõjutab positiivselt elanikkonna tervislikku seisundit, parem tervis omakorda aitab olulisel määral kaasa tootlikkuse tõusule ja majanduskasvule (Michael Grossman, The Demand for Health: A Theoretical and Empirical Investigation). Ühegi ühiskonna majanduskasv ei ole olnud järjepidev, kui on unustatud investeerida inimeste haridusse ja tervisesse. WHO makroökonomika- ja tervisekomisjon (Macroeconomics and Health: Investing in Health for Economic Development, Report of the Commission on Macroeconomics and Health) tõi 2001. aastal välja tervisesse investeerimise majandusliku kasu ning leidis selle olevat eelduseks pideva tootlikkuse tõusu ja majanduskasvu saavutamiseks.

Euroopa kontekstis on EL seadnud endale Lissaboni strateegia raames eesmärgiks saada maailma juhtivaks teadmispõhiseks majanduseks. Selle eesmärgi saavutamiseks peab Euroopa arendama ja hoidma inimkapitali, mis omakorda nõuab, et üksikisikud ja valitsused investeeriksid tervisesse. See kehtib eriti uute liikmesriikide, nagu Eesti, kohta, kes seisavad silmitsi paljude oluliste terviseiga seotud väljakutsetega ning kus tuleb teha tervisesektorisse olulisi investeeringuid, kui soovitakse saavutada pidevat tootlikkuse tõusu ja majanduskasvu.

Arvestades erinevatest uuringutest ja arengukavadest tulenevat vajadust parandada Eestis tervishoiuteenuste kättesaadavust (eelkõige vähiravi, kardiovaskulaarhaiguste ravi ja psühhiaatriliste haiguste ravi osas) on Euroopa Struktuurfondidest perioodidel 2004 -2006 ja 207-2013 toetatud haiglate infrastruktuuri optimeerimist.

SA TÜK ja SA PER projektide elluviimisel paraneb kogu Eesti ulatuses, kuna piirkondlike haiglate teeninduspiirkond hõlmab kogu Eesti elanikkonna, vähiravi, – diagnostika võimalused ning südameveresoonkonna (SVH) haiguste ravi ja kättesaadavus. ESTRO (European Society of Therapeutic Radiology and Oncology) poolt avaldatud eksperthinnangu (juuni, 2005) kohaselt on Eestis vähiravi kiirendite vajadus viis ühe mln elaniku kohta. Eestis töötab praegu Tallinnas kaks ja Tartus üks lineaarkiirendit. Käesolevate projektidega on planeeritud SA PER-isse neli ja SA TÜK-isse kaks kiirendit. Võrreldes EU 15 riikidega on kiiritusravi Eestis seni alakasutatud ning seda saab vaid 25-30% (1600-1700 patsienti) vähihaigetest, EU 15 riikides on see arv 50-55%. Vastavalt rahvusvahelisele konsensusele (WHO/PAHO Report 1997) vajab kiiritusravi 50% esmastest ja 15% korduvatest vähihaigetest.

SVH osas on vaatamata kõrgele suremusele/haigestumusele paljude südame- ja veresoonkonnahaiguste uurimis- ja ravimeetodite kasutamissagedus Eestis kordi madalam kui Lääne-Euroopa riikides. Eriarstiabi järjekorrad kardioloogias ületavad viimastel aastatel Haigekassa poolt kehtestatud maksimaalset lubatud piiri regionaalsetes ja osades keskhaiglates. Nüüdisaegse ravikeskkonna loomine on ravi tulemuslikkuse ja kvaliteedi eeltingimus, mis hoiab ära tüsistuste tekkimise ja vähendab hilisema kalli taastusravi vajadust. SA PER projektiga rajatakse haigla C-korpuse 2. korrusele ruumid sisehaiguste kliiniku kardioloogiakeskusele, mis hõlmab endas: 72 voodikohalist kardioloogia statsionaari, 12 voodikohalist III astme kardiointensiivravi osakonda, invasiivkardioloogia osakonda ning statsionaari teenindavat kardioloogilise funktsionaaldiagnostika osakonda koos kõigi vajalike abiruumidega. Töökoormuseks kardioloogiakeskuses on planeeritud 4 524 hospitaliseeritud patsienti aastas ja III astme kardiointensiivravi osakonnas 2 750 ravitud haiget aastas.

Meetme osas on 2009 aastal teostatud väljamakseid 31 405 014 EUR, mis näitab, et kohustuste ja väljamaksetega on püsitud ajagraafikus. Sellest tulenevalt on hinnang finantsprogressile väga hea.

„Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine”

Reorganiseerimine puudutab kahte sotsiaalhoolekande valdkonda: erihoolekanne ja laste hoolekanne. Mõlema valdkonna projekte rakendatakse paralleelselt. Vabariigi Valitsus kinnitas investeringute kava 5. märtsil 2009.a. Kava sisaldab 5 riikliku laste asenduskodude projekti (Pärnu; Narva-Jõesuu; Haapsalu; Tartu; Elva) ja 6 riikliku erihooldekodude reorganiseerimise projekti (Kernu; Udriku; Aavere; Ravila; Koluvere; Mõisamaa*), millest viimane viiakse ellu juhul kui, rahalisi vahendeid üle jääb.

Laste asenduskodude projektide toetuse taotlused on kõik esitatud ning 2009.a. lõpus alustati Pärnus ka ehitustegevusega. Erihoolekande projektide viimane taotlus esitatakse 8.04.2010.a. Põhiliseks tegevuseks 2009.a. oli sobivate maade otsimine uute pere- ja tegelusmajade rajamiseks ning muud hilisemaks ehitustegevuseks vajalikud ettevalmistustööd (detailplaneeringud, projekteerimishanked jms).

Meetme rakendamisel on esinenud mõningaid viivitusi, mille põhjuseks oli ühest küljest rakendusaktide väljatöötamisele kulunud aeg, mida ei osatud tegevusi planeerides õigesti hinnata (praeguseks on kõik vajalikud õigusaktid välja töötatud).

Teisalt on algselt keerukamaks ja seega ka aeganõudvamaks osutunud kogu riiklike laste asenduskodude ja riiklike erihooldekodude reorganiseerimise protsess. Riiklike erihooldekodude rajamiseks on olnud keeruline leida sobivaid asukohti, kuid tänaseks on enamus vajalikke krunte leitud ning alustatud detailplaneeringute koostamist.

Vaatamata väikestele viivitustele on näiteks laste asenduskodude osas alustatud ehitustegevusega ning 2012.a. on kavas hetkel investeringute kavas nimetatud projektidega seotud tegevused lõpetada. Erihoolekandes toimuvad veel viimased reorganiseerimiseks vajalikud ettevalmistused ning ehitustegevusega alustatakse 2011.a. Märkida tuleb, et nimetatud tegevuste ajaline raamistik ei ühti EARK-s toodud kontrolltasemetega – 2010.a. kontrolltasemeks on kokku 95 pere- ja tegelusmaja. Selle saavutamine eespool nimetatud põhjustel ei ole enam reaalne. Lisaks on 2015.a. sihttase sama, mis 2010.a. kontrolltase. Sellega seoses on esitatud ettepanek rakenduskava indikaatorite osa muutmiseks. Muutmise vajadus on tingitud ka erihooldekande valdkonnas toimunud arengutest, mida ei olnud võimalik 2006 aastal, kui koostati EARK, ette näha. Sihttaseme saavutamine on võimalik kuna juba on alustatud laste asenduskodude ehitamist ning erihooldekodude reorganiseerimise projektid jõuavad ehitusstaadiumisse hiljemalt 2011.a. alguses.

Lisaks Vabariigi Valitsuse kinnitatud investeringute kavale on 2009.a. välja töötatud nii laste asenduskodude- kui ka erihooldekodude projektide toimingute menetlemise protseduuri reeglid, mis on kinnitatud Sotsiaalministri käskkirjaga.

Üldiselt võib öelda, et on esinenud mõningaid taotluse kvaliteedi probleeme, mis olid seotud peamiselt kas arvutusvigadega projekti eelarves või -tegevuste kirjelduse ja -planeerimise arusaadavuse ning täpsusega. Meetme „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“ rakendamist 2009.a. tervikuna võib hinnata heaks kuna üldjoontes on eesmärgid endiselt saavutatavad. Laste asenduskodude ehitamisega on juba alustatud ning erihooldekodude ehitustegevusega alustatakse 2011.a. Meetme rakendamiseks vajalikud õigusaktid on väljatöötatud ja jõustunud, kuid teisalt mõjutab hinnangut taotluste madal kvaliteet ning samuti ehitustegevuse alustamise edasilükkumine, mis on tingitud teatud tegevuste või otsuste vaidlustamisest (projekteerimishange-, detailplaneering).

Laste hoolekanne

Asenduskoduteenus kirjutati esmakordselt seadusesse 2007. a. Viimased aastad on keskendunud peamiselt teenuse kvaliteedi arendamisele. Riik tagab jätkuvalt asenduskodu kasvatusala töötajatele tasuta ettenähtud koolitused. 2009 aasta juulis jõustus regulatsioon, mille kohaselt peavad kõigil asenduskodude kasvatusala töötajatel olema vastav haridus ja ettevalmistus. 2009. a alguses käisid maavalitsuse lastekaitsetöötajad ning ministeeriumi töötajad Norras laste hoolekandeesutuste järelevalve aluste ning protsessiga tutvumas.

2009. a. tehti teavitustööd suurendamiseks perekonnas hooldamiste teenuse pakkujate arvu. Toimus vastavasisuline konverents ning Eesti suurema päevalehe vahel ilmus 2 vahelehte, mis kirjeldasid lapsendamise ning asendushoolduse üksikasju ning julgustasid inimesi pakkuma vanemliku hoolitsuseta lastele perekonda ja kodu. 2009. aastal registreeriti uus perevanemaga asenduskodu, mida pakutakse teenuse osutaja enda kodus ning teenuse pakkujaks on perekond, kus kasvab ka 3 bioloogilist last.

Erihoolekanne

2009.a. toodi erihoolekandeteenuste regulatsioonid kahe sotsiaalministri määruse tasandilt sotsiaalhoolekande seadusesse (kirjeldati erihoolekandeteenused ja nende miinimumnõuded; teenusele suunamise, sealt lahkumise jne kord, kehtestati tegevuslubadesüsteem, kirjeldati teenuste kulukomponendid), töötati välja või muudeti üle 10 rakendusakti. Tervise Arengu Instituudis viidi läbi koolitusi ja täienduskoolitusi erihoolekandeteenuste tegevusjuhendajatele; koolitusi psüühikahäirega töötavatele spetsialistidele osutavad ka teised asutused (nt Tallinna Vaimse Tervise Keskus) ja toetust on saanud ka erinevad ESF-i projektid, mis keskenduvad tööle psüühikahäirega inimestega. 2009.a. alustas Astangu Kutserehabilitatsiooni keskuse juures tööd töögrupp, mille eesmärgiks on töötada välja ja kirjeldada psüühikahäirega inimestele mõeldud kaitstud töö teenus ja selle kulumudel. SOMi juures alustas tööd töögrupp, mille eesmärgiks on kirjeldada psühhiaatrilise pikaraviteenus ebastabiilse remissiooniga psüühikahäirega isikutele. Erihoolekandeteenuste pakkumist alustasid mitmed uued asutused (kokku oli 2009.a. 76 erinevat asutust + AS Hoolekandeteenused 17 asutusega).

Seega aitavad struktuurivahendid oluliselt kaasa kogu riikliku hoolekandesüsteemi reorganiseerimisele. Välisvahendeid on edukalt kombineeritud laste asenduskodude reorganiseerimise protsessis. Laste asenduskodude reorganiseerimist alustati juba 2006 aastal. Riiklikke laste asenduskodusid on kokku 11, millest osade reorganiseerimiseks kasutatakse lisaks „Eesti-Šveitsi koostööprogrammi” abi. Riigieelarve vahenditega on praeguseks reorganiseeritud 2 asenduskodu. Lastele ehitatavate peremajade projekteerimisel lähtutakse ka energiasäästlikkuse põhimõttest, millest tulenevalt hakatakse ehitama passiivmaju, kus on oluliselt väiksemad soojakaod.

Teenuste ja asutuste reorganiseerimisega seoses ehitatakse uued üksused ning seetõttu tekib juurde ka töökohti. Hetkel on näiteks erihoolekandeaasutustes vähem töötajaid kui sätestatud nõuetes ette on nähtud. Seetõttu värvatakse reorganiseerimise käigus lisaks olemasolevatele tegevusjuhendajatele ja psühhiaatriaõdedele töötajaid juurde täitmaks seni vakantseid kohti. Samaaegselt on kavas tõsta töötajate kvalifikatsiooni läbi erinevate koolituste. Seega panustatakse riiklike hoolekandeaasutuste reorganiseerimisega ka Lissaboni strateegia eesmärkidesse (tööhõive). Kogu prioriteetse suuna kavandamise aluseks on olnud RSKSi prioriteet 1 „Haritud ja tegus rahvas“.

Kuna projektid on alles algusfaasis (mõned taotlusfaasis), siis 2009. a tehti meetme raames rakendatavatele projektidele väljamakseid vaid omafinantseeringu arvelt.

7.6.2.1 Horisontaalste teemadega arvestamine

Eraldi seiret ei ole eeldatava mõju kontrollimiseks horisontaalsetele teemadele ette nähtud kuna valikukriteeriumites on sellega mõneti arvestatud ning seetõttu toimub kontroll üldise järelevalve raames.

Üldist mõju saab mõõta projektide lõppedes ühest küljest väljundindikaatorite kaudu (näiteks palju on ehitatud passiivmaju, mis seondub keskkonnanohiuga) ja teisest küljest ülevaate abil, kuidas on paranenud vajalike teenuste kättesaadavus (mis on seotud nii võrdsete võimalustega kui ka regionaalse arenguga).

Projektide mõju regionaalsele arengule:

Piirkondade tervikliku ja tasakaalustatud arengu eesmärgil on vajalik tervishoiu- ja hoolekandeteenuste ühtlase kättesaadavuse tagamine kõigis Eesti piirkondades.

Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ projektidest eelistusnimekirja koostamisel andis regionaalarengu ekspert hinnangu projekti piirkonna sotsiaal-majanduslikule olukorrale, projekti mõjule piirkonna sotsiaalsele turvalisusele ja sotsiaal-majanduslikule arengule, tervishoiuteenuste kättesaadavusele piirkonnas ja projekti mõju sellele. Antud valdkonna osatähtsus projektide hindamisel oli 20%, maksimaalne punktide arv 20. Kõige enam sai antud valdkonnas punkte SA Ida-Viru KH projekt.

Meetme „Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine“ puhul sätestati meetme tingimuste määramises meetme eelarve osas igale maakonnale arvestuslik eelarve, mille üheks aluseks oli maakonnas elavate 65-aastaste või vanemate isikute osakaal üleriigiliselt 65-aastaste või vanemate isikute koguarvust. Hindamise tulemusena on Vabariigi Valitsuse kinnitatud investeeringute kava nimekirjas 20 projekti, projektidega on kaetud kõik maakonnad, sh on Harju, Ida-Viru, Põlva, maakonnast 2 ning Tartu maakonnast 3 projekti. Meede aitab kaasa tasakaalustatud regionaalarengule.

Meetme „Riiklike hoolkandetasutuste reorganiseerimine“ projektide valimisel investeeringute kavva oli üheks kriteeriumiks piirkondlik teenuse vajadus, mis seondub teenuse ühtlase kättesaadavusega erinevates regioonides. Erihoolekande projektide valikul arvestati ka avalike teenuste kättesaadavuse paranemist, mis tähendab seda, et uute hoonete asukohtade valikul arvestatakse rohkem ka piirkonnas olemasoleva infrastruktuuriga.

Projektide mõju keskkonnahoiule:

Ravi- ja hoolekandetasutuste kaasajastamise tulemusel paraneb hoonete energiasäästlikkus, mis aitab kaasa keskkonnakoormuse vähendamisele. Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri planeerimisel ja kaasajastamisel tuleb arvestada võimalike keskkonnamõjudega. Teisalt on keskkond oluline tervisemõjur ning keskkonnakoormuse vähendamine aitab kaasa keskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamisele.

Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ projektide teostatavuse hindamisel andis projekte hinnanud ehitusekspert hinnangu ka projektiga seotud võimalike keskkonnamõjudega seotud riskidele. Toetuse taotluse lisana esitasid kõik taotlejad vormikohased andmed projekti võimalike keskkonnamõjude kohta, kus kirjeldati võimalike negatiivsete keskkonnamõjude ennetamiseks, leevendamiseks või kompenseerimiseks kavandatavaid meetmeid. Kõikide ehitusprojektide puhul järgitakse üldises korras „Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest“, „Planeerimisseadusest“, „Ehitusseadusest“ tulenevaid nõudeid. Meetme raames ei dubleerita riiklikul tasandil reguleeritud ehitustegevusega seotud hindamisi.

Meetme „Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine“ valikukriteeriumi „Projekti teostatavus, jätkusuutlikkus ning toetuse vajalikkus tegevuse edukaks

elluviimiseks“ põhikriteeriumi projekti puhul hinnati tehnilist, rahalist ja ajalist teostatavust ning projekti elluviimisega seotud riske sh võimalikke keskkonnamõjudega seotud riske. Tervishoiu infrastruktuuri planeerimisel ja kaasajastamisel arvestatakse võimalike keskkonnamõjudega. Tervishoiuasutuste kaasajastamise tulemusel paraneb hoonete energiasäästlikkus, mis aitab kaasa keskkonnamõjude vähendamisele.

Meetmes „Riiklike hoolekandetasutuste reorganiseerimine“ on projektide maksumus läinud mõnevõrra odavamaks ning see on võimaldanud lastele peremajade ehitamisel hakata lähtuma ka energiasäästlikkuse põhimõttest, mille tulemusel hakatakse ehitama nn. *passiivmaja*, mille energiakulu on tunduvalt väiksem. Passiivmaja idee seisneb lühidalt selles, et soojakadusid vähendatakse niipalju, et maja saaks ära kütta ainult sissejuhitavat õhku soojendades.

Projektide mõju infoühiskonna edendamisele:

Tervishoiu infrastruktuuri planeerimisel ja kaasajastamisel arvestatakse infoühiskonna edendamisest, eelkõige e-tervise teenuste arendamisest, tulenevate võimalustega, mis loovad soodsa keskkonna tervishoiuteenuse osutajate infovahetuse ja koostöö edendamiseks ning ressursside (nii inim- kui tehnoloogiliste ressursside) optimaalsemaks kasutamiseks.

Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ projektide hindamisel hindas projekti strateegilist mõju Eesti tervishoiusüsteemile hindav ekspert projekti mõju haiglavõrgu optimeerimisele ja tervishoiusüsteemi teiste osade (üldarstiabi, kiriabi, hooldusravi, haiglaväline eriarstiabi) toimimisele (maksimaalne punktide arv 25 punkti). Projektide eelistusnimekirja koostamisel hinnati projekti mõju haigla infrastruktuuri ja töökorralduse optimeerimisele (maksimaalne punktide arv 25 punkti). Haigla ehitusprojekti meditsiinitehnoloogia osa, mis käsitleb ka infotehnoloogia osa arengut haiglas, hindab eraldi SOMi juures asuv komisjon. Meetme raames ei dubleerita antud komisjoni tööd.

Projektide mõju võrdsete võimaluste edendamisele:

Tervishoiu- ja hoolekandeteenuste kättesaadavus peab olema õiglane ja kõigile ühiskonnagruppidele tagatud ühetaoliselt vastavalt vajadusele.

Võrdsed võimalused tagatakse läbi tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamise kõigile ühiskonnagruppidele ühetaoliselt vastavalt vajadusele. Eestis kehtib solidaarne ravikindlustuse süsteem, mis tagab kõigile ühiskonnagruppidele vastavalt vajadusele ühetaoliselt tervishoiuteenuste osutamise. Et haiglaravi oleks regiooniti võrdselt kättesaadav hinnati projektide eelistusnimekirja koostamisel projekti piirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda, projekti mõju piirkonna sotsiaalsele turvalisusele ja sotsiaal-majanduslikule arengule, tervishoiuteenuste kättesaadavusele piirkonnas ja projekti mõju sellele.

7.6.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

Probleeme, mis oleks otseselt takistanud alasuuna riiklike hoolekandetasutuste reorganiseerimiseks vajalike tegevuste elluviimist, ei ole esinenud. 2009.a. on vaidlustatud üks projekteerimishange ning üks detailplaneeringu koostamise protseduur. Mõningaid probleeme on esinenud ka esitatud taotluste kvaliteedis, kuid

see ei takista abikõbllike tegevuste elluviimist kuna projektid on investeringute kavas kinnitatud ning abikõblikkuse periood on alanud.

Alasuunas „Tervishoiu infrastruktuuri arendamine“ vaidlustati SA TÜK projekti projekteerimise riigihange Riigihangete Ameti juures asuvas vaidluskomisjonis (vaidlusteateid 29.09.09 nr 7-1/213 ja 214 ning 30.11.09 nr 7-1/262). Riigihangete Ameti otsus on seisuga 22.12.2009 vaidlustatud Tallinna Halduskohtus, kohtuistungi tähtpäev on 3.03.2010. Sellest tulenevalt ei ole olnud võimalik sõlmida projekteerimise hankelepingut. Tegevuskava kohaselt oli planeeritud projekteerimise alguskuupäevaks 19.08.2009. Projekteerimise edasilükkumine võib pikendada projekti elluviimise lõpptähtpäeva, milleks oli planeeritud 01.07.2013, kuid ei takista projekti rakendumist abikõblikkuse perioodil (01.01.2007 - 31.08.2015). Riigihangete läbiviimise parandamiseks saab läbi viia erinevaid koolitusi, kuid koolitused ei välista tekkivaid vaidlusi. Riigihangete vaidlustamisest tulenevate riskide maandamiseks on vajalik tagada riiklikult kohtuvaidluste lahendamine tähtaegselt, vältides kohtuvaidluste venimist.

7.7 Rakendamine prioriteetsetes suundades 7 ja 8 „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“

7.7.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 16. Saavutused prioriteetsetes suundades 7 ja 8

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemet andmete allikas
Alaesmärk 1: Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest											
Struktuurivahendite kodulehel registreeritud külastuste arv	Saavutustase eesmärgist %	125%	240%	264%							
	Saavutustase	149 873	289 187	316 549							
	eesmärk	120000 aastas (2015)			114000 aastas					120000 aastas	Kasutusstatistika, mida loeb veebimootor: http://www.struktuuri.fondid.ee/admin/kasutus/
	esialgne tase	90 000 aastas	90 000 aastas								
Avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest	Saavutustase eesmärgist %	53,3%	93,3%	71,1%							
	Saavutustase	24%	42%	32%							Avaliku arvamuse uuring (2009): http://www.struktuuri.fondid.ee/uuringud
	eesmärk	45% (2015)			37%					45%	
	esialgne tase	28%	28%								
Alaesmärk 2: Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik											

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustasemete andmete allikas
Horisontaalsete hindamiste arv (mis katavad kõiki rakenduskavasid)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	20%							RM
	Saavutustase	0	0	1							
	eesmärk	5 (2015)			2					5	
	esialgne tase	-									
Alaesmärk 3: Personali kogemuse ja kompetentsi kasv											
Koolituste ning kursuste arv, mis on suunatud struktuurivahendite administratsioonile ning mida korraldab või koordineerib korraldusasutus	Saavutustase eesmärgist %	0%	19,1%	35,9%							
	Saavutustase	0	42	79							Koolitusel osalejate registreerimislehed
	eesmärk	220 (2015)	220		90					220	
	esialgne tase	-	-								

7.7.2 Kvalitatiivne analüüs

Tehnilise abi meetmete peamiseks eesmärgiks on rakenduskavade tulemuslik administratiivne elluviimine. Tehnilise abi prioriteetsed suunad panustavad sünergias kõikide teiste suundade eesmärkide saavutamisse. Kõrvaleesmärkideks on sealjuures maksimeerida väljamakseid (95%), minimiseerida tagasimakseid (alla 5%), teha rohkem vähemaga.

Kuna 2007. ja 2008. a olid paralleelselt kasutusel veel nii perioodi 2004–2006 kui ka perioodi 2007–2013 vahendid, siis nii 2007. kui ka 2008. a viidi veel enamus tehnilise abiga seotud tegevustest ellu perioodi 2004–2006 vahenditest – teavitamisega seotud kulud, hindamised, koolitused jne. 2009. aastast kasutati rakenduskavade üleses teavitamises juba ainult horisontaalse tehnilise abi vahendeid.

Kodulehe www.struktuurifondid.ee külastatavus on aastate jooksul näidanud hüppeliselt suurt kasvu – 2009. a lõpu seisuga on registreeritud 316 549. kodulehe külastaja. 2009. a olid majandusteemad ja ka struktuuritoetuste temaatika pidevalt kajastatud ning seetõttu otsiti ka Interneti teel rohkem informatsiooni. Statistika sisaldab kõiki külastusi, k.a otsingurobotite poolt läbiviidavaid infootsinguid. Detailse statistikaga on võimalik tutvuda lehel <http://www.struktuurifondid.ee/admin/kasutus/>. Prioriteetse suuna eesmärgi „Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest” täitmise hindamiseks on ka 2009. a on uuritud avalikkuse teadlikkust struktuuritoetuse saamise võimalusest ning vahendite rakendatusest. Kui kodulehe www.struktuurifondid.ee külastatavus kasvas 2008. a võrreldes algtasemega rohkem kui 3 korda, andes indikaatori saavutustasemeks 240%, siis 2009. a on sama näitaja kasvanud 264%-le.

2009. a juulis-augustis läbi viidud küsitluse tulemuse kohaselt on teadlikkus EL struktuuritoetustest 32% protsenti. Saavutustasemest jääb seega puudu veel ligikaudu 13% ja 2010. aastaks seatud kontrolltasemest 5%. Võrreldes 2008. aastaga on toimunud teadlikkuse protsendis langus, olenemata sellest, et kajastuste hulk oli 2009. a väga suur. Vastuolu põhjuseks võib arvata asjaolu, et tarbijateni jõuab info meedia vahendusel killustatult ja erinevate mõistete kujul ning seetõttu seda struktuuritoetustega ei osatud seostada. Teadlikkuse kasvu soovitud protsendini plaanitakse tõsta läbi erinevate kajastuste ja infoürituste, pöörates senisest enam rõhku kogu administratsiooni ühistele teavituspoleetikele. 2015. aastaks seatud saavutustasemeni 45%-ni jõudmine on üsna tõenäoline, arvestades finantsvahendite nappust, on struktuuritoetuse osatähtsus tõusmas, sest vähegi aktiivsed inimesed püüavad ka ise infot hankida, et end erinevate toetuse saamise võimaluste ja reeglitega kurssi viia.

Prioriteetse suuna eesmärgi „Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik” osas on eeldatud, et igal aastal võib olla vajalik viia läbi hindamine. Hindamiste alla saab lugeda strateegilisi uuringuid, mille raames uuritakse rakenduskavade arengut ühenduse ning riiklike prioriteetide suhtes. Hindamised võivad olla ka rakendusliku iseloomuga, et toetada rakenduskavade järelevalvet. Hindamisi võib läbi viia enne programmiperioodi, selle ajal ja pärast seda.

2009. a aprillist kuni juulini viidi läbi esimene struktuurivahendite rakenduskavade hindamine, mille eesmärgiks oli välja selgitada kuivõrd hästi on kõigis kolmes rakenduskavas kavandatud struktuurivahendite kasutamine kooskõlas muutunud majandusolukorraga. ning teha hindamistulemuste põhjal vajaduse korral ettepanekud rakenduskavade muutmiseks.

Hindamise tulemuste kohaselt on rakenduskavad on põhiosas jätkuvalt asjakohased, kuid muutunud majandusolukorrast ja meetmete rakendamisest saadud kogemustest tulenevalt leiti, et on põhjendatud rakenduskavadesse mõningate muudatuste tegemine. Eelkõige märgiti vajadust tõhustada ja kiirendada mitmete meetmete rakendamist. Samuti tehti ettepanekuid suurendada ettevõtluse ja teiste majanduskriisi taustal tähtsate valdkondade, näiteks tööturu ja sotsiaalse turvalisuse valdkonna meetmete rahastamist. Tähelepanu juhiti ka sellele, et rakenduskavad on kohati liiga infrastruktuuriinvesteeringute kesksed – ligikaudu 70% kõikidest vahenditest on suunatud infrastruktuuriprojektidesse. Lisaks toodi hindamises välja mitu valdkonda, mille rahastamise mahud tasuks muutunud majandustingimustes läbi vaadata, kuna ühelt poolt ei ole enam tegu kõige prioriteetsemate valdkondadega ning teiselt poolt ei ole kulutused konkreetsetele projektidele ja meetmetele kohati piisavalt hästi põhjendatud või läbi mõeldud. Selliste valdkondadena toodi näiteks välja turism ja keskkond, lisaks osa ettevõtluse ning hariduse ja teaduse valdkonna meetmetest.

Hindamise tulemusena koostati konkreetsed ettepanekud nii meetmete eelarvete kui ka sisu muutmiseks. Väljapakutud muudatusettepanekud on mõeldud struktuurivahendite administratsioonile kaalumiseks ja otsustamiseks. Kas ja millises ulatuses neid rakendatakse, sõltub struktuurivahendite administratsiooni sisesest diskussioonist ning Vabariigi Valitsuse ja vajaduse korral ka EK poolt vastu võetud otsustest.

Prioriteetse suuna eesmärgi „Personali kogemuse ja kompetentsi kasv” täitmist vaadeldakse korraldasatuse poolt korraldatud koolituste statistika põhjal. 2009. aastal toimus koolituskalendri alusel kokku 37 koolitust ja seminari. Enim viidi läbi SFCSi ja SFOSi koolitusi (kokku 13 korda). Koolitusi korraldati ka päevakajaliste teemadel, näiteks riigihangete ning õigusaktide muudatuste kohta. Eraldi seminaride sari toimus programmide rakendajatele. Koolitusteemade valiku puhul arvestatakse struktuurivahendite administratsiooni asutuste vajadusi, mille kohta küsib KA kaks korda aastas infot. 2010. aastaks on seatud eesmärgiks 90 koolituse toimumine, mis kindlasti ületatakse, sest 2009. a lõpuks on kahe aastaga läbi viidud 79 koolitust. 2007. a rahastati koolitusi veel perioodi 2004–2006 vahenditest. Seega võib väita, et planeeritud koolituste arv saab täidetud, arvestades muutuvat õigulikku keskkonda, millega kurssi viimine on möödapääsmatu.

KA hinnang taotletud vahendite kasutamisele on rahuldav. Vahendite planeeritud mahu vähesel kasutamisel on mitmeid põhjuseid. Kuivõrd 2008. ja 2009. a iseloomustab üldine majanduslangus, millega kaasnes finantsvahendite nappus, siis abinõuna rakendatakse riigiasutustes kokkuhoiupoliitikat personalikulude ja üldkulude osas. Selline kokkuhoiupoliitika avaldab aga ka positiivset mõju - tööd tehakse efektiivsemalt ning sisseostetud teenuseid ja asju saab odavamalt. Antud prioriteetsete suundade puhul on oluline, et vahendeid jätkuks personali- ja üldkulude katteks programmiperioodi administreerimisaja lõpuni, sealhulgas hindamistele ja uuringutele, millised on päevakajalised programmiperioodi teisel poolel. Seega ei nähta vahendite vähesel kasutatuse osas vajakajäämisi.

Horizontaalsete teemade osas mõju ega vastavaust ei hinnata ega infot ei koguta. Meetmetel on kaudne mõju infoühiskonnale ja kodanikuühiskonnale tänu tööhõivele infotehnoloogilistele arendustele andmebaaside ja infovahetuse keskkonna loomise näol.

7.7.3 Olulisemad probleemid ning nende lahendamiseks ettevõetud tegevused

Probleeme tekitab projektide ühe-aastalisus ja seda seoses kalendriaasta vahetumisega. Esiteks ei saanud lugeda abikõlblikuks selliseid kulusid, mille osas toimus tasumine ühel kalendriaastal ehk eelmises projektis ja tegevus ise toimus teisel kalendriaastal ehk järgmises projektis. Teiseks seisnes kulu mitteabikõlblikuks lugemise alus riiklike vahendite laekumise ja väljamaksmise reeglites – ühel kalendriaastal tasutud kulu osas peab toetus laekuma samal kalendriaastal, kui laekub järgmisel, läheb laekumine riigi tuludesse, mitte konkreetse toetuse saaja eelarve arvestusse.

Tehnilise abi projektid nähti algselt ette ühe-aastalised, sest projektide eelarved kujunevad iga-aastase riigieelarve koostamise protsessis. Samas oma sisult hõlmab tehniline abi kogu programmiperioodi, mistõttu ei ole otstarbekas projektide aastane abikõlblikkuse aeg, seda eriti horisontaalse tehnilise abi meetmes, millest kaetakse personali- ja üldkulusid.

Probleemi lahendusena antakse alates 2009. a teisest kvartalist riigiasutustele toetust vaid ettemaksena ning alates 2010. aastast lõpevad projektid programm-perioodi lõpul ning projekti eelarve kujuneb kumulatiivsena vastavalt riigieelarves taotletud summadele.

Lisaks leevendati sellega aastalõpuks kuhjuvat töökoormust - detsembris tasutavate kulude abikõlblikust võib edaspidi hinnata järgmise kalendriaasta alguses.

Programmiperioodi viimastel aastatel võib esile kerkida küsimus, kuidas jaotada vahendeid kõigi tehnilise abi toetuse saajate vahel nii, et vajalikud toimingud saaks tehtud. Lahendusena on vaja välja töötada põhimõtted ja meetodika, arvestades eelmise programmiperioodi kogemusi ning käesoleva programmiperioodi vahendite senist kasutamist.

8. SUURPROJEKTIDE RAKENDAMINE

8.1 Suurprojektide indikatiivne loetelu

Tabel 17. Suurprojektide indikatiivne loetelu

Suurprojekti nimetus	Euroopa Komisjoni poolt tehtud rahastamisotsuse kuupäev (heakskiidetud projektide puhul)	Indikatiivne suurprojekti taotluse Euroopa Komisjonile esitamise aeg (planeeritavate projektide puhul, vähemalt kvartali täpsusega)	JASPERS ekspertide kaasamine (jah/ei)
Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt	10.06.2009		ei
Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine	14.12.2009		ei
Harku valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt		2010 I kvartal	ei
Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügilä sulgemine		31.07.2009	ei
Multifunktsionaalse laeva soetamine		2009 september ⁴¹	ei
Eesti Rahva Muuseumi kui üleriigiliselt olulise kultuuriturismi- uurimis-, haridus- ja külastuskeskuse väljaarendamine		2010 II kvartal	jah
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde- ja ümberehitus		06.11.2009 ⁴²	jah

8.2 Muudatused projektide indikatiivses loetelus

Aruandlusperioodil on lisaks projektile „Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt” tehtud TRO eelnõud ka projektidele „Harku valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt“ ja „Kohtla-Järve piirkonna ühisveevarustuse rekonstrueerimine“. Projektide „Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt” ja „Kohtla-Järve piirkonna ühisveevarustuse rekonstrueerimine“ kohta on teinud EK rahastamise otsuse. „Harku

⁴¹ EK kiitis taotluse heaks 23.02.2010

⁴² EK kiitis taotluse heaks 11.03.2010

valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt“ on edastatud EKle, menetluse käigus on toetuse taotleja täpsustamas projekti eelarvet, tegevuste ning lõppkasusaajate mahtu. Eeldatavalt peaks menetlus lõppema 2010. a I kvartalis.

2009.a lõpu seisuga on suurprojektide nimistus ka „Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemine. Projekti raames on hanked läbi viidud ja selgunud märkimisväärne odavnemine võrreldes taotluses planeeritud eelarvega (57%). Eeltoodut arvestades ning silmas pidades TS poolset informatsiooni võimalike lisatööde reservi säilitamiseks tegi RÜ 2009. a lõpus TRO Kohtla-Järve projekti osas summas 23 851 550 EURi. 2010. a alguses on kavas Kohtla-Järve projekt EKst tagasi kutsuda projekti odavnemise tõttu, mistõttu jääb see alla suurprojekti piiri.

8.3 Suurprojektide rakendamine aruaruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 18. Suurprojektide rahastamistabel (kumulatiivne, EUR)

Suurprojekt	Investeeringu kogumaksumus	EL osalus (b)	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	Tehtud kulud (EL osalus)	Tehtud kulude osakaal investeeringumaksest (EL osalus)	Tehtud kulud kokku (kõik allikad)	Tehtud kulude osakaal investeeringu kogumaksest (%)
Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt	44 364 615	28 587 893	15 776 722	0	84 632	0,3	131 337	0,19
Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine	45 896 193	30 724 621	15 171 572	0	0	0	0	0%
Harku valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt (otsuse eelnõu alusel)	34 711 424	26 996 810	7 714 614	0	0	0	0	0%
Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügilasulgemine	23 851 550	23 851 550	0	0	19 322	0,08	19 322	0,08

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde- ja ümberehitus	107 531 157	66 140 887	0	41 390 270	31 813 855	48,12	51 741 809	48,12
---	-------------	------------	---	------------	------------	-------	------------	-------

Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt

Projekti rakendamisel ei ole esinenud viivitusi võrreldes suurprojekti taotluse punktis D.1 esitatud ajakavaga. Võrrelduna taotluses kavandatuga alustati hankedokumentide koostamist ja hankemenetluste läbiviimist algselt kavandatust isegi varasemalt, projekteerimisuuringutega alustati tähtaegselt. Ehituslepingusse on kavas jõuda 2010.a. Projekti omafinantseeringu osas on tekkinud probleeme seoses EIB laenuitingimustega, kuid probleem peaks saama lõpplahenduse 2010. a I kvartalis. Projekt on võimalik ellu viia tähtaegselt ning ettenähtud mahus eeldusel, et laheneb omafinantseeringuga seotud probleem.

Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine

Projekti rakendamisel on tekkinud mõnekuulised viivitused võrreldes suurprojekti taotluse punktis D.1 esitatud ajakavaga. RÜ tegi TRO eelnõu 12.03.2009. Suurprojekti taotlus esitati EKle 27.05.2009. EK tegi rahastusotsuse 14.12.2009. 14.09.2009 sõlmiti tööleping projektijuhiga. 28.10.2009 kuulutas OÜ Järve Biopuhastus välja riigihanke „Ehitusjuhtimise, FIDIC Inseneri ja omanikujäreelvalve teenus“, pakkumuste esitamise tähtaeg oli 18.12.2009. Laekus üks pakkumine, mille maksumus ületas oluliselt antud teenusele ettenähtud eelarve ning hankija plaanib vastavalt riigihangete seadusele kõigi pakkumuste tagasilükkamist. Projekti omafinantseering on plaanis katta EIB laenuga. 19.11.2009 toimus kohtumine EIB esindajatega. EIB jäi OÜ Järve Biopuhastus ettekandes toodud infoga rahule ning hilisemaid lisatingimusi ja –küsimusi ei esitatud. Vaatamata projekti mõningasele ajalisele viibimisele on endiselt võimalik projekt ellu viia tähtaegselt ning ettenähtud mahus.

Harku valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt (otsuse eelnõu alusel)

Projekti rakendamisel on tekkinud olulised viivitused võrreldes taotluses kavandatuga. Suurprojekti taotlus esitati 05.03.2009 EKle. EKlt on laekunud korduvalt päringuid (16.03, 31.03, 15.04, 12.05, 19.06) taotluse kohta, millele taotleja on vastanud. Samuti tekkisid taotlejal probleemid omafinantseeringu tagamisega, mistõttu muutus rahastajate jaotus. TS (OÜ Strantum) esitas KIKile laenu taotluse EIBlt laenu saamiseks ja taotleja laenu teeninduse võimekus leidis kinnitust. Viimased parandused taotlusele laekusid taotlejalt 23.11.2009 ja need edastati EKle. EK katkestas 16.12.2009 taotluse menetlemise ja palub esitada uus taotlusvorm, põhjusel et põhiaandmed on olulises osas muutunud. Harku projekti raames on toimunud mitmeid kohtumisi, et kiirendada projekti rahastamist ja rakendamist. Järgmine kohtumine on plaanis 2010.a alguses, et konkreetsemalt kokku leppida taotluse ja selle lisade korrigeerimises. Seega täpsustub aasta 2010 1. kvartalis, kas toetuse saaja korrigeerib taotlust sellises mahus, et algatada on vaja suurprojekti

tagasikutsumine. Projektitaotluse menetlemine ja rohkearvulised muudatus- ja täiendussoovid on TSi muutnud ebakindlaks ning enne suuremahuliste investeeringute tegemist ei alustata, kui EK on langetanud projekti osas positiivse otsuse. Seeõttu pole ka seni ühtegi hanget välja kuulutatud ja projekti elluviimine on olulisel määral (üle ühe aasta) viibinud.

Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemine

Projekti taotlus esitati RÜle 12.05.2009. RÜ tegi 15.06.2009 Kohtla-Järve TRO eelotsuse summas 47 932 157 EUR. Projekti elluviimiseks on sõlmitud leping projektijuhtimisüksusega (mida rahastatakse 100% ulatuses KIK vahenditest), täiendavalt on tööle võetud projektijuht. Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemise taotlus koos eelotsusega on edastatud EKle 31.07.2009. Kohtla-Järve prügila sulgemise riigihange on läbi viidud ja eduka pakkujaga on 23.12.2009 sõlmitud leping summas ca 20 MEUR. 28.12.2009 tegi RÜ taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse summas ca 24 MEUR. Kõrvaltingimuseks on, et EK kiidab meetme määruse § 15 alusel algatatud menetluses projekti heaks või lõpetab menetluse. Kui EK kehtestab projektile lisatingimused, on TS kohustatud viima projekti ellu nende lisatingimuste kohaselt. Kui EK projekti heaks ei kiida, on RÜl õigus otsus kehtetuks tunnistada ja TS on kohustatud tagastama välja makstud toetuse summa. (10.02.2010 tuli E-lt ametlik vastus, et projekti tehniline lahendus on heaks kiidetud ja projektiga jätkatakse). Projekti rakendamisel on tekkinud mõnekuuline viibimine võrreldes suurprojekti taotluses toodud ajakavaga, kuid vastavalt sõlmitud hankelepingu tähtajale, on endiselt võimalik projekti ellu viia tähtaegselt.

Multifunktsionaalse laeva soetamine

Projekti „Multifunktsionaalse laeva soetamine“ taotlus esitati 29.07.2009 EKle. 05.08.2009.a esitas EK täiendavaid küsimusi, millele TS vastas 08.12.2009 ja mille järgselt esitati selgitused EKle. Projekti rakendamisel on esinenud mõningaid viivitusi võrreldes suurprojekti taotluses esitatud ajakavaga, seoses hangete ebaõnnestumise või vaidlustamisega.

Eesti Rahva Muuseumi kui üleriigiliselt olulise kultuuriturismi- uurimis-, haridus- ja külastuskeskuse väljaarendamine

Suurprojekti taotluse punktis D 1 esitatud ajakavast on kinni peetud. Nagu ajakavas ette nähtud, valmisid 2009. a sügisel tasuvusteostatavusanalüüs (s.h. finantsanalüüs) ja keskkonnamõtjude hinnang. Projektile on koostatud turundusplaan aastateks 2010-2014. 2009. a valmis hoone arhitektuurne eelprojekt ja põhiprojekt ning koostati ekspositsioonide eskiisprojektid. Samuti lõpetati 2009. a hoone eriosade projekteerimine. Projektile on väljastatud ehitusluba. Hankemenetlustega alustatakse 2010. a. Projekt on võimalik ellu viia tähtaegselt ja ettenähtud mahus kui kõik kulgeb plaanipäraselt: Jaspersi eksperthinnangut on oodata 2010.a aprillis, suurprojekti taotlus esitatakse EKle mais ja EK annab suurprojektile hinnangu kolme kuu jooksul. Ehitushange on kava kohaselt plaanis lõpetada 2010. a septembris ja alates oktoobrist oleks võimalik alustada ehitustegevusega. Hoone ehituseks on planeeritud ca 3 aastat. Projekti lõpptähtajaks on kavandatud 2104 aasta II kvartal. Riskiks projekti õigeaegsele elluviimisele võib kujuneda hanke vaidlustamine, kuid taotleja, RÜ ja RA teevad kõik endast oleneva selle ärahoidmiseks.

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde- ja ümberehitus

Projekti elluviimine vastab üldiselt suurprojekti toetuse taotluses esitatud ajakavale. Erinevused toetuse taotluses märgitud ja tegelike kuupäevade osas tulenevad toetuse taotluses ekslikult märgitud tähtpäevadest (taotluses oli projekteerimise puhul jäetud märkimata aeg hooldusraamatu koostamiseks ja väljaehitatud lahenduste toimimise jälgimiseks ehitustööde garantiiperioodi jooksul kuni 01.01.2012.a.; taotluses olid ekslikult märgitud juba teostatud tööde (projekteerimise ja ehituse hanke läbiviimine) tähtpäevad; X-korpuse ehituse puhul oli toetuse taotluses märkimata meditsiiniliste üksuste sissekolimise ajakavast lähtuv aeg paigaldatava meditsiinitehnika ehitustehniliste lahenduste ühendamiseks/liitmiseks). Vastavalt projekti seirearuandele on reaalset viibinud C-korpuse ja patoloogia korpuse projekteerimise riigihanke läbiviimine võrreldes toetuse taotlusega (3 kuu võrra), kuid see ei ole põhjustanud projekteerimise alguse edasi lükkumist. SA PER projekt on teostatav vastavalt toetuse taotluses esitatud ajakavale ja planeeritud mahus.

2009.a. lõpu seisuga lõpetatud suurprojekte ei ole.

8.4 Mahukate projektide elluviimine

Mahukateks projektideks peetakse EARK-s kokkuleppeliselt projekte, mille maht on üle 19 113 724 mln EUR ja alla suurprojekti määra – keskkonnaprojektide puhul alla 25 mln, muudel projektidel alla 50 mln EUR.

Tabel 19. Mahukad projektid

Mahukas projekt (nimi)	Projekti kestvus (kuu täpsusega)	Projekti eelarve (EL osalus) EUR	Projekti väljamaksed (EL osalus) EUR	Rakendamise seis aruandlusperioodi lõpus (ettevalmistavas faasis, rakendamisel, lõppenud)*
Pärnu Kesklinna, Ülejõe ja Rääma linnaosade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja laiendamine	18.12.2008-01.03.2012	16 759 313	716 476	rakendamisel
Maardu linna veemajandusprojekt	19.01.2009-31.12.2012	16 922 547	28 258	rakendamisel

SA Tartu Ülikooli Kliinikum juurdeehitus	01.12.2008-01.07.2013	32 594 941	16 338	rakendamisel
--	-----------------------	------------	--------	--------------

* 1) „Ettevalmistamistavas faasis” - ehitust/soetamist ei ole alustatud, projekti sisutegevused ei ole alanud. Projekti aktiivset faasi valmistatakse ette – käimas on, eeluuringud, hankedokumentide ettevalmistamine või esimene hange

2) Rakendamisel – ehitustegevus toimub, vähemalt osa projekti põhitegevustest toimuvad.

Mahukate projektide nimistusse on lisandunud 2009. a seisuga kaks projekti. Lisaks projektile „Pärnu Kesklinna, Ülejõe ja Rääma linnaosade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja laiendamine” ületab veemajandusprojektidest 1% EARK eelarvest ka Maardu linna veemajandusprojekt.

Algselt suurprojektide hulka arvatud projekti ”Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemine” eelarve on osutunud peale hangete läbiviimist eeldatust odavamaks ja tõenäoliselt saab peale EKst taotluse tagasikutsumist kuuluma mahukate projektide liigituse alla.

9. TEAVITAMINE JA KOMMUNIKATSIOON

9.1 Saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Tabel 20. Kommunikatsiooni saavutused aruandlusperioodi lõpu seisuga

Mõjuindikaatorid										
1. Eesmärk: TEADLIKKUS elukeskkonna arendamise rakenduskavast ja struktuurifondidest on tõusnud.										
Näitaja (tegevus)		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Avalikkuse teadlikkus EL struktuuritoetustest	Saavutustase eesmärgist %	53%	93%	71%						
	Saavutus	24%	42%	32%						
	Eesmärk	45% (2015)			37%					45%
	Esialgne olukord	24%								
Potentsiaalsete taotlejate teadlikkus elukeskkonna arendamise rakenduskavast	Saavutustase eesmärgist %	–	-							
	Saavutus	–	-							
	Eesmärk	–								
	Esialgne olukord	–								
Avalikkuse teadlikkus konkreetsest ERF-st	Saavutustase eesmärgist %	97%	69%	74%						
	Saavutus	84%	60%	64%						
	Eesmärk	87% (2015)			86%					87%
	Esialgne olukord	84%								
Avalikkuse teadlikkus ÜF-st	Saavutustase eesmärgist %	96%	54%	47%						

	Saavutus	65%	37%	32%						
	Eesmärk	68% (2015)			67%					68%
	Esiagne olukord	65%								
Potentsiaalsete taotlejate teadlikkus ERF-st	Saavutustase eesmärgist %	94%	-	-						
	Saavutus	49%	-	-						
	Eesmärk	52% (2015)			50%					52%
	Esiagne olukord	49%								
Potentsiaalsete taotlejate teadlikkus ÜF-st	Saavutustase eesmärgist %	84%	-	-						
	Saavutus	21%	-	-						
	Eesmärk	25% (2015)			23%					25%
	Esiagne olukord	21%								
Tulemusindikaatorid										
Struktuurivahendite kodulehte(www.struktuurifondid.ee) külastanute arv	Saavutustase eesmärgist %	125%	241%	264%						
	Saavutus	149873	289187	316549						
	Eesmärk	120000 (2015)			114000					120000
	Esiagne olukord	90 000								
Elukeskkonna arendamise rakenduskava teemasid puudutavate meediakajastuste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-						
	Saavutus	-	9014	6996						
	Eesmärk	-								

	Esiolukord	–								
Väljundindikaatorid										
Elukeskkonna arendamise rakenduskava sisaldavaid valdkondi tutvustavad suuremad sotsiaalturunduslikud eriprojektid	Saavutustase eesmärgist %	60%	180%	280%						
	Saavutus	3	9	14						
	Eesmärk	5 (2015)			4					5
	Esiolukord	0								
Elukeskkonna arendamise rakenduskava valdkondi sisaldavate läbiviidud seminaride/infopäevade arv	Saavutustase eesmärgist %	91%	103%	71%						
	Saavutus	32	36	25						
	Eesmärk	35			34*					35*
	Esiolukord	–								
Elukeskkonna arendamise rakenduskava valdkondi sisaldavate koostatud trükimaterjalide arv	Saavutustase eesmärgist %	100%	100%	100%						
	Saavutus	5	5	5						
	Eesmärk	5 (2015)			4					5
	Esiolukord	–								

Elukeskkonna arendamise rakenduskava teemasid puudutavate pressiteadete arv	Saavutustase eesmärgist %	86%	151%	237%						
	Saavutus	30	53	83						
	Eesmärk	35 (2015)			32*					35*
	Esialgne olukord	0								
Elukeskkonna arendamise rakenduskava teemasid puudutavate artiklite arv	Saavutustase eesmärgist %	100%	50%	92%						
	Saavutus	12	6	11	6					12
	Eesmärk	12 (2015)								
	Esialgne olukord	0								

*Märgitud indikaatorite tasemed määrati 2008. astal.

Mõjuindikaatorid										
2. Eesmärk: LÄBIPAISTVUS elukeskkonna arendamise rakenduskava ja struktuurifondide rakendamisest on tõusnud										
Näitaja (tegevus)		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EL toetuste jagamise ja planeerimise läbipaistvus avalikkuse seas	Saavutustase eesmärgist %	82%	182%	144%						
	Saavutus	22%	49%	39%						
	Eesmärk	27% (2015)			25%					27%
	Esialgne olukord	22%								
Taotlejate teadlikkus taotluste hindamiskriteeriumite koht	Saavutustase eesmärgist %	90%	-	-						
	Saavutus	60%	-	-						
	Eesmärk	67% (2015)			63%					67%
	Esialgne olukord	60%								

* Märgitud indikaatorite tasemed määrati 2008. aastal. Kommunikatsiooniplaanis puuduvad indikaatorite tasemed määratakse 2010. aastal, kui toimub kommunikatsiooniplaani vahehindamine. Potentsiaalsete taotlejate teadlikkust mõõdetakse samuti 2010. aastal vahehindamise raames.

2009. aastal toimus aktiivne avanenud meetmetest teavitamine avalikkusele ja potentsiaalsetele taotlejatele. Aktiivselt on teavitatud ka juba käimas olevatest projektidest, et näidata kasu, mida eurotoetustest on saadud. KA ja RA-d ning RÜ-d teavitasid avalikkust ja potentsiaalseid taotlejaid läbi pressiteadete ning uudiste avalikustamisega asutuste kodulehtedel ning struktuurivahendite kodulehel www.struktuurifondid.ee. Kokku edastati 2009. a 83 pressiteadet, mis on 30 võrra rohkem kui eelmisel aastal. RÜ teavitas taotlusvoorude avanemisest potentsiaalseid taotlejaid ametlike teadetega Eesti suuremates päevalehtedes ning korraldas 25 valdkondlikku teabepäeva. Lisaks teavitati ajakirjanikke ning avalikkust ka investeeringute kavadest ja programmidest.

Kõik RA-d ja RÜ-d arendasid oma kodulehti, et teave kodulehtedelt oleks paremini leitav ning pidevalt uuendatud. Näiteks struktuuritoetuste kodulehe (www.struktuurifondid.ee) kohta saadud tagasiside põhjal oli info otsijatel puudus kokkuvõtlikust ja kergesti hoomatavast statistikast toetuste kasutamise kohta. KA arendas kodulehte ning tellis graafikusüsteemi, mis võimaldab nii võetud kohustusi kui ka väljamakseid näidata aasta ja kogu perioodi lõikes. Veebi kasutusstatistika järgi oli eelmisel aastal kodulehel külastusi kokku 316 549, mis on võrreldes eelmise aastaga oluliselt suurenenud (289187). Ka SIM on meetmete tutvustamisel kasutatud rohkem veebi võimalusi, toetust saanud projektide paremaks visualiseerimiseks on koostatud GoogleMap kaart, mida uuendatakse regulaarselt. Samuti on SIMi kodulehele pandud üles perioodi 2004-2006 meetme „Kohalik sotsiaal-majanduslik areng“ edulood. Veebilehte on arendanud ka KKM, tellides oma kodulehele toetust saanud projektide interaktiivse kaardi, kust oleks võimalik kiirelt ja mugavalt leida projektide kohta infot maakondade, valdkondade ning fondide lõikes. Sinna juurde on loodud ka statistika moodul, kust oleks lihtne teha väljavõtteid projektide arvu ning toetuste summade kohta maakondade ja valdkondade lõikes jne. Kaart peaks täielikult huviliste kasutusse minema 2010. aasta I poolaastal.

2009. a korraldati 14 teavituskampaaniat/projekti. 2009. a septembrist detsembrini näitas ETV hommikuprogramm Terevisioon EL struktuuritoetusest kaasrahastatud projektidest klippe. 4-6 minutilised videolõigud tellis KA toetatavate valdkondade laiaulatuslikkuse tutvustamiseks televisiooni vahendusel ning kodulehel. Hommikuprogrammi reiting on Eesti Rahvusringhäälingu hinnangu järgi ligikaudu 50 000 vaatajat iga 10 minuti sees. Klipid jätkuvad ETV hommikuprogrammis ka 2010. aastal JM-te ja RA-te eestvedamisel.

KA koordineeris ajakirja „Eesti areng“ ilmumist, kus läbi edulugude tutvustati kõiki struktuurivahenditest kaasrahastatavaid valdkondi, tiraažiks oli 150 100. JM eestvedamisel ilmus 2009. aasta juunis „Elukeskkonna leht“. Leht ilmus maakonnalehtede, Päevalehe, Maalehe, Tartu linnalehe ning Delovõje Vedomosti vahel ning tiraažiks 143 800 + online versioon. KKM-i erilehe „Looduse Hääl“ projekti raames, ilmus 2009. aastal neli vahelehte ning igas lehes oli üks lehekülj pühendatud eurotoetuste teemadele. Leht ilmus Postimehe ja Den za Dnjomi vahel ning tiraaž oli ligikaudu 82 000.

JM tellis EARK teavituse valdkondade tutvustamiseks 10 edulugude videoklippi, mida näidati juunis Kanal 2-s *prime time* ajal. Auditoriumi suuruseks oli hinnanguliselt 80 000 vaatajat ning see oli EARK teavituses planeeritud peaürituseks. Edulugudest koostati ka DVD. RA tellis 2010-ks aastaks struktuurivahendite teemalise lauakalendri, mille sihtgrupis olid toetuse saajad,

potentsiaalsed taotlejad ning koostööpartnerid. Kalendris tutvustati kunstniku joonistatud piltidega keskkonnahoiu meetmeid.

2009. aastal viidi KredExi poolt läbi 4 laiaulatuslikku kampaaniat, mis olid suunatud potentsiaalseid taotlejate teavitamiseks. 2009. aasta alguses viidi läbi „Toetus“ teavituskampaania, kus kasutati kõikide maakonnalehtede pindasid. Juunis viidi läbi üle-eestiline teavituskampaania soodusintressiga renoveermislaenule. Sügisel toimus energiasäästu teavituskampaania, kus kanalitena kasutati lisaks above the line (ATL) ehk traditsioonilise meedia (TV, Print, Raadio jne) kanalitele ka ka below the line (BTL) ehk alternatiivseid kanaleid. Kampaania jõudis vähemalt 90%-ni Eesti elanikonnast.

KredEx tutvustas 2008. a kevadel reklaamikampaaniaga uut Energiasäästu kompetentsikeskust. Reklaami püüti teha uudse lähenemisega, et televisioonis paremini välja paista. Kampaania käigus kasutati ka suuri reklaamtahvleid välimeedias, mis tagantjärele tundub, et ei olnud kõige parem valik. Reklaamtahvlite maht jäi antud tegevuse efektiivseks läbiviimiseks liiga väikeseks. Teavitustegevuste hulk on võrreldes 2008. a tõusnud ning ka meediakajastuste arv suurenenud. Kui 2008. a oli monitooringu andmetel 5153 eurotoetuste teemalist kajastust, siis 2009. a on see tõusnud 6996 kajastuseni. Meedias kajastati uute meetmete avanemist, toetust saanud projekte, samuti hoiti eurotoetuste teemat fookuses seoses KOV valimiste debattidega.

9.2 Parimad näited

Parimate näidetena võiks välja tuua erinevate vahelehtede kasutamise teavitustöös. Vahelehele „Elukekkonna leht“ tehti lugejaskonna järelküsitlus (ainult maakonnalehtede lugejate hulgas), et saada teada, kas vahelehtede info jõuab ka realselt lugejateni. Uuringust selgus, et vahelehtede tarbijaskond on ligikaudu 50-60% maakonnalehtede lugejatest. 71% neist sirvis lehte ning 28% luges lehe otsast otsani läbi. Aktiivsemad lugejad olid vanemad inimesed (üle 65-aastased) ning linnades elavad inimesed. Pooled maakonnalehtede lugejad, kes märkasid Elukekkonna lehte, pidasid seda huvitavaks, igavaks või pigem igavaks 10%. Vastajatest 56% ütles, et loeb/sirvib vahelehti pea alati ja üldse ei loe vaid 9%. Seega on vahelehed täiesti arvestatav kanal, et sihtgruppi jõuda. Leht tuleb koostada aga veelgi atraktiivsemalt, et tõsta nende lugejate hulka, kes lehe otsast lõpuni korralikult läbi loevad.

KredEx on väga hästi õnnestunuks hinnanud aasta lõpus läbi viidud energiasäästu kampaania, mille visuaal valiti Postimehe poolt novembrikuu parimaks reklaamiks. Energiasäästu teavituskampaania, kus kanalitena kasutati lisaks ATL kanalitele ka BTL ehk alternatiivseid kanaleid, jõudis vähemalt 90%-ni Eesti elanikonnast. Laenu ja toetuse teavituses kasutati ära ilmasteate plokki, mis on otseselt seotud korterelamute energiatarbega. Sügisel toimus ka auditi ja laenu teavituskampaania, mis kodulehe klikke arvestades oli hästi märgatav. Energiauditi toetuse kampaania lehte külastati kampaania jooksul 1266 korda ning korterelamu laenu kampaania oma 1183 korda.

9.3 Hinnang

2009. a viidi kommunikatsioonitegevused läbi vastavalt kommunikatsiooniplaanis ette nähtule. Teavitustegevuste hulk on võrreldes eelmiste aastatega tõusnud (vt tabel20). Proaktiivsetele tegevustele on teavituses rohkem tähelepanu pööratud ning pressiteadete ja arvamuskajastuste arv

on oluliselt tõusnud. Samuti on rohkem tehtud suuremahulisi teavitusprojekte ning arendatud veebilehti.

Tabel 21. Teavitustegevused

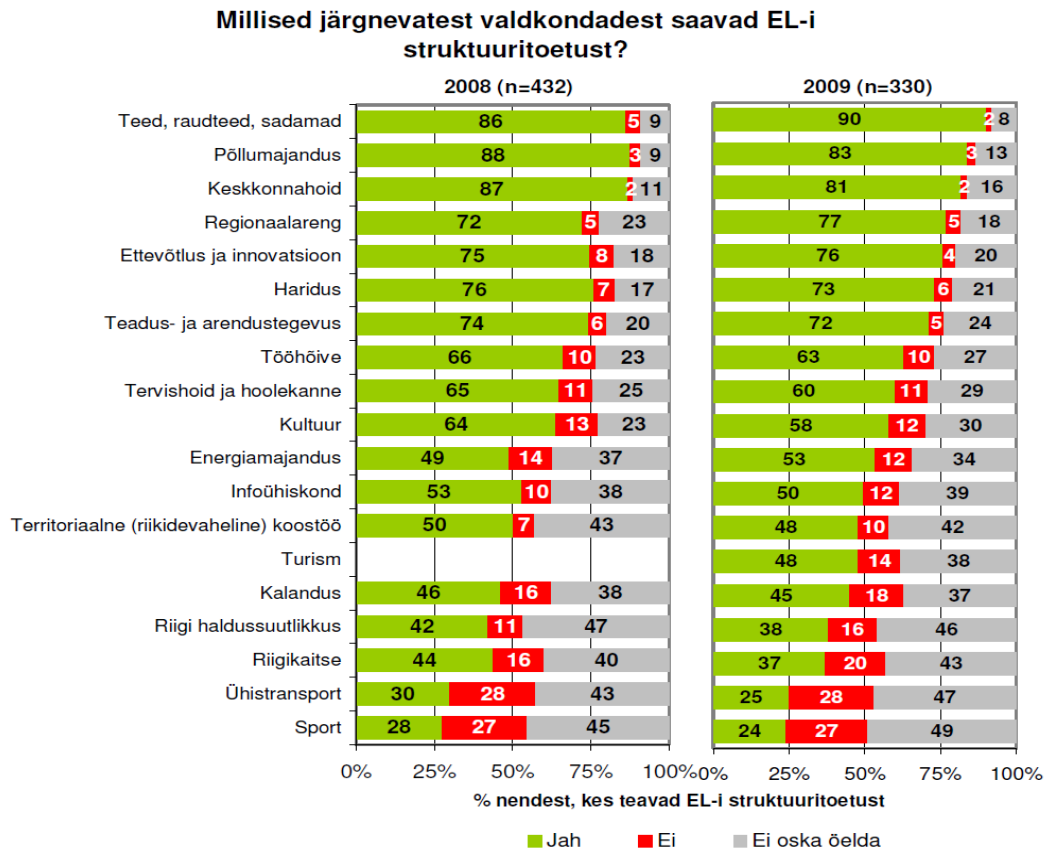
Näitaja (tegevus)	2007	2008	2009
1. Teavitusüritused (seminar/infopäev)	32 (15*)	36 (2*)	25(2*)
2. Pressiteated	30 (19*)	53 (10*)	83(17*)
3. Ametlikud teated	5	14	27
4. Artiklid	12 (5*)	6 (3*)	11(3*)
5.Trükimaterjalid	5 (3*)	5 (3*)	5(2*)
6.Internet	7 (1*)	8 (3*)	9(3*)
7.kampaaniad/projektid	3 (3*)	9 (1*)	14(2*)
8.uuringud/teised tegevused	3 (1*)	2 (1*)	5(2*)

*KA tegevused, mis kajastuvad kõigis rakenduskavade seirearuannetes

Meediakajastuste arv on suurenenud – kui 2008. a oli monitooringu andmetel 5153 eurotoetuste teemalist kajastust, siis 2009. a on see tõusnud 6996 kajastuseni. 2009. a juulis-augustis toimus KA tellitud OÜ Faktum & Ariko poolt läbi viidud avaliku arvamuse uuring, et saada ülevaade struktuurivahendite mainest, avalikkuse teadlikkusest ning kasutatavatest ja eelistatud informatsiooni tarbimise kanalitest. Uuringust selgus, et 32% Eesti elanikest teab või on kuulnud midagi EL struktuuritoetusest. Keskmisest kõrgem on struktuuritoetuse tuntus eestlaste, kõrgharidusega ja kõrgema sissetulekuga inimeste seas. Samuti on mehed pisut teadlikumad, kui naised. 2008. aastaga võrreldes on 2009. a teadlikkus EL struktuuritoetusest langenud ning eesmärgi 45% saavutamiseks tuleb järgnevatel aastatel rohkem pöörata tähelepanu just nendele sihtgruppi kuuluvatele gruppidele, kelle seas teadlikkus on madalam (muukeelse, madalama haridustasemega jne).

Kindlasti tasub 2010. aastal pöörata suuremat tähelepanu taotlejate ja toetuse saajate koolitamisele ning jätkata intensiivselt proaktiivsete tegevustega, tõstes seeläbi toetuse saajate teadlikkust ja teemade nähtavust avalikkuses. Üheks arendusideeks on ka toetuse saajatele käsiraamatu loomine, kuid selle vajadus, vorm ja sisu vajavad veel täpsustamist. Samuti oleks oluline veelgi suurendada selliste teavitustegevuste (projektide/kampaaniate) arvu/ulatus, kus oleks kaasatud võimalikult suur auditoorium, et püüda neid, kelleni läbi meediaväljaannete ja veebi ei jõua (nt kasutada ulatuslikke reklaamikampaaniaid).

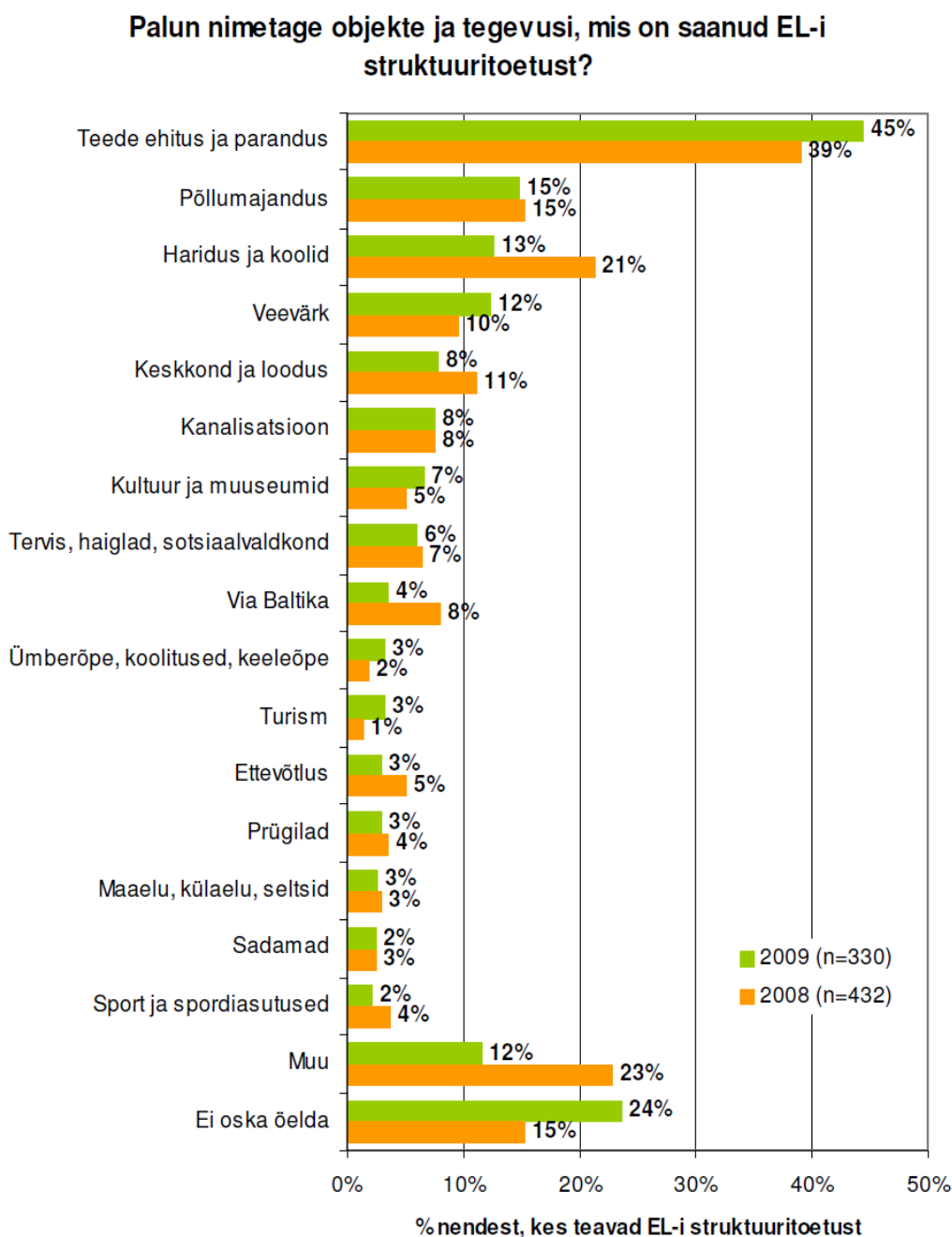
Joonis 4. Teadlikkus struktuurivahenditest

Uuringus küsiti nende käest, kelle jaoks oli EL struktuuritoetuse mõiste tuttav, millised EL struktuurifondidest hetkel toetust saavad. Siinkohal võib öelda, et EARK valdkondi struktuurifondidega seostatakse hästi. Kõige kindlamalt teatakse, et toetust saavad teed, raudteed, sadamad (90%), põllumajandus (83%) ning keskkonnahoid (81%). Umbes ¾ (72-77%) vastanutest teadis, et toetust saab regionaalareng (vt joonis 4).

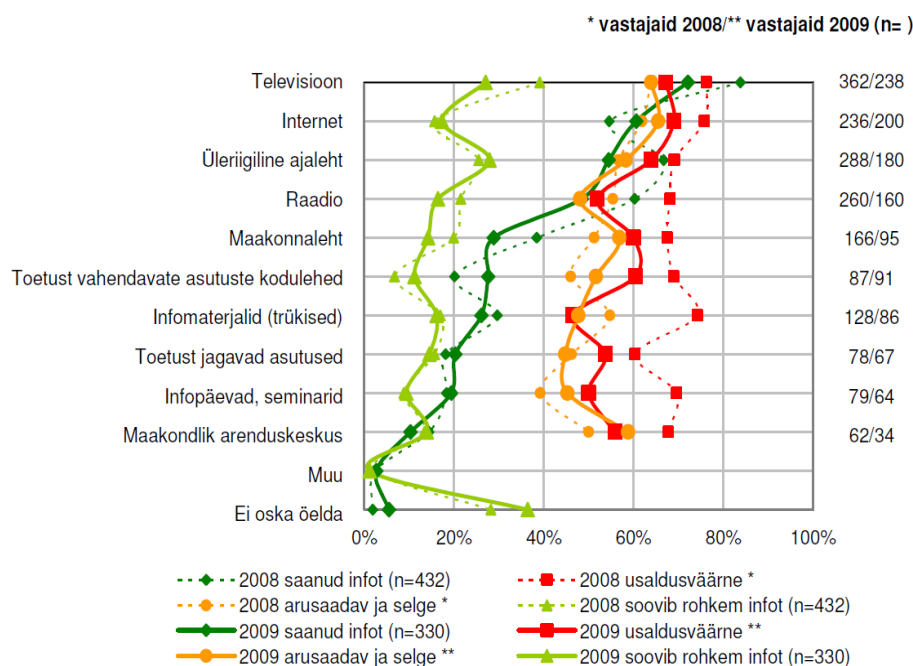
Uuringus osalejate käest küsiti ka, et millised objektid neile meenuvad, mis on saanud EL struktuurifondidest toetust. Selgelt kõige sagedamini (45%) meenus vastajatele EL struktuuritoetust saanud objektidest ja tegevustest teede ehitus. Enam mainiti veel põllumajandust (15%), hariduse ja koolide temaatikat (13%), veevärki (12%) ja kanalisatsiooni (8%) ning keskkonda ja loodust (8%) (vt joonis 5).

Joonis 5. Teadlikkus struktuurivahenditest

EARK Kommunikatsiooniplaani eesmärkide saavutamiseks on fondidest teadlikkuse ja struktuurivahendite üldine teadlikkuse tõstmine avalikkuse seas väga oluline. Toetuse saajate, taotlejate ja ajakirjanike tasandil on mõnedel juhtudel jätkuvalt probleemne fondi nimetuse mainimisega meediakajastustes (mainitakse nt abi päritoluks EL, välisabi, ka RÜ). Olukord on küll paranenud, kuid sellekohane teavitustöö on jätkuvalt prioriteediks. Rohkem tuleb abistada ja harida ka toetuse saajaid, et kuidas toetatud projekti paremini teavitada ning kindlasti jätkata ajakirjanike koolitamist.

Joonis 6. Teadlikkus struktuurivahenditest

Teavitustegevustega sihtgrupini paremini jõudmiseks uuriti ka kanaleid, kust struktuuritoetuste kohta on infot saadud, kuidas nad seda infot hindavad ning kust sooviksid informatsiooni saada. Kõige levinum kanal EL struktuuritoetuse kohta info saamiseks on olnud televisioon. Sellele järgnevad internet, üleriigilised lehed ja raadio. Aastaga on langenud tele, raadio ja lehtede osakaal infoallikana ning kasvanud toetust vahendavate asutuste kodulehtede ja üldiselt interneti osakaal. Üldiselt on usaldusväärsus kõikidel kanalitel üsna sarnane (~50-70%). Kõige arusaadavamad ja selge infoga kanalid on internet ja televisioon. Televisioon ja üleriigilised lehed on jätkuvalt kõige eelistatumad kanalid, mille kaudu soovitakse senisest rohkem infot saada (vt joonis 6).

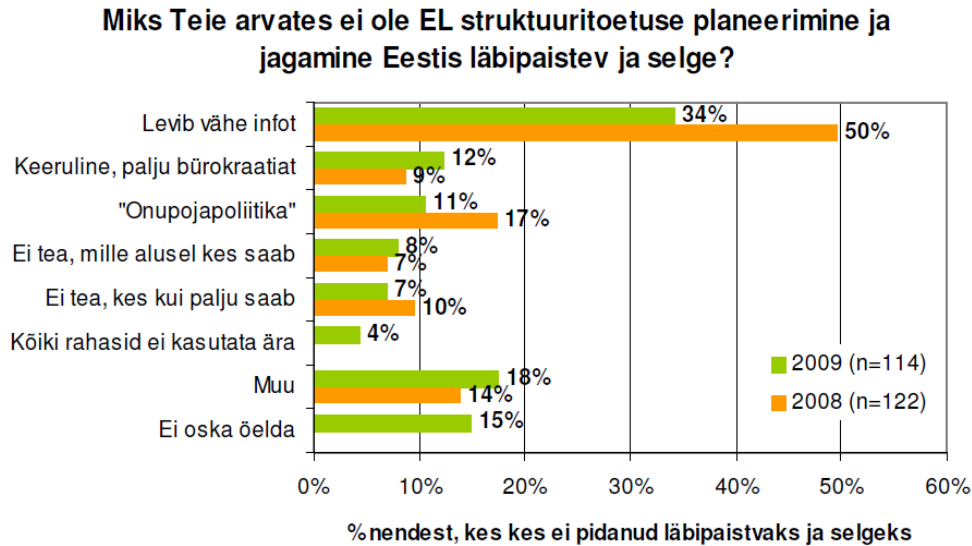
Kommunikatsioonitegevuste planeerimisel on mitmeid aastaid sihtgruppide eelistusi ka aluseks võetud ning sihtgrupipõhist lähenemist kasutatud. Seepärast on jätkuvalt oluline avalikkusele suunatud teavituses kasutada televisiooni ning üleriigilisi ajalehti, sest nendest kanalitest kõige enam informatsiooni otsitakse. Oluline on muidugi tõsta ka kanalite edastatud informatsiooni usaldusväärsust.

EARK kommunikatsioonikava teine eesmärk on suurendada läbipaistvust EARK-st ja struktuurifondide rakendamisest. 2009. aastal pidas struktuuritoetuse planeerimist ja jagamist Eestis läbipaistvaks ja selgeks 39% vastanutest, mis on küll madalam kui eelmisel aastal, kuid ületab siiski oluliselt 2015-ks aastaks püstitatud eesmärki, milleks oli 27%.

Peamise põhjusena, miks toetuste jagamine ja planeerimine ei ole läbipaistev ja selge, toodi välja asjaolu, et selle kohta levib vähe informatsiooni (34%). Teadmatus ja keerukus ongi peamised tegurid, mida enam nimetati. Siiski oli ka neid, kes nägid struktuuritoetuse planeerimises ja jagamises nõuonupojapoliitikat (11%) või heitsid ette, et kõiki rahasid ei kasutata ära (4%).

Võrreldes 2008. a on info leviku vähesust ja onupojapoliitikat maininuid mõnevõrra vähemaks jäänud (vt joonis 7)

Joonis 7. Teadlikkus struktuurivahenditest

Üldine hinnang EARK kommunikatsioonitegevustele on hea. Huvi meetmete vastu on kõrge, mida näitab aktiivne osavõtt infopäevadest ja positiivne tagasiside neile, samuti suur esitatud eeltaotluste ja taotluste hulk. Avalikkuse seas läbi viidud uuring näitas, et teadlikkus struktuurifondidest on langenud, kas tegemist on hetkelise langusega või trendiga, mis võib olla tingitud uuringu metoodikast või millestki muust, näitab järgnev aasta. Avalikkusele suunatud teavitustegevusi on tehtud eelnevatest aastatest rohkem ning samuti on tõusnud meediakajastuste arv.

Järgnevatel aastatel tuleb jätkuvalt pöörata rohkem tähelepanu avalikkuse teavitamisele ning jätkata ajakirjanike koolitustega. Ajakirjanikud on väga oluline sildsihtgrupp, et avalikkuseni jõuaks pädev ja asjatundlik informatsioon. Kindlasti tuleb koolitada ja abistada ka toetuse saajaid, kellel on väga oluline roll teadlikkuse tõstmisel. Projektide aktiivsema tutvustamisega meedias on võimalik tõsta struktuurifondide teadlikkust avalikkuse ning kasusaajate seas. Rohkem tuleks rõhuda ka struktuuritoetustega tegelevate asutuste koostööle teavituses ning teha ühisprojekte, mis oleks huvitavad ning saaks rohkem avalikkuse tähelepanu.

10. SEIREKOMISJONI ETTEPANEKUD RAKENDAMISEKS

- Kinnitada 2009.a seirearuanne
- Arvestades fakti, et I taotlusvoorus rahastatud veemajanduse infrastruktuuri projektides läbi viidud hangete maksumused on valdavalt olnud odavamad, kui rahastusotsustega kinnitatud eelarves, samuti järeldust, et taotluste koostamisel arvesse võetud kallimate ehitushindade ning seejuures taotlejate piiratud omafinantseeringu mahu tõttu, esitati taotlused väiksemas mahus kui direktiivide täitmiseks algselt planeeriti, on vajalik:
 - selgitada välja, kui suures mahus on I taotlusvoorus rahastatud projektide puhul täiendavaid investeringuvajadusi juba rahastatud projektidega seotud reoveekogumisaladel direktiivide nõuete täitmiseks;
 - töötada välja tingimused vajalike investeringute rahastamiseks projektides odavnemise tõttu vabanenud vahendite kasutamiseks. Direktiivide nõuete täitmisest ülejäävad vahendid suunata niipea kui võimalik uute projektide rahastamiseks.
- Veemajanduse infrastruktuuri arendamise meetme rakendamise kiirendamiseks on vajalik potentsiaalsete taotlejate ning nende taotlemiseks valmisoleku väljaselgitamine, seda eriti üle 2000 inimekvivalendiga reoveekogumisalade puhul. Arvestades valitsevat majandusolukorda tuleks välja selgitada ka projektidega soetud taotlejate majanduslikud võimalused projektide omafinantseerimiseks ning elluviimiseks.
- Arvestades projektide odavnemise ulatust mitmetes meetmetes, prognoosida RAdele odavnemise mõju meetmete eelarvetele ning töötada välja ennetavalt alternatiivsed stsenaariumid vahendite kasutamiseks, juhuks kui: a) tekivad meetme eelarves vabad vahendid meetme eesmärkide täitmiseks vajalike projektide arvu ammendumise tõttu; b) tekib reaalne oht väljamaksetele kehtiva nn $n+2$ reegli alusel Vabariigi Valitsuse poolt ministeeriumidele kehtestatud minimaalsete väljamaksete tasemete mittetäitmiseks, juhul kui Vabariigi Valitsus need tasemed kehtestab.
- Arvestades taotlemise aktiivsust ning EARK-s sätestatud jäätmevaldkonna eesmärke, laiendada jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise meetme fookust, sh jäätmeteket vähendatavate tegevuste toetamisega.
- Arvestades probleemset olukorda riigihangete läbiviimisel struktuuritoetusest rahastatud projektides, sh massilist riigihangete vaidlustamist, pöörata Rüdell teravdatud tähelepanu riigihangete ettevalmistamise kvaliteedile toetuse saajate poolt. Soovituslik on:
 - töötada välja üksikasjalikud toetuse saajaid abistavad juhendamaterjalid hankedokumentide koostamiseks ja hangete läbiviimiseks,
 - järelevalve ja koostöö tõhustamine toetuse saajatega hankedokumentide koostamise faasis,
 - hankedokumentide eelkontrolli rakendamine,
 - toetuse saajate ja potentsiaalsete taotlejate teadlikkuse tõstmiseks riigihangete alase nõustamise ja koolitamise arendamine.

- Arvestades mitmete meetmete rakendamisel väljamaksete prognooside järjepidevat ja olulisel määral alatäitmist ning väljamaksetele kehtivat nn $n+2$ reeglit, pöörata RÜdel süvendatud tähelepanu toetuse saajate tegevusele projektide elluviimise planeerimisel, eesmärgiga projektide elluviimise kavade ning väljamaksete prognooside objektiivsemaks muutmine. RAdel, kelle meetmete raames on risk nn $n+2$ reegli mittetäitmiseks, kaaluda meetmete väljatöötamist, suurendamaks toetuse saaja vastutust projektide elluviimise kavade, sh väljamakseprognooside täitmisel, eriti projektide elluviimise nende tegurite osas, mis ei kvalifitseeru *force majeure*'na ning on otseselt toetuse saaja poolt kontrollitavad.
- Arvestades majandusolukorda ning erinevate struktuuritoetuse meetmete summeeruvat mõju, teravdada RÜdel tähelepanu toetuse saajate finantsvõimekuse hindamisel, eriti kohalikest omavalitsustest toetuse saajate osas, tuvastamaks ennetavalt võimalikud probleemid omafinantseeringu katmisel ning sellest tulenevalt ennetamaks projektide rakendamise takerdumist.
- SF teavituses tuleks jätkuvalt rõhuda struktuuritoetustega tegelevate asutuste koostööle ning juhtministeeriumidel ja KA-I teha laiaulatuslikke ühisprojekte, mis oleks huvitavad ning saaks rohkem avalikkuse tähelepanu. Suurte projektidega on võimalus jõuda just nende inimesteni, kes EL struktuuritoetusest veel ei tea ning tõsta seeläbi avalikkuse teadlikkust.

LISAD

LISA 1: STRUKTUURITOETUSE MÕJU HORIZONTAALSETELE TEEMADELE

Tabel 22. Struktuuritoetuse mõju horisontaalsetele teemadele

Indikaator	Lõpetatud projektide arv, millel on olnud positiivne mõju horisontaalsele teemale	Positiivse mõjuga projektide arv võrrelduna kõikide projektide arvuga (%)
Mõju keskkonnanahoiule	1066	96,91%
Mõju võrdsete võimaluste edendamisele	26	2,36%
Mõju infoühiskonna edendamisele	29	2,64%
Mõju regionaalsele arengule	63	5,73%
Mõju kodanikuühiskonna arengule	25	2,27%

Allikas: SFCS (20.04.10)

LISA 2: TAOTLEMISE JA RAKENDAMISE SEIS MAAKONDADE LÕIKES

Tabel 23. Taotlemise ja rakendamise seis maakondade kõikes

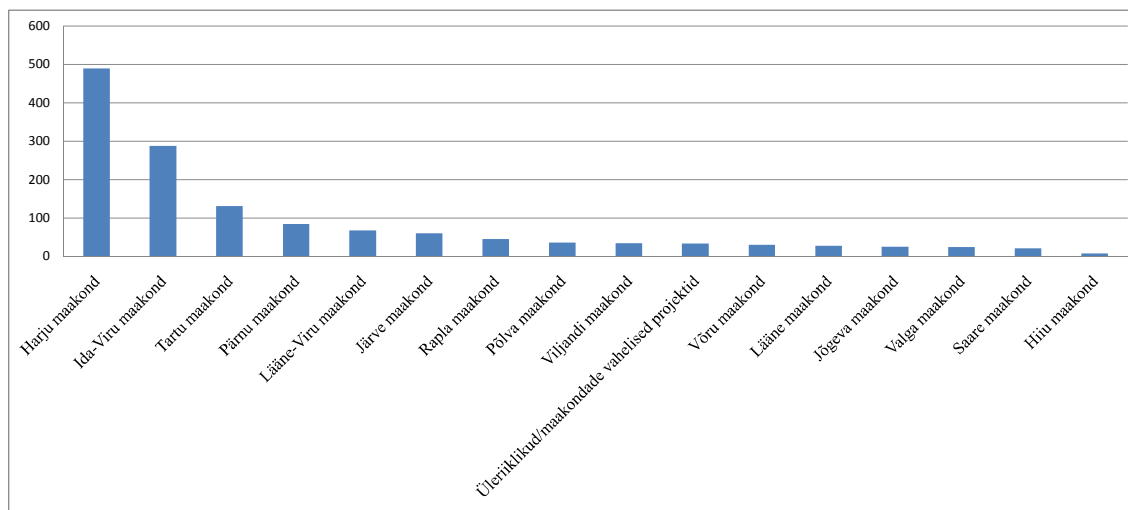
Maakond		Rahuldatud taotluste arv	Kinnitatud projektide eelarve (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR) ⁴³
Harju maakond	Absoluutsummana	489	312 343 274	70 202 743
	Inimese kohta	0,0009	597	134
Hiiu maakond	Absoluutsummana	8	3 174 750	1 593 582
	Inimese kohta	0,0008	314	157
Ida-Viru maakond	Absoluutsummana	288	179 007 806	4 397 151
	Inimese kohta	0,0017	1 049	26
Jõgeva maakond	Absoluutsummana	26	28 815 805	3 370 697
	Inimese kohta	0,0007	780	91
Järva maakond	Absoluutsummana	61	59 374 984	5 348 554
	Inimese kohta	0,0017	1 640	148
Lääne maakond	Absoluutsummana	28	9 590 941	5 021 203
	Inimese kohta	0,0010	348	182
Lääne-Viru maakond	Absoluutsummana	68	57 473 785	3 263 444
	Inimese kohta	0,0010	853	48
Põlva maakond	Absoluutsummana	37	10 741 856	4 950 854
	Inimese kohta	0,0012	345	159
Pärnu maakond	Absoluutsummana	85	71 447 443	9 050 769

⁴³ Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuldokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, kajastatakse vaid omafinantseeringu osa.

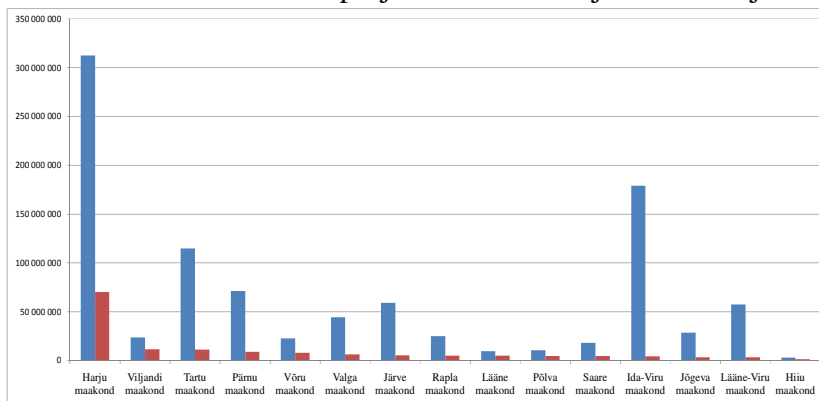
	Inimese kohta	0,0010	807	102
Rapla maakond	Absoluutsummana	46	24 990 849	5 236 273
	Inimese kohta	0,0013	681	143
Saare maakond	Absoluutsummana	22	18 103 563	4 758 962
	Inimese kohta	0,0006	520	137
Tartu maakond	Absoluutsummana	132	114 682 045	11 323 780
	Inimese kohta	0,0009	768	76
Valga maakond	Absoluutsummana	25	44 474 047	6 504 573
	Inimese kohta	0,0007	1 298	190
Viljandi maakond	Absoluutsummana	35	23 890 531	11 812 384
	Inimese kohta	0,0006	428	211
Võru maakond	Absoluutsummana	31	22 713 662	7 925 334
	Inimese kohta	0,0008	597	208
Üleriiklikud/maakondade vahelised projektid	Absoluutsummana	34	90 492 113	27 774 396
	Inimese kohta	0,0000	67	21
Kokku	Absoluutsummana	1415	1 071 317 452	182 534 698
	Inimese kohta	0,0011	799	136

Allikas: SFCS (20.04.2010)

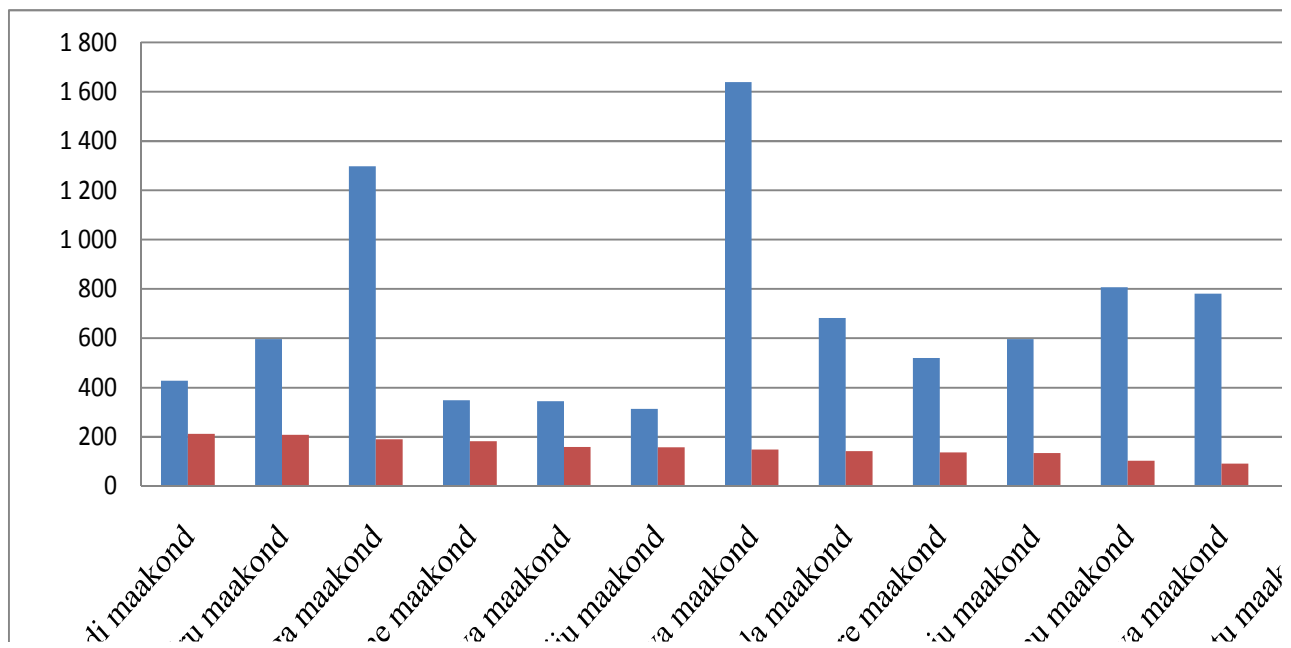
Joonis 8. EARK rahuldatud taotluste arv maakondade lõikes

Joonis 9. Kinnitatud projektide eelarved ja tehtud väljamaksed maakondade lõikes (absoluutsumma)

Joonis 10. Kinnitatud projektide eelarved ja tehtud väljamaksed maakondade lõikes (inimese kohta)

LISA 3. VAIDED

Tabel 24. 2009. a esitatud vaided

Meede	Vaide sisu	Esitamise sagedus**	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes	Edasi-kaebamised
2.4.1 Kohalike avalike teenuste arendamine	Taotleja mittevastavaks tunnistamise otsuse vaidlustamine	1	SIM rahuldab vaide ja tegi EAS-ile ettekirjutuse taotlus uuesti läbi vaadata. EAS võttis taotluse uuesti menetlusse	-
2.4.1 Kohalike avalike teenuste arendamine	Perioodi 2009-2012 KOIT kava koostamise etapis eeltaotlusele antud Siseministeriumi komisjoni negatiivse hinnangu vaidlustamine	11	SIM rahuldab 4 vaidet, milles vaidlustati SIMi komisjoni hinnang taotleja omafinantseerimise suutlikkusele ning saatis eeltaotlused komisjonile uueks hindamiseks	-
2.4.1 Kohalike avalike teenuste arendamine	Perioodi 2009-2012 KOIT kava koostamise etapis eeltaotlusele antud maakondliku komisjoni hinnangu vaidlustamine	10	SIM otsused vaiete mitterahuldamise kohta	-
2.4.3 Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	Taotluse mitterahuldamise otsuse vaidlustamine. Taotleja vaidlustas projektide hindamise tulemused	4	SIMi otsus vaide mitterahuldamise kohta	-
2.4.3 Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	Taotleja vaidlustas väljamaksest keeldumise otsuse	1	SIMi otsus vaide mitterahuldamise kohta	-
2.4.4 Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine	Taotleja vaidlustas eeltaotluse hindamistoimingu	1	SIMi otsus vaide mitterahuldamise kohta	-

LISA 4: TAOTLUSTE ARV

Tabel 25. Taotluste arv

Prioriteetne suund/meede	Vastavaks tunnistatud taotluste arv	Rahuldatud taotluste arv	Lõpetatud projektid	Katkestatud projektid
2.1 Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine	87	57	3	0
2.1.1 Veemajanduse infrastruktuuri arendamine	57	44	0	0
2.1.2 Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine	11	9	3	0
2.1.3 Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine	2	2	0	0
2.1.4 Vooluveekogude seisundi parandamine	1	1	0	0
2.1.5 Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel	1	1	0	0
2.1.6 Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine	14	0	0	0
2.1.7 Ladestusalaga jäätmeäitluskeskuste ladestusala laiendamine	1	0	0	0
2.1.8. Põlevkivienergeetika jäätmeäitluse sulgemine ja tuhaärastussüsteemi uuendamine	0	0	0	0
2.2 Säätva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	10	8	0	0
2.2.1 Keskkonnajäreilvalve arendamine	3	2	0	0
2.2.2 Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine	6	5	0	0
2.2.3 Looduse mitmekesisuse säilitamine (avatud taotlemine)	0	0	0	0
2.2.4 Keskkonnaseire arendamine	0	0	0	0
2.2.5 Kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks	1	1	0	0
2.2.6 Looduse mitmekesisuse säilitamine (investeeringute kava)	0	0	0	0
2.2.7 Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine	0	0	0	0
2.3 Energiamaajanduse arendamine	1109	1079	1030	1

2.3.1 Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest	1	1	0	0
2.3.2 Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	1057	1056	1030	1
2.3.3 Korterelamute renoveerimislaen	1	1	0	0
2.3.4 Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks	50	21	0	0
2.4 Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	233	162	46	0
2.4.1 Kohalike avalike teenuste arendamine	106	96	37	0
2.4.2 Linnaliste piirkondade arendamine	12	11	1	0
2.4.3 Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	93	52	8	0
2.4.4 Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine	4	3	0	0
2.4.5 Kompetentsikeskuste arendamine	18	0	0	0
2.5 Hariduse infrastruktuuri arendamine	102	96	17	0
2.5.1 Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine	38	36	6	0
2.5.2 Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine	51	48	11	0
2.5.3 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekeskkonna kaasajastamine	13	12	0	0
2.6 Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	10	4	0	0
2.6.1 Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine	2	2	0	0
2.6.2 Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine	8	2	0	0
2.6.3 Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine	0	0	0	0
2.7 Tehniline abi	9	9	4	0
2.7.1 Tehniline abi	9	9	4	0
2.8 Horisontaalne tehniline abi	37	37	22	0
Horisontaalne tehniline abi	37	37	22	0
KOKKU	1597	1452	1122	1

Allikas: SFCS (20.04.2010)

LISA 5: TEAVE ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMISE KOHTA SEKKUMISVALDKONDADESSE

Vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 1828/2006 lisa II, osale C, eurodes.

Tabel 26. Teave abikõlblike kulude jaotumise kohta sekkumisvaldkondadesse

Sekkumisvaldkonna koodid				Projekti eelarve EL osaluse summa (EUR)
Prioriteetne valdkond	Rahastamise vorm	Territoriaalne mõõde	Majandustegevuse valdkond	
03	01	01	00	1 115 809
25	01	01	00	1 439 274
43	01	00	21	1 055 456
43	01	01	21	2 191 840
43	01	03	21	371 523
43	01	05	21	6 990 229
43	02	00	21	17 000 499
44	01	01	21	9 817 337
44	01	03	21	99 683
44	01	05	21	11 771 493
45	01	01	09	86 224 242
45	01	05	09	2 357 008
46	01	01	09	208 368 756
46	01	05	09	38 377 026
50	01	01	11	1 836 878
50	01	01	21	13 549 269
50	01	05	11	887 158
50	01	05	21	30 241 337
51	01	05	21	4 665 550
53	01	00	21	10 225 863
54	01	05	21	6 277 652
57	01	01	11	1 157 056
57	01	01	17	8 923 526
57	01	01	20	4 743 560
57	01	01	22	10 520 262
57	01	03	12	1 320 143

57	01	03	20	1 120 221
57	01	05	00	3 195 582
57	01	05	11	90 477
57	01	05	12	3 802 743
57	01	05	17	3 273 848
57	01	05	19	891 463
57	01	05	20	5 545 616
57	01	05	22	4 815 958
58	01	01	17	1 579 578
58	01	01	18	1 343 080
58	01	01	20	3 828 488
58	01	03	17	528 330
58	01	03	20	375 707
58	01	05	17	5 944 005
58	01	05	20	383 055
58	01	05	22	1 093 515
61	01	05	17	337 289
75	01	00	18	139 824 189
75	01	01	00	2 584 367
75	01	01	17	1 980 936
75	01	01	18	318 858
75	01	03	17	916 603
75	01	05	00	6 583 418
75	01	05	12	415 856
75	01	05	17	8 384 335
75	01	05	18	5 283 271
76	01	01	12	98 735 828
76	01	03	20	1 322 701
76	01	05	00	587 837
76	01	05	19	952 284
76	01	05	20	931 895
77	01	01	00	4 860 505
77	01	01	16	733 386
77	01	01	17	750 990
77	01	01	20	525 732

77	01	03	00	303 655
77	01	03	17	655 778
77	01	05	00	2 669 075
77	01	05	17	3 945 709
77	01	05	18	717 482
77	01	05	20	187 567
79	01	00	12	3 735 380
79	01	01	00	14 256 117
79	01	01	17	3 049 981
79	01	03	17	1 222 310
79	01	05	00	2 817 701
79	01	05	12	1 630 831
79	01	05	17	4 929 860
79	01	05	18	1 018 638
79	01	05	19	188 466
79	01	05	20	3 138 670
79	01	05	22	215 416
85	01	00	00	7 592 588
86	01	00	00	668 388
Kokku				848 313 987

Allikas: SFCS (20.04.2010)

LISA 6: NÕUKOGU (EÜ) MÄÄRUSE 1083/2006 art 67 JÄRGNE RAHASTAMISTABEL

Tabel 27. Finantsteave

Prioriteetne suund		Toetuse saajate poolt tehtud abikõlblikud kulud kokku ⁴⁴	Avaliku sektori osalus ⁴⁵	Erasektori osalus	RÜ poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud kokku ⁴⁶	Maksed Euroopa Komisjonilt
2.1 Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine	ÜF tüüpi kulud	5 762 811	5 762 811	0	5 762 811	3 105 555
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.2 Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	ERDF tüüpi kulud	7 320 050	7 320 050	0	7 320 050	6 171 797
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.3 Energiamajanduse arendamine	ERDF tüüpi kulud	18 323 154	17 663 241	659 913	18 323 154	10 971 347
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.4 Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	ERDF tüüpi kulud	79 407 188	77 131 260	2 275 928	79 407 188	54 015 293
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.5 Hariduse infrastruktuuri arendamine	ERDF tüüpi kulud	20 396 004	20 381 845	14 159	20 396 004	16 281 409
	ESF tüüpi kulud	568	568	0	568	565

⁴⁴ Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Abikõlblikud kulud, mis on toetuse saajate poolt tehtud (sh omafinantseering) ning rakendusüksuse poolt välja makstud. Ei sisalda ettemakseid riigiabiskeemides ega riigiasutustele. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksete korral sisaldab toetuse saaja poolt tasutud omafinantseeringut.

⁴⁵ Sisaldab nii EL finantseeringut, kui ka Eesti avaliku sektori finantseeringut.

⁴⁶ Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab tehtud ettemakseid riigiabiskeemides (omafinantseeringut kajastada kuludokumentide esitamisel). Ettemaksed riigiasutustele ja osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksed kajastatakse kuludokumentide esitamisel.

2.6 Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	ERDF tüüpi kulud	51 262 195	51 262 195	0	51 262 195	34 069 819
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.7 Horisontaalne tehniline abi	ERDF tüüpi kulud	5 800 722	5 800 722	0	5 800 722	4 705 847
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.8 Tehniline abi	ERDF tüüpi kulud	62 727	62 727	0	62 727	62 727
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
ESF tüüpi kulud ERDF meetmetes⁴⁷		568	568	0	568	565

Allikas: SFCS (20.04.10), makseasutus

⁴⁷ Kulud, mis on tehtud ERFi vahenditest, kuid ESFi reeglitele vastavalt (EK Regulatsioon Nr 1083/2006 Artikkel 34 (2)). Selliste kulude maht ei tohi programmiperioodi lõpuks ületada 10% prioriteetse suuna kuludest.

LISA 7. TUUMIKINDIKAATORITE SAAVUTUSTASEMED KUMULA- TIIVSELT

Tabel 28. Tuumikindikaatorite saavutustasemed

Tuumikindikaatorid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Loodud töökohtade arv	0	0	104						
Sh meeste töökohad	0	0	53						
Sh naiste töökohad	0	0	51						
Jäätmekäitlusprojektide arv	0	0	3						
Taastuvenergeetika projektide arv	0	0	0						
Lisandunud taastuvenergia tootmiskaht aastas (MWh)	0	0	0						
Välisõhu kvaliteedi parandamise projektide arv	0	0	0						
Linnade jätkusuutlikkust ja atraktiivsust tõstvate projektide arv	0	0	8						
Haridusprojektide arv	0	1	17						
Kasusaanud õpilaste arv	0	800	1050						
Tervishoiuprojektide arv	0	0	0						

Allikas: SFCS (29.04.10), prioriteetsete suundade aruanded

LISA 8. ÜLE 2000 I.E REOSTUSKOORMUSEGA REOVEEKOGUMISALAD

Tabel 29. Üle 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisalad

Nr	Reoveekogumisala	Koormus (ie)	Reoveepuhasti nimetus	Rahastamine
1	Tallinn	468 000	Tallinn	EU 2007-2013
2	Kohtla Järve	219 096	Kohtla-Järve	EU 2004-2006
3	Pärnu	180 000	Pärnu	EU 2007-2013
4	Rakvere	151 173	Rakvere	EU 2007-2013
5	Tartu	121 502	Tartu	EU 2004-2006
6	Narva	71 015	Narva	EU 2004-2006
7	Kuressaare	35 873	Kuressaare	EU 2004-2006
8	Paide	35 010	Paide	EU 2004-2006
9	Valga	33 000	Valga	EU 2007-2013
10	Viljandi	20 573	Viljandi	EU 2004-2006
11	Võru	20 000	Võru	EU 2004-2006
12	Põlva	19 566	Põlva	EU 2004-2006
13	Ahtme	19 115	Kohtla-Järve	EU 2004-2006
14	Sillamäe	17 113	Sillamäe	EU 2007-2013
15	Rapla	15 492	Rapla	EU 2004-2006
16	Haljala	15 000	Haljala	EU 2007-2013
17	Haapsalu	13 191	Haapsalu	EU 2004-2006
18	Jõhvi linn	13 010	Kohtla-Järve	EU 2004-2006
19	Keila	11 000	Keila	EU 2007-2013
20	Tapa	9 900	Tapa	EU 2007-2013
21	Põltsamaa	9 629	Põltsamaa	EU 2007-2013
22	Pirita jõe	7 900	2 reoveepuhastit	EU 2007-2013
23	Türi	7 632	Türi	SA KIK
24	Vääna-Jõesuu	6 880	Suurupi (1 uus RVP)	EU 2007-2013
25	Kehra	5 900	Kehra	EU 2007-2013
26	Saku	5 800	Tallinn	EU 2007-2013
27	Jõgeva	5 636	Jõgeva	EU 2007-2013
28	Elva	5 617	Elva	SA KIK
29	Paldiski	5 600	Paldiski	EU 2007-2013
30	Muraste	4 860	2 RVP	EU 2007-2013
31	Kärdla linn	4 774	Kärdla	EU 2004-2006
32	Tamsalu	4 620	Tamsalu	EL 2007-2013
33	Kunda	4 599	Kunda	SA KIK
34	Kadrina	4 555	Kadrina	EL 2007-2013
35	Sindi	4 120	Pärnu	EL 2007-2013
36	Kiviõli linn	4 000	Kohtla-Järve	EU 2004-2006
37	Loksa	4 000	Loksa	
38	Otepää	3 900	Otepää (2 RVP)	EU 2007-2013
39	Järvakandi	3 773	Järvakandi	
40	Kohila	3 757	Kohila	EU 2007-2013
41	Märjamaa	3 694	Märjamaa	EU 2004-2006
42	Audru	3 570	Pärnu	EU 2004-2006
43	Vändra alev	3 500	Vändra	EU 2007-2013
44	Türisalu	3 388	Individuaalsed kogumis ja puhastussüsteemid	

45	Räpina	3 120	Räpina	EU 2004-2006
46	Väike- Maarja	2 946	Väike-Maarja	EU 2007-2013
47	Narva-Jõesuu	2 900	Narva	
48	Tõrva	2 700	Tõrva (1 uus RVP)	EU 2007-2013
49	Rummu	2 500	Rummu	
50	Püssi L	2 378	Kohtla-Järve	EU 2004-2006
51	Luige	2 250	Tallinn	EU 2007-2013
52	Kiili	2 100	Tallinn	EU 2007-2013
53	Kilingi-Nõmme	2 100	Kilingi-Nõmme	
54	Kose	2 100	Kose	EU 2007-2013
55	Koeru	2 035	Koeru	EU 2007-2013
56	Aruküla	2 000	Aruküla	
57	Võsu	2 000	Võsu	
58	Aseri	2 198	Aseri	EU 2007-2013
59	Järva-Jaani	12 000	Järva-Jaani	EU 2007-2013
60	Keila-Jõe	9 520	Individuaalsed kogumis- ja puhastussüsteemid	

Allikas: Prioriteetse suuna 1 seirearuanne

LISA 9. SOM JÄRELEVALVE TOIMINGUTE VOOSKEEM MEETME „RIIKLIKE HOOLEKANDEASUTUSTE REORGANISEERIMINE" NÄITEL

Joonis 11. SOM järelevalve toimingute vooskeem meetme „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine" näitel

